

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave
FAKULTA SOCIÁLNYCH VIED

STRAPIČKE PRIESEČPÍKY:
EURÓPSKE POLITICKÉ STRAΠY
– POLITICKÉ SKUPIPY V EURÓPSKOM
PARLAMENTE – SLOVENSKÉ
POLITICKÉ STRAΠY

Michal **GARAJ**

Trnava, 2023

UNIVERZITA SV. CYRILA A METODA V TRNAVE
FAKULTA SOCIÁLNYCH VIED

ΣΤΡΑΠÍΣΚΕ ΠΡΙΕΣΕΨΠÍΚΥ:
ΕΥΡÓΠΣΚΕ ΠΟΛΙΤΙΚÉ ΣΤΡΑΠΥ
– ΠΟΛΙΤΙΚÉ ΣΚΥΡΙΠΥ V ΕΥΡÓΠΣΚΟΠ ΠΑΡΛΑΜΕΠΤΕ
– ΣΛΟΤΕΠΣΚÉ ΠΟΛΙΤΙΚÉ ΣΤΡΑΠΥ

Michal Garaj

Trnava 2023

Táto publikácia vznikla s finančnou podporou grantovej schémy VEGA MŠ SR a SAV pre projekty č. 1/0167/22: Europeizácia slovenského straníckeho systému: analýza piatich dimenzií politických strán z hľadiska pôsobení EÚ.

**STRANÍCKE PRIESEČNÍKY:
Európske politické strany – Politické skupiny
v Európskom Parlamente – Slovenské politické strany**

(vedecká monografia)

Autor: Mgr. Michal Garaj, PhD.

Recenzenti:

prof. Ing. Peter Adamišín, PhD.

doc. Ing. Petr Vymětal, Ph. D.

Technický redaktor a návrh obálky:

Mgr. Michal Garaj, PhD.

Publikácia bola schválená Edičnou radou Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave a vedením Fakulty sociálnych vied Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave.

© Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, 2023

© Mgr. Michal Garaj, PhD.

Všetky práva vyhradené. Bez súhlasu majiteľa autorských práv nemožno reprodukovať toto dielo ani jeho časti.

Vydavateľ: Univerzita Sv. Cyrila a Metoda v Trnave, 2023

Prvé vydanie

ISBN 978-80-572-0392-6

OBSAH

ÚVOD.....	5
1 KLÚČOVÉ VÝCHODISKÁ PROBLEMATIKY POLITICKÝCH STRÁN, EURÓPSKÝCH POLITICKÝCH STRÁN A POLITICKÝCH SKUPÍN V EURÓPSKOM PARLAMENTE	10
1.1 Chápanie a vymedzenie politickej strany, európskej politickej strany a skupiny v EP.....	10
1.2 Stranícke rodiny a ich charakteristické znaky.....	13
1.3 Politické ideológie a ich nosné prvky.....	16
1.4 Europeizácia a politické strany: Robert Ladrech – smerom k rámcu pre analýzu	20
1.5 Úprava európskych politických strán, politických skupín v EP a slovenských politických strán v právnom základe EÚ, a legislatíve SR	22
2 EURÓPSKE POLITICKÉ STRANY	43
2.1 Party of the European Left (Strana európskej ľavice).....	43
2.2 Party of European Socialists (Strana európskych socialistov)	47
2.3 European Green Party (Európska strana zelených).....	53
2.4 Alliance of Liberals and Democrats for Europe Party (Aliancia liberálov a demokratov za európu).....	57
2.5 European Free Alliance (Európska slobodná aliancia).....	62
2.6 European Democratic Party (Európska demokratická strana).....	65
2.7 European People´s Party (Európska ľudová strana).....	68
2.8 European Christian Political Movement (Európske kresťanské politické hnutie).....	73
2.9 European Conservatives and Reformists Party (Strana európskych konzervatívov a reformistov).....	75
2.10 Identité et Democratie Parti (Identity and Democracy Party – Identita a demokracia strana).....	78
3 POLITICKÉ SKUPINY V EURÓPSKOM PARLAMENTE.....	81
3.1 Confederal Group of the European United Left/Nordic Green Left – the Left Group in the European Parliament (GUE/NGL) (Konfederatívna skupina európskej zjednotenej ľavice/Severská zelená ľavica).....	81

3.2	Group of the Progressive Alliance of Socialist and Democrats in the European Parliament – (s&d) (Skupina progresívnej aliancie socialistov a demokratov v ep – s&d)	87
3.3	Group of the Greens/European Free Alliance (Greens/EFA group) Skupina zelených/Európska slobodná aliancia	92
3.4	Renew Europe Group – (Renew europe) (Skupina renew europe/skupina obnova európy)	98
3.5	Group of the European People´s Party (Christian Democrats) (skupina európskej ľudovej strany – kresťanskí demokrati)	104
3.6	European Conservatives and Reformists Group (ECR) Európski konzervatívci a reformisti	111
3.7	Identity and Democracy Group (ID) (Skupina identita a demokracia)	116
4	SLOVENSKÉ POLITICKÉ STRANY S ČLENSTVOM V EURÓPSKEJ POLITICKEJ STRANE ALEBO ZASTÚPENÍM V POLITICKEJ SKUPINE EURÓPSKEHO PARLAMENTU	122
4.1	Komunistická strana Slovenska (KSS)	122
4.2	Smer – Sociálna demokracia (SMER – SD)	127
4.3	Hlas – Sociálna demokracia (HLAS – SD)	132
4.4	Progresívne Slovensko (PS)	136
4.5	Demokrati	140
4.6	Szövetség Magyarok. Nemzetiségek. Régiók./Aliancia – Maďari. Národnosti. Régióny (SZÖVETSÉG – ALIANCIA)	145
4.7	Kresťanskodemokratické hnutie (KDH)	149
4.8	Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti – OĽANO (OĽANO)	153
4.9	Sloboda a solidarita (SAS)	156
	ZÁVER	161
	ZOZNAM POUŽITÝCH ZDROJOV	164
	RESUMÉ	185
	RESUMÉ	186
	ZOZNAM TABULIEK	187
	ZOZNAM SKRATIEK	190
	MENNÝ A VECNÝ REGISTER	193

ÚVOD

„Európske politické strany sú organizácie s európskou pôsobnosťou, ktoré združujú politické strany zo štátov Európskej únie a prípadne ďalších európskych štátov. Tieto členské strany sú si ideovo blízke a spoločne presadzujú svoje záujmy. Pri svojej činnosti disponujú konzistentnou organizačnou štruktúrou (Fiala, Mareš, Sokol, 2007, s. 24)“

„Politické skupiny v Európskom Parlamente sú formované členmi/poslancami Európskeho Parlamentu po uskutočnených voľbách“ (EUR-Lex, 2023).

„Politická strana je skupina snažiaca sa získať vládnú kontrolu víťazstvom vo voľbách do verejných úradov“ (Schlesinger, 1991, s. 374).

Politické strany, politické skupiny v Európskom Parlamente (ďalej len „EP“) a európske politické strany, reprezentujú subjekty fungujúce v rôznych podmienkach a úrovniach. Zastupujú myšlienky, záujmy, hodnoty alebo princípy jednotlivcov, aj kolektívov. Zmysel výberu vyššie uvedených troch citácií spočíva v preukázaní ich najvýznamnejších charakteristík. Popritom sú zoradené v postupnosti, akou je spracovaná aj predkladaná vedecká monografia v smere: európska politická strana, politická skupina v EP a národná politická strana. Každá z nich funguje vo svojom osobitnom priestore, úrovni a s úpravou špecifickými pravidlami. Vznik „politických strán pre politické strany“, na nadnárodnej úrovni, umožňuje pre politické strany fungujúce na národnej úrovni nadobúdať partnerov s podobnými východiskovými hodnotami a myšlienkovými základmi, aj mimo svojho štátu. Existencia Európskej Únie (ďalej len „EÚ“) a rozhodnutie štátov stať sa jej členom, ponúka príležitosť politickým stranám daného štátu umiestniť svojich zástupcov do jej občiansky voleného orgánu, EP. Po uskutočnení volieb sa poslancom zastupujúce politické strany na národnej úrovni otvárajú ďalšie možnosti spolupráce so zástupcami zvolenými v iných členských štátoch EÚ. S kolegami z príbuzných straníckych rodín môžu rozvinúť činnosť a aktivity v politickej skupine EP. To zvyrazňuje podstatu fungovania poslancov v EP, ktorí sa nezdržujú podľa národnosti, ale na základe politicko-straníckej príslušnosti. Existencia európskych politických strán, politických skupín v EP a EÚ, v rôznej miere vplyva na politické strany aktívne na národnej úrovni. Už len jednoduché zaujatie postoja voči uvedeným subjektom znamená, že sú minimálne v ich pozornosti. Rozmermi foriem väzieb v spojení

s vplyvom na národné politické strany sa hlbšie zaoberá Robert Ladrech, ktorý uvedený fenomén označuje ako europeizáciu straníckych systémov na úrovni členských, prípadne aj kandidátskych štátov.

„Europeizácia je termín používaný k popisu efektov európskej integrácie na politiku a politiky svojich členských štátov, ako aj na proces posilňovania politických inštitúcií na európskej úrovni“ (Ladrech, 2002, s. 389).

Ladrech (2002) ako 5 kľúčových oblastí rámca europeizácie politických strán určuje: politický/programový obsah; organizáciu; vzorce straníckej súťaže; vzťah vláda – strana a vzťahy vo vnútri národných straníckych systémov. Pre účely formy spracovania monografie budú ako východiskové slúžiť štyri z nich: politický/programový obsah; organizáciu; vzorce straníckej súťaže a vzťahy vo vnútri národných straníckych systémoch. Podrobnejší popis a rozbor konceptu europeizácie straníckych systémov na úrovni členských štátov zahŕňa úvodná kapitola s kľúčovými východiskami potrebnými pre nadväzujúce pokračovanie. Sústreďí sa na rozbor európskych politických strán, politických skupín v EP a slovenských politických strán.

Hlavným cieľom vedeckej monografie je na základe štyroch oblastí konceptu europeizácie R. Ladrecha identifikovať medzi úrovňami slovenských politických strán, ich členskými európskymi politickými stranami a politickými skupinami v EP:

- Prierez v politicko-programovom obsahu,
 - program (dokumenty, volebné programy, manifesty)
 - ideové východiská (ciele, hodnoty, princípy)
- prierez v organizačnom zabezpečení (špecifické formy organizačno-riadiacich prvkov),
- prierez vzorcov postojov voči EÚ (pro-EÚ pozícia vs. anti-EÚ pozícia),
- vzťah vo vnútri slovenského straníckeho systému k potrebe angažovať sa na európskej úrovni.

V zjednodušenom vyjadrení sa snaží o nájdenie všetkých prítomných prierezových prvkov slovenskej politickej strany v európskej politickej strane, kde má určitú formu členstva alebo v politickej skupine EP, kde disponuje svojimi zvolenými poslancami. Z uvedeného cieľa monografie vyplýva, že sa bude zaujímať len o tie slovenské politické strany, ktoré

majú v súčasnosti členstvo v európskej politickej strane alebo majú zástupcu v politickej skupine EP. Sú nimi:

- Komunistická strana Slovenska (ďalej len „KSS“),
- SMER – sociálna demokracia (ďalej len „SMER-SD“),
- HLAS – sociálna demokracia (ďalej len „HLAS-SD“),
- Progresívne Slovensko (ďalej len „PS“),
- Demokrati (ďalej len „Demokrati“),
- Szóvetség magyrok. Nemzetiségek. Regiók./Aliancia – Maďari. Národnosti. Regióny. (SZŐVETSÉG-ALIANCIA),
- Kresťanskodemokratické hnutie (ďalej len „KDH“),
- Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti – OĽANO (ďalej len „OĽANO“),
- Sloboda a solidarita (ďalej len „SaS“).

K možnosti správneho určenia prierezných prvkov sa prvá kapitola zaoberá rozborom charakteristík straníckych rodín a ideových smerov potrebných na pochopenie politicko-programového obsahu. Úvod prvej kapitoly doplnujúco prináša vymedzenie politickej strany, európskej politickej strany a skupiny v EP s objasnením ukotvenia v slovenskom legislatívnom systéme a právnom základe EÚ. Poslednú významnú obsahovú súčasť reprezentuje popis konceptu europeizácie straníckych systémov členských a kandidátskych štátov EÚ z perspektívy Roberta Ladrecha. Ako už bolo spomenuté, uvedený koncept je hlavným teoretickým rámcom pre spracovanie vedeckej monografie.

Metodický postup riešenia cieľov monografie používa postupne vyvíjajúci sa systém identifikácie priereznov na osi – európska politická strana – politická skupina v EP a slovenská politická strana. K tomu je zohľadnená aj celková štruktúra monografie, ktorá načrtnutú os kopíruje. Na vrchole pyramídy prináša rozbor európskych politických strán. Tie zastupujú východiskový bod pre budovanie a uskutočnenie nadväzujúcich priereznov s nimi. Na strednej medzi-úrovni sa nachádzajú politické skupiny v EP, kde nastáva prvý stupeň identifikácie prienikov s európskou politickou stranou. Na tretej úrovni sú umiestnené slovenské politické strany. Tu sa na jednej strane objavuje najnižší, druhý stupeň spracovania priereznov, na druhej strane je obsahovo najbohatšia. Tie môžu nadobudnúť dvojakú formu. Závisí od konkrétnej politickej strany, či disponuje členstvom v európskej politickej strane a poslancom v politickej skupine EP súčas-

ne, prípadne len jednej z uvedených možností. Na tomto základe je vyhotovené spracovanie identifikácie prierezov.

Štruktúra rozboru európskych politických strán v úvode prechádza popisom vzniku subjektu s disponovanými partnerstvami. Pokračuje deskripciou politicko-programových dokumentov; poslaním; hodnotami a cieľmi. Ďalej nadväzuje organizačným riadením so špecifikáciou členstiev. Záver reprezentuje sumarizácia s objasnením hlavných charakteristík, kľúčových prvkov, ideových východísk, zaradenia na ľavo-pravej osi a pozície voči EÚ. Politické skupiny v EP obsahovo nadväzujú na európskej politickej strane. Ponúkajú vznik a historický vývoj; politicko-programovú náplň dokumentov; ciele, hodnoty a poslanie; organizáciu a riadenie. V tomto prípade sú doplnené aj dosiahnuté volebné výsledky s uvedením konkrétnych politických strán zaradených do skupiny EP v posledných dvoch legislatívnych obdobiach. Záverečnú pasáž opäť vyplňa sumár s charakteristikou; určením kľúčových prvkov; ideových východísk; zaradením na ľavo-pravej osi a postojom voči EÚ. Zhrnutie pokračuje prvým uskutočnením prierezov z pohľadu troch oblastí europeizácie: politicko-programového obsahu (prvkov, hodnôt), organizácie a riadenia a postojov k EÚ. Tretia úroveň so slovenskými politickými stranami, podobne ako v dvoch predchádzajúcich prípadoch, najskôr objasňuje ich vznik a historický vývoj; určenie vzťahu k európskym politickým stranám a skupinám v EP; politicko-programový obsah a organizáciu s riadením. Rozširujúco ponúka aj volebné výsledky do Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „NRSR“) a EÚ. Záverečná časť sumarizuje politicko-programový obsah; kľúčové prvky; ideové východiská; vzťah voči EÚ a zaradenie na ľavo-pravej stránickej osi. Určenie prierezov politicko-programového obsahu; organizácie s riadením a vzťahu voči EÚ, je vytvorené na základe toho, či strana disponuje členstvom v európskej politickej strane alebo poslancom v politickej skupine EP – buď v oboch perspektívach, prípadne jednej, podľa toho, ktorou strana disponuje.

Uvedený metodický postup riešenia cieľov vedeckej monografie ponúka systém pre úspešné naplnenie ambícií, ktoré spočívajú v nájdení prierezových prvkov vznikajúcich medzi európskymi politickými stranami, politickými skupinami v EP a slovenskými politickými stranami. Publikácia, jej obsah a výsledky, môže byť v konečnom dôsledku určené tak pre odbornú verejnosť pochádzajúcu z prostredia politických vied a európskych štúdií, ako aj pre ľudí z politickej, novinárskej prípadne pedagogickej sféry. Obsah kapitol môžu využiť študenti vysokých či stredných

škôl, popri tom môže tvoríť ročiatočný stav k hlbšiemu výskumu v problematike europeizácie politických strán a straníckych systémov doma aj v zahraničí.

1 KLÚČOVÉ VÝCHODISKÁ PROBLEMATIKY POLITICKÝCH STRÁN, EURÓPSKÝCH POLITICKÝCH STRÁN A POLITICKÝCH SKUPÍN V EURÓPSKOM PARLAMENTE

Úvodná kapitola obsahuje kľúčové teoretické východiská potrebné k pochopeniu podstaty európskych politických strán, politických skupín v EP a politických strán. Ambíciou je ponúknuť komplexný obraz s operacionalizáciou pojmov a konceptov smerom k ich využitiu v nadväzujúcich kapitolách. Zmyslom je priniesť popis straníckych rodín a ideológií potrebných pre čo najpresnejšie zaradenie európskych politických strán, politických skupín v EP a politických strán. Popri definičnom vymedzení skúmaných subjektov sa zameriava na rozbor legislatívnej úpravy na slovenskej aj európskej úrovni, ktorá určuje pravidlá ich fungovania v príslušných straníckych systémoch. Významnú súčasť kapitoly zastupuje aj rozbor konceptu Roberta Ladrecha zaoberajúci sa piatimi oblasťami vplyvu europeizácie na stranícke systémy členských a kandidátskych štátov EÚ.

1.1 Chápanie a vymedzenie politickej strany, európskej politickej strany a skupiny v EP

Politické strany, ako subjekty pôsobiace v politických systémoch štátov, predstavujú entity výkonu moci. Pozornosť na ich zedefinovanie zacielila početná skupina nielen autorov, ale aj inštitúcií, akou je Európska Únia (ďalej len „EÚ“). Tabuľka 1 ponúka výberový prehľad definícií politických strán v časovo chronologickom poradí od najstarších smerom k súčasnosti. Z uvedených definícií môžeme extrahovať niekoľko najčastejšie sa vyskytujúcich spoločných znakov, ktoré podľa autorov najvýznamnejšie charakterizujú politické strany:

- Sú zoskupením jednotlivcov/skupina,
- snažia sa získať politickú moc účasťou vo voľbách,
- spája ich spoločný princíp/myšlienka.

Tabuľka 1 Chápanie a definície politických strán podľa vybraných autorov, a orgánu EÚ

Autor	Rok	Chápanie politickej strany/Definícia
Edmund Burke	1770	Skupina mužov usilujúcich o národný záujem zjednotených na spoločnom princípe, s ktorým všetci súhlasia.
Anson D. Morse	1896	Politická strana je trvácna organizácia. V najjednoduchšej podobe pozostáva z jednej skupiny obyvateľov zjednotených na spoločných princípoch. V komplexnejšej podobe je zložená z dvoch alebo viacerých skupín spojených spoločnou politikou, ktorá slúži k realizácii myšlienok a ideálov reprezentujúcich skupín a nie ľudí ako celku.
Joseph A. Schumpeter	1942	Strana je skupina, ktorej členovia sa snažia v konkurenčnom boji získať politickú moc.
Maurice Douverger	1951	Politická strana má primárny cieľ získať moc alebo podiel na jej výkone. Svoju podporu získavajú zo širšej základne v porovnaní s nátlakovou skupinou, ktorú reprezentuje obmedzený počet ľudí a so svojimi vlastnými záujmami.
Giovanni Sartori	1976	Politické skupiny, ktoré sa zúčastňujú volieb a prostredníctvom nich sú schopné svojich kandidátov umiestniť do verejných úradov.
Joseph Schlesinger	1991	Politická strana je skupina snažiac sa získať vládnú kontrolu víťazstvom vo voľbách do verejných úradov.
Rastislav Tóth	2007	Politické strany sú zoskupením jednotlivcov, ktorých osobnými ambíciami je aktívne sa podieľať na spravovaní spoločnosti. Politické strany môžeme považovať za samostatnú organizáciu s vlastnou štruktúrou, programom a ľuďmi, ktoré sú súčasťou volebného procesu, stability a zmeny.
Svetozár Krno	2012	Politické strany predstavujú zoskupenia občanov, ktorých spájajú spoločné záujmy, podobné predstavy o vývoji krajiny a úsilie participovať na moci, a tým rozhodovať o riadení spoločnosti.
Nariadenie Európskeho Parlamentu a Rady č. 1141/2014 (EÚ a EURATOM)	2014	Politická strana je združenie občanov, ktoré sleduje politické ciele a je uznaná alebo založená v súlade s právnym poriadkom aspoň jedného členského štátu.

Zdroj: spracovanie autora.

Podobné prípady definícií akými sú politické strany, zaznamenávame aj pri európskych politických stranách a politických skupinách v EP. Tabuľka 2 ponúka výber časovo chronologicky usporiadaných definícií chápa-

nia európskych politických strán a politických skupín v EP. V porovnaní s politickými stranami sú v týchto prípadoch definície zasadené viac do súčasného obdobia. K európskym politickým stranám zaujímajú postoj opäť tak jednotliví autori ako aj EÚ. Politické skupiny v EP zatiaľ charakterizujú výhradne EP a EÚ. Ako najvýznamnejšie charakteristické prvky európskych politických strán môžeme podľa definícií uviesť:

- Sú federáciami politických strán,
- pôsobia na nadnárodnej/transnacionálnej úrovni,
- sú si ideovo a programovo blízke.

Politické skupiny v EP najvýstižnejšie určujú nasledujúce znaky:

- Vznikajú po voľbách do EP,
- pôsobia prostredníctvom zvolených poslancov do EP,
- zoskupujú sa podľa politickej afiliácie a nie národnosti.

Tabuľka 2 Chápanie a definície európskych politických strán podľa vybraných autorov a orgánov EÚ

Európska politická strana		
Thomas Jansen	2001	Európske politické strany sú federácie národných alebo regionálnych strán z niekoľkých členských štátov EÚ, ktoré zdieľajú spoločné ciele, a ktoré sa zaviazali k permanentnej spolupráci na základe dohodnutých stanov a programu k realizácii spoločnej politiky. Tie boli schválené ich oprávnenými orgánmi, konajú v rámci systému EÚ a ich zástupcovia tvoria parlamentné skupiny v EP.
Stephen Day, Jo Shaw	2006	Európske politické strany, organizované a vyvíjajúce činnosť na transnacionálnej úrovni sú nevyhnutné k vzniku európskeho občianstva, ktoré má možnosť diskutovať a vyjadrovať svoju politickú vôľu.
Petr Fiala, Miroslav Mareš, Petr Sokol	2007	Eurostrany sú organizácie s európskou pôsobnosťou, ktoré združujú politické strany zo štátov EÚ a prípadne ďalších európskych štátov. Tieto členské strany sú si ideovo blízke a spoločne presadzujú svoje záujmy. Pri svojej činnosti disponujú konzistentnou organizačnou štruktúrou.

STRAPIČKE PRIESEČPIKY

Nariadenie Európskeho Parlamentu a Rady č. 1141/2014 (EÚ a EURATOM)	2014	Európska politická strana je politická aliancia, ktorá sleduje politické ciele a je zaregistrovaná na Úrade pre európske politické strany a nadácie v stanovenom článku 6 v súlade s podmienkami a postupmi stanovenými v tomto nariadení. Aliancia politických strán je štruktúrovaná spolupráca medzi politickými stranami a/alebo občanmi.
EUR Lex (Európska Únia)	2023	Európske politické strany sú popisované ako federácie národných politických strán z niekoľkých členských štátov, ktoré sú zjednotené podľa politickej spriaznenosti.
Politická skupina v EP		
Európsky Parlament	2022	Poslanci EP sedia v politických skupinách, nie sú organizovaní na základe národnosti, ale podľa politickej afiliácie. Každá politická skupina sa stará o svoju vnútornú organizáciu určením predsedu, predsedníctva a sekretariátu.
EUR Lex (Európska Únia)	2023	Politické skupiny v EP sú formované členmi/ poslancami EP po uskutočnených voľbách.

Zdroj: spracovanie autora.

1.2 Stranícke rodiny a ich charakteristické znaky

Každá z politických strán na národnej a nadnárodnej úrovni, ako aj zo skupín v EP, sa vyznačuje znakmi určujúcimi smer politiky v boji o priazeň voličov. Tie vychádzajú z rôznych princípov, hodnôt alebo cieľov, kam sa najviac snažia cieľiť svoju pozornosť. Na tomto princípe politické strany s podobnými charakteristikami vytvárajú rodiny politických strán inak nazývané aj stranícke rodiny. Tie môžu vznikať nielen vo vnútri štátnych straníckych systémov, ale napríklad aj na transnacionálnej úrovni ako federácie politických strán, alebo na úrovni EÚ v EP. Tabuľka 3 ponúka pohľad na skupinu najvýznamnejších rodín politických strán s kľúčovými charakteristikami vytvorenými na základe kombinácie prác vybraných autorov. Sú nimi:

- Komunistické politické strany,
- socialistické politické strany,
- sociálno-demokratické politické strany,
- ekologické a zelené politické strany,
- liberálne politické strany,
- kresťansko-demokratické politické strany,
- konzervatívne politické strany,

- nacionalistické politické strany,
- etnické a regionálne politické strany.

Tabuľka 3 Charakteristické znaky hlavných rodín politických strán

Komunistické politické strany
Orientácia na manuálne pracujúcich a robotníkov; anti-systémová ľavicová opozícia; boj proti kapitalizmu a jeho súčasnej štruktúre; obhajoba alternatívnych ekonomických a mocenských štruktúr; reformný alebo revolučný prechod od kapitalizmu; anti-fašistická povaha; promoskovská/eurokomunistická frakcia; odmietanie EÚ a NATO; oddelenie radikálnych krídel od socialistických a sociálno-demokratických strán; centralizmus ako základný princíp; hierarchia a disciplína vo vnútri fungovania strany; historický marxisticko-leninský ideový základ; súčasnosť s adaptáciou na demokratické podmienky; vytváranie demokratických verzí socializmu a komunizmu resp. eurokomunizmu; akceptácia pluralitného systému, individuálnych a kolektívnych práv; prerozdelenie zdrojov od existujúcich ekonomických elít; kolektivismus a ciele na pracujúcu triedu v spoločnosti; rozpor s cirkvou a duchovenstvom;
Socialistické politické strany
Zástupcovia prevažne z odštiepených radikálnych sociálnych demokratov alebo reformných komunistov; kritika oportunistu sociálnych demokratov; dôraz na úlohu kolektívnych a drobných súkromných foriem vlastníctva; demonopolizácia hospodárskeho a ekonomického sektora; inklinácia k pacifizmu; odmietanie vstupu do EÚ a NATO; preferovanie internacionalizmu a kooperácie okolo aspektu kolektívu pracujúcich; štát ako dôležitý komponent pre možnosť vykonávania zmien v spoločnosti a vplyvu na ekonomiku; v rozpore s náboženstvom a inklinácia k ateizmu; postupná akceptácia individuálneho a súkromného vlastníctva; snaha o prerozdeľovanie zdrojov s cieľom znižovať sociálne rozdiely; progresívny daňový systém s vyššou záťažou majetnejších; občianske práva ako skupinové a cez hľadisko sociálnych vrstiev; ciele na kolektív a nie na jednotlivca; základ kolektívu vo forme sociálneho spoločenstva – pracujúcich, nie vo forme národa; pôvod v socialistickom hnutí spojeným s priemyslovou revolúciou; v rozpore s duchovnými hodnotami;
Sociálno-demokratické politické strany
Vznik ako reakcia na rozpor medzi zamestnávateľmi a zamestnancami; sústredenie sa na mestských robotníkov pociťujúcich pracovné a sociálne podmienky industrializmu a kapitalizmu; orientácia na robotníka a pracujúcu triednu príslušnosť; opustenie marxizmu a radikálnej povahy o znárodnení vlastníctva; otvorenie sa širším skupinám sociálnych vrstiev; sociálny systém a sociálna spravodlivosť; ochrana znevýhodnených; sociálna ochrana; vyrovnávanie príležitostí; regulácia trhu a ekonomiky; progresívna forma zdaňovania; redistribúcia zdrojov od vyšších vrstiev smerom k chudobnejším sociálnym vrstvám; postupná inklinácia k menšinovým právam a rodovej rovnosti; welfare-state a blahobyť; v rozpore s duchovnými hodnotami;
Ekologické/Zelené politické strany
Primárne z radov nových stredných vrstiev a mladšej strednej generácie; poskytnutie priestoru pre feminizmus a zastávanie kľúčových pozícií v strane ženami; snaha o presadenie zodpovednosti nielen k sebe, iným, ale aj najmä voči prírode; presadenie harmónie medzi človekom a prírodou; rozvoj civilizácie napreduje rýchlejšie ako príroda dokáže reagovať;

potreba udržateľnosti s ohľadom na budúce generácie; tolerancia a rovnosť voči všetkým obyvateľom planéty; kritika konzumnej povahy spoločnosti a zameraniu sa len na ekonomický rast, ktoré negatívne vplyvajú na životné prostredie; v rozpore so zbrojením; anti-nacionalistická povaha; varujú pred extrémnou ťažbou prírodného bohatstva a ničením prírodného ekosystému; výskyt anti-systémového profilu zameraný na hodnotový zmysel a nie na politický; ekologizmus = prevaha ekocentrizmu, environmentalizmus = prevaha antropocentrizmu; environmentálna spravodlivosť; rešpekt voči rozdielnosti;

Liberálne politické strany

Prvotná požiadavka v podobe politickej slobody, volebných práv a ďalších všeobecných kategórií práv; individualizmus; konkurencia, slobodný podnikateľský a pracovný trh; kolektivita vo vzťahu k príslušnosti v rámci profesie; prehlbovanie individuálnych slobôd; v rozpore s postavením cirkví v štáte; odluka cirkvi od štátu; podpora medzi podnikateľmi, strednou a vyššou inteligenciou, mestskými vrstvami obyvateľov, nižšia miera náboženského cítenia; voľný trh bez zásahu štátu; minimálny štát; minimálne zásahy do ekonomiky (klasické liberálne strany); primárne kritika nacionalizmu a komunizmu; občianske práva; voľný trh a konkurencia v ekonomickom prostredí; individualizmus a postavenie jednotlivca; úloha štátu pre potrebu zabezpečenia výkonu práva, spravodlivosti a bezpečnosti; postmateriálny charakter prvkov – sebarealizácia; kozmopolitná tradícia a podpora európskej integrácie;

Kresťansko-demokratické politické strany

Pôvod vzniku na konfesionálnom princípe často pod vedením kňazov; reakcia na rozpor medzi štátom a cirkvami; postupné akceptovanie prvkov liberalizmu v otázke práv a slobôd a sociálnej demokracie v prípade ochrany a pomoci; dôraz na kresťanské hodnoty a sociálne otázky; presadzovanie sociálno-trhového hospodárstva; vzťah k otázkam demokracie, slobody, ochrany súkromného vlastníctva, národných záujmov, tradícií a kontinuity vývoja; orientácia na stredné a vyššie vrstvy obyvateľov situovanými na vidieku a periférii; pozornosť voči rodine ako základu spoločnosti; inklinácia k náboženstvu ako súboru hodnôt a presvedčení, nie k cirkvi ako organizácii; základ v individualizme, sebarealizácii a zodpovednosti jednotlivca za seba; nepreferuje postavenie žiadnej organizácie;

Konzervatívne politické strany

V počiatku reprezentovali najmä vyššie vrstvy obyvateľov a inteligenciu; hlavný súper sociálno-demokratických a liberálnych strán; dôraz na tradície, stabilitu a postupné vykonávanie reforiem; úloha rodiny, cirkvi, národných tradícií a náboženských hodnôt; viac preferujú národ a s ním spojené tradície, jazyk a kultúra; súkromné vlastníctvo s čo najvyšším podielom; odmietajú vyššiu mieru zásahov štátu do regulácie ekonomiky, avšak dbajú na kontrolu; pripúšťajú prítomnosť sociálnych rozdielov na základe odlišných schopností ľudí; fungovanie spoločnosti na základe pravidiel a poriadku; v rozpore s inými etnickými a náboženskými menšinami, rodovou rovnosťou, emancipáciou žien alebo voči partnerstvám osôb rovnakého pohlavia; hlavná úloha štátu spočíva v ochrane kultúrnych, národných tradícií a bezpečnosti; podpora najmä medzi vidieckym, náboženským a viac národne cítiacim obyvateľstvom; inklinujú k tradičným kresťanským hodnotám a individualizmu; postavenie jednotlivca;

Nacionalistické politické strany

Vznik spojený s potrebou sebaurčenia národov; podstata bytia odvodená od národného rozmeru; národ ako rozhodujúci problém a prvok záujmu; v našom prostredí nadobúda negatívny význam – povyšujú sa nad iné národy alebo etniká; národná výlučnosť, etnocentrizmus a negatívne posudzovanie iných národností a nenárodných spoločností;

akceptujú prvky demokratických režimov, avšak často inklinujú k nesystémovým ideologickým hodnotám, ktoré nevyjadrujú priamo; v radikálnej a extrémistickej forme idealizujú fašistické režimy a prehlbujú etnofóbne tendencie; voličsky sa opierajú najmä o nižšie stredné triedy a časť robotníckej triedy; presadzujú kolektivismus spojený s národom; kritizujú EÚ a NATO, migráciu, prisťahovalectvo a to na základe fyziologických charakteristík ako farba pleti; presadzujú silný štát s autoritou, pevnými pravidlami a hierarchiou

Etnické/Regionálne politické strany

Etnické strany požadujú zvyšovanie úrovne práv a vyrovnávanie pozície voči väčšinovému národu; používanie jazyku, forma teritoriálnych útvarov pokiaľ sú zoskupení v určitom regióne (napr. rôzne formy kultúrnych, politických autonómií); rôzna povaha od umiernených až po spolupracujúce s nelegálnymi ozbrojenými skupinami; regionálne politické strany sa orientujú na reprezentáciu a obhajobu záujmov určitého územia so spoločnými charakteristickými prvkami;

Zdroj: spracovanie autora na základe prác autorov Fiala, Mareš, Sokol (2007); Heywood (2008); Hloušek, Kopeček (2010); Jansen (2001); Krno (2012); Tóth, (2008).

1.3 Politické ideológie a ich nosné prvky

K východiskovým charakteristikám rodín politických strán neoddeliteľne patria politické ideológie tvoriace ich nosný myšlienkový základ. Tie dotvárajú celkový kontext pôsobenia politických strán a určujú im základné hodnotovo-myšlienkové rámce. Práve z nich čerpajú politické strany základy pre svoje hodnoty a situujú okolo nich tvorbu programov. V súčasnosti politické strany používajú rozličné kombinácie ideológií, pričom z nich extrahujú v rozličnej miere. Tabuľka 4 prezentuje hlavné politické ideológie s charakteristickým znakmi spracovanými podľa autora A. Heywooda (2008). Medzi najvýznamnejšie zaraďuje:

- Komunizmus,
- socializmus,
- sociálnu demokraciu,
- liberalizmus,
- konzervativizmus,
- nacionalizmus,
- fašizmus a nacionalizmus,
- ekologizmus,
- feminizmus.

Ταβυλκα 4 Ηλavlνέ πολιτικέ ιδεολόγίε α ιχ χαρakterιστικέ ζνaky

<p>Komunizmus</p> <p>Primárne v rozpore s kapitalizmom; revolučný spôsob prechod ku komunizmu; princíp beztriednej spoločnosti; spoločné vlastníctvo; vízia K. Marxa a F. Engelsa – Manifest Komunistickej strany; kolektívne vlastníctvo; zánik zmyslu štátu ako centra riadenia; spoločné a racionálne rozhodovanie bez centrálnej moci; historický materializmus zvyrazňujúci materiálnu podstatu charakteru sveta; hmotné pomery ako primárne; absolútna sociálna rovnosť; likvidácia súkromného vlastníctva; spoločné využívanie majetku v prospech všetkých ľudí; presadenie zoštátnenia majetkov; centrálne plánovaný systém ekonomiky; zánik triedneho konfliktu – buržoázia/proletariát; súčasnosť s akceptáciou demokratického zradenia</p>
<p>Socializmus</p> <p>Primárne v rozpore s kapitalizmom; ľudia ako spoločenské bytosti; kolektívna identita a kolektivismus nad individualitou; povyšuje spoluprácu nad konkurenciu; používa koncept sociálnej rovnosti; súdržnosť posilňuje spravodlivosť; kolektív dokáže problémy vyriešiť lepšie ako jednotlivci; ľudia sú „súdruhmi“, „bratmi“, „sestrami“; zmyslom jednotlivca je pomôcť spoločnému dobru; koncept „welfare state“ – sociálneho štátu a progresívneho zdaňovania; rozdeľovanie od bohatých k chudobným; sociálna nerovnosť ako zdroj konfliktu; orientuje sa na pracujúcu triedu; prítomný konflikt medzi buržoáziou a proletariátom/vlastníkmi a zamestnancami; odlišuje manuálne pracujúcich (modré goliere) od nemanuálne pracujúcich (biele goliere); presadzuje spoločné vlastníctvo; nerovnosť spôsobuje prítomnosť súkromného vlastníctva; koncept štátneho socialistického vlastníctva</p>
<p>Sociálna demokracia</p> <p>Odklon od komunistického modelu K. Marxa a F. Engelsa; opustenie revolucionárskej podoby likvidácie kapitalizmu; reformný prístup ku kapitalizmu; humanizácia ekonomického sektora so sociálnym vnímaním; ako vyvažujúci prvok trhového hospodárstva a štátnych regulácií; opustenie potreby nahradenia kapitalizmu a súkromného vlastníctva; rešpektuje ústavu a pokojný spôsob tvorby reforiem; kapitalizmus chápe ako spoľahlivý spôsob vytvárania bohatstva, ale poukazuje aj na jeho určité morálne defekty; nespravodlivé spôsoby prerozdeľovania bohatstva spôsobujú sociálnu nerovnosť a chudobu; štát ako strážca verejných záujmov; používa keynesiánsku školu k riadeniu ekonomiky a manažovaniu trhu; investície do verejných statkov na úkor zadlžovania; snaží sa priblížiť štátu blahobytu/sociálnemu štátu s progresívnym zdaňovaním a sociálnou spravodlivosťou; národný štát ako účelová jednotka so schopnosťou regulovať hospodárske a spoločenské fungovanie; obhajuje pomoc, solidaritu, boj proti chudobe; v súčasnosti v pozícii ochranu práv menšín v spoločnosti</p>
<p>Liberalizmus</p> <p>Základ situovaný okolo jednotlivca a individuality; neorientuje sa na skupinu alebo kolektív; spoločnosť ako súbor jednotlivcov; každý sa snaží zabezpečiť svoje potreby a záujmy individuálne s ohľadom na budúcnosť; jednotlivec ako izolovaný atóm; sloboda ako základná požiadavka a prirodzené právo; rešpektuje úlohu štátu vo forme ochrany práva, pravidiel a spravodlivosti; odmieta fungovanie spoločnosti bez obmedzení; rovnosť dáva do súvislosti s kategóriami práv a hodnotou jednotlivca; každý disponuje rovnakou mierou práv a rešpektom; nerovnosť v spoločnosti vzniká na základe rôznej miery zručností, čo spája s rôznou úrovňou zásluhovosti; používa meritokraciu a hodnotenie na základe talentu, zručností a ochote; tvrdšie pracujúci si zaslúžia majetok viac ako tí, ktorí pracujú menej;</p>

moderná forma liberalizmu akceptuje potrebu určitých zásahov do politiky a ekonomiky (nerovnosti vznikajú na základe neregulovaného voľného trhu); občiansku spoločnosť chápe ako pluralitnú, zloženú z rôznych skupín a názorov; klasická forma liberalizmu vychádza z konceptu negatívnej slobody (človek nemôže robiť čokoľvek si želá, je obmedzený zákonmi), prirodzených práv (právo na život, slobodu, majetok), minimálneho štátu (štát zasahuje len ak je to nutné), slobodného trhu (Laissez-Faire princíp – štát zasahuje len, ak je to nutné) a zodpovednosti jednotlivca za svoju budúcnosť (jednotlivec sa stará sám o seba); moderná forma liberalizmu vychádza z konceptu pozitívnej slobody (jednotlivec sa nezameriava len na seba), revízie minimálneho štátu (štát by mal viac regulovať); altruizmu (nesebeckosť); opúšťa Laissez-Faire princíp a prikláňa sa ku Keynesianizmu so štátnou reguláciou trhu a ekonomiky so stimulmi

Konzervativizmus

V protiklade k vzrastu liberalizmu, socializmu a nacionalizmu; vyjadruje potrebu zachovávať tradičné spoločenské usporiadanie; so zmenami súhlasí len v nevyhnutných prípadoch; pragmatický prístup ku zmenám; snaží sa o ochranu tradícií a zvykov; využíva spojenie s náboženskou vierou – zvykmi a tradíciami danými Bohom; náboženstvo a viera ako úloha spojenia spoločnosti; spoločné hodnoty sú znakom identity, spolupatričnosti a stability; jednotlivec sa nemôže oddeliť od spoločnosti; rodina ako najdôležitejšia inštitúcia; spoločnosť ako organický prvok, kde každý pracuje, aby mohla ako celok fungovať (ako orgány ľudského tela napr. mozog, srdce, pľúca, končatiny – každý orgán plní funkciu v celku); rodina sa prirodzene formuje podobne ako národy na základe jazyka, histórie, kultúry a tradícií; akceptuje autoritu, ktorá sa vytvára prirodzene (ako rodičia nad deťmi); odmieta minimálny štát; zastáva potrebu silného štátu s verejným poriadkom, pravidlami a zákonmi; spoločnosť ako prirodzene hierarchická; s rovnosťou súhlasí v kategórií práv; súkromné vlastníctvo považuje za prvok zabezpečujúci pocit ochrany a bezpečnosti; odmieta spoločné vlastníctvo a Laissez-Faire voľný prístup v ekonomike; nová pravica vychádza z kombinácie princípov tradičného konzervativizmu (poriadok, autorita, disciplína) a klasického liberalizmu (voľný a slobodný trh); liberálna nová pravica vychádza viac z klasického liberalizmu spojená s ekonomikou (slobodný a voľný trh), minimálnym štátom, individuálnou iniciatívou, zodpovednosťou za samého seba a ochranou slobody; konzervatívna nová pravica vychádza viac z tradičného konzervativizmu založeného na prvkoch viery a náboženstva (kontroluje to, čo si ľudia môžu vyberať, aby to nespôsobovalo nemorálne konanie; odmietanie pornografie a homosexuality; posilňovanie inštitútu rodiny ako prirodzene patriarchálnej; podpora pro-life hnutí, zákazu potratov, ochrany národa a národnej identity).

Nacionalizmus

Prvotné chápanie cez rovnu politickej doktríny alebo konceptu z dôvodu jeho prítomnosti s takmer všetkými hlavnými ideologickými smermi; národ chápe ako jediné vhodné jednotku politického vládnutia; pôsobí ako psychologický fenomén lojality k vlastnému národu a prípadne negatívneho vzťahu k iným národom; východiskový princíp tvorí národ; charakterizuje ho viera v sebaurčenie národov, ochrane tradičných inštitúcií, ochrane tradičného spoločenského usporiadania alebo podpore vedenia vojny; národ sa vyznačuje spoločnými tradíciami, jazykom, dejinami prípadne náboženstvom; jazyk ako najvýraznejší prvok národa; náboženstvo určuje spoločné mravné hodnoty a názory; ľudstvo sa prirodzene delí na rôzne národy s jedinečnou povahou a identitou; každý národ má právo na štát a sebaurčenie; spája národ so štátnosťou; každý národ má ambíciu zaistiť si nezávislosť zbavením sa cudzej nadvlády a určiť si vlastný osud; presadzuje vedomie

kolektívnej identity cez patriotizmus a príslušnosť k národu; náboženstvo tvorí tradičný komponent národnej identity a vymedzuje sa voči materializmu; objektívne faktory identity (územie, náboženstvo, jazyk) majú rovnakú váhu ako subjektívne faktory identity (vôľa, pamäť, vlastenectvo, lojalita)

Fašizmus a Nacizmus

Ústredná myšlienka fašizmu vzhliada k zjednoteniu spoločnosti; individualita je pohltená spoločnosťou a je ničím; sila vychádza z jednoty; ideál fašizmu reprezentuje „nový človek“ so súborom vlastností ako obetavosť, pracovitosť, ctížiadosť, oddanosť a ochota obetovať sa v prospech slávy svojho národa alebo svojej rasy (prípád nacizmu); vymedzuje sa voči pokroku, slobode a rovnosti; obhajuje vodcovstvo, moc, vojnu a hrdinstvo; stavia sa vždy do rozporu proti „ničomu“ ako napr. liberalizmu, konzervativizmu, kapitalizmu, buržoázií alebo komunizmu; presadzuje etatizmus; vyžaduje podriadenosť jednotlivca; glorifikuje historické obdobia najpriaznivejšie pre národ; vychádza z anti-racionalizmu, kde logiku nahrádzajú emócie, záujem a chcenie; používa neustály boj; konflikt dokáže generovať vývoj k lepšiemu; víťazí sila, rešpekt, lojalita, poslušnosť a oddanosť pred slabosťou a neschopnosťou; odmieta rovnosť a prikláňa sa ku konceptu „supermužovi“ s nespochybniteľnou pozíciou vodcu; hrdina má vyčnievať nad skupinou (nad „stádom“); spoločnosť je vždy hierarchizovaná: 1. líder, 2. elita (výhradne mužská s pozíciou na základe hrdinských činov), 3. masa (poslušná a vyžadujúca ovládanie); inklinuje k socializmu/kolektivismu, kde pracujúcu triedu vymieňa za národ; podporuje veľké národné korporácie a štátnu reguláciu; v militantnej forme národy nevníma ako rovné, ale ako vzájomných súperov; sústreď sa na nadradenosť jedného národa/rasy (prípád nacizmu) nad ostatné; Nacizmus (ako druhá forma fašizmu) ideovo vychádzal z anti-semitizmu so základmi položenými v teológii; vytvoril koncept Árijskej rasy s absolútnou elimináciou Židov; využíva reflexiu na biologické a genetické rozdiely medzi ľuďmi, ktoré sú nemenné (napr. farba pleti, farba vlasov, fyzionómia, krvná skupina); nemenné rozdiely sú v protiklade so symbolmi národnosti, ktoré možno zmeniť ako občianstvo, jazyk, viera; budoval konfliktné línie medzi rasami, kedy jedna vládne nad druhou.

Ekologizmus

Ekologizmus ako multi-prierezová ideológia; príroda ako vzájomne prepojený celok zahrňujúci ľudí, všetky živé tvory a neživý svet; stojí na ekocentrizme a uprednostňuje prírodu pred človekom; človek by mal prírodu chrániť a rešpektovať; príroda predstavuje sieť cenných a krehkých vzťahov medzi živými druhmi a prírodou; ľudstvo netvorí stredobod všetkého, ale je súčasťou prírody; hlavný princíp „zelenej“ ideológie je ekológia s tézou o samoregulácii prírodných systémov/ekosystémov so živými aj neživými prvkami (napr. les, pole); slabý ekologizmus označený ako environmetalizmus sa prispôsobuje ľudským potrebám; environmentalizmus ako odlišenie od ekologizmu; využíva holistický pohľad na svet, ktorý chápe cez koncept porozumenia ako celku; každá z častí fungovania sveta má zmysel len vo vzťahu k iným častiam; ľudia musia myslieť na zdravie planéty a konať na nej tak, aby ju zachovali; kapitalizmus aj komunizmus označuje ako príklady industrializmu, ktoré sú zamerané na veľkovýrobu, akumuláciu kapitálu a neustály rast; udržateľnosť zdôrazňuje obmedzené bohatstvo zeme a môže sa vyčerpať; ľudstvo žije v uzatvorenom limitovanom ekosystéme; politické opatrenia je nutné posudzovať z pohľadu udržateľnosti; výroba má čo najmenej poškodzovať globálny ekosystém; energetická politika má zásadne obmedziť používanie fosílnych palív a hľadať alternatívne energetické zdroje; požaduje morálnu povinnosť voči ďalším generáciám; prepája sa environmentálnou etikou; stotožňuje sa s post-materializmom a sebarealizáciou; odmieta hierarchické, materialistické

a patriarchálneho usporiadanie; kritizuje materiálne bohatstvo; v súčasnosti akcentuje na klimatické zmeny, globálne otepľovanie, znečisťovanie planéty a vyhynutie živočíšnych a rastlinných druhov; požaduje transformáciu ekonomického systému smerom k rešpektu voči životnému prostrediu; snaží sa o celkom nový životný štýl a spôsob existencie ľudstva;

Feminizmus

Spája sa so ženským hnutím usilujúcim o zvýšenie ich spoločenského postavenia a role; argumentuje o znevýhodňovaní žien na základe svojho pohlavia; kritika nadradenosti mužov a podriadenosti žien; rozlišovanie na základe pohlavia ako politická téma a problém; vytesnenie úlohy žien mimo politickej agendy; ženské hnutia historicky so snahou presadiť uzákonenie volebného práva ženám, umožnenie rovnakého prístupu k vzdelaniu, zvýšenie počtu žien vo verejných funkciách alebo legalizácie umelého prerušenia tehotenstva; prvá vlna feminizmu spojená s požiadavkou o rovnakých politických právach a rovnakom postavení s mužmi; volebné právo pre ženy predstavoval najvýznamnejší cieľ – malo odstrániť všetky ďalšie formy diskriminácie na základe pohlavia; cieľom druhej vlny feminizmu bola snaha o „oslobodenie žien“ prostredníctvom spoločenskej zmeny; „gender“ ako zásadná téma pre politiku; súčasný tematický základ tvoria: odlišenie verejného od súkromného, patriarchát, pohlavie a gender, a rovnosť a rozdielnosť; politika ako súčasť verejného života oproti rodine ako súčasť súkromného života; delenie na základe pohlavia sa bralo ako prirodzené, nie ako politické; snaha o prelomenie verejného muža a súkromnej ženy; mocenské vzťahy medzi mužmi a ženami predstavujú patriarchát; patriarchát ako nadvláda muža (otca) nad rodinou (ženou); patriarchát chápe tiež v zmysle nerovnomernej distribúcie práv medzi mužmi a ženami alebo nedostatočné zastúpenie žien vo vysokých politických funkciách; požaduje rovnosť mužov a žien;

Zdroj: spracovanie autora na základe diela A. Heywooda – Politické ideológie (Heywood, 2008).

1.4 Europeizácia a politické strany: Robert Ladrech – smerom k rámci pre analýzu

Róbert Ladrech (2012) používa termín „europeizácia“ na popísanie efektov integrácie do EÚ vo vzťahu k politike a politikám svojich členských štátov, ako aj na proces posilňovania európskej úrovne politických inštitúcií. Navrhuje systematický postup ako skúmať ním chápaný pojem europeizácia v prepojení na problematiku politických strán. Cez analytický rámec hodnotí vplyv europeizácie na päť kľúčových oblastí politických strán:

1. Politický/programový obsah,
2. organizáciu/manažment,
3. vzorce straníckych súťaží,
4. stranícko-vládne vzťahy,
5. vzťahy nad rámec národného straníckeho systému.

Zmeny v programoch politických strán, považuje Ladrech (2012) za jeden z najexplicitnejšie vyjadrený typ dokazovania. Programové zmeny môžu byť hodnotené rovnako cez kvantitatívne aj kvalitatívne ukazovatele. Kvantitatívne navrhuje merať mieru implementácie EÚ v rovine odkazovania na európske politiky vo svojej vlastnej programovej výbave. Kvalitatívnym rozmerom hlbšie hodnotí prítomnosť EÚ ako pridaného faktora v programovo presadzovaných domácich politikách ako sú napríklad zamestnanosť, imigrácia a azylová politika, životné prostredie, alebo iné. Snaží sa rozpoznať integráciu európskej programovej dimenzie do domácich politik. Analytický zámer môže tiež smerovať k hodnoteniu kooperácie s trans-nacionálnymi organizáciami ako sú európske politické strany/federácie politických strán alebo inštitúciami EÚ, akým je EP.

Identifikácia zmien v organizačnom riadení politických strán nemusí byť podľa Ladrecha (2012) zjavná a presne určiteľná cez formálne úpravy v ich stanovách. Napriek tomu môžu nastať rôzne zmeny v procesoch vedenia strán súvisiace s europeizáciou. Členstvo národnej politickej strany v európskej politickej strane alebo reprezentácia v politickej skupine EP má potenciál generovať modifikácie organizačného fungovania strán. Tieto sa časom môžu rozlične vyvíjať bez toho, aby sa priamo preniesli do stanov upravujúcich fungovanie strán ako organizácií. Spojenie sa s nadnárodnou politickou stranou a prípadná spolupráca s jej ďalšími členskými stranami pochádzajúcimi zo zahraničia môžu byť inšpiráciou a stimulantom k inováciám v organizáciách a riadení.

Zaujatie pozície voči EÚ má potenciál vplývať na vzory a formovanie národných straníckych súťaží. EÚ sa stáva politickou témou na úrovni domácej politiky, kedy strany strategicky zaujímajú voči nej určitý postoj, či už kladný alebo záporný. Pro-EÚ alebo anti-EÚ pozície sa ďalej rozvíjajú s väčšími alebo menšími odchýlkami. Smerom k EÚ prezentujú svoje špecifické uchopenie, ktoré im ponúka potencionálnych partnerov, s ktorými dokážu zdieľať podobné postoje. Na druhej strane môže byť EÚ pre politické strany aj zdrojom konfliktu. Toto ale nie je jediný prítomný faktor, ktorý dokáže vplývať na podobu straníckej súťaže. Vo vzťahu k EÚ je potrebné brať do úvahy aj počet relevantných subjektov v národnom straníckom systéme, prítomnosť dominantnej koalície alebo výskyt strán so silnou pro-EÚ alebo anti-EÚ profiláciou (Ladrech, 2012).

Vládno-stranícke vzťahy vo forme participácie vládnych lídrov na EÚ úrovni sú jadrom štvrtej kľúčovej oblasti vplyvu europeizácie na politické strany. Rokovania vládnych predstaviteľov prebiehajúcich na medzi-

vládných európskych fórach ich potencionálne môžu vziať do pozícií mimo ich oficiálnych programových pozícií na národnej úrovni. Stranícko-vládne vzťahy vo veciach EÚ sa dostávajú do roviny „push-pull“. Vláda je nútená, tlačaná svojou stranou maximalizovať tvorbu politiky a pozícií čo najbližšie programu strany. Na druhej strane je vláda odťahovaná stranou do minimalistických pozícií uskutočniť inštitucionálne zmeny alebo prehľbovať integráciu znamenajúcu oslabovanie štátnej suverenity (Ladrech, 2012).

Vzťahy nad rámec národného stranického systému zapríčinené europeizáciou prinášajú nové perspektívy v spolupráci na nadnárodnej úrovni so stranami z iných členských štátov. Výsledkom sú nové aktivity a činnosti vychádzajúce z členstva v nadnárodnej európskej politickej strane. Členské strany a zastrešujúce nadnárodné politické strany majú možnosť sa ďalej rozvíjať na základe kontaktov, kooperácie a integrácie. Politické strany na národnej úrovni môžu vyhľadávať spájanie sa s európskymi politickými stranami (Ladrech, 2012).

1.5 Úprava európskych politických strán, politických skupín v EP a slovenských politických strán v právnom základe EÚ, a legislatíve SR

Európske politické strany

V právnom základe EÚ nachádzame zmienku o európskych politických stranách prvýkrát v Maastrichtskej zmluve (1992) resp. Zmluve o Európskej únii¹ v článku 138a, ktorá o nich hovorí ako o politických stranách na európskej úrovni. Podľa Maastrichtskej zmluvy „*sú dôležitým faktorom integrácie v rámci spoločenstva. Prispievajú k utváraniu európskeho povedomia a k vyjadreniu politickej vôle občanov únie*“ (Maastrichtská zmluva, 1992, s. 44). Nadväzujúca Amsterdamská zmluva², ktorá menila Zmluvu o Európskej únii (Maastrichtská zmluva) a Zmluvu o založení Európskych spoločenstiev, do obsahu znenia európskych politických strán nezasiahla. Došlo len k formálnej zmene prečíslovania článku 138a na článok 191 (Amsterdamská zmluva, 1997). Zmluva z Nice³, ktorá opäť reformuje Zmluvu o Európskej únii a Zmluvu o založení Európskych spoločenstiev, dopĺňa do článku 191 druhý odsek. Ten sa dotýka primár-

1 podpísaná 7.2.1992, účinná od 1.11.1993

2 podpísaná 2.10.1997, účinná od 1.5.1999

3 podpísaná 11.12.2000, účinná od 1.2.2003

ne určenia pravidiel Radou pre správu a financovanie politických strán na európskej úrovni: „*Rada v súlade s postupom uvedeným v článku 251 stanoví pravidlá, ktorými sa spravujú politické strany na európskej úrovni, najmä pravidlá financovania*“ (Zmluva z Nice, 2000, s. 17). V časti vyhlásení prijatých na konferenciách v Nice sa bod 11 dotýka článku 191. Vyhlásenie pripomína, že ustanovenia v článku 191 neznamenaajú prenesenie právomocí na Európske spoločenstvo, ani nemá vplyv na uplatňovanie vnútroštátnych ústavných rámcov jednotlivých členov. Ďalej konštatuje, že finančné prostriedky z rozpočtu Európskych spoločenstiev pre politické strany na európskej úrovni sa nesmú priamo ani nepriamo použiť na financovanie politických strán fungujúcich na vnútroštátnej úrovni. Zároveň sú ustanovenia o financovaní politických strán na európskej úrovni aplikované na všetky zastúpené strany v Európskom parlamente rovnako. Lisabonská zmluva⁴, ako zatiaľ posledná razantnejšia úprava primárneho práva EÚ, nepretransformovala ukotvenie politických strán na európskej úrovni len formálne, ale aj obsahovo. Politické strany na európskej úrovni nachádzame už v ustanoveniach o demokratických zásadách fungovania Európskej únie v Hlave II, článku 10, ods. 4. Podľa spomenutých ustanovení „*politické strany na európskej úrovni prispievajú k formovaniu európskeho politického vedomia a k vyjadrovaniu vôle občanov Únie*“ (Lisabonská zmluva, 2007, s. 15). Predstavujú nástroj, prostredníctvom ktorého môžu občania Únie sprostredkovať svoje návrhy, ciele alebo názory týkajúce sa všetkých aspektov fungovania EÚ. Z článku 191 sa na základe úpravy vypustil celý prvý odsek. V druhom odseku článku 191 nastávajú dve zmeny, pričom celý odstavec v novej úprave znie nasledovne: „*Rada v súlade s postupom uvedeným v článku 251 prostredníctvom nariadení stanoví pravidlá, ktorými sa spravujú politické strany na európskej úrovni uvedené v článku 10a ods. 4 Zmluvy o Európskej únii, najmä pravidlá financovania*“ Podstatný je zároveň presun pôvodného článku 191 Zmluvy o EÚ do Zmluvy o fungovaní EÚ, kde sa z pôvodného článku 191 ako druhého odseku stáva článok 224, kde opäť dochádza k obsahovej zmene. V novej úprave znie nasledovne: „*Európsky parlament a Rada v súlade s riadnym legislatívnym postupom prostredníctvom nariadení stanoví pravidlá, ktorými sa spravujú politické strany na európskej úrovni uvedené v článku 10 ods. 4 Zmluvy o Európskej únii, najmä pravidlá ich financovania*“ (Zmluva o fungovaní EÚ, 2016).

4 podpísaná 13.12.2007, účinná od 1.12.2009

Politické strany na európskej úrovni nachádzajú miesto v obsahu popri základných zmluvných dokumentoch tvoriacich primárne právo EÚ aj v Charte základných práv Európskej únie. Hlava II venovaná slobodám, v článku 12 ods. 2 charakterizuje politické strany na úrovni Únie ako tie, ktoré „*prispievajú k vyjadrovaniu politickej vôle občanov Únie*“ (Charta základných práv EÚ, 2016). Znenie článku 12 ods. 2 v Charte základných práv EÚ priamo nadväzuje na článok 10 ods. 4 Lisabonskej zmluvy (Zmluvy o EÚ).

Lisabonská zmluva, ktorá do druhého odseku článku 191⁵ doplnila zmienku o nariadeniach upravujúcich pravidlá spravovania politických strán na európskej úrovni, pripravila priestor pre prijatie Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ, EURATOM) č. 1141/2014 o štatúte a financovaní európskych politických strán a európskych politických nadácií. Predmetné nariadenie ako legislatívny akt bol prijatý v roku 2014. Zo samotného názvu nariadenia vyplýva, že o politických stranách na úrovni európskej únie sa začína hovoriť ako o európskych politických stranách. Spomínaný právny dokument podľa predmetu úpravy poskytuje rámec pre fungovanie európskych politických strán, štatút európskych politických strán a financovanie európskych politických strán. Nariadenie je štruktúrované do šiestich samostatných kapitol a obsahuje 41 článkov. Popri európskych politických stranách sa venuje aj úprave fungovania európskych politických nadácií. Kapitola I v článku 2 definuje základné pojmy. Európsku politickú stranu chápe ako „*politickú alianciu, ktorá sleduje politické ciele a je zaregistrovaná na Úrade pre európske politické strany a nadácie stanovenom v článku 6 v súlade s podmienkami a postupmi stanovenými v tomto nariadení*“ (Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ, Euratom) č. 1141/2014 o štatúte a financovaní európskych nadácií, 2014, s. 6). Európsku politickú nadáciu predstavuje „*subjekt formálne pridružený k niektorej európskej politickej strane, ktorý je zaregistrovaný na úrade v súlade s podmienkami a postupmi stanovenými v tomto nariadení a prostredníctvom svojej činnosti posilňuje a dopĺňa v rámci cieľov a základných hodnôt presadzovaných Úniou ciele európskej politickej strany plnením jednej alebo viacerých z týchto úloh*“ (Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ, Euratom) č. 1141/2014 o štatúte a financovaní európskych nadácií, 2014, s. 6). Z uvedených definícií vyplýva poznanie o výkone podpornej funkcie európskych politických na-

5 následne do článku 224 v Zmluve o fungovaní EÚ

dácií v prospech európskych politických strán. Existujú ako ich formálna súčasť s cieľom vypomáhať s plnením činností a aktivít.

Komplex vymedzených pojmov ďalej nadväzuje definovaním politickej strany; aliancie politických strán; regionálneho parlamentu; financovaním zo všeobecného rozpočtu EÚ; daru; príspevku od členov; ročného rozpočtu; národného kontaktného miesta; sídla; úhrnného porušenia a opakovaného porušenia. Politická aliancia, ktorá má záujem stať sa európskou politickou alianciou, musí pri podaní žiadosti o registráciu splniť stanovené podmienky (Kapitola II, čl. 3 Nariadenia č. 1141/2014):

- a) Disponovať sídlom v niektorom z členských štátov EÚ,
- b) aliancia alebo jej členovia musia byť zastúpení najmenej v jednej štvrtine členských štátov poslancami EP v národných parlamentoch, regionálnych parlamentoch alebo zhromaždenia, alebo aliancia a jej členovia museli pri posledných voľbách do Európskeho parlamentu získať aspoň v jednej štvrtine členských štátov najmenej tri percentá hlasov odovzdaných v každom z týchto členských štátov,
- c) musí dodržiavať v programe a prostredníctvom činností hodnoty, na ktorých je založená EÚ podľa článku 2 Zmluvy o EÚ: úcta k ľudskej dôstojnosti, sloboda, demokraciu, rovnosť, právny štát, rešpektovanie ľudských práv, rešpektovanie práv osôb patriacim k menšinám,
- d) aliancia a jej členovia sa museli zúčastniť na voľbách do EP alebo museli verejne vyjadriť svoj úmysel zúčastniť sa na najbližších voľbách do EP
- e) nesmie sledovať ciele spojené so ziskom.

Na rozhodovanie o registrácii a na kontrolu zaregistrovaných európskych politických strán je podľa článku 6 predmetného nariadenia zriadený Úrad pre európske politické strany a európske politické nadácie. Úrad spravuje register európskych politických strán a európskych politických nariadení pre účely vedenia evidencie aktuálne pôsobiacich subjektov.⁶

6 evidencia je verejne dostupná na webovej adrese Úradu pre európske politické strany európske politické nadácie prostredníctvom odkazov:
Zoznam registrovaných európskych politických strán: <<https://www.appf.europa.eu/appf/sk/parties-and-foundations/registered-parties>>.
Zoznam registrovaných európskych politických nadácií: <<https://www.appf.europa.eu/appf/sk/parties-and-foundations/registered-foundations>>.

Aktuálny počet zaregistrovaných európskych politických strán je podľa dostupného zoznamu desať:

- a) European People's Party – Európska ľudová strana (ďalej len „EPP“),
- b) Party of European Socialist – Strana európskych socialistov (ďalej len „PES“),
- c) Alliance of Liberals and Democrats for Europe Party – Aliancia liberálov a demokratov pre Európu (ďalej len „ALDE“),
- d) European Democratic Party – Európska demokratická strana (ďalej len „EDP“),
- e) European Green Party – Európska strana zelených (ďalej len „EGP“),
- f) European Free Alliance – Európska slobodná aliancia (ďalej len „EFA“),
- g) Identité et Démocratie Parti – Strana identita a demokracia (ďalej len „IDP“),
- h) European Conservatives and Reformists – Strana európskych konzervatívov a reformistov (ďalej len „ECR“),
- i) Party of the European Left – Strana európskej ľavice (ďalej len „PEL“),
- j) European Christian Political Movement – Európske kresťanské politické hnutie (ďalej len „ECPM“).⁷

Register obsahuje popri aktuálne činných európskych politických stranách aj tie, ktoré boli z registra vymazané a už nepôsobia aktívne. Na zozname vymazaných z registra sa nachádzajú tri dnes už bývalé európske politické strany:

- a) Alliance for Peace and Freedom – Aliancia za mier a slobodu (ďalej len „APF“),
- b) Alliance of European National Movements – Aliancia európskych národných hnutí (ďalej len „AENM“),
- c) Europa Terra Nostra (ďalej len „ETN“).⁸

Zoznam vymazaných európskych politických strán a európskych politických nadácií: <<https://www.appf.europa.eu/appf/sk/parties-and-foundations/removed-from-the-register>>.

7 uvedený počet registrovaných európskych politických strán sa viaže k dátumu 28.8.2023

8 uvedený počet vymazaných európskych politických strán sa viaže k dátumu 28.8.2023

Každá európska politická strana musí disponovať stanovami, ktoré sú okrem náležitostí uvedených v článku 3, povinnou súčasťou k žiadosti o registráciu. Tie musia (podľa Kapitoly II, čl. 3) byť v súlade s právom členského štátu, kde má európska politická strana uvedené sídlo. Ako minimálne kritériá na obsah stanov sú požadované nasledujúce prvky: názov a logo strany (musí byť jasné odlišiteľné od názvu a loga inej existujúcej európskej politickej strany alebo nadácie); adresa sídla; politický program so stanoveným účelom a cieľmi; vyhlásenie o nesledovaní cieľov súvisiacich so ziskom; názov pridruženej politickej nadácie s opisom formálneho vzťahu medzi nimi, ak je to relevantné; administratívnu a finančnú organizáciu strany; interný postup v prípade rozpustenia. Kritériá (podľa Kapitoly II, čl. 4) na vnútornú organizáciu strany disponujú v porovnaní s ostatnými minimálne povinnými prvkami detailnejším rozpracovaním. Tie musia popisovať minimálne podmienky prijímania, odstupovania a vylučovania členov so zoznamu členských strán; práva a povinnosti pre všetky druhy členstiev; hlasovacie práva pre druhy členstiev; zloženie, právomoci a povinnosti riadiacich orgánov; interné rozhodovacie procesy; postupy hlasovaní s požiadavkami na uznášaniaschopnosť; transparentnosť účtovníctva a spôsob postupu zmeny stanov (Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ, Euratom) č. 1141/2014 o štatúte a financovaní európskych nadácií, 2014).

Žiadatelia o zaregistrovanie prikladajú k žiadosti a stanovám ďalej doklady o tom, že spĺňajú podmienky uvedené v čl. 3 spoločne so štandardným formálnym vyhlásením podľa stanovenej podoby. Proces pokračuje preskúmaním žiadosti s cieľom identifikovať plnenie podmienok registrácie. V prípade úspešného splnenia podmienok je prijaté rozhodnutie o registrácii žiadateľa ako európskej politickej strany alebo európskej politickej nadácie. Dňom uverejnenia o registrácii v Úradnom vestníku EÚ získavajú právnu subjektivitu. Všetky členské štáty ich právne uznávajú a nadobudnú právnu spôsobilosť. Európske politické strany a európske politické nadácie môžu byť z registra vymazané, čím nadobudnutú právnu subjektivitu v deň nadobudnutia účinnosti rozhodnutia strácajú. Uvedená situácia vznikne vtedy, ak dôjde k minimálne jednému z nasledovných dôvodov: porušenie ktorejkoľvek z podmienok pre registráciu (podľa čl. 3, ods. 1); európska politická strana sama požiada o vymazanie z registra; pokiaľ členský štát, kde je subjekt zaregistrovaný, potvrdí, že nedošlo k náprave v dotknutých podmienkach pre fungovanie (Nariade-

nie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ, Euratom) č. 1141/2014 o štatúte a financovaní európskych nadácií, 2014).

Každá zaregistrovaná európska politická strana sa môže uchádzať o finančné prostriedky pochádzajúce zo všeobecného rozpočtu Európskej únie. Ako základná podmienka sa stanovuje potreba doručenie žiadosti spolu s odhadom rozpočtu samotnou európskou politickou stranou. Termín odoslania žiadostí je stanovený najneskôr do 30. septembra predchádzajúceho rozpočtového roka. Okrem toho žiadateľ:

- Musí byť zastúpený aspoň jedným poslancom v EP z radov svojich členov danej európskej politickej strany,
- musí sa podrobiť auditu,
- nesmie byť predmetom žiadnych sankcií uloženými úradom (Európsky parlament, 2023a).

Do roku 2017 fungovalo financovanie na princípe grantov na prevádzku. Od roku 2018 sú poskytované finančné príspevky, ktorých výška môže dosiahnuť maximálne 90% z oprávnených refundovateľných výdavkov. Zvyšok finančných prostriedkov na krytie výdavkov si strany musia zabezpečiť z členských príspevkov alebo darov. Pôvodný kľúč rozdeľoval dostupné finančné prostriedky zo všeobecného rozpočtu EÚ v rozpočtovom riadku č. 402 EP, v pomere 15% rovným dielom medzi všetky európske politické strany a 85% úmerne podľa počtu zvolených poslancov do EP, ktorí sú členmi danej strany (Európsky parlament, 2023a). Uskutočnená zmena upravila kľúč rozdelenia dostupných finančných prostriedkov nasledovne:

- 10% sa rozdeľuje rovným dielom,
- 90% sa rozdeľuje pomerne na základe počtu zvolených poslancov do EP, ktorí sú členmi danej európskej politickej strany (Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ, Euratom) č. 1141/2014 o štatúte a financovaní európskych nadácií – konsolidované znenie, 2014).

Tabuľka 5 Finančné prostriedky z rozpočtu EÚ pre európske politické strany 2016 – 2022 v Eur

Európska politická strana/ Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	SPOLU
Alliance of Liberals and Democrats for Europe Party	2 337 149	2 468 649	2 958 493	4 564 976	5 420 315	5 302 504	5 273 953	22 905 063
European Christian Political Movement	547 440	499 993	703 529	921 217	598 583	732 817	803 854	4 807 433
European Conservatives and Reformists Party	2 531 682	2 468 649	2 568 211	4 262 340	3 600 000	4 143 031	4 068 450	23 642 363
European democratic Party	588 200	552 500	625 600	887 400	855 000	914 400	1 209 013	5 632 113
European Free Alliance	777 490	781 229	963 717	1 327 049	1 134 331	1 073 839	1 140 921	7 198 576
European Green Party	1 789 090	1 865 999	2 308 022	3 518 721	3 932 126	4 347 644	4 477 434	22 239 036
European People's Party	8 683 552	8 893 000	9 653 986	15 663 000	11 134 961	12 327 545	12 288 571	78 644 615
Identité et Democratie Parti	1 546 439	1 696 660	1 874 375	2 425 515	3 932 126	4 620 461	4 242 392	20 337 968
Party of European Socialists	7 154 167	6 941 145	6 888 502	11 475 000	9 067 500	8 116 650	8 566 650	58 209 614
Party of the European Left	1 594 189	1 624 939	1 700 000	2 250 000	2 160 000	1 836 000	1 850 400	13 015 528

Zdroj: spracovanie autora na základe zoznamu strán uvádzajúcich výšku ich financovania (Európsky parlament, 2023b).

Tabuľka 5 zaznamenáva sumár získaných finančných prostriedkov z rozpočtu EÚ všetkých uchádzajúcich sa európskych politických strán. Výška finančných prostriedkov odzrkadľuje stanovené pravidlo prerozdelenia viazané na počet zvolených zástupcov do EP, ktorí sú členmi strany. Do celkovej sumy je zarátaná aj 10%-ná časť rozpočtu rozdelená pre všetky európske politické strany rovnako. EPP spoločne s PES, ktoré dlhodobo vykazujú najvyššiu úspešnosť vo voľbách, sú na tomto základe lídrami vo výške finančných prostriedkov získaných z rozpočtu EÚ. Do pomyselného stredného pásma môžeme zaradiť štvoricu ďalších európskych politických strán: ECR, ALDE, EDP a IDP. Ich príjem sa pohybuje tesne

nad 20 mil. eur. Do tretej, najnižšej úrovne, sa dostali zostávajúce európske politické strany: PEL, EFA, EDP a ECPM. Podľa uvedeného rozdelenia by sme mohli hovoriť o určitom trojúrovňovom systéme finančnej sily európskych politických strán. V prepojení na kritérium zvolených poslancov do EP aj ako o trojúrovňovom systéme sily európskych politických strán. Potrebne je upozorniť, že takto navrhnutý systém sa viaže platnosťou k aktuálnemu (2019 – 2024) a predchádzajúcemu volebnému obdobiu EP (2014 – 2019).

Tabuľka 6 Finančné príspevky od členských strán pre európske politické strany za obdobie rokov 2018 – 2021

Európska politická strana/Rok	2018	2019	2020	2021	SPOLU
Alliance of Liberals and Democrats for Europe Party	417 294	320 929	331 250	351 592	1 420 065
European Christian Political Movement	40 754	36 543	36 924	19 558	133 779
European Conservatives and Reformists Party	87 890	209 119	319 639	216 550	833 198
European Democratic Party	112 550	88 850	90 825	97 000	389 225
European Free Alliance	125 121	105 025	109 425	95 012	434 583
European Green Party	301 355	304 720	467 878	488 243	1 562 196
European People's Party	1 351 652	1 238 899	1 048 526	1 074 514	4 713 591
Identité et Democratie Parti	179 150	4 500	147 500	113 000	444 150
Party of European Socialists	1 079 989	1 020 413	694 700	837 340	3 632 442
Party of the European Left	247 000	287 350	274 450	231 381	1 040 181

Zdroj: spracovanie autora na základe zoznamov európskych politických strán uvádzajúcich dary a príspevky (Úrad pre európske politické strany a európske politické nadácie, 2023d).

K Tabuľke 5 nadväzuje Tabuľka 6, obsahujúca rozširujúce informácie o finančných príspevkoch od členských politických strán pre svoju európsku politickú stranu. Účelom tohto druhu príspevkov je dofinancovanie zostávajúcich 10 % nákladov, ktoré nemôžu byť pokryté zo všeobecného rozpočtu EÚ. Na jednej strane úspešnejšie európske politické strany pri vyššom počte zvolených poslancov do EP dokážu získať vyšší obnos finančných prostriedkov z rozpočtu EÚ, na druhej strane im vznikajú vyššie náklady potrebné na dofinancovanie z vlastných zdrojov. Celkové sumy príspevkov získaných od členských strán pre európske politické strany môžeme svojou štruktúrou opäť rozdeliť do troch pásiem.

V porovnaní s hodnotením v Tabuľke 5 evidujeme niekoľko zmien. Prvé, najvyššie pásmo opäť reprezentujú EPP a PES. Do druhého zaraďujeme štvoricu EGP, ALDE, PEL a ECR. V strednom pásme PEL vymieňa IDP. Tretie, najnižšie pásmo zahŕňa strany IDP, EFA, EDP a ECPM. Zmeny v schopnosti získať príspevky od vlastných členov mierne preskupuje začlenenie do určených pásiem. V celkovej perspektíve opätovne zostávame v rovine troch hlavných úrovní výšky získaných príspevkov na dofinancovanie nákladov európskych politických strán, ktoré už nemôžu byť pokryté zo všeobecného rozpočtu EÚ. Podstatný rozdiel predstavuje fakt, že strany môžu prekročiť výšku nákladov, ktoré potrebujú od svojich členov na dofinancovanie nákladov.

Finančné príspevky a dary pre európske politické strany a európske politické nadácie sú regulované v čl. 20 až 22 predmetného nariadenia. Stanovené sú pravidlá, ktoré určujú oprávnenosť a legálnosť pre získanie príspevkov a darov. Od jedného darcu, fyzickej alebo právnickej osoby, môže európska politická strana alebo nadácia získať najviac 18 000 eur v jednom roku. Každý finančný dar, ktorý hodnotou presiahol 12 000 eur, musí byť písomne oznámený Úradu pre európske politické strany a európske politické nadácie. Podobne povinnosť písomného oznámenia vzniká v období šesť mesiacov pred voľbami do EP, kedy musia byť všetky dary raz týždenne oznámené. Obmedzenia v prijatí finančných darov vznikajú vtedy, ak bol získaný od anonymného darcu; z rozpočtu politických skupín v EP; orgánu verejnej moci členského štátu alebo tretej krajiny alebo súkromných subjektov alebo jednotlivcov pochádzajúcich z tretích krajín, ktorí nemajú právo voliť do EP. V spomenutých prípadoch európska politická strana a nadácia nesmie dar prijať. Každá európska politická strana môže prijímať finančné dary od svojich členov. Podmienka limitujúca výšku celkovej hodnoty prijatých príspevkov od členov európskej politickej strany je nastavená na úroveň maximálne 40 % jej ročného rozpočtu. Získaný príspevok zo všeobecného rozpočtu EÚ môže byť európskou politickou stranou použitý na financovanie kampane do volieb do EP. Finančné prostriedky pochádzajúce zo všeobecného rozpočtu EÚ nemôžu byť použité na financovanie iných politických strán, konkrétne vnútroštátnych a ich kandidátov. Nesmú byť použité ani na priame alebo nepriame financovanie akýchkoľvek iných volieb, politických strán, kandidátov, alebo nadácií (Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ, Euratom) č. 1141/2014 o štatúte a financovaní európskych nadácií – konsolidované znenie, 2014).

Významná pozornosť je venovaná aj otázke transparentnosti dostupných informácií o európskych politických stranách (čl. 32). Popri webovom sídle Úradu pre európske politické strany a európske politické nadácie, sú informácie zverejňované aj na webovom sídle EP⁹, nad ktorými je vykonávaný zo strany úradu dohľad. EP poskytuje informácie napríklad o:

- Názvoch, stanovách a dokumentoch priložených ako súčasť registrácie európskych politických strán,
- zoznam žiadostí, ktoré neboli schválené spolu s dokumentmi priloženými ako ich súčasť,
- výročné správy so sumami vyplatenými pre jednotlivé európske politické strany,
- ročné účtové uzávierky, správy o auditoch a mená darcov s výškou finančných príspevkov (Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ, Euratom) č. 1141/2014 o štatúte a financovaní európskych nadácií – konsolidované znenie, 2014).

V slovenskej legislatíve, európske politické strany upravuje zákon č. 85/2005 Z. z. o politických stranách a politických hnutiach. Konkrétne náležitosti sa nachádzajú v piatej časti predmetného zákona venujúce sa osobitným ustanoveniam o európskych stranách a európskych nadáciách. Na fungovanie musí európska strana používať iný názov alebo skratku od tých strán, ktoré už boli zaregistrované Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „MVSR“). Uvedená podmienka je v súlade s Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ, Euratom) č. 1141/2014 o štatúte a financovaní európskych nadácií. Orgán zodpovedný za registráciu európskych strán je Úrad pre európske politické strany a európske politické nadácie. Právnu subjektivitu získava dňom uverejnenia rozhodnutia o registrácii v Úradnom vestníku Európske únie. Na území SR plní

9 EP (2023c) zverejňuje informácie o Európskych politických stranách a nadáciách na nasledovnom odkaze: <<https://www.europarl.europa.eu/contracts-and-grants/sk/political-parties-and-foundations>>.

– informácie výhradne dotýkajúce sa európskych politických strán sú uverejnené na nasledovnej webovej adrese Európskeho parlamentu (2023a): <<https://www.europarl.europa.eu/contracts-and-grants/sk/political-parties-and-foundations>>.

– informácie výhradne dotýkajúce sa európskych politických nadácií sú uverejnené na nasledovnej webovej adrese Európskeho parlamentu (2023d): <<https://www.europarl.europa.eu/contracts-and-grants/sk/political-parties-and-foundations/european-political-foundations>>.

úlohu národného kontaktného miesta MVSR, za účelom výmeny informácií týkajúcich sa pôsobenia európskych politických strán. Na základe konania, ktorým európska strana závažným spôsobom porušila právny poriadok SR, môže MVSR požiadať Úrad pre európske politické strany a európske politické nadácie o zrušenie registrácie konkrétnej európskej strane (85/2005 Z. z. o politických stranách a politických hnutiach).

Politické skupiny v EP

Politické skupiny v EP, vo verejnosti hovorovo známe aj ako „frakcie“, upravuje výhradne Rokovací poriadok EP (2023f). Priestor im venuje v Hlave I, Kapitole 4, článkoch 33 – 37. Dotýka sa aspektov ustanovenia a rozpustenia skupín, činnosti a právneho postavenia, medziskupín, nezaradených poslancov a zasadacieho poriadku v rokovacej sále.

Zvolení poslanci do EP sa do skupín môžu združovať podľa svojej politickej príslušnosti. Politickú príslušnosť členov skupiny EP neposudzuje, tá je potvrdená vytvorením skupiny podľa článku 33. Podmienka pre vytvorenie politickej skupiny spočíva v splnení minimálneho počtu 23 poslancov a ich zvolenie aspoň v jednej štvrtine členských štátov. Ak dôjde k zníženiu jednej z uvedených prahových hodnôt, predseda EP so súhlasom Konferencie predsedov môže rozhodnúť o pokračovaní jej existencie za splneniach dvoch podmienok. Členovia politickej skupiny musia naďalej zastupovať aspoň jednu pätinu členských štátov a súčasne existovať viac ako jeden rok. Pokiaľ existujú dôkazy potvrdzujúce zneužitie odchyľky, predseda EP ju neuplatní a dochádza k rozpusteniu politickej skupiny. Samotné vytvorenie politickej skupiny sa oznamuje predsedovi EP formou vyhlásenia s uvedením názvu skupiny, stanovením účelu, menami členov a zložením predsedníctva. Obsah vyhlásenia musí definovať uznávané hodnoty, základné politické ciele a popis spoločnej politickej orientácie. V prílohe vyhlásenia navyše prikladajú všetci členovia skupiny písomné oznámenie o rovnakej politickej príslušnosti. Ustanovenie a rozpustenie politických skupín oznamuje vždy predseda EP. Článok 34 definujúci činnosť a právne postavenie politických skupín poukazuje na povinnosti a úlohy vyplývajúce z rokovacieho poriadku EP. Na ich výkon sa politickým stranám poskytuje sekretariát, administratívne vybavenie a finančné príspevky. Začiatok každého volebného obdobia sprevádza dohoda na postupoch odzrkadľujúcich zastúpenie skupín vo výboroch, delegáciách a rozhodovacích orgánoch (Európsky parlament, 2023e).

Popri hlavných politických skupinách existuje na základe článku 35 rokovacieho poriadku (Európsky parlament, 2023e) možnosť vytvárania medziskupín alebo iných neoficiálnych zoskupení poslancov. Podstata a zmysel ich existencie spočíva v možnosti realizovať neformálne diskusie medzi rôznymi politickými skupinami na špecifické témy. Tvorené sú poslancami z rozličných parlamentných výborov a ich činnosť musí byť plne transparentná. Dôležitú zásadu predstavuje obmedzenie o nevykonávaní aktivít a činností, ktoré by mohli byť zamenené s oficiálnymi aktivitami EP. Hlavné politické skupiny plnia pre medziskupiny úlohy podporovateľov. Môžu im na svoju činnosť poskytnúť nielen logistickú podporu, ale aj peňažnú, prípadne hmotnú.

Okrem poslancov zaradených do niektorej z aktívnych politických skupín v EP pôsobia aj poslanci, ktorí členmi skupiny nie sú. Títo poslanci majú status nezaradených poslancov a ich postavenie definuje článok 36 rokovacieho poriadku EP. O postavení a právach nezaradených poslancov rozhoduje Predsedníctvo EP. Na vykonávanie činnosti získavajú podobne ako politické skupiny k dispozícii sekretariát. Pravidlá na jeho poskytnutie stanoví opäť Predsedníctvo EP. Posledný článok rokovacieho poriadku EP, č. 37, dotýkajúci sa politických skupín, sa venuje zasadaciemu poriadku v rokovacej sále. Uvádza náležitosti, podľa ktorej o pridelení miest v rokovacej sále rozhodne Konferencia predsedov (Európsky parlament, 2023e). Zasadacie poriadky rokovacích sál EP v Štrasburgu a v Bruseli sú dostupné na webovom sídle EP (Európsky parlament, 2023f)¹⁰. Miesta sú rozdeľované po vzájomnej dohode na základe politickej príslušnosti systémom zľava doprava. Ku každému hlasovaniu majú politické skupiny k dispozícii správy. Politická skupina môže k hlasovaniu zaujať pozíciu, ktorá je výsledkom diskusie vo vnútri skupiny, avšak žiadny člen skupiny nemôže byť nútený, aby hlasoval určitým spôsobom.

V deviatom volebnom období EP rokov 2019 – 2024 vykonáva činnosť 7 politických skupín:

- The Left Group in the European Parliament – Confederal Group of the European United Left/Nordic Green Left/Skupina ľavice v EP – Kon-

10 EP ponúka popri klasických verziách aj interaktívne verzie zasadacích poriadkov rokovacích sál v Štrasburgu a Bruseli na nasledujúcich odkazoch:

Štrasburg: <<https://www.europarl.europa.eu/erpl-public/hemicycle/index.htm?lang=sk&loc=str#>>.

Brusel: <<https://www.europarl.europa.eu/erpl-public/hemicycle/index.htm?lang=sk&loc=bru#>>.

- federácia skupiny európskej zjednotenej ľavice/Severská zelená ľavica (ďalej len „GUE/NGL Group“),
- Group of the Progressive Alliance of Socialists and Democrats in the European Parliament/Skupina progresívnej aliancie socialistov a demokratov v Európskom Parlamente (ďalej len „S&D“),
 - Group of the Greens/European Free Alliance / Skupina zelených/Európska slobodná aliancia (ďalej len „Greens/EFA Group“),
 - Renew Europe Groups/Skupina obnovenej Európy (ďalej len „Renew Europe“),
 - Group of the European People’s Party (Christian Democrats)/Skupina Európskej ľudovej strany (Kresťanskí demokrati) (ďalej len „EPP Group“),
 - European Conservatives and Reformists Group/Skupina Európskych konzervatívcov a reformistov (ďalej len „ECR Group“)
 - Identity and Democracy Group/Identita a demokracia skupina (ďalej len „ID Group“) (Európsky parlament, 2023g).

Tabuľka 7 Zastúpenie európskych politických strán v politických skupinách EP vo volebnom období EP 2019 – 2024

Európska politická strana	Politická skupina v Európskom parlamente
EuropeanLEFT	GUE/NGL
Party of European Socialists	S&D
European Green Party	Greens/EFA Group
European Free Alliance	
Alliance of Liberals and Democrats for Europe	Renew Europe
European Democratic Party	
European People’s Party	EPP Group
European Christian Political Movement	
European Conservatives and Reformists Party	ECR Group
Identity and Democracy Party	ID Group

Zdroj: spracovanie autora.

Politické strany na Slovensku

Pôsobenie politických strán a hnutí na území Slovenskej republiky upravujú Ústava SR a zákon č. 85/2005 Z. z. o politických stranách a hnutiach. V Ústave SR nachádzame zmienku o politických stranách hnutiach v druhej hlave venovanej základným právam a slobodám, v časti poli-

tických práv. Podľa článku 29 Ústavy SR disponujú občania SR právom založiť politickú stranu a politické hnutie a združovať sa v nich. Pôsobenie politických strán a politických hnutí spoločne s inými združeniami, spolkami a spoločnosťami je od štátu oddelené. Detailnejšiu úpravu politických strán a politických hnutí poskytuje zákon č. 85/2005 Z. z. o politických stranách a hnutiach. Obsah zákona podrobnejšie rozoberá aspekty založenia strany, registra strán, vzniku strany, zániku a zrušenia strany, hospodárenia a financovania strany, a osobitné ustanovenia o európskych politických stranách a európskych nadáciách.

V zmysle základných ustanovení predmetného zákona môžu na Slovensku pôsobiť politické strany a politické hnutia a európske politické strany a európske politické nadácie. Žiadna z nich nesmie byť stanovami, programom a činnosťou v rozpore s Ústavou SR, ústavnými zákonmi, zákonmi alebo medzinárodnými zmluvami. Politické strany a poslanci za politické strany, ktoré nie sú zriadené v súlade so zákonom, nemôžu mať zriadenú kanceláriu na území SR. Podľa § 6 zákona o politických stranách a hnutiach strana vznikne v deň zápisu registra strán, ktorý vedie MVSR. Register politických strán a politických hnutí je verejne prístupný na webovom sídle MVSR¹¹. Do dňa vzniku strany koná v jej mene prípravný výbor, ktorý musí byť minimálne trojčlenný. Prípravný výbor musí k návrhu na registráciu strany priložiť zoznam s podpismi minimálne 10 000 občanov, ktorí dovŕšili 15 rokov veku, stanov strany, doklad o zaplatení správneho poplatku vo výške 663,50 eura¹² a vyhlásenie o adrese sídla strany, ktoré musí byť na území SR. Do stanov musí byť zahrnutá informácia o názve a skratke strany; programe s cieľmi; vzniku, zániku členstva v strane; právach a povinnostiach člena strany; orgánoch strany; hospodárení strany alebo spôsobov konania štatutárneho orgánu. Medzi povinne zriaďované orgány strany patria najvyšší, výkonný, rozhodcovský a revízny orgán, pričom zriadené môžu byť aj ďalšie, iné. Každý z orgánov strany musí mať minimálne troch členov, výkonný orgán musí disponovať najmenej deviatimi členmi a najvyšší orgán strany musí mať najmenej dvadsaťsedem členov. Zánik (§ 13 predmetného zákona) a zrušenie (§ 14 predmetného zákona) stanovujú podmienky, akým spôsobom politické strany a politické hnutia ukončujú svoje pôsobenie a existen-

11 register politických strán a politických hnutí zabezpečuje MVSR, sekcia verejnej správy na webovom sídle: <<https://ives.minv.sk/rez/registre/pages/start.aspx?type=ps>>

12 výšku poplatku za návrh na registráciu politickej strany alebo politického hnutia určuje zákon č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v Položke 34.

ciu. Strana zanikne v deň, kedy je vymazaná z registra politických strán a politických hnutí. Pred zánikom strany prebehne jej zrušenie s likvidáciou alebo bez likvidácie. Zrušenie politickej strany alebo politického hnutia môže byť vykonané šiestimi rôznymi spôsobmi: dobrovoľným zrušením; zlúčením s inou stranou; vyhlásením konkurzu; rozhodnutím súdu v trestnom konaní; rozhodnutím správneho súdu o rozpustení strany alebo z iných dôvodov. Medzi iné dôvody sa berie do úvahy napríklad presiahnutie výšky príjmov počas jedného volebného obdobia v sume najviac 3 500 000 eur alebo neuposlušnosť výzvy štátnej komisie na doručenie výročnej správy, a neobsláchnutie správnych údajov vo výročnej správe v dvoch po sebe nasledujúcich účtovných obdobiach. Každá politická strana má povinnosť viesť evidenciu o počte členov. Informácia o počte členov strany k 31.12. príslušného kalendárneho roka je aj súčasťou výročnej správy politickej strany (Zákon č. 85/2005 Z. z. o politických stranách a politických hnutiach). Evidenciu výročných správ vedie MVSR, pričom sú verejne dostupné na jeho webovom sídle.¹³ Kompletnú obsahovú náplň výročnej správy určuje § 30 ods. 2 zákona 85/2005 Z. z. o politických stranách a politických hnutiach. Povinnú súčasť obsahu tvoria predovšetkým informácie o: audítorm overenej účtovnej závierke; finančnej situácii strany; návrhoch na rozdelenie zisku alebo vyrovnania strán; prehľadoch príjmoch strany; evidencii o príjmoch z pôžičiek alebo úverov; evidencii darov; počte členov; evidencii členských príspevkov; prehľade nákladov na volebnú kampaň podľa druhov volieb; správe audítora k účtovnej závierke alebo adrese webového sídla strany.

Počet členov vybraných politických strán na Slovensku v období rokov 2015 – 2021 mapuje Tabuľka 8. Zo sledovaných strán disponuje dlhodobo najväčšou členskou základňou strana SMER – SD. Naopak dlhodobo najnižší počet členov vykazuje politická strana OĽANO. Zmena v legislatíve prijatá v roku 2019 stanovujúca minimálne počty pre jednotlivé orgány strany, prinútilo stranu OĽANO zvýšiť počet členov, nakoľko nové legislatívne kritériá nespĺňala. Minimálne 1000 členmi disponujú v súčasnosti v poradí od najvyššieho počtu okrem strany SMER – SD:

13 evidenciu výročných správ politických strán a politických hnutí zabezpečuje MVSR, štátna komisia pre voľby a kontrolu financovania politických strán. Výročné správy v rozmedzí rokov 2015 a 2021 sú dostupné na webovej adrese: <<https://www.minv.sk/?vyrocnespravyps>>. Výročné správy v rozmedzí rokov 2003 až 2014 sú dostupné na webovej adrese Národnej rady Slovenskej republiky: <https://www.nrsr.sk/web/?sid=financne_spravy_stran>.

KDH, KSS a HLAS-D. Stabilnú, početne vyššiu, členskú základňu vykazuje strana KSS aj napriek jej dlhodobému mimoparlamentnému statusu. SMER-SD zasiahlo v roku 2020 oddelenie časti členov, ktorí založili novú politickú stranu HLAS-SD. Výraznejší pokles členov SMER-SD na tomto základe nezaznamenal.

Tabuľka 8 Počet členov vybraných politických strán na Slovensku v období rokov 2015 – 2021

Politická strana/Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
KSS	2 158	1 769	1 793	1 816	1 826	1 802	1 829
SMER-SD	15 862	15 605	15 182	14 626	14 136	13 284	13 084
HLAS-SD	x*	x	x	x	x	74	1 558
PS	x	x	0	356	715	702	661
Demokrati	x	x	x	x	x	x	x
SZÓVETSÉG- ALIANCIA	x	x	x	x	x	x	x
KDH	11180	9807	8948	8796	8 048	7 158	6 356
OLANO	4	13	13	4	45	45	50
SaS	154	164	189	205	188	229	247

Zdroj: spracovanie autora na základe výročných správ politických strán.

Vysvetlivky:

* x – politická strana v danom roku nevyvíjala činnosť

Príjmy strany podľa § 22 predmetného zákona môžu pochádzať z členských príspevkov; darov; dedičstva; predaja a prenájmu hnutelného majetku alebo nehnuteľností; úrokov z vkladov finančných prostriedkov v bankách; podielov na zisku z podnikania; výnosov z cenných papierov obchodovaných na verejných trhoch; príjmov z pôžičiek a úverov; príspevkov zo štátneho rozpočtu alebo iných príjmov plynúcich z právnych vzťahov. Každá politická strana musí viesť osobitnú evidenciu príjmov, ktoré prijala od svojich členov. Príspevky od členov v hodnote nad 100 eur musia byť poukázané len prevodom z iného účtu. Jeden člen má možnosť politickej strane prispieť členským príspevkom v hodnote najviac 10 000 eur v jednom kalendárnom roku. Vývoj členských príspevkov vybraných politických strán na Slovensku v období rokov 2015 – 2021 uvádza Tabuľka 9. Zaujímavo pôsobí zistenie, ktoré hovorí o absencii výberu členských príspevkov v prípade PS a OLANO. Hnutie OLANO

predstavuje jediný subjekt, ktorý vo vymedzenom období nezískal žiadne finančné prostriedky z členských príspevkov.

Tabuľka 9 Členské príspevky vybraných politických strán na Slovensku v období 2015 – 2021

Politická strana/Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
KSS	36 064	16 913	30 077	20 851	29 748	9 240	9 175
SMER-SD	107 746	90 430	83 211	53 422	42 599	21 000	16 446
HĽAS-SD	x*	x	x	x	x	8 138	44 444
PS	x	x	bez členského**	bez členského	bez členského	11641	17999
Demokrati	x	x	x	x	x	x	x
SZÖVET-SÉG-ALIANCIA	x	x	x	x	x	x	x
KDH	64 584	53 739	48 713	49 291	45 135	43 169	38 244
OLaNO	bez členského	bez členského	bez členského	bez členského	bez členského	bez členského	bez členského
SaS	20 443	25 420	21 006	25 703	20 192	25 420	26 875

Zdroj: spracovanie autora na základe výročných správ politických strán.

Vysvetlivky:

* x – politická strana v danom roku nevyvíjala činnosť

** bez členského – politická strana v danom roku neeviduje žiadny členský príspevok

Príspevky zo štátneho rozpočtu pre politické strany a politické hnutia, podľa § 25 zákona č. 85/2005 o politických stranách a politických hnutiach, môžu nadobudnúť tri formy: príspevok za hlasy získané vo voľbách; príspevok na činnosť a príspevok na mandát. Jednotlivé druhy príspevkov zo štátneho rozpočtu podrobnejšie rozoberajú: § 26 – príspevok za hlasy získané vo voľbách, § 27 – príspevok na činnosť a § 28 – príspevok na mandát. Nárok na príspevok za hlasy získané vo voľbách vzniká politickej strane v prípade, ak vo voľbách do NRSR získa viac ako 3% z celkového počtu odovzdaných platných hlasov. V prípade splnenia podmienky nároku na príspevok za hlasy získané vo voľbách, politická strana získa za každý hlas finančný príspevok vo výške 1% z priemernej mesačnej nominálnej mzdy zamestnanca v hospodárstve SR za kalendárny rok, ktorý predchádza roku, kedy sa konajú voľby NRSR. Ak nastane

situácia, že politická strana vstúpila do volieb ako súčasť koalície, finančné prostriedky sú vyplatené až na základe predloženia dohody o tom, ktorej strane alebo stranám, a v akom podiele bude príspevok poukázaný. Príspevok na činnosť získa politická strana, ak jej vzniká nárok na príspevok za hlasy. Výška príspevku na činnosť sa rovná celkovej sume, ktorá bola strane vypočítaná za získané hlasy vo voľbách. Príspevok strane na mandát zohľadňuje počet získaných mandátov v NRSR. Za prvých dvadsať mandátov, ktorými strana disponuje, získa finančný príspevok vo výške tridsaťnásobku priemernej nominálnej mesačnej mzdy za kalendárny rok, ktorý predchádza roku, kedy sa konajú voľby do NRSR. Za dvadsiaty prvý a každý ďalší mandát, získa strana dvadsaťnásobok priemernej nominálnej mesačnej mzdy za kalendárny rok, ktorý predchádza roku, kedy sa konajú voľby do NRSR.

Politickým stranám a politickým hnutiam pri používaní finančných prostriedkov získaných zo štátneho rozpočtu vznikajú určité obmedzenia. Takto získané príspevky strany nemôžu použiť na financovanie pôžičiek a úverov; zmlúv o tichom spoločenstve, podnikanie, ručenie za záväzky alebo ich darovať (zákon č. 85/2005 Z. z. o politických stranách a politických hnutiach). Tabuľka 10 ponúka prehľad získaných finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu v období rokov 2015 – 2021 aj s celkovým súmárom. Z dôvodu rozličného uvádzania súm o finančných prostriedkoch prijatých zo štátneho rozpočtu politickými stranami vo výročných správach uvádzame v tabuľke len celkovú sumu prijatú za konkrétny rok bez členenia na príspevky získané za hlasy, na činnosť a na mandáty.

Tabuľka 10 Prijaté príspevky pre vybrané politické strany a politické hnutia zo štátneho rozpočtu za obdobie rokov 2015 – 2021

Politická strana/Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	SPOLU
KSS	0	0	0	0	0	0	0	0
SMER-SD	3 691 000	9 703 000	2 670 000	2 670 000	2 670 000	8 385 000	2 487 000	32 276 000
HLAS-SD	x [*]	x	x	x	x	0	0	0
PS	x	x	0	0	0	1 164 774	274 064	1 438 838
Demokrati	x	x	x	x	0	2 290 145	857 083	3 147 288
SZÖVETSÉG Aliancia	x	x	x	x	x	x	x	x

STRAPIČKE PRIESEČPIKY

KDH	820 114	1 604 405	284 564	284 564	284 564	1 769 307	366 090	5 413 608
OĽaNO	806 705	3 502 704	1 138 211	1 138 211	1 138 211	10 146 706	3 344 703	21 215 451
SaS	554 652	3 681 426	1 244 054	1 224 054	1 224 054	3 038 159	915 221	11 881 620

Zdroj: spracovanie autora na základe výročných správ politických strán a politických hnutí

Vysvetlivky:

** – politická strana v danom roku nevyvíjala činnosť*

Celková suma za obdobie rokov 2015 – 2021, ktorú vybrané politické strany prijali zo štátneho rozpočtu, predstavuje spolu 100 795 543 eur. Najvyšší finančný príspevok zo štátneho rozpočtu v danom období získala strana SMER-SD v celkovej výške 32 276 000 eur. Nastavená hranica na vznik nároku príspevku zo štátneho rozpočtu v podobe 3% hlasov získaných vo voľbách do NRSR umožňuje aj tým politickým stranám a hnutiam, ktorým sa nepodarilo splniť 5% bariéru hlasov pre vstup do NRSR, získať finančné prostriedky na svoju budúcu činnosť a existenciu. Takými sú po voľbách v roku 2020 s mimoparlamentnou pozíciou subjekty PS a KDH. Hnutie KDH je v uvedenej situácii druhýkrát po sebe idúcom volebnom období.

Ako uvádza metodika spracovania publikácie, slovenské politické strany zahrnuté do analytického rozboru boli vybrané na základe splnenia kritéria mať určitý, formálny vzťah k európskej politickej strane alebo byť zastúpené poslancom v EP. Pôsobenie v EP sa viaže na obdobie rokov 2019 – 2024. V Tabuľke 11 sa nachádzajú tie politické strany na Slovensku, ktoré uvedené podmienky napĺňajú. Do celkového kontextu je nutné spomenúť dvoch slovenských poslancov pôsobiacich v EP, ktorí boli zvolení na kandidátke politických strán, avšak rozhodli sa pôsobiť ako nezaradení. Sú nimi Milan Uhrík a Miroslav Radačovský, obaja zvolení za politickú stranu ĽS Naše Slovensko.

Tabuľka 11 Slovenské politické strany – príslušnosť k európskej politickej strane a zastúpenie v skupine EP

Politická strana	Príslušnosť k európskej politickej strane/Status	Zastúpenie v politickej skupine EP
KSS	EuropeanLEFT/Pozorovateľ	Bez zastúpenia
SMER-SD	Party of European Socialists/Plný člen	Group of the Progressive Alliance of Socialists and Democrats
HLAS-SD	Party of European Socialists/Pridružený člen	Bez zastúpenia
PS	Alliance of Liberals and Democrats for Europe/Plný člen	Renew Europe Group
Demokrati	European People's Party/Plný člen	Group of the European People's Party
SZÓVETSÉG-ALIANCIA	European People's Party/Plný člen	Bez zastúpenia
KDH	European People's Party/Plný člen	Group of the European People's Party
OLaNO	European People's Party/Plný člen	Group of the European People's Party
SaS	European Conservatives and Reformists Party	European Conservatives and Reformists Group

Zdroj: spracovanie autora.

2 EURÓPSKE POLITICKÉ STRANY

Kapitola sa zameriava na rozbor európskych politických strán pôsobiacich v nadnárodnom straníckom systéme. Štruktúra analytického obsahu rozpracovania zahŕňa ich vznik a partnerstvá; poslanie a hodnoty; deskripciu cieľov manifestov a programov; organizačné riadenie a členstvá; členské politické strany a zhrnutie. Sumarizácia každej európskej politickej strany ponúka hlavnú charakteristiku, kľúčové prvky, zaradenie na lavo-pravej osi a ideologické východiská. Podstatná je pre ďalšie pokračovanie v nadväzujúcich kapitolách, kde sa budú vybrané kategórie vzájomne prepájať.

2.1 Party of the European Left¹⁴ (Strana európskej ľavice)

„Zjednocujeme demokratické strany alternatívnej a progresívnej ľavice na európskom kontinente, ktorým ide o dôslednú transformáciu dnešných sociálnych pomerov na nekonfliktnú a sociálne spravodlivú spoločnosť založenú na rozmanitosti našej situácie, histórie a na našich spoločných hodnotách“ (EuropeanLEFT, 2022).

PEL sa sformovala v roku 2004 s deklaroványm pôsobením na európskej úrovni. Funguje ako nezisková organizácia a k oficiálnemu názvu strany vždy pridáva dodatok „European Political Party“. V EP je partnerom skupiny Confederal Group of the European United Left/Nordic Green Left – The Left (GUE/NGL – The Left). Transform! Europe pôsobí ako európska politická nadácia PEL. Členské a pozorovateľské strany PEL pochádzajú primárne z radov socialistických, komunistických, ľavicovo-ekologických a iných subjektov demokratickej ľavice. Otvorená je pre všetky ľavicové politické strany a organizácie pôsobiace v Európe, ktoré súhlasia so stanovami a manifestom PEL.

Ako poslanie si určuje prispieť k spoločnej politickej činnosti demokratickej, alternatívnej ľavici v EÚ a celej Európe, a zviditeľňovať sociálne, emancipované, ekologické, mierové a progresívne myslenie. To má podľa PEL viesť k rozvoju demokratických, emancipovaných, sociálnych,

14 Odkazy na oficiálne účty používaných sociálnych sietí PEL:

Twitter: <https://twitter.com/europeanleft>

Facebook: <https://www.facebook.com/EuropeLEFT/>

Instagram: <https://www.instagram.com/european.left/>

mierových, ekologických a udržateľných politík, ktoré sú potrebné pre transformáciu spoločnosti ako celku a prekonaniu súčasného kapitalizmu (EuropeanLEFT, 2023). Prezentuje sa ako flexibilná, decentralizovaná asociácia združujúca ľavicové subjekty fungujúce na princípe konsenzu. Ako základný rámec hodnôt a tradícií stanovuje:

- Socializmus,
- komunizmus a robotnícke hnutie,
- feminizmus a feministické hnutie,
- rodovú rovnosť,
- environmentálne hnutie a udržateľný rozvoj,
- mier a medzinárodnú solidaritu,
- ľudské práva a humanizmus,
- progresívne a liberálne myslenie (EuropeanLEFT, 2022).

Vyhraňuje sa voči kapitalizmu, ekologickej deštrukcii, diktatúram a totalitám, patriarchálnej nadvláde a diskriminácií voči „iným“. Stavia sa kriticky voči nedemokratickým, stalinistickým praktikám a zločinom, ktoré sú podľa PEL v absolútnom protiklade k socialistickým a komunistickým ideálom. Snaží sa vytvárať alternatívu ku kapitalizmu, najmä voči silným finančným hegemonom. Tí v perspektíve PEL presadzujú neo-liberálne politiky do života ľudí. PEL sa definuje ako skutočná alternatíva presadzujúca slobodu, rovnosť, spravodlivosť a solidaritu. Manifest PEL (2004) obsahovo nadväzuje na hodnoty a tradície uvedené v stanovách. Ako primárnu úlohu si ukladá vytvoriť širšiu sociálno-politickú alianciu za účelom radikálnej politickej zmeny a transformácie súčasnej kapitalistickej spoločnosti. Medzi najdôležitejšie otázky súčasnosti radí globalizáciu; svetový mier; demokraciu a sociálnu spravodlivosť; rovnosť pohlaví; sebaurčenie hendikepovaných ľudí; udržateľný a vyvážený rozvoj spoločnosti s rešpektom voči rôznym kultúram, náboženstvám, ideológiám a sexuálnym orientáciami. PEL chápe EÚ ako významný celok a priestor pre tvorbu alternatívnej politiky, podobne ako úroveň národných štátov, regiónov a samospráv.

Negatívne posudzuje odklon Európskeho sociálneho modelu od pôvodných základov vychádzajúcich zo sociálnej spravodlivosti k priblíženiu sa trhovým hodnotám, ktoré ho podľa PEL deformuje. Sociálno-demokratický koncept tretej cesty v Európe hodnotí ako neúspešný a pouka-

zuje na jeho zlyhanie. Ako reprezentant alternatívnej, radikálnej, environmentalistickej a feministickej ľavice sa opisuje ako nová politická sila, ktorá chce vytvoriť nový vzťah medzi spoločnosťou a politikou. Projekt novej, inej Európy, sa v perspektíve PEL zakladá na:

- Autonomnom postavení od hegemonie Spojených štátov amerických,
- otvorenosti voči južnej časti sveta,
- alternatíve voči kapitalistickému sociálnemu a politickému modelu,
- ochrane životného prostredia,
- rešpekte voči ľudským právam vrátane sociálnych a ekonomických,
- občianstve pre všetkých ľudí žijúcich v Európe,
- mieri a solidarite (EuropeanLEFT, 2004).

V medzinárodných, bezpečnostných a ekonomických otázkach sa primárne stavia proti globalizovanému kapitalizmu; záujmom veľkých podnikov; kapitálu a lobovaniu za účelom navyšovaniu zisku; anti-demokratickým a neo-liberálnym politikám Svetovej obchodnej organizácie a Medzinárodného menového fondu; NATO a zahraničným vojenským základňami v Európe; akejkolvek forme modelu Európskej armády; zvyšovaniu pretekov vo vojenskom zbrojení vo svete; nukleárnym zbraniam a zbraniam hromadného ničenia. PEL pre všetky volené inštitúcie (EP, národné parlamenty a výbory – ekonomicko-sociálny výbor a výbor regiónov) požaduje posilnenie miery kompetencií pre vyššiu akcieschopnosť a kontroly. Pozitívne sa stavia k návrhu „Konštitucionálnej zmluvy EÚ“, avšak odmieta direktívne vedenie veľmocami v EÚ (EuropeanLEFT, 2004).

Organizácia a členstvo v PEL

Článok 6 stanov PEL definuje možné formy členstva, statusu alebo spoluprác. Deklaruje sa neobmedzená otvorenosť, avšak počet plných členov nesmie byť nižší ako 3. V danom prípade sa začína procedúra rozpustenia strany. V PEL v súčasnosti existujú možnosti byť plným členom, pozorovateľom, partnerom alebo individuálnym členom.¹⁵ Existenciu,

15 štátút PEL v článku 6 uvádza názvy všetkých členov s plnými právami, pozorovateľov a partnerov v anglickom jazyku. Na webovej stránke EL sú dostupné aj oficiálne názvy a logá subjektov v ich jazykoch prostredníctvom odkazu: <<https://www.european-left.org/our-parties/>>

činnosť, manažment subjektu a mechanizmus prijímania rozhodnutí v EL zabezpečuje šesť hlavných orgánov: Kongres (the Congress), Valné zhromaždenie (the General Assembly), Rada predsedov (the Council of Chairpersons), Výkonná rada (the Executive board), Predsedníctvo (the Presidency) a Sekretariát (the Political Secretariat).

Členské politické strany s plnými právami v PEL:

Bulgarian Left (Bulharsko), Communist Party of Austria (Rakúsko), Communist Party of Finland (Fínsko), Communist Party of Spain (Španielsko), Communist Refoundation Party (Taliano), Dei LENK (Luxembursko), Die LINKE (Nemecko), Estonian United Left Party (Estónsko), Sol Parti (Turecko), French Communist Party (Francúzsko), Left Bloc (Portugalsko), Left – Levica (Slovinsko), Left Unity (Spojené Kráľovstvo), Parti Communistie Wallonie-Bruxelles (Belgicko), Party of Communists of Republic of Moldova (Moldavsko), Levice (Česká republika), Radnička fronta (Chorvátsko), Red-Green Alliance (Dánsko), Romanian Socialists Party (Rumunsko), Swiss Party of Labour (Švajčiarsko), SYRIZA – Progressive Alliance (Grécko), The Belarusian Party of the Left (Bielorusko), United Alternative Left of Catalonia (Španielsko), United Left (Španielsko), Workers-Party 2006 (Maďarsko).

Politické strany so statusom pozorovateľa PEL:

AKEL (Cyprus), Altra Europa con Tsipras (Taliano), Communist Party of Bohemia and Moravia (Česká republika), Communist Party of Slovakia (Slovensko), France Insoumise (Francúzsko), Gauche Republicaine et Socialiste (Francúzsko), Lef Alliance (Fínsko), New Cyprus Party (Cyprus), Sinistra Italiana (Taliano), Sortu (Španielsko), United Cyprus Party (Cyprus), Demain (Belgicko), La France Insoumise (Francúzsko), Gauche Républiqueaine et Socialiste (Francúzsko).

Partneri PEL:

Táncsics – Radikális Balpárt (Maďarsko), Democratic Left (Škótsko), Der Wandel (Rakúsko), Socialists for Independence (Škótsko), Links – Vienna (Rakúsko), Solidarnost (Srbsko), Ensemble (Francúzsko), Marxistische Linke (Nemecko), République et Socialisme (Francúzsko). (EuropeanLEFT, 2022).¹⁶

16 zoznam členských politických strán s plnými právami, politických strán so statusom pozorovateľa a partnerov je aktuálny k 31.8.2023.

Sumárna charakteristika

PEL je zástupcom alternatívnej a progresívnej ľavice. Združuje socialisťické, komunistické, ľavicové a ľavico-ekologické politické strany. V myšlienkových hodnotách kombinuje ideológie komunizmu, socializmu a feminizmu s dôrazom na demokratické princípy. Vymedzuje sa voči nedemokratickému stalinizmu, kapitalizmu, globalizmu a „neo-liberalizmu“. Zamiera sa na sociálnu spravodlivosť a solidaritu. Vyjadruje rešpekt k právam menšín v spoločnosti. Kritizuje sociálno-demokratický koncept tretej cesty a súčasný trhovo orientovaný sociálny model. Prikláňa sa k potrebe radikálnej politickej zmeny a transformácie kapitalistickej spoločnosti. Vyjadruje pozitívny postoj k Ústavnej zmluve EÚ a posilneniu jej právomocí. Vníma zásadnú potrebu ochrany životného prostredia.

Kľúčové prvky: demokratický komunizmus a socializmus, radikalizmus, progres, kolektív, spravodlivosť, životné prostredie.

Zaradenie na ľavo-pravej osi politických strán: krajná ľavica, ľavica.

Primárne ideologické východiská: demokratický komunizmus a socializmus, sociálna demokracia, environmentalizmus, feminizmus.

Pozícia voči EÚ: pozitívna

2.2 Party of European Socialists¹⁷ (Strana európskych socialistov)

„Strana európskych socialistov spája socialisťické, sociálno-demokratické, robotnícke a demokratické strany z celej Európskej únie, Spojeného Kráľovstva a Nórska. Spoločne s 32 plnými členmi, 14 pridruženými a 14 pozorovateľskými stranami, presadzujeme naše spoločné hodnoty – sociálnu spravodlivosť, rovnosť a blahobyt spoločnosti – a bojujeme za progresívnu, spravodlivú, slobodnú a udržateľnú Európu“ (PES, 2023a).

PES bola založená v roku 1992 ako hnutie so snahou zjednotiť progresívcov, ktorých cieľom je vytvoriť lepšiu Európu. Ako základné poslanie si stanovila vytvoriť Európu pracujúcu pre svojich obyvateľov. Chápe sa ako hlavná politická sila definujúca a vytvárajúca spoločné politiky na podporu ekonomickej, sociálnej a environmentálnej spravodlivosti, základ-

17 Odkazy na oficiálne účty používaných sociálnych sietí PES:

Twitter: https://twitter.com/PES_PSE/

Facebook: <https://www.facebook.com/PES.PSE/>

ných práv a lepšieho života pre všetkých. Snaha PES mieri na podporu a posilňovanie úrovne sociálnej demokracie v EÚ a všetkých jej členských štátoch (PES, 2023). V EP je jej politickou skupinou S&D. Európska politická nadácia pridružená k PES nesie názov „The Foundation for European Progressive Studies (FEPS)“. PES podporuje činnosťou mládežnícka politická organizácia „Young European Socialists (YES)“ a organizácia pre ženy „PES Women“, tieto označuje ako sektorové (PES, 2023b). Medzi ťažiskovými hodnotami a princípmi zdôrazňuje slobodu, solidaritu, demokraciu, rešpekt voči ľudským právam a základným slobodám, a rešpekt voči právnemu poriadku. Na základe diverzity ľudí v Európe mieri aj na potrebu vzájomnej tolerancie a odmieta prejavy rasizmu, xenofóbie, sexismu a homofóbie (PES, 2018). S uvedenými hodnotami a princípmi sa stotožňuje ako s prvkami, na ktorých stojí celá EÚ. Popri nich disponuje „Deklaráciou princípov PES“¹⁸, pričom do popredia stavia prvky socializmu, sociálnej demokracie a konceptu welfare-state (štátu blahobytu). Súbor kľúčových princípov PES zahŕňa:

- Demokraciu: ako skutočne pluralitnú, transparentnú, participatívnu, otvorenú, odzrkadľujúcu rozdiely v spoločnosti, so slobodou slova a prejavu ako jej základmi,
- silné verejné inštitúcie a authority: v celej štruktúre od lokálnych a regionálnych orgánov až k európskej úrovni,
- skutočnú slobodu: zdôrazňujúcu podstatu ľudí ako aktívnych občanov a nie je len pasívnych prijímateľov politických rozhodnutí,
- slušnú a primeranú prácu: ako kľúč k zabezpečeniu budúcnosti,
- hodnotovo orientovaný ekonomický rast: zohľadňujúci udržateľnosť, ľudskú dôstojnosť a kvalitu života,
- udržateľnosť životného prostredia: ochrana zdrojov pre súčasné a budúce generácie,
- solidaritu medzi generáciami: s ochranou starších a investíciami do mladých,
- spravodlivú spoločnosť: s férovým prerozdeľovaním bohatstva a kolektívnou zodpovednosťou,
- diverzitu: s otvorenou a inkluzívnou spoločnosťou zabezpečujúcou rovnaký prístup k slobodám, právam, vzdelaniu, kultúre a verejným

18 Deklarácia princípov PES je uvedená v Stanovách PES ako príloha 1 rozvíjajúca článok 3.2. stanov PES.

službám bez ohľadu na pohlavie, rasu, etnický pôvod, náboženstvo, vieru, sexuálnu orientáciu alebo vek. Podstata je fungovanie náboženstva a viery oddeleného od štátu,

- rodovú rovnosť: s rovnomernou deľbou práce, moci, času a úlohám vo verejnej aj súkromnej perspektíve,
- bezpečnosť: chrániaca slobodu, mier a spoločnosť,
- medzinárodnú solidaritu: prekračujúcu hranice národov siahajúcej do nadnárodných úrovní (PES, 2018).

Popri uvedených hodnotách a princípoch v čl. 3 stanov a „Deklarácií princíпов PES“, konkrétnejšie uvádza komplex cieľov, ktoré majú dopomôcť v ich implementácií. Medzi najvýznamnejšie ciele si PES určuje: posilnenie socialistického, sociálno-demokratického a robotnícko-progresívneho hnutia; tvoriť spoločné politiky EÚ a vplývať na prijímanie rozhodnutí európskymi inštitúciami; presadzovať rovnosť, diverzitu, rovnaké zastúpenie v spoločnosti; zapájať členov PES do vlastných aktivít; vytvoriť fungujúcu platformu spolupráce s profesijnými organizáciami, odborními, asociáciami a všetkými ďalšími socialistickými, sociálno-demokratickými, robotníckymi a progresívnymi organizáciami a hnutiami (PES, 2018). Nadväzujúce dokumenty na hodnoty a ciele uvedené v stanovách a Deklarácií princíпов sú Manifesty PES. Tie PES prijíma ako volebné programové manifesty a sú dostupné pre voľby do EP od roku 2004. Súčasne platný Manifest PES (2019) bol prijatý na volebnom kongrese konanom v Madride v roku 2019 s názvom „A New Social Contract for Europe“. PES (2019) v ňom diskutuje sedem rámcových sektorových okruhov, ktorými sú:

1. Slobodná a demokratická Európa,
2. solidárna Európa pre mnohých, nie pre niekoľkých,
3. progresívna Európa s plánom pre mladých,
4. feministická Európa s rovnakými právami pre všetkých,
5. udržateľná Európa, ktorá chráni naši planétu,
6. európa rovnosti a spravodlivosti,
7. silná a jednotná Európa.

Manifest (2019) v sebe nesie odkaz na všetky kľúčové princípy PES. Vyjadruje postoj k fungovaniu Európy na všetkých demokratických zása-

dách, ku ktorým sa hlási EÚ. Odkazuje na silné a jednotné postavenie EÚ, jej inštitúcií a politik. Akcentuje na sociálnu spravodlivosť, progresívne myslenie a feminizmus. Zdôrazňuje úlohu mládeže a starších ľudí. Vyjadruje potrebu rodovej rovnosti a rovnakých práv pre všetky skupiny obyvateľov v spoločnosti. Životné prostredie prezentuje v rovine zásadnej oblasti pre kvalitu života súčasných a budúcich generácií.

Organizácia a členstvo PES

Kategórie členstva v PES upravuje Kapitola II, článok 7 stanov. Rozpoznáva plných členov, pridružených členov a pozorovateľských členov. Vo všetkých troch kategóriách môžu byť členovia politické strany alebo organizácie. V prípade pozorovateľských členov môže ísť aj o individuálneho člena. Medzi orgány zodpovedné za chod a činnosť v PES patria: Kongres (Congress), Volebný Congress (Election Congress), Rada (Council), Predsedníctvo (Presidency), Konferencia Lídrov (Leader's Conference), Sekretariát (Secretariat) (PES, 2018).

Plní členovia PES:

Sozialdemokratische Partei Osterreichs (Rakúsko), Parti Socialiste (Belgium), Vooruit (Belgicko), Bulgarska Sotsialisticheska Partiya (Bulharsko), Socijaldemokraska Partija Hrvatske (Chorvátsko), Kinima Sosialdimokraton (Cyprus), Česká strana sociálně demokratická (Česká republika), Socialdemokratiet (Dánsko), Sotsiaaldemokraatlik Erakond (Estónsko), Suomen Sosialidemokraattinen Puolue (Fínsko), Parti Socialiste (Francúzsko), Sozialdemokratische Partei Deutschlands (Nemecko), Panellinio Sosialistiko Kinima (Grécko), Magyar Szocialista Párt (Maďarsko), Labour Party Ireland (Írsko), Partito Democratico (Taliano), Partito Socialista Italiano (Taliano), Socialdemokratiska Partija Saskana (Lotyšsko), Lietuovs Socialdemokratu Partija (Litva), Letzebuenger sozialistesche Aarbechterpartei (Luxembursko), Partit Labourista (Malta), Partij Van De Arbeid (Holandsko), Det Norske Arbeiderparti (Nórsko), Nowa Lewica (Poľsko), Partido Socialista (Portugalsko), Partidul Social Democrat (Rumunsko), SMER – Sociálna demokracia (Slovensko), Socialni Demokrati (Slovinsko), Partido Socialista Obrero Espanol (Španielsko), Sveriges Socialdemokratiska Arbetareparti (Švédsko), Labour Party (Spojené Kráľovstvo), Social Democratic and Labour Party (Spojené Kráľovstvo).

Pridružení členovia PES:

Partia Socialiste e Shqiperise (Albánsko), Socijaldemokraska Partija Bosne i Hercegovine (Bosna a Hercegovina), Bulgarski Socialdemocrati (Bulharsko), Demokratikus Koalició (Maďarsko), Samfylkingin (Iceland), Partidul democrat din Moldova (Moldavsko), Socijaldemokraska Partija Crne Gore (Čierna Hora), Demokraska Partija Socijalista Crne Gore (Čierna Hora), Socijaldemokraski Sojuz na Makedonija (Severné Macedónsko), Demokraska stranka (Serbia), HLAS – Sociálna demokracia (Slovensko), Parti Socialiste Suisse (Švajčiarsko), Cumhuriyet Halk Partisi (Turecko), Halkarin Demokratik Partis (Turecko).

Pozorovateľskí členovia PES:

Partit Socialdemocrata (Andorra), Armenian Revolutionary Federation (Arménsko), Cumhuriyetci Turk Partisi (Cyprus), Egyptian Social Democratic Party (Egypt), Georgian Dream (Gruzínsko), Meretz (Izrael), Avodah (Izrael), Articolo Uno (Taliansko), Latvijas Socialdemokratiska stradnieku partija (Lotyšsko), Socialist Union of Popular Forces (Maroko), Fatah (Palestína), PRO Romania (Rumunsko), Partito dei Socialisti e dei Democratici (San Maríno), Forum Démocratique pour le Travail et les Libertés (Tunisko).¹⁹

PES ponúka popri informácií o súčasných členských, pridružených a pozorovateľských politických stranách aj ich rozdelenie podľa postavenia na národnej úrovni. PES prikladá dôležitosť primárne členom, ktorí majú minimálne parlamentné postavenie. Tabuľka 12 uvádza členov PES podľa stupňa dôležitosti. Na vrchnej pozícií sa nachádzajú strany, ktorých zástupca vykonáva post premiéra štátu. Pokračuje stranami, ktoré majú koaličný status a ukončujú ju strany s parlamentným opozičným postavením.

19 Zoznam politických strán a organizácií s plným členstvom, pridružených politických strán a pozorovateľských politických strán PES je aktuálny k 31.8.2023.

Tabuľka 12 Postavenie členských, pridružených a pozorovateľských politických strán a organizácií PES na národnej úrovni²⁰

Pozícia premiéra/ predsedu vlády	Socialdemokratiet (Dánsko), Suomen Sosialidemokraattinen Puolue (Fínsko), Sozialdemokratische Partei Deutschlands (Nemecko), Partit Labourista (Malta), Det Norske Arbeiderparti (Nórsko), Partido Socialista (Portugalsko), Partido Socialista Obrero Espanol (Španielsko), Partia Socialiste e Shqiperise (Albánsko), Socijaldemokratski Sojuz na Makedonija (Severné Macedónsko), Partito dei Socialisti e dei Democratici (San Maríno)
Vládny status	Parti Socialiste (Belgicko), Vooruit (Belgicko), Bulgarska Sotsialisticheska Partiya (Bulharsko), Sotsiaaldemokraatlik Erakond (Estónsko), Letzebuerger sozialistesche Aarbechterpartei (Luxembursko), Partidul Social Democrat (Rumunsko), Socialni Demokrati (Slovinsko), Demokratska Partija Socijalista Crne Gore (Čierna Hora), Parti Socialiste Suisse (Švajčiarsko), Avodah (Izrael),
Opozičný status	Sozialdemokratische Partei Osterreichs (Rakúsko), Socijaldemokratska Partija Hrvatske (Chorvátsko), Parti Socialiste (Francúzsko), Panellinio Sosialistiko Kinima (Grécko), Magyar Szocialista Párt (Maďarsko), Labour Party Ireland (Írsko), Partito Democratico (Taliano), Partito Socialista Italiano (Taliano), Socialdemokratiska Partija Saskana (Lotyšsko), Lietuovs Socialdemokratu Partija (Litva), Partij Van De Arbeid (Holandsko), Nowa Lewica (Poľsko), SMER – Sociálna demokracia (Slovensko), Sveriges Socialdemokratiska Arbetareparti (Švédsko), Labour Party (Spojené Kráľovstvo), Social Democratic and Labour Party (Spojené Kráľovstvo), Socijaldemokratska Partija Bosne i Hercegovine (Bosna a Hercegovina), Bulgarski Socialdemocrati (Bulharsko), Demokratikus Koalíció (Maďarsko), Samfylkingin (Iceland), Partidul democrat din Moldova (Moldavsko), HLAS – Sociálna demokracia (Slovensko), Cumhuriyet Halk Partisi (Turecko), Halkarin Demokratik Partisi (Turecko), Partit Socialdemocrata (Andorra), Egyptian Social Democratic Party (Egypt), Avodah (Izrael), Articolo Uno (Taliano), Latvijas Socialdemokratiska stradienku partija (Lotyšsko), PRO Romania (Rumunsko)

Zdroj: spracovanie autora na základe informácií zverejnených na webovej stránke PES (2023c).

Sumárna charakteristika

PES spája socialistické, sociálno-demokratické a robotnícke politické strany. Charakteristickými hodnotami sú sociálna a ekonomická spravodlivosť, rovnosť, blahobyť spoločnosti s konceptom welfare-state a sociálna demokracia. Zdôrazňuje princípy slobody, solidarity, základných

20 Zoznam rozdelenia členských, pridružených a pozorovateľských politických strán a organizácií PES je aktuálny k dátumu 31.8.2023.

ludských práv, práva menšín v spoločnosti a vzájomnej tolerancie. Stavia sa voči prejavom rasizmu, xenofóbie, sexizmu a homofóbie. Deklaruje pozitívny vzťah k silnej pozícii verejných inštitucıı a autority od lokálnej až po európsku úroveň. Podporuje rodovú rovnosť, ochranu starších, spravodlivé prerozdelenie bohatstva, rovnosť v spoločnosti, diverzitu a ochranu životného prostredia. Má pozitívny vzťah k robotníckym a odborovým hnutiam.

Klíčové prvky: sociálna demokracia, spravodlivosť, blahobyt, welfare state, slobody a práva, kolektív.

Zaradenie na ľavo-pravej osi politických strán: ľavica, stredo-ľavica

Primárne ideologické východiská: socializmus, sociálna demokracia, liberalizmus, feminizmus.

Pozícia voči EÚ: pozitívna

2.3 European Green Party²¹ (Európska strana zelených)

„Európska strana zelených reprezentuje zelené strany z celej Európy a je členom globálnej zelenej rodiny. Stojíme hrdo za udržateľným rozvojom a rešpektom k ľudským právam, chranıme hodnoty environmentálnej zodpovednosti, rovnosti, slobody, spravodlivosti, diverzity a mieru. Zelení elia výzvam 21. storočia v snahe formovať spoločnosť inovatívnymi spôsobmi. Tvoríme politiku pre sociálnu solidaritu kompatibilnú s ekonomickým a finanncnym vladnutım, ktorá má garantovať udržateľnosť v meniacej sa spoločnosti. Pre nás a pre budúce generácie“ (EGP, 2022a).

EGP vznikla za účasti 34 európských politických strán v roku 2004, na štvrtom kongrese Európskej federácie zelených strán uskutočnenom v Ríme. Prvotný cieľ EGP predstavovali voľby do EP v roku 2004. Stali sa prvými voľbami so spoločne koordinovanou kampaňou európských zelených strán v Európe. V EP EGP úzko spolupracuje s Greens/EFA Group (EGP, 2022b). EGP k podpore vývoja spolupráce zelených strán vytvára formy regionálnych sietí (Networks). Aktívnymi sú Balkan Network a Mediterranean Network mieriace na dané teritoriálne oblasti. Popri regionálnom pôsobení v Európe, EGP disponuje aj sieťami, ktoré sa venujú

21 Odkazy na oficiálne úcty pouıvanych sociálnych sietí EGP:

Twitter: <https://twitter.com/europeangreens>

Facebook: <https://www.facebook.com/EuropeanGreens>

Instagram: <https://www.instagram.com/europeangreens/>

Youtube: <https://www.youtube.com/user/europeangreens>

témam rodovej rovnosti a právam žien (Gender Network) a queer právam (Queer Network). EGP tvorí priestor aj pre sieťovanie seniorov (European Network of Green Seniors) a znevýhodneným skupinám obyvateľov (European Green Disability), ktorí myslia predovšetkým na životné prostredie a zelené politiky (EGP, 2022b). „The Green European Foundation“ existuje ako pridružená nadácia EGP podporujúca jej činnosť a aktivity. EGP disponuje aj mládežníckou politickou organizáciou „The Federation of Young European Greens“ EGP spolupracuje na celosvetovej, globálnej úrovni ako partner reprezentujúci Európu v štruktúrach „Global Greens“ (EGP, 2022a).

EGP sa charakterizuje ako otvorená platforma pre politické strany a organizácie presadzujúce zelenú agendu. Vyjadrením súhlasu so zelenou chartou EGP umožňuje každému po splnení kritérií stať sa plnohodnotným členom. „The Charter of European Greens“²², v aktuálnej verzii z roku 2012, stojí na súbore šiestich základných princípov a desiatich bodoch politickej akcie EGP. Princípy vyjadrujú a preberajú piliere politiky „The Global Greens“, ktorými sú:

- Ekologická múdrosť: podstatou je závislosť človeka na ekologických zdrojoch planéty, ktoré majú určité limity; požaduje ochranu života rastlín, zvierat a všetkých prírodných zdrojov: zeme, vody, vzduchu a slnka,
- sociálna spravodlivosť: kľúčovou sa stáva rovná distribúcia zdrojov na lokálnej a celosvetovej úrovni; cieľom je znížiť rozdiely medzi bohatými a chudobnými, podobne medzi jednotlivými štátmi,
- participatívna demokracia: cieľi na formu demokracie, kde všetci občania vyjadrujú svoje názory a disponujú právom aktívne sa podieľať na tvorbe environmentálnych, ekonomických, sociálnych a politických rozhodnutí; koncentrovať by sa mala na lokálnej a regionálnej úrovni s väzbami na najvyššie úrovne vládnutia,
- nenásilnosť: vychádza z podstaty kultúry mieru a spolupráce medzi štátmi; bezpečnosť by ale nemala byť založená len na vojenskej sile, ale aj na ekonomickej a environmentálnej spolu s rešpektom k ľudským právam,
- udržateľnosť: zdôrazňuje limitovaný rozsah všetkých prírodných zdrojov; Potreba smeruje k ochrane zdrojov pre všetky ďalšie generácie,

22 Príloha A stanov EGP.

- reŝpekt pre diverzitu: vyjadruje úctu ku kultúrnym, jazykovým, etnickým, sexuálnym, náboženským a duchovným rozdielom v spoločnosti; chráni práva všetkých bez akejkoľvek diskriminácie; podporuje vytvorenie spoločnosti v multi-kultúrnom duchu založenej na vzájomnom reŝpekte (EGP, 2022a).

Nadväzujúce body politickej akcie Charty EGP rozširujú hlbšie podstatu princípov. Rámcové body politickej akcie Charty EGP predstavujú: demokracia; spravodlivosť; klimatické zmeny a energia; biodiverzita; ekonomická globalizácia na princípe udržateľnosti; ľudské práva; potrava a voda; udržateľné plánovanie; miera a bezpečnosť; globálne pôsobenie (EGP, 2022a).

Organizácia a členstvo v EGP

Politické strany a organizácie môžu mať v EGP status plného člena, pridruženého člena alebo priameho člena. Priamymi členmi EGP sa stávajú členovia Green Group v EP. V zozname členov EGP²³ uvádza aj aktuálne kandidátske politické strany a špeciálnych členov. Špeciálni členovia spadajú podľa stanov EGP do kategórie priamych členov. Špeciálni členovia EGP môžu byť zároveň aj plní členovia alebo pridružení členovia. EGP navyiac v zozname delí členov podľa kritéria členstva štátov v EÚ, v ktorom má strana pôvod a vyvíja tam činnosť. Štruktúra riadiacich orgánov zodpovedných za chod EGP zahŕňa podľa čl. 6 stanov EGP šesť hlavných jednotiek: Kongres (the Congress); Rozšírený kongres (the Extended Congress); Výbor (the Committe); Finančná dozorná rada (the Finance Advisory Board); Zmierovací panel (the Conciliation Panel) a Výbor pre zmeny a doplnenia (the Amendments Committe).

Plní EÚ členovia EGP:

Die Grunen (Rakúsko), Ecolo (Belgicko), Groen (Belgicko), Zeleno Dvizeniye (Bulharsko), Cyprus Greens (Cyprus), Zelení – Strana Zelených (Česká republika), Socialistisk Folkeparti (Dánsko), Eestimaa Rohelised (Estónsko), Vihreät – De Grona (Fínsko), Europe Ecology – Les Verts (Francúzsko), Bundnis 90/Die Grunen (Nemecko), Oikologoi – Prasinoi (Grécko), LMP – Magyarország Zold Pártja (Maďarsko), Irsih Green Party (Írsko), Europa Verde – Verdi (Taliansko), Verdi-Grune-Verc South Tyrol (Taliansko), Déi Gréng (Luxembursko), ADPD (Malta), Groen-

23 Príloha B stanov EGP.

Links (Holandsko), Partia Zieloni (Poľsko), Partido Ecologista Os Verdes (Portugalsko), Partidul Verde (Rumunsko), SMS Zeleni Evrope (Slovinško), Esquerra Verda (Španielsko), Verdes Equo (Španielsko), Miljopartiet de Grona (Švédsko).

Plní mimo – EÚ členovia EGP:

Partia e Gjelber – Te Gjelbrit (Albánsko), Sak'art'velos mtsvanet'a partia (Gruzínsko), Demokraska Obnova na Makedonija/DOM (Severné Macedónsko), Partidul Verde Ecologist (Moldavsko), Gradanski Pokret URA (Čierna Hora), Miljopartiet De Gronne (Nórsko), Grune/Les Vert.e.s (Švajčiarsko), Partija Zelenykh Ukrainy/PZU (Ukrajina), Green Party of England and Wales (Spojené Kráľovstvo), Scottish Green Party (Spojené Kráľovstvo).

Pridružení mimo – EÚ členovia EGP:

Azerbaycan Yasillar Partiyasi (Azerbajdžan), Bielaruskaja Partyja Zialonnye (Bielorusko), Zelenaya Rossiya (Rusko).

Špeciálni/Priami členovia EGP:

Die Grunen (Rakúsko), Groen and ECOLO (Belgicko), Bundnis 90/Die Grunen (Nemecko), SF/Green Left (Dánsko), Catalunya en Comú (Španielsko), Europe Ecologie – Les Verts (Francúzsko), The Irish Green Party (Írsko), Independent (Taliansko), Greens and Farmers Union (Litva), Déi Gréng (Luxembursko), GroenLinks (Holandsko), Independent (Portugalsko), Miljopartiet de Grona (Švédsko).

Kandidátske EÚ politické strany EGP:

Zelena Alternativa – OraH (Chorvátsko), Hallbart Initiativ (Fínsko), Progresivie (Lotyšsko), Catalunya en Comú (Španielsko).

Kandidátske mimo – EÚ politické strany EGP:

Yesil Sol Parti (Turecko).²⁴

Sumárna charakteristika

EGP spája environmentálne a zelené politické strany. Vystihuje ju hlavný zámer na zelenú agendu, ochranu životného prostredia a prírodných zdrojov, udržateľnosť a environmentálna zodpovednosť. Má pozitívny vzťah k sociálnej, ekonomickej a environmentálnej spravodlivosti, rovnosti v spoločnosti, slobodám a ochrane ľudských práv. Podporuje rodo-

²⁴ Zoznam politických strán s plným členstvom, pridružených, špeciálnych a kandidátskych politických strán EGP je aktuálny k 31.8.2023.

vú rovnosť, práva žien, práva queer ľudí, spravodlivú distribúciu zdrojov a rovnosť v príležitostiach. Rešpektuje a chráni diverzitu v spoločnosti. Podporuje multi-kultúrnu spoločnosť. Zakladá sa na nenásilnosti a participatívnej forme demokracie s aktívnou účasťou občanov. Obhajuje prvky ekonomickej globalizácie a udržateľného plánovania.

Kľúčové prvky: životné prostredie, spravodlivosť, práva a slobody, diverzita, multi-kultúrna spoločnosť, globalizácia

Zaradenie na ľavo-pravej osi politických strán: stredo-ľavica, stred

Primárne ideologické východiská: environmentalizmus, liberalizmus, sociálna demokracia

Pozícia voči EÚ: pro-EÚ

2.4 Alliance of Liberals and Democrats for Europe Party²⁵ (Aliancia liberálov a demokratov za európu)

„Aliancia liberálov a demokratov za Európu verí v Európu založenú na základných liberálnych hodnotách slobody, demokracie, práve, tolerancii, ľudských právach a solidarite. Veríme v spravodlivú, slobodnú a otvorenú spoločnosť využívajúcu schopnosti všetkých obyvateľov k tomu, aby mohli naplno participovať. Poskytovať im príležitosti k využitiu ich plného potenciálu, oslobodiť ich od chudoby, nezaujmu a diskriminácie“ (ALDE, 2023a).

ALDE sa oficiálne sformovala v roku 1993 s priamym odkazom na rodinu liberálov a demokratov vytvorenú v roku 1976 podľa základov Stuttgartskej deklarácie. Predchádzala jej spolupráca štrnástich politických strán z Belgicka, Dánska, Nemecka, Francúzska, Talianska, Luxemburska, Holandska a Spojeného Kráľovstva. Výhľadom vzájomnej kooperácie boli prvé európske voľby do EP. Stuttgartská deklarácia princípmi odkazuje na Manifest prijatý v Oxforde z roku 1947. Do roku 2012 pôsobila pod názvom „European Liberal Democrat and Reformy Party“ (Európska liberálna, demokratická a reformná strana, ELDR). Pridružená európska politická nadácia k ALDE pôsobí „European Liberal Forum“. „European Liberal Youth – LYMEC“ je jej súčasťou mládežníckou politickou organizáciou. V EP bola ALDE do roku 2019 zastúpená v Alliance of Liberals

25 Odkazy na oficiálne účty používaných sociálnych sietí ALDE:

Twitter: <https://twitter.com/aldeparty>

Facebook: <https://www.facebook.com/ALDEparty/>

Youtube: <https://www.youtube.com/aldeparty>

Instagram: <https://www.instagram.com/aldeparty/>

and Democrats for Europe Group in the European Parliament Group (ALDE Group) (ALDE, 2019). Od roku 2019 ALDE Group in the European Parliament funguje s názvom Renew Europe ako jej priamy pokračovateľ. V skupine Renew Europe sú zastúpení aj poslanci zvolení do EP pochádzajúci z európskej politickej strany EDP a so zástupcami z ALDE priamo spolupracujú.

Rámcové hodnoty a ciele ALDE sú obsiahnuté v stanovách a Stuttgartskej deklarácií. Aktuálne politické témy sú uchopené prostredníctvom Manifestu ALDE z roku 2019. Stanovy ALDE deklarujú rešpekt k ľudskej dôstojnosti, ľudským právam, slobode, demokracii, rovnosti, právnemu štátu, tak ako to stanovuje čl. 2 Zmluvy o EÚ. Hodnoty, na ktoré ALDE akcentuje, sú sloboda, voľnosť, individualita, progres a solidarita (ALDE, 2023b). Ako hlavný zmysel existencie ALDE zdôrazňuje posilňovanie liberálnej, demokratickej a reformnej EÚ v rámci Európy. Snaží sa podporovať liberálne, demokratické a reformné parlamentné skupiny a strany vo všetkých medzinárodných parlamentných zhromaždenia ako aj národných parlamentoch (ALDE, 2019). Stuttgartska deklarácia (1976) vymedzuje päť okruhov úloh pre demokratické politické strany v Európe, ktoré sú založené na liberálnych princípoch. Vo všeobecnosti kladie dôraz na ľudské práva a slobody jednotlivcov a spoločnosti. Ako vedúcu úlohu požaduje garantovať a chrániť ľudské, občianske a politické práva. Na kategóriu práv nadväzuje demokratickou ústavou, ktorá by mala byť založená na princípoch: rozdelenia mocí; väčšinového hlasovania; proporčného zastúpenia v EP; zodpovednosti Európskej komisie voči EP a Rade Ministrov a ochrane záujmov regiónov a minorít v členských štátoch. Zvyšné úlohy sa sústreďujú na udržateľný a vyvážený ekonomický rast, spoločnú zahraničnú politiku a slobody. Otázka slobôd operuje so slobodou jednotlivca, rovnosťou príležitostí a voľnej súťaže ideí a politických strán, ktoré ich reprezentujú (ALDE, 1976).

Manifest ALDE (2018) s názvom „Freedom, opportunity, prosperity: the Liberal vision for the future of Europe“ slúži ku konkretizácii hlavných cieľov a princíпов zo stanov ALDE a Stuttgartskej deklarácie. ALDE ho tematicky využilo aj ako program do EP volieb v roku 2019. Ťažisko manifestu (2018) je situované okolo liberálnej vízie pre Európu s hodnotami voľnosti, slobody a ľudských a občianskych práv. Kategória práv mieri primárne na právo na sebarealizáciu a práva menších v spoločnosti. Odmieta všetky prejavy rasizmu, delenia spoločnosti a násilliu voči ľuďom. Postoj ALDE poukazuje tiež na rôznorodosť a diverzitu spoločnosti. Sa-

mostatný priestor ALDE venuje životnému prostrediu. Upozorňuje na klimatické zmeny, environmentálny úpadok, energetickú udržateľnosť, potrebu energetickej rôznorodosti a potrebu uhlíkovo neutrálnej ekonomiky. Medzi ďalšie významné výzvy súčasnosti označuje nezamestnanosť mládeže; nesprávne regulovanú migračnú politiku; Brexit; nerovnosti vo vnútri Eurozóny; starnutie obyvateľstva; úroveň slobody tlače v niektorých štátoch alebo bezpečnostné otázky spojené s ruskou agresiou. Celkovo ALDE vidí liberálnu Európu založenú na voľnosti, férovosti, jednote, diverzite, ochrane práva, sociálnej a súťaživej ekonomike, rešpekte k životnému prostrediu, slobodnom a voľnom obchode, a základných práva a slobodách.

Organizácia a členstvo v ALDE

Členstvo ALDE rozpoznáva tri možné kategórie: plný člen, pridružený člen a individuálny člen (podľa Kapitoly II, čl. 7 stanov ALDE). Členom sa môže stať fyzická osoba (ako individuálny člen) ako aj právnická osoba. Sústavu hlavných riadiacich orgánov tvoria: Kongres (The Congress), Rada (The Council) a Kancelária (The Bureau).

Politické strany ako plní členovia ALDE:

Partit Liberal D' Andorra (Andorra), NEOS (Rakúsko), Mouvement Réformateur (Belgicko), Open Vlaamse Liberalen en Democraten (Belgicko), Naša Stranka (Bosna a Hercegovina), Dvizhenie za Prava i Svobodi (Bulharsko), Centar (Chorvátsko), Istarski Demokratski Sabor (Chorvátsko), Dimokratiki Parataxi (Cyprus), United Democrats (Cyprus), ANO 2011 (Česká republika), Radikale Venstre (Dánsko), Venstre Danmarks Liberali Parti (Dánsko), Eesti Keskerakond (Estónsko), Eesti Reformierakond (Estónsko), Keskusta (Fínsko), Svenska Folkpartiet (Fínsko), Mouvement Radical (Francúzsko), Union Des Démocrates et Indépendants (Francúzsko), Strategy Aghmashenebeli (Gruzínsko), Lelo For Georgia (Gruzínsko), Freie Demokratische Partei (Nemecko), Liberalisok – Magyar Liberális Párt (Maďarsko), Momentum Mozgalom (Maďarsko), Vidreisn (Island), Fianna Fáil (Írsko), Piu Europa (Taliansko), Radicali Italiani (Taliansko), Aleanca Kosova (Kosovo), Partia Demokratike E Kosoves (Kosovo), Kustiba Par! (Lotyšsko), Latvijas Attisitbai (Lotyšsko), Laisvės Partija (Litva), Liberalu Sajudis (Litva), Demokratesch Partei (Luxembursko), Liberalna Partija Crne Gore (Čierna Hora), Liberalno-Demokratska Partija (Severné Macedónsko), Venstre (Nórsko), Iniciati-

va Liberal (Portugalsko), USR (Moldavsko), Yabloko (Ruská federácia), Pokret Slobodnih Gradana (Srbsko), Progresívne Slovensko (Slovensko), Ciudadanos (Španielsko), Centerpartiet (Švédsko), Liberalerna (Švédsko), Feisinnig-Demokratische Partei der Schweiz (Švajčiarsko), Grunliberale Schweiz (Švajčiarsko), Democraten 66 (Holandsko), Volkspartij Voor Vrijheid en Democratie (Holandsko), European Party of Ukraine (Ukrajina), Golos (Ukrajina), Sluga Narodu (Ukrajina), Liberal Democrats (Spojené Kráľovstvo).

Politické strany ako pridružení členovia ALDE:

Acció Per Andorra (Andorra), Armenia National Congress (Arménsko), Bright Armenia (Arménsko), Musavat Party (Azerbajdžan), Party of Freedom and Progress (Bielorusko), Gradansko-Liberalni Savez (Chorvátsko), Hrvatska Narodna Stranka – Liberalni Demokrati (Chorvátsko), Hrvatska Socijalno-Liberalna Stranka (Chorvátsko), Free Democrats (Gruzínsko), Republican Party of Georgia (Gruzínsko), Girchi-More Freedom (Gruzínsko), Liberal Party of Gibraltar (Gibraltár), Team K (Taliansko), Partidul Liberal (Moldavsko), Nowoczsna (Poľsko), Partiya Narodnoy Svobody (Rusko), Civic Position (Ukrajina), Sylá Lyudey (Ukrajina), Alliance Party of Northern Ireland (Spojené Kráľovstvo) (ALDE, 2023c).²⁶

ALDE navyše publikuje členské a pridružené politické strany, popri kategórií typu členstva, aj podľa kritéria parlamentného/neparlamentného statusu. Pokiaľ ide o politické strany s parlamentným statusom, pridáva ďalšie delenie podľa toho, či má člen vládne alebo opozičné postavenie. Rozdelenie členských a pridružených politických strán ALDE s parlamentným statusom a podľa vládnej alebo opozičnej pozície na národnej úrovni sumarizuje Tabuľka 13.

26 Zoznam politických strán s plným členstvom a pridružených politických strán ALDE je aktuálny k 5.9.2023.

Tabuľka 13 Rozdelenie členských a pridružených politických strán ALDE podľa postavenia v národnom parlamente

Vládny status	Partit Liberal D´Andorra (Andorra), Acció Per Andorra (Andorra), Mouvement Réformateur (Belgicko), Open Vlaamse Liberalen en Democraten (Belgicko), Naša Stranka (Bosna a Hercegovina), Hrvatska Narodna Stranka – Liberalni Demokrati (Chorvátsko), Hrvatska Socijalno-Liberalna Stranka (Chorvátsko), ANO 2011 (Česká republika), Eesti Reformierakond (Estónsko), Keskusta (Fínsko), Svenska Folkpartiet (Fínsko), Mouvement Radical (Francúzsko), Freie Demokratische Partei (Nemecko), Liberal Party of Gibraltar (Gibraltár), Fianna Fáil (Írsko), Kustiba Par! (Lotyšsko), Latvijas Atisistbai (Lotyšsko), Liberalu Sajudis (Litva), Demokratesch Partei (Luxembursko), Liberalno-Demokraska Partija (Severné Macedónsko), Venstre (Nórsko), Liberalerna (Švédsko), Feisinnig-Demokratische Partei der Schweiz (Švajčiarsko), Democraten 66 (Holandsko), Volkspartij Voor Vrijheid en Democratie (Holandsko), Sluga Narodu (Ukrajina), Alliance Party of Northern Ireland (Spojené Kráľovstvo)
Opozičný status	Armenia National Congress (Arménsko), Bright Armenia (Arménsko), Partit Liberal D´Andorra (Andorra), NEOS (Rakúsko), Musavat Party (Azerbajdžan), Party of Freedom and Progress (Bielorusko), Dvizhenie za Prava i Svobodi (Bulharsko), Centar (Chorvátsko), Istarski Demokratski Sabor (Chorvátsko), Gradansko-Liberalni Savez (Chorvátsko), United Democrats (Cyprus), Radikale Venstre (Dánsko), Venstre Danmarks Liberali Parti (Dánsko), Eesti Keskerakond (Estónsko), Union Des Démocrates et Indépendants (Francúzsko), Free Democrats (Gruzínsko), Republican Party of Georgia (Gruzínsko), Strategy Aghmashenebeli (Gruzínsko), Lelo For Georgia (Gruzínsko), Strategy Aghmashenebeli (Gruzínsko), Lelo For Georgia (Gruzínsko), Girchi-More Freedom (Gruzínsko), Liberalisok – Magyar Liberális Párt (Maďarsko), Momentum Mozgalom (Maďarsko), Vidreisn (Island), Piu Europa (Taliano), Radicali Italiani (Taliano), Aleanca Kosova (Kosovo), Partia Demokratike E Kosoves (Kosovo), Partidul Liberal (Moldavsko), Nowoczsna (Poľsko), Liberalna Partija Crne Gore (Čierna Hora), Iniciativa Liberal (Portugalsko), USR (Moldavsko), Yabloko (Ruská federácia), Partiya Narodnoy Svobody (Rusko), Pokret Slobodnih Gradana (Srbsko), Ciudadanos (Španielsko), Centerpartiet (Švédsko), Grunliberale Schweiz (Švajčiarsko), European Party of Ukraine (Ukrajina), Civic Position (Ukrajina), Syla Lyudey (Ukrajina), Liberal Democrats (Spojené Kráľovstvo)

Zdroj: spracovanie autora na základe informácií zverejnených na webovej stránke ALDE (2023c).

Sumárna charakteristika

ALDE spája liberálne a demokratické politické strany. Primárne ju charakterizuje pozitívny vzťah ku všetkým kategóriám práv a slobôd, demok-

ratickej a tolerantnej spoločnosti. Zakladá si na sociálnych rozmeroch spravodlivosti, solidarity, rovnosti príležitostí a fungovaní ekonomiky na sociálnom a súťaživom princípe. Obhajuje slobodný a voľný obchod. Ťažiskom v spoločnosti je úloha jednotlivca. Podporuje reformné a progresívne úsilie s možnosťami na sebarealizáciu. Vymedzuje sa voči prejavom rasizmu, delenia spoločnosti a násilíu páchanom na ľuďoch. Akcentuje na environmentálne témy spojené s klimatickými zmenami, energetickou udržateľnosťou, energetickou rôznorodosťou a uhlíkovu udržateľnou ekonomikou.

Kľúčové prvky: slobody a práva, jednotlivec, diverzita, progres, demokracia, spravodlivosť, životné prostredie.

Zaradenie na ľavo-pravej osi politických strán: stred, stredo-ľavica.

Primárne ideologické východiská: liberalizmus, sociálna demokracia, environmentalizmus.

Pozícia voči EÚ: pro-EÚ

2.5 European Free Alliance²⁷ (Európska slobodná aliancia)

„Európska slobodná aliancia presadzuje právo na demokratické sebaurčenie a podporuje snahu ľudí a národov zvoliť si vlastnú politickú budúcnosť, vrátane nezávislosti, väčšej autonómie, a jazykového a kultúrneho uznania menších. Verí, že všetci ľudia majú právo na výber vlastného osudu a najlepšieho inštitucionálneho rámca na zabezpečenie ich postavenia. Európska slobodná aliancia sa snaží o európsku jednotu v rozmanitosti, o blízku Európsku úniu slobodných ľudí založenú na princípoch subsidiarity a solidarity (EFA, 2022).“

European Free Alliance vyvíja činnosť od roku 2004 a aktuálne zastrešuje 43 nacionalistických, regionálnych, a autonomistických politických strán. Ako jej afiliovaná európska politická nadácia pôsobí organizácia „Coppieters Foundation“. V EP sú jej zvolení členovia súčasťou Greens/EFA Group. Zaujímavosťou je, že traja zástupcovia členskej strany EFA, Neiuw-Vlaamse Alliantie, zvolení do EP sú súčasťou ECR Group (2023a). EFA sa definuje ako pro-európska strana založená na základných princípoch a hodnotách EÚ, konkrétne slobode, demokracii, práve a rešpekte

27 Odkazy na oficiálne účty používaných sociálnych sietí EFA:

Twitter: <https://twitter.com/EFAparty>

Facebook: <https://www.facebook.com/EFAparty/>

Youtube: <https://www.youtube.com/user/EUPARTYEFA/>

k ľudským právam a slobodám. Označuje sa ako politická strana reprezentujúca regióny, národy a tradičné menšiny v Európe. Zamieriava sa na podporu a propagáciu práv ľudí a národov na sebaurčenie; občianskych a politických práv; demokracie; multi-úrovňového vládnutia a riadenia; prenosu právomocí; kultúrnej a jazykovej rôznorodosti, nacionalizmu; regionalizmu; autonómie a nezávislosti (EFA, 2023b). Základy a program EFA sú ťažiskovo postavené okolo práva na sebaurčenie. Právo na sebaurčenie sa podľa EFA stáva jej základným kameňom. Výsledok činnosti EFA má smerovať k vytvoreniu Európy pre ľudí, pre mier a jazykovej spravodlivosti, pre udržateľnú planétu a pre rodovú rovnosť a sociálnu spravodlivosť. Zdôrazňuje aj podstatu vzájomnej solidarity ľudí a práva na vlastné rozhodovanie (EFA, 2023b).

Hodnotové rámce a princípy detailnejšie rozpracovávajú stanov EFA v časti cieľov (článok 3) a Charta EFA.²⁸ Ciele EFA uvedené v stanovách odkazujú na Chartu EFA, a sú navzájom výrazne previazané. Do popredia cieľov a Charty EFA sa dostáva spomenuté právo na sebaurčenie. To zahŕňa nezávislosť štátov, vyššiu mieru autonómie, jazykové a kultúrne uznávanie. EÚ vo všeobecnosti vníma ako rozmanitú a rôznorodú. Nadvážujúco vyjadruje potrebu hlbšej aplikácie princípu subsidiarity tak, aby fungovala čo možno najviac solidárne. Presadzuje potrebu vnútorného rozširovania, rozčleňovania a sebaurčenia národov, tak aby novovznikajúci štát mohol disponovať aj statusom členského štátu EÚ, pokiaľ vzniká už z členského štátu EÚ. Na európskej úrovni predkladá požiadavku zdokonaľiť zastúpenie regiónov, chrániť politické a kultúrne práva obyvateľov všetkých národov a regiónov (EFA, 2022). Medzi svoje ďalšie podstatné ciele radí ochranu a udržateľnosť životného prostredia; solidaritu; sociálnu spravodlivosť a rovnosť príležitostí pre všetkých obyvateľov. Kritizuje akékoľvek formy diskriminácie a zdôrazňuje rovnú a spravodlivú distribúciu bohatstva. Podporuje rodovú rovnosť, feministické líderstvo a ekonomickú nezávislosť pre ženy. Vystupuje zásadne proti násiliu páchanom na ženách, homofóbií a transfóbií. Podporuje otvorenú a pluralitnú spoločnosť a vníma potrebu vyššej miery solidarity s problematikou migrácie. Migračná politika EÚ by mala v perspektíve EFA disponovať politikou zameranou na inklúziu migrantov. V oblasti fungovania demokracie vyzdvihuje jej parlamentnú a participatívnu formu. Každý občan by mal predstavovať aktívny prvok vo fungovaní demokracie. Podľa EFA by mal

28 Charta Európskej slobodnej aliancie je súčasťou stanov Európskej slobodnej aliancie.

byť fungujúci projekt EÚ výrazne bližšie jeho obyvateľom a nemal by pre nich znamenať len účasť vo voľbách (EFA, 2022).

Organizácia a členstvo v EFA

EFA funguje na systéme šiestich členských kategórií: plní členovia; kandidátski členovia; pridružení členovia; individuálni členovia; čestní členovia a pozorovateľskí členovia. Počet členov v EFA je neobmedzený, avšak platí zásada, že počet riadnych členov nesmie byť nižší ako dvaja. Do organizačnej štruktúry EFA spadajú Valné zhromaždenie (The General Assembly), Bureau (The Bureau), Kongres (the Congress), Zmierovací výbor (The Conciliation Committee) a Sekretariát (The Secretariat).

Plní členovia EFA:

Enotna Lista (Rakúsko), Nieuw-Vlaamse Alliantie (Belgicko), Omo Ilinden Pirin (Bulharsko), Lista za Rijeku-Lista per Flume (Chorvátsko), Moravské zemské hnutí (Česká republika), Schleswigsche Partei (Dánsko), Alands Framtid (Fínsko), Union Démocratique Bretonne (Francúzsko), Partit Occitan (Francúzsko), Unser Land (Francúzsko), Femu a Corsica (Francúzsko), Partitu di na Nazione Corsa (Francúzsko), Unitata Catalana (Francúzsko), Mouvement Région Savoie (Francúzsko), Bayernpartei (Nemecko), Sudschleswigscher Wählerverband (Nemecko), Lausitzer Allianz (Nemecko), Dostluk Esitlik ve Baris Partisi (Grécko), Rainbow – Vinozhito (Grécko), L'Altro Sud (Italy), Patri Furlane (Taliano), Pro Lombardia Indipendenza (Taliano), Liga Veneta Repubblica (Taliano), Slovenska Skupnost (Taliano), Sud-Tiroler Freiheit (Taliano), Comitato Liberta Toscana (Taliano), Patto per l'Autonomia (Taliano), Alliance valdôtaine (Taliano), Latvijas Krievu savienība (Lotyšsko), Fryske Nasjonale Partij (Holandsko), Ruch Autonomii Slaska (Poľsko), Erdélyi Magyar Néppárt (Rumunsko), Magyar Kereszténydemokrata Szovetség (Slovensko), Olijka Pary (Slovinsko), Bloque Nacionalista Galego (Španielsko), Esquerra Republicana de Catalunya (Španielsko), Eusko Alkartasuna (Španielsko), Més-Compromis (Španielsko), Nueva Canarias (Španielsko), Partit Socialista de Mallorca – Entesa Nacionalista (Španielsko), Andalúcia Por Sí (Španielsko) (EFA, 2023c).²⁹

29 Zoznam plných členov EFA je aktuálny k 5.9.2023. EFA na webovom sídle zverejňuje aktuálny zoznam len plných členov. Podobne na webovom sídle Úradu pre európske po-

Sumárna charakteristika

EFA spája politické strany obhajujúce práva na sebaurčenia národov, nezávislosti, autonómie a uznania menšín. Primárne združuje nacionalistické, regionálne a autonomistické politické strany. Prezentuje pro-európsku orientáciu s rešpektom voči základným princípom a hodnotám EÚ. Zameriava sa na kategóriu práv spojenými so sebaurčením ľudí a národov. Presadzuje myšlienku vnútorného rozširovania a rozčleňovania národov. Podporuje princíp subsidiarity s multi-úrovňovým fungovaním vládnutia a riadenia. Doplnkovo obhajuje sociálnu a ekonomickú spravodlivosť s rovnými príležitosťami, rodovú rovnosť a postavenie žien v spoločnosti.

Kľúčové prvky: národ, sebaurčenie, región, národnostné menšiny, autonómia, regionalizmus

Zaradenie na lavo-pravej osi politických strán: krajná pravica, pravica (+stred)

Primárne ideologické východiská: nacionalizmus,

Pozícia voči EÚ: pro-EÚ

2.6 European Democratic Party³⁰ (Európska demokratická strana)

„Európska demokratická strana je európska politická strana spájajúca politické strany a zástupcov Európskeho parlamentu, ktorí chcú Európsku úniu bližšiu k jej obyvateľom. Sme nadnárodné politické hnutie zaväzujúce sa budovať európsku demokraciu založenú na spoločných hodnotách mieru, slobody, solidarity a vzdelaní“ (EDP, 2023a).

EDP oficiálne vznikla v roku 2004 v podobe multi-národného centristického bloku. Podľa stanoviska EDP, bolo dôvodom začiatku existencie reakcia na stúpajúci vplyv euroskeptických politických strán v inštitúciách EÚ. EDP na pôde EP od roku 2004 spolupracuje so skupinou ALDE Group (EDP, 2023a), v súčasnosti s novo premenovanou skupinou „Renew Europe“ ako pokračovateľom ALDE Group. „The Institute of Eu-

litické strany a európske politické nadácie sa nachádza zoznam len plných členov EFA k aprílu 2022.

30 Odkazy na oficiálne účty používaných sociálnych sietí EDP:

Twitter: https://twitter.com/PDE_EDP

Facebook: <https://www.facebook.com/European.Democratic.Party/>

Instagram: <https://www.instagram.com/europeandemocrats/>

Flickr: <https://www.flickr.com/photos/pde-edp/>

ropean Democrats“ funguje ako politická nadácia na európskej úrovni podporujúca činnosť EDP. Ako oficiálnu mládežnícku politickú organizáciu podľa stanov uznáva „The Young Democrats for Europe“ (EDP, 2021).

EDP sa ideologicky prezentuje ako centristická a federalistická politická strana. Zakladá sa na vytvorení vhodného momentu pre reformu EÚ a posilnení stavu demokracie v Európe. Demokracia by sa podľa EDP mala čo najviac vyznačovať udržateľnosťou, férovosťou, súťaživosťou, angažovanosťou a konsenzuálnosťou. Transformáciu demokracie v EÚ si kladie ako svoju hlavnú výzvu pre budúcnosť (EDP, 2023a). Snaží sa zdôrazniť projekt EÚ v rovine vyššej miery politickej integrácie, ktorá je slobodná a zjednotená. Ako základné pilierové hodnoty EDP zdôrazňuje mier, slobodu, demokraciu, solidaritu a vzdelanie. Z uvedených hodnôt obzvlášť vyzdvihuje solidaritu (EDP, 2021). Detailnejší popis návrhov EDP prezentuje v manifeste z roku 2019 nesúci názov „EUROPE STAND UP!“. Nadväzuje na stanov a základné hodnoty EDP, zároveň slúžil ako volebný manifest do EP v roku 2019. Manifest EDP (2019) stojí na troch pilieroch:

1. Demokracia,
2. udržateľný a spoločný ekonomický rast,
3. silná Európa.

Fungovanie demokracie spája EDP primárne s transnacionálnou úrovňou EÚ. EÚ ako takú označuje termínom neúplná demokracia. Zameriava sa na posilnenie právomocí a postavenia EP, kde EDP nachádza deficity v iniciatívnych právomociach a návrhoch členov do exekutívnych zložiek EÚ. Požaduje posunúť EÚ od administratívnej/byrokratickej formy demokracie smerom k participatívnej demokracii. Občania EÚ sú v participatívnej demokracii aktívnym prvkom, podstatou sa stáva právo na petíciu pri EP. Pre ochranu demokracie pred autoritárskymi a totalitnými tendenciami prichádza s návrhom vytvorenia mechanizmu na ochranu demokracie, právneho poriadku, základných práv a najmä základných hodnôt podľa čl. 7 Lisabonskej zmluvy³¹. Ich porušenie by podľa EDP malo viesť k zmrazeniu európskej finančnej pomoci a pozastaveniu

31 Článok 2 Zmluvy o Európskej únii. EÚ je založená na hodnotách: rešpektovanie ľudskej dôstojnosti, sloboda, demokracia, rovnosť, právny štát a dodržiavanie ľudských práv, vrátane menších.

všetkých volebných práv, ktoré majú byť prijímané na princípe jednodhlasnosti. Základné hodnoty EÚ navyiac EDP rozširuje o pluralizmus, toleranciu, rešpekt k národným a jazykovým menšinám, rovnosť pohlaví a oddelenie jednotlivých zložiek mocí, ktoré by mali byť súčasťou fungovania demokracie. V druhom pilieri venovanej udržateľnej ekonomike, sa do popredia záujmu opäť dostáva demokratické fungovanie. Primárne ciele na Eurozónu, pričom navrhuje vytvoriť medziparlamentný finančný výbor pre uplatnenie demokratickej kontroly a inštitút viceprezidenta Európskeho výboru so zodpovednosťou za dialóg medzi národnými parlamentmi a štátmi Eurozóny. V ďalších častiach ekonomického piliera sa venuje posilňovaniu investícií do výskumu, inováciám, priemyselovej politiky, európskemu sociálnemu pilieru, boju s klimatickými zmenami, poľnohospodárstvu, európskej mobilite a doprave. V treťom pilieri, silná Európa, EDP presadzuje posun EÚ na pozíciu silného globálneho hráča. Rokovania EÚ so zahraničnými partnermi by opäť mali vychádzať z demokratických zásad a princípov. Ako partnerov by mala vyhľadávať tých aktérov, ktorí majú blízko k hodnotám EÚ. Parciálne sa v treťom pilieri Manifestu EDP venuje migračnej problematike, terorizmu, obrane a bezpečnosti (EDP, 2019).

Organizácia a členstvo v EDP

Počet členov v EDP nie je limitovaný hornou hranicou, avšak platí zásada o najnižšom počte, ktorý by nemal byť nižší ako traja plní členovia. Členovia asociácie sú rozdelení do šiestich kategórií: členské politické strany; individuálni členovia; pridružení členovia s hlasovacím právom; pozorovateľskí členovia; registrovaní podporujúci členovia; osoby ako členovia bez hlasovacieho práva. V zozname riadnych členov sa medzi národnými politickými stranami nachádza aj mládežnícka politická organizácia „The Young Democrats for Europe“. Zaujímavosťou je tiež, že určité politické strany majú na webovom sídle ako štát pôvodu uvedený región a nie štátnu príslušnosť, kde je región lokalizovaný.³² EDP podľa stanov (čl. 13) disponuje dvomi hlavnými orgánmi, ktorými sú The Congress/General Assembly (Kongres/Valné zhromaždenie) a The Presidency (Predsedníctvo) (EDP, 2021).

32 v danom prípade ide o politické strany: Coalición Canaria (Španielsko), Compromiso por Galicia (Španielsko) a Euzko Alderdi Jeltalea (Španielsko).

Plní členovia EDP:

Free Platform (Cyprus), Narodne stranke Reformisti (Chorvátsko), SENÁTOR 21 (Česká republika), Mouvement Démocrate (Francúzsko), Freie Wähler (Nemecko), Enosi Kentroon (Grécko), Új Kezdet (Maďarsko), Italia Viva (Taliansko), Stronnictwo Demokratyczne (Poľsko), Alternativa Democrática Nacional (Portugalsko), Asociația Italienilor din România (Rumunsko), Repubblica Futura (San Maríno), Demokratična stranka upokojenecv Slovenije (Slovinsko), Coalición Canaria (Španielsko), Compromiso por Galicia (Španielsko), Euzko Alderdi Jeltzalea (Španielsko) (EDP, 2023b).³³

Sumárna charakteristika

EDS asociuje politické strany s demokraciou ako najdôležitejšou hodnotou. Prezentuje sa ako centristický a federalistický subjekt. Zakladá sa na transformácií EÚ smerom k posilňovaniu úrovne demokracie a ochrany jej základných hodnôt. Občana vníma v spoločnosti ako aktívny prvok. Dôraz kladie na ľudské práva a slobody, diverzitu a ochranu pluralizmu. Prikláňa sa k témam solidarity a európskeho sociálneho modelu. Vymedzuje sa voči minulým a súčasným formám autoritárskych a totalitných režimov či tendencií.

Kľúčové prvky: demokracia, občan, práva a slobody, transformácia EÚ.

Zaradenie na ľavo-pravej osi politických strán: stred, stredo-ľavica.

Primárne ideové východiská: liberalizmus, (demokracia, občan, centrizmus)

Pozícia voči EÚ: pro-EÚ, EÚ reformistická

2.7 European People's Party³⁴ (Európska ľudová strana)

„Snahou Európskej ľudovej strany je demokratická, transparentná a efektívna Európa blízka k svojim obyvateľom. EPP chce prosperujúcu Európu

33 Zoznam členov EDP je aktuálny k 5.9.2023. EDP na webovom sídle zverejňuje aktuálny zoznam len plných členov. Podobne na webovom sídle Úradu pre európske politické strany a európske politické nadácie sa nachádza zoznam len plných členov EDP k aprílu 2022.

34 Odkazy na oficiálne účty používaných sociálnych sietí EPP:

Twitter: <https://twitter.com/epp>

Facebook: <https://www.facebook.com/epp.eu>

Youtube: <https://www.youtube.com/user/epppress>

Instagram: <https://www.instagram.com/epp/>

so slobodnou trhovou ekonomikou založenou na sociálnom cítení. EPP je stredo-pravicová politická strana, najsilnejšia a najvplyvnejšia politická rodina. V centre záujmu EPP je človek. Zakladáme sa na zásadách spravodlivosti, spoločného blaha, solidarity a zodpovednosti“ (EPP, 2023a).

EPP formálne začala existovať ako integrujúca platforma politických strán z Belgicka, Nemecka, Francúzska, Írska, Talianska, Luxemburska a Holandska v roku 1976. Spoločná iniciatíva bola výsledkom konsenzu aktérov podporujúcich širšiu kooperáciu v kontexte európskej spoločnosti vedúcej k politickej únii, federácií s demokratickými inštitúciami. EPP odkazuje na historicky prvý pokus o spoluprácu stredo-pravicových a kresťansko-demokratických politických strán z 20. rokov 19. storočia. Ako európska politická strana bola EPP úspešne zaregistrovaná rozhodnutím z roku 2017 (EPP, 2023a). V EP reprezentuje EPP Group. Oficiálne pridruženou európskou politickou nadáciou EPP vykonáva činnosť „The Wilfried Martens Centre for European Studies“. Podľa čl. 5 stanov EPP udelila status členskej asociácie ako vnútornej jednotke EPP organizáciám: „European Democrat Students (EDS)“, „European Union of Christian Democratic Workers (EUCDW)“, Youth of the European People’s Party (YEPP), „Small and Medium Entrepreneurs of Europe (SME EUROPE)“, „EPP Women (EPPW)“ a „European Seniors Union (ESU)“ (EPP, 2022). EPP okrem združovania politických strán a partnerov vykonáva aj pozíciu člena „Christian/Centrist Democrat International“ (Kresťanskej/Centrickej demokratickej Internacionály) a „International Democrat Union“ (Medzinárodná demokratická únia) (EPP, 2022).

Hodnotová výbava EPP sa zakladá na kresťanskom pohľade na ľudstvo a kresťansko-demokratickom koncepte fungovania spoločnosti. Vychádza zo spoločnej vôle vytvoriť federatívnu EÚ slobodných ľudí a obyvateľov uvedomujúcich si svoje práva a zodpovednosti (EPP, 2022). Súčasnými rámcovými programovými politikami EPP sú:

- Prosperita pre všetkých (obsahuje rámec efektívneho fungovania ekonomiky EÚ),
- jednota v diverzite (obsahuje rámec jednotného fungovania EÚ),
- bezpečná a slobodná Európa (obsahuje bezpečnostný rámec fungovania politiky EÚ),
- silná Európa vo svete (obsahuje rámec medzinárodno-politickej činnosti EÚ),

- udržateľná Európa (obsahuje environmentálny rámec politiky EÚ) (EPP, 2023b).

Na programové rámce nadväzuje Manifestom z roku 2019 plniacim aj úlohu volebného manifestu. V obsahu sa nachádza prierez medzi hodnotami EPP a programovou politikou. Manifest (2019) EPP prezentuje kladný postoj k ochrane kultúrneho dedičstva spojeného s židovsko-kresťanskou históriou Európy; ochrane Európskeho sociálneho modelu postavenom na poistnom systéme s kvalitnými verejnými službami; ochrane demokracie, ľudských práv, ľudskej dôstojnosti, slobody, solidarity, zákonom a práve, pluralizmu, tolerancie a rovnosti medzi mužmi a ženami; ochrane európskych kresťanských hodnôt; ochrane rodiny ako základu spoločnosti a centru európskej identity; k ochrane sociálno-trhovej orientovanej ekonomike a k ochrane parlamentnej formy demokracie s aktívnymi občanmi (EPP, 2019). Medzi ťažiskové návrhy EPP v problematike fungovania EÚ cieľi na: posilnenie právomocí EP smerom k možnosti navrhovať legislatívu; vytvorenie plnohodnotnej parlamentnej demokracie v EÚ; zníženie byrokracie v EÚ; voľbu predsedu Európskej komisie prostredníctvom občanov EÚ ako súčasť volieb do EP. V sektorových politikách ambície EPP poukazujú na: dôslednejšiu ochranu vonkajších hraníc EÚ; boj proti terorizmu a kriminalite; založenie Európskej Kyber skupiny; boj proti klimatickým zmenám a ochrane životného prostredia; boj proti dezinformáciám a podpore overovania faktov; boj proti prejavom intolerancie, antisemitizmu a rasizmu; reformu Spoločného európskeho azylového systému; tvorbu nových pracovných miest v dynamickej ekonomike a reformu Európskeho jednotného trhu (EPP, 2019).

Organizácia a členstvo v EPP

V EPP existujú podľa stanov (čl. 5) štyri rôzne typy členstva: politické strany s plným členstvom (strana pochádza z členského štátu EÚ), pridružené politické strany (strana pochádza z mimo EÚ členských štátov), pozorovateľskí členovia, členské asociácie a individuálny člen (EPP, 2022). Aktuálne združuje celkovo 82 rôznych politických strán a partnerov z celkovo 43 štátov primárne pôsobiacich v Európe (EPP, 2023a) EPP disponuje tromi hlavnými orgánmi v organizačnej štruktúre: Predsed-

níctvo (The Presidency), Politické zhromaždenie (The Political Assembly), Kongres (The Congress) (EPP, 2022).

Plní členovia EPP: Die Volkspartei (Rakúsko), Christen-Democratisch en Vlaams (Belgicko), Les Engagés (Belgicko), Citizens for European Development of Bulgaria (Bulharsko), Democrats for a Strong Bulgaria (Bulharsko), Bulgaria of the Citizens Movement (Bulharsko), Union of Democratic Forces (Bulgaria), Croatian Democratic Union (Chorvátska), Democratic Rally of Cyprus (Cyprus), TOP 09 (Česká republika), KDU-ČSL (Česká republika), Det Konservative Folkeparti (Dánsko), Kristen-Demokraterne (Dánsko), Isamaa (Estónsko), Kansallinen Kokoomus (Fínsko), Suomen Krstillisdemokraatit (Fínsko), Les Républicains (Francúzsko), Christlich Demokratische Union (Nemecko), Christlich-Soziale Union in Bayern (Nemecko), Nea Demokratia (Grécko), Kereszténydemokrata Néppárt (Maďarsko), Fine Gael (Írsko), Forza Italia (Taliansko), Südtiroler Volkspartei (Taliansko), Popolari per l'Italia (Taliansko), Alternativa Popolare (Taliansko), Unione di Centro (Taliansko), Trentino Tyrolean Autonomist Party (Taliansko), Vienotība (Lotyšsko), Homeland Union – Lithuanian Christian Democrats (Litva), Chreschtlech Sozial Vollespartei (Luxembursko), Partit Nazzjonalista (Malta), Christen Democratisch Appel (Holandsko), Platforma Obywatelska (Poľsko), Polskie Stronnictwo Ludowe (Poľsko), Partido Social Democrata (Portugalsko), Centro Democrático e Social Partido Popular (Portugalsko), Románian Magyar Demokrata Szovetskég (Rumunsko), Partidul Miscarea Populara (Rumunsko), Partidul National Liberal (Rumunsko), Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti (Slovensko), Aliancia (Slovensko), Blue Coalition (Slovensko), Kresťanskodemokratické hnutie (Slovensko), Slovenska Demokraska Stranka (Slovinsko), Nova Slovenija (Slovinsko), Slovenska Ljudska Stranka (Slovinsko), Partido Popular (Španielsko), Moderaterna (Švédsko), Kristdemokraterna (Švédsko),

Pridružení členovia EPP: Partia Demokratike e Shqiperise (Albánsko), Heritage Party Armenia (Arménsko), United Civic Party of Belarus (Bielorusko), Belarusian Christian Democracy (Bielorusko), The Movement For Freedom (Bielorusko), United National Movement (Gruzínsko), European Goergia – Movement for Liberty (Gruzínsko), Bošnjačka Stranka (Čierna Hora), Høyre – Conservative Party (Nórsko), Kristelig Folkeparti (Nórsko), Internal Macedonian Revolutionary Organization (Severné Macedónsko), Alliance of Hungarians in Vojvodina (Srbsko), Serbian

Progressive Party (Srbsko), Die Mitte/Le Centre/Alleanza del Centro (Švajčiarsko),

Pozorovatelia EPP: Republican Party of Armenia (Arménsko), Stranka Demokratske Akcije (Bosna a Hercegovina), Croatian Democratic Union of Bosnia and Herzegovina (Bosna a Hercegovina), HDZ 1990 (Bosna a Hercegovina), Partija Demokratskog Progresa (Bosna a Hercegovina), Democratic League of Kosovo (Kosovo), Partidul Liberal Democrat Din Moldova (Moldavsko), Party of Action and Solidarity (Moldavsko), Platforma Demnitare si Adevar (Moldavsko), Partito Democratico Cristiano Sammarinese (San Maríno), Batkivschyna Motherland Party (Ukrajina), Ukrainian Democratic Alliance for Reforms (Ukrajina), Samopomich Union (Ukrajina), European Solidarity (Petro Poroshenko)

Partneri EPP: Lebanese Forces Party (Libanon), The Kataeb Party (Libanon), Istiqlal Party (Maroko), Rassemblement National des Indépendants (Maroko).³⁵ (EPP, 2023c)

Sumárna charakteristika

EPP spája kresťansko-demokratické a stredo-pravicové politické strany. Hodnotovo vychádza z kresťanstva, ktoré vníma ako základ pre fungovanie spoločnosti a demokracie. Poukazuje na kresťanskú solidaritu a z nej vyplývajúcu sociálnu pomoc. Rodinu považuje za základ a centrum spoločnosti. Inklinuje k transformácií EÚ smerom k federatívnemu konceptu. Podporuje sociálno-trhovo orientovanú ekonomiku a európsky sociálny model s poistným systémom.

Kľúčové prvky: kresťanské hodnoty, demokracia, rodina, federácia EÚ, solidarita.

Zaradenie na ľavo-pravej osi politických strán: stredo-pravica, pravica.

Primárne ideové východiská: kresťanská demokracia, konzervativizmus.

Pozícia voči EÚ: pro-EÚ

35 Zoznam plných členov EPP, pridružených členov EPP, pozorovateľov EPP a partnerov EPP je aktuálny k dátumu 5.9.2023.

2.8 European Christian Political Movement³⁶ (Európske kresťanské politické hnutie)

„Európske kresťanské politické hnutie je jediná európska politická strana, ktorá výslovne propaguje kresťanské hodnoty v politike. Naše hnutie spája podobne zmýšľajúcich jednotlivcov, politické strany a organizácie z celej Európy. Našimi hodnotami sú ľudská dôstojnosť, ekonomika pre ľudí a planétu, zdravá rodina a zdravé manželstvá, sloboda, bezpečnosť a stabilita, boj proti modernému otroctvu, reforma EÚ, ochrana kresťanskej kultúry a dedičstva“ (ECPM, 2023a).

ECPM v podobe európskej politickej strany oficiálne vzniklo registráciou v roku 2005. Začiatku ECPM predchádzala spolupráca zástupcov reprezentujúcich politické strany z viac ako 15 štátov v Európe. Prvé stretnutie sa uskutočnilo v roku 2002, ktorého výsledkom bol vznik „Platformy kresťanských politických strán a organizácií“ (ECPM, 2023b). V EP ECPM po voľbách v roku 2019 reprezentujú štyria zástupcovia. Z dôvodu nízkeho počtu poslancov potrebného pre sformovanie vlastnej politickej skupiny v EP, sú zástupcovia pochádzajúci z členských strán ECPM členmi dvoch spolupracujúcich skupín, ECR Group a EPP Group. Od roku 2017 do roku 2021 vykonával funkciu Prezidenta ECPM člen EP pochádzajúci zo Slovenska, Branislav Škripek.³⁷ „Sallux“ pôsobí ako oficiálna európska politická nadácia ECPM. Mládežnícka politická organizácia ECPM je aktívna pod názvom „European Christian Political Youth – ECPYouth“ (ECPM, 2023c).

Východiskový, hodnotovo-rámcový dokument s nadväzujúcimi cieľmi politiky ECPM, reprezentuje Manifest 2019, paralelne plniaci úlohu volebného programu. ECPM v ňom zvyrazňuje tri východiskové piliere, ktoré tvoria: silné hodnoty, silné národy a silná Európa. Politicko-hodnotový obsah pokračuje situovaním okolo siedmich kľúčových oblastí:

1. Ľudská dôstojnosť: chápaná ako vnútorná hodnota každého človeka, tak ako ju uvádza Charta základných ľudských práv EÚ. Znamená kľúčovú hodnotu s doplnením o dôraz na „kultúru života“,

36 Odkazy na oficiálne účty používaných sociálnych sietí ECPM:

Twitter: https://twitter.com/ECPM_official

Facebook: <https://www.facebook.com/ecpm.official>

Youtube: <https://www.youtube.com/user/ECPMtube>

37 Branislav Škripek bol zvolený do EP na kandidátnej listine politickej strany Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti (ŠUSR, 2019). V EP bol členom skupiny ECR.

2. ekonomika funkčná pre ľudí a planétu: ekonomická aktivita má byť nastavená na podporu života a zlepšovania jeho kvality,
3. zdravé rodiny a zdravé manželstvá: zdravé rodiny sú základom pre prosperujúcu spoločnosť. Stabilný vzťah medzi rodičmi je kľúčový pre blahobyť ich detí,
4. sloboda, bezpečnosť a stabilita: skutočná sloboda nastáva vtedy, pokiaľ každý môže myslieť, cítiť sa a konať rôzne, podľa svojich rozhodnutí,
5. boj proti modernému otroctvu: zameriava sa na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a iným moderným formám otroctva,
6. reforma EÚ: vízia ECPM chápe EÚ viac ako facilitátora s potrebou vrátiť moc a rozhodovanie na úroveň národných vlád. Stojí za princípom subsidiarity a redukcie byrokracie na úrovni EÚ,
7. ochrana kresťanskej kultúry a dedičstva: uznáva a oceňuje kresťanské korene členských štátov EÚ, rozpoznáva ich ako hodnotu a dedičstvo Európy (ECPM, 2019).

Organizácia a členstvo v ECPM

ECPM používa tri kategórie členstiev: plné členstvo politickej strany pôsobiacej v Európe; politik – jednotlivec a pridružená asociácia. Riadenie a činnosť je v ECPM zabezpečené prostredníctvom dvoch hlavných orgánov: Radou (The Board) a Valným zhromaždením (General Assembly) (ECPM, 2021).

Politické strany ako plní členovia ECPM:

Christliche Partei Osterreichs (Rakúsko), Voice of the People (Francúzsko), Bundnis C (Nemecko), Family Party Germany (Nemecko), Identity and Action (Taliansko), Human Dignity Alliance (Írsko), Christian Union (Holandsko), Reformed Political Party (Holandsko), Right Wing of the Republic (Poľsko), INTEGRA (Severné Macedónsko), Real Politics Union (Poľsko), People's Monarchist Party (Portugalsko), Democratic Union of Slovaks and Czechs of Romania (Rumunsko), Partidul National Taranesc Crestin Democrat (Rumunsko), Kresťanská únia (Slovensko), Contigo Más (Španielsko), Evngelical People's Party (Švajčiarsko), Christian Democratic Union of Ukraine (Ukrajina), Christian Peoples Alliance (Spojené Kráľovstvo)

Pridružené asociácie ECPM:

Political Academy for Integrity in Leadership (Moldavsko), C'axent (Belgicko), Research Institute ChristianUnion (Holandsko), SGP-International (Holandsko), Foundation for International Christian Democratic Development (Holandsko) (ECPM, 2023b) ³⁸

Sumárna charakteristika

ECPM reprezentuje a spája kresťanské politické strany a organizácie. Za základ spoločnosti považuje rodinu a manželstvo. Zvýrazňuje koncept silných národov a silnej Európy. Vníma potrebu návratu moci a rozhodovania z úrovne EÚ smerom späť k národným štátom. Zasadzuje sa za ochranu ľudskej dôstojnosti, slobody a ľudských práv.

Kľúčové prvky: kresťanské hodnoty, rodina, národ.

Zaradenie na ľavo-pravej osi politických strán: pravica

Primárne ideové východiská: kresťanská demokracia, konzervativizmus.

Pozícia voči EÚ: EÚ reformistická

2.9 European Conservatives and Reformists Party³⁹ (Strana európskych konzervatívov a reformistov)

„Strana európskych konzervatívov a reformistov je oddaná individuálnej slobode, národnej suverenite, parlamentnej demokracii, súkromnému vlastníctvu, minimálnemu štátu, voľnému trhu, rodinným hodnotám a prenosu právomocí. Uvedené hodnoty podporujú našu politiku vrátane našej vízie o reformovanej Európskej únii. Strana európskych konzervatívov a reformistov spája politické strany zaviazané individuálnej slobode, právnemu štátu, voľnému obchodu, otvorenej súťaži, nízkym daniam a zdravým financiam“ (ECR, 2023).

ECR Party vznikla v roku 2018 transformáciou Aliancie konzervatívov a reformistov – európskej politickej strany (ďalej len „ACRE EUPP“) za-

38 Zoznam členov ECPM je aktuálny k 5.9.2023.

39 Odkazy na oficiálne účty používaných sociálnych sietí European Conservatives and Reformists Party:

Twitter: <https://twitter.com/ECRparty>

Facebook: <https://www.facebook.com/ECRParty/>

Instagram: <https://www.instagram.com/ecrparty/>

Youtube: <https://www.youtube.com/@ecrparty6021/featured>

loženej v roku 2017. ACRE EUPP fungovala pôvodne ako nová verzia bývalej asociácie „Alliance of European Conservatives and Reformists VZW/ASBL (AEER)“ (Aliancie európskych konzervatívcov a reformistov – AEER) z roku 2009. Oficiálne pridružená európska politická nadácia k ECR nesie názov „New Direction“. V EP zvolení zástupcovia z členských strán ECR pracujú v skupine ECR Group (ECR, 2023). European Young Conservatives (Európski mladí konzervatívci) zastupujú ECR vo forme mládežníckej politickej organizácie. ECR Women’s Movement (ECR hnutie žien) pôsobí ako organizácia žien v ECR (ECR, 2022).

Za kľúčový dokument definujúci princípy a hodnoty ECR označuje Reykjavícku deklaráciu⁴⁰ prijatú v roku 2013. Podľa nej sú základnými princípmi ECR individuálna sloboda, parlamentná demokracia, právny štát, súkromné vlastníctvo, otvorená súťaž, voľný trh, zdravé financie, prenos právomoci a minimálny štát. ECR podporuje nezávislosť národov a ich vzájomnú rovnosť bez ohľadu na veľkosť. Výkon moci by sa mal v jej perspektíve realizovať na čo najnižšej možnej úrovni, ideálne prostredníctvom individuálnych osôb, lokálnymi alebo národnými autoritami a nie nadnárodnými, supranacionálnymi orgánmi. Do kategórie práv jednotlivca ECR zahŕňa slobodu prejavu, združovania sa, slobodu vo voľbe povolania, vierovyznania. Občianske združenia, lokálne komunity a rodiny sú významnými jednotkami medzi jednotlivcom a vládou v spoločnosti. ECR zdôrazňuje podstatu rovnosti všetkých obyvateľov pred právom a zákonmi bez ohľadu pohlavie, etnicitu alebo sociálnu vrstvu. Odmietá akékoľvek formy extrémizmu, autoritatívnych prejavov alebo rasizmu. Zdôrazňuje rozhodovanie a legitimitu národných štátov pred supranacionálnou úrovňou. Ekonomické východiská v perspektíve ECR mieria primárne na otvorený trh a otvorenú súťaž (ECR, 2013). Za kľúčový prvok v spoločnosti považuje rodinu. Manifest, ktorý by nadväzoval na hodnoty a princípy ECR uvedené v Reykjavíckej deklarácii, ECR zatiaľ nemá k dispozícii.

Organizácia a členstvo v ECR

ECR disponuje štyrmi kategóriami členstva: členská strana pochádzajúca z EÚ; pridružená členská organizácia; pridružený člen/globálni partneri mimo EÚ a individuálny člen. Ako pridružené členské organizácie sa chápu oficiálna politická nadácia ECR, mládežnícka politická organizá-

40 Príloha II Štatútu ECR.

cia ECR a hnutie žien ECR. Hlavnými orgánmi v ECR sú: Výkonná rada (The Executive Board); Predstavenstvo (The Board of Directors); Rada (The Council); Predsedníctvo (The Presidency) a Kongres (The Congress).

Plní členovia ECR:

Alternativa Dreapta – Right Alternative (Rumunsko), Alternative Democratic Reform Party (Luxembursko), Bulgarian National Movement (Bulharsko), Civic Democratic Party (Česká republika), Croatian Conservative Party (Chorvátsko), Croatian Sovereignist Party (Chorvátsko), Electoral Action of Poles in Lithuania (Litva), Fratelli d'Italia (Taliansko), Sloboda a Solidarita (Slovensko), Law And Justice (Poľsko), Liberal-Konservative Reformer (Nemecko), National Alliance (Lotyšsko), Sweden Democrats (Švédsko), VOX (Španielsko).

Pridružení členovia/globálni partneri mimo EÚ:

Enough is Enough (Srbsko), Internal Macedonian Revolutionary Organisation (Severné Macedónsko), Likud Movement (Izrael), Popular Front Party (Bielorusko), Republican Party (Spojené štáty americké), Republican Party of Albania (Albánsko), Ulster Unionist Party (Spojené Kráľovstvo) (ECR, 2023).⁴¹

Sumárna charakteristika:

ECR reprezentuje politické strany založené na individuálnej slobode, voľnom obchode, otvorenej súťaži, minimálnom štáte a národnej suverenite v rozhodovaní. Primárne stojí na liberálnych hodnotách v ekonomike s kľúčovou úlohou národných štátov. Uprednostňuje národnú úroveň v rozhodovaní pred supranacionálnou úrovňou. Vyzdvihuje pozíciu jednotlivca a jeho práva v spoločnosti. Zakladá sa na slobode a možnostiach sebarealizácie. Chráni rodinu a oceňuje jej hodnotu pre spoločnosť. Vymedzuje sa voči autoritatívnym prejavom, rasizmu alebo extrémizmu.

Kľúčové prvky: jednotlivec, voľný trh, otvorená ekonomika, minimálny štát, národná suverenita, rodina

Zaradenie na ľavo-pravej osi politických strán: stredo-pravica, pravica.

Primárne ideové východiská: liberalizmus, konzervativizmus.

Pozícia voči EÚ: EÚ realistická, EÚ reformistická

41 Zoznam členov ECR je aktuálny k 5.9.2023.

2.10 Identité et Democratie Parti⁴² (Identity and Democracy Party – Identita a demokracia strana)

„Identita a Demokracia Strana ako politické hnutie zakladá svoju politiku na súlade so všetkými demokratickými princípmi. Východiskovými hodnotami politického hnutia Identita a Demokracia Strana sú suverenita, identita, demokracia, špecifickosť, slobody a kultúra“ (ID, 2023a).

IDP sa oficiálne ako európska politická strana zaregistrovala v roku 2017. Do roku 2019 niesla názov „Mouvement pour une Europe des Nations et des Libertés“ (Hnutie za Európu národov a slobody). V súčasnosti sú jej členmi politické strany pochádzajúce výhradne z členských štátov EÚ a Spojeného Kráľovstva. Ako európska politická nadácia IDP vyvíja činnosť „Association pour l’Identité et Démocratie“, v predchádzajúcom období pôsobiaca ako „Fondation pour une Europe des Nations et des Libertés“. Mládežníckou politickou organizáciou alebo inými platformami patriacimi organizačne priamo pod stranu, IDP v súčasnosti nedisponuje.⁴³ V EP sú zástupcovia pochádzajúci z členských politických strán IDP zoskupení v ID Group.

Princípy politických cieľov IDP sú obsiahnuté v stanovách strany⁴⁴ (ID, 2019) a vo forme programovej platformy (ID, 2023). V oboch dokumentoch ponúka rovnakých šesť pilierových princípov. Nadväzujúcim manifestom IDP aktuálne nedisponuje.⁴⁵ Jej základnými piliermi politiky sú:

1. Demokracia: vyjadruje súlad so všetkými demokratickými princípmi a Chartou základných práv. Odmieťa akékoľvek formy spájania sa a sympatizovania s autoritárskymi a totalitnými režimami z minulosti, alebo súčasnosti;
2. Suverenita: štáty a ich obyvatelia by sa mali spoliehať výlučne na kooperáciu medzi štátmi navzájom. Neprijíma politické snahy smerujúce k vytvoreniu supranacionálnych modelov alebo supranacionálnych štátov. Kritizuje prenos moci od štátov k nadnárodným orgánom alebo Európskym inštitúciám, čo podľa IDP súvisí s obmedzovaním štátnej suverenity;

42 Odkazy na oficiálne účty používaných sociálnych sietí Identity and Democracy Party:
Twitter: https://twitter.com/IDParty_
Facebook: <https://www.facebook.com/IDParty/>

43 Stav platný k dátumu 5.9.2023

44 Príloha 2 stanov IDP

45 Stav platný k dátumu 5.9.2023

3. Identita: dbá na ochranu identity ľudí, národov a štátov v Európe na základe charakteristík každého z nich. Právo na kontrolu a reguláciu imigrácie je ďalším základným princípom politiky IDP;
4. Sloboda: zameriava sa na ochranu individuálnych slobôd. Špecificky sa sústreďí na slobodu prejavu v digitálnom prostredí;
5. Špecifickosť: uznáva právo každého na ochranu svojich unikátnych ekonomických, sociálnych, kultúrnych a teritoriálnych systémov. Poukazuje na ochranu rôznorodosti politických projektov. Odmieťa princíp jednotných postupov na úkor zachovania jedinečnosti;
6. Kultúra: predstavuje základ politickej aktivity a pôsobí na rozvoj politického vedomia u obyvateľov.

Organizácia a členstvo v IDP

IDP využíva tri druhy foriem členstva: plné členské politické strany, individuálne členstvo a pozorovateľské politické strany. Hlavnými orgánmi v ID sú: Predsedníctvo (Bureau), Prezident (Président), Pokladník (Trésorier), Valné zhromaždenie (Assablées générales) a Sekretariát (Secretariat) (ID, 2019).

Politické strany so statusom plného členia:

Freiheitliche Partei Osterreichs (Rakúsko), Front National (Francúzsko), Svoboda a priama demokracia (SPD), Vlaams Belang (Belgicko), Lega Nord (Taliansko), Lega Salvini (Taliansko) Kongres Nowej Prawicy (Poľsko), Volya (Bulharsko), Nea Dexia (Grécko), Sme Rodina (Slovensko), EKRE (Estónsko), For Britain (Spojené Kráľovstvo) (ID, 2019; ID, 2023b)⁴⁶.

Sumárna charakteristika

IDP reprezentuje hodnoty spojené so suverenitou národov, ich identitou a špecifickými charakteristikami ako sú jazyk, kultúra alebo sociálno-ekonomické systémy. Kritizuje prenos právomocí od štátov na nadnárodnú úroveň a vytváranie supranacionálnych modelov alebo štátov. Odmieťa jednotné postupy v rozhodovaní. Zasadzuje sa za ochranu identity a unikátne ekonomické, sociálne, kultúrne alebo teritoriálne špecifiká.

Kľúčové prvky: národ, národná identita, suverenita

46 Stav platný k dátumu 5.9.2023. IDP na svojom webovom sídle a v stanovách uvádza len zoznam politických strán s plným členstvom.

Zaradenie na ľavo-pravej osi politických strán: pravica, krajná pravica

Primárne ideové východiská: nacionalizmus, konzervativizmus

Pozícia voči EÚ: EÚ reformistická, EÚ kritická

3 POLITICKÉ SKUPINY V EURÓPSKOM PARLAMENTE

Obsah kapitoly obstarávajú politické skupiny pôsobiace na úrovni EP. Ponúka detailné rozpracovanie politických skupín, ktoré sa sformovali po výsledku volieb do EP v roku 2019. Predstavuje nadväzujúcu časť k predchádzajúcej kapitole venujúcej sa európskym politickým stranám a zohľadňuje aj nastavenú analytickú obsahovú štruktúru. Podobne ako pri európskych politických stranách ponúka ich vznik; poslania a hodnoty; ciele programov; organizáciu a riadenie, a záverečné zhrnutie. V prípade politických skupín v EP je kapitola navyiac obohatená aj o ich historický vývoj; volebné výsledky a zastúpenie v EP, a politické strany zaradené do skupiny v súčasnom (2019 – 2024) a predchádzajúcom legislatívnom období (2014 – 2019). Práve voľby predstavujú hlavný odlišujúci prvok od európskych politických strán. Európske politické strany sa žiadnych volieb nezúčastňujú, ani ich existencia nie je podmienená potrebou získať dostatočný počet poslancov potrebných na sformovanie, tak ako je tomu v prípade skupín v EP. V záverečnej sumarizácii politických skupín je okrem charakteristiky; kľúčových prvkov; zaradeniu na ľavo-pravej osi a ideových východiskách, doplnený aj programovo-hodnotový prierez s európskou politickou stranou a porovnanie pozície voči EÚ. Tie sú ťažiskom k pochopeniu prepájania sa medzi európskou politickou stranou a skupinou v EP. Celkovo zmysel kapitoly smeruje k prepojeniu so slovenskými politickými stranami v nasledujúcej, štvrtej kapitole, kde bude uskutočnený celkový prienik na osi: európska politická strana – skupina v EP a slovenská politická strana.

3.1 Confederal Group of the European United Left/Nordic Green Left – the Left Group in the European Parliament (GUE/NGL)⁴⁷ (Konfederatívna skupina európskej zjednotenej ľavice/Severská zelená lavica)

„The Left, tí ktorí chcú inú Európu, majú hlas v Európskom parlamente. The Left v Európskom parlamente stojí za robotníkmi, životným prostredím, feminizmom, mierom a ľudskými právami. To, čo nás zjednocuje, je

47 Odkazy na oficiálne účty používaných sociálnych sietí GUE/NGL:

Twitter: https://twitter.com/Left_EU

Facebook: <https://www.facebook.com/theleft>

Instagram: <https://www.instagram.com/guengl/>

Youtube: <https://www.youtube.com/user/GUENGL>

vízia sociálne spravodlivej a udržateľnej Európy založenej na medzinárodnej solidarite. Európska únia a jej členské štáty túto víziu nereflektujú. EÚ politika je výrazne založená na trhovo orientovanej logike súťaženia. Európska únia sa musí stať projektom ľudí a nie projektom elít. Neo-liberáli a krajná pravica budú vždy konfrontovaní s tými, ktorí pracujú v prospech verejných záujmov. Náš záväzok je: byť hlasom ulíc v Európskom parlamente“ (The Left, 2023a).

GUE/NGL historicky odkazuje na spoluprácu štyroch politických strán⁴⁸ z roku 1989, ktoré vytvorili skupinu s názvom „Gauche Unitaire Européenne“ (GUE)⁴⁹. Pred rokom 1989 v EP spolupracovali rozličné ľavicové a radikálno-ľavicové politické strany v skupine „Communists and Allies“ (Komunisti a spojenci). Popri GUE sa v roku 1989 sformovala v EP ďalšia ľavicová skupina štyroch politických strán⁵⁰ „Coalition des Gauches“ (CG)⁵¹. V roku 1994 došlo k spojeniu oboch skupín vrátane ďalších nových politických strán, avšak mimo sociálno-demokratických (Európsky parlament, 2019ag). Výsledok novej spolupráce priniesol vznik skupiny pod názvom „Confederal Group of the European United Left (GUE)“. Pokračovanie vývoja názvu priniesol rok 1995, s ktorým sa spája rozšírenie EÚ o nové členské štáty primárne pochádzajúce zo severu Európy. Z ľavicových politických strán nových členov EÚ sa vytvorila „Nordic Green Left“ (NGL)⁵², ktorá sa stala súčasťou skupiny GUE. Následne došlo k premenovaniu celej skupiny na „Confederal Group of the European United Left/Nordic Green Left“ (GUE/NGL – skrátene The Left). S uvedeným názvom skupina GUE/NGL – The Left pôsobí aj v súčasnosti⁵³ (The Left, 2023b). GUE/NGL v EP reprezentuje ako skupina európsku politickú stranu PEL.

Hodnotový balík GUE/NGL obsahuje šesť kľúčových prvkov: ekonomickú spravodlivosť; mier a solidaritu; práva a slobody; feminizmus; životné prostredie a demokraciu (The Left, 2023c). Ku každému z prvkov GUE/NGL definuje východiskové stanoviská. V ekonomickej spravodlivosti GUE/NGL kritizuje uprednostňovanie tvorby politík v prospech veľkých

48 talianska Komunistická strana, španielska Zjednotená ľavica, dánska SPP a grécka Synaspismos.

49 anglický názov European Unitarian Left, v roku 1992 zmenený na European United Left.

50 francúzska PCF, portugalská PCP, grécka KKE a írsky WP.

51 anglický názov Left Unity Group.

52 platforma zahŕňala Left Party zo Švédska, Left Alliance z Fínska. Socialists People's Party z Dánska opustila Socialists Group a stala sa súčasťou NGL.

53 aktuálne platný stav k 6.9.2023.

firiem na úkor zamestnancov. Riešenie GUE/NGL navrhuje ekonomickú doktrínu s prepojením na politiky zamestnanosti a sociálnych práv. Obhajuje férovú distribúciu bohatstva bez ohľadu na spoločenskú alebo štátnu úroveň. Princíp ekonomickej spravodlivosti sa hlbšie prelína s princípom mieru a solidarity. Pozícia GUE/NGL stojí na strane ochrany obyvateľov pred záujmami nadnárodných korporácií. Jadro v kategórií občianskych slobôd a ľudských práv GUE/NGL tvoria princípy ľudskej dôstojnosti, rovnosti a solidarity. Opäť sa do popredia dostáva sociálny rozmer, zároveň upozorňuje na nárast rasizmu a xenofóbie. GUE/NGL sa presúva aj do digitálneho prostredia, kde negatívne poukazuje na zneužívanie získaných dát o zákazníkoch veľkými firmami. Prvok feminizmu GUE/NGL prepája so základnými slobodami. Primárne obhajuje rodovú rovnosť a kritizuje sexizmus. Sekundárne pridáva k ochrane žien aj práva minorít v spoločnosti, kde mieri na podporu základných slobôd LGBTQ ľudí. K vybraným problematikám ako sú výrazné rozdiely medzi zamestnancami a zamestnávateľmi, práva pracovníkov a ich ľudská dôstojnosť, alebo násilie páchaného na ženách GUE/NGL ponúka aj samostatné vysvetľujúce dokumenty (The Left, 2020; The Left, 2021; The Left, 2022). Potvrďuje tým výrazný akcent na tri kľúčové prvky svojho hodnotového balíka: ekonomickú spravodlivosť, práva a sloboda, a feminizmus. Pri demokratickom fungovaní sa GUE/NGL označuje ako možná alternatívna vília voči súčasnej neo-liberálnej „dogme“. Výraznejšiu špecifikáciu alebo detaily GUE/NGL neponúka. Aj v otázke životného prostredia sa vília GUE/NGL dotýka rozmeru práv. Navrhuje kategóriu environmentálnych práv, ktoré by mali zabezpečiť udržateľné životné prostredie pre súčasné aj budúce generácie. Okrem práv ľudí na udržateľné životné prostredie myslí v danej oblasti aj na práva zvierat. Tie by mali byť chránené vyššou mierou striktných kontrol pri tvorbe rozličných politik, ktoré by ich mohli ohrozovať (The Left, 2023c).

Organizácia GUE/NGL Group

Najvyššiu úroveň reprezentácie GUE/NGL zabezpečuje inštitút prezidenta, ktorý má zdvojenú povahu (The Co-Presidency) v podobe zastúpenia oboch pohlaví (The Left, 2023d). Ako výkonný orgán GUE/NLG pôsobí Kancelária/Úrad (The Bureau) skladajúci sa z oboch prezidentov, štyroch zástupcov prezidentov, pokladníka a po jednom členovi EP z každej národnej delegácie, ktorá ešte nie je reprezentovaná (The Left, 2023e). Hlavnú podpornú úlohu v riadení a koordinácii činnosti poskytuje orga-

nizačný štáb (Staff) GUE/NGL s piatimi sekciami: komunikáciou, administratívou, politickými poradcami, účtovníctvom a IT (The Left, 2023f).

Výsledky a zastúpenie GUE/NGL Group v EP

Pozícia GUE/NGL v EP, sa po troch relatívne vyrovnaných legislatívnych obdobiach oslabila primárne z pohľadu celkového umiestnenia, kedy sa nachádza na poslednej pozícii v porovnaní so všetkými ostatnými politickými skupinami EP. Percentuálny podiel a počet mandátov, ale výraznejší rozdiel nevykazuje. V rozmedzí rokov 1979 – 2004 GUE/NGL, prípadné iné ľavicové skupiny⁵⁴ výrazne lepšie výsledky nezaznamenali. Percentuálny podiel alebo počet mandátov sa pohyboval stabilne v pásme približne 4 – 6 % resp. 30 – 40 reprezentantov.

Tabuľka 14 GUE/NGL Group – vývoj počtu získaných mandátov, %- podielu mandátov a umiestnenie podľa počtu mandátov v EP v legislatívnych obdobiach medzi rokmi 2004 – 2024

GUE/NGL Group	2004 – 2009	2009 – 2014	2014 – 2019	2019 – 2024
Mandáty	41	35	52	41
%	5,6	4,35	6,92	5,46
Umiestnenie podľa počtu mandátov	5	6	5	7

Zdroj: spracovanie autora na základe výsledkov európskych volieb 2004, 2009, 2014 a 2019 (Európsky parlament, 2019ai; Európsky parlament, 2019aj; Európsky parlament, 2019ak; Európsky parlament 2019al).

Politické strany zaradené do skupiny GUE/NGL Group v členských štátoch EÚ: legislatívne obdobia 2014 – 2019 a 2019 – 2024

54 Ide o skupiny: Communists and Allies, CG a GUE.

STRAPIČKE PRIESEČPIKY

Tabuľka 15 Úspešnosť členov S&D Group podľa jednotlivých štátov EÚ – počet získaných mandátov do EP a % podiel hlasov získaných vo voľbách do EP

Štát/Legislatívne obdobie	2014 – 2019			2019 – 2024		
	Strana ⁵⁵	%	Mandáty	Strana	%	Mandáty
Belgicko	-	-	-	PTB-PVDA	5,57	1
Bulharsko	-	-	-	-	-	-
Cyprus	-	-	-	AKEL	27,46	2
Česko	KSČM	10,98	3	KSČM	6,94	1
Dánsko	N	7	1	EL	5,51	1
Estónsko	-	-	-	-	-	-
Fínsko	VAS	9,3	1	VAS	6,9	1
Francúzsko	Koalícia: FG	6,33	3	FI	6,31	6
	UOM	0	1			
Grécko	SY.RI.ZA	26,57	6	SY.RI.ZA	23,75	6
Holandsko	SP	9,4	3	PvdD	4,02	1
	PVDD	4,21	1			
Chorvátsko	-	-	-	-	-	-
Írsko	SF	19,52	3	I4C	7,39	2
	Independents + ďalšie strany	25,64	1	Independents	15,74	1
				SF	11,68	1
Litva	-	-	-	-	-	-
Lotyšsko	-	-	-	-	-	-
Luxembursko	-	-	-	-	-	-
Maďarsko	-	-	-	-	-	-
Malta	-	-	-	-	-	-

55 v tabuľkách sú uvádzané skratky politických strán: PTB-PVDA – Parti du Travail de Belgique; AKEL – Progressive Party of Working People; KSČM – Komunistická strana Čech a Moravy; EL – Enhedslisten; N – Folkebevaegelsen mod EU; VAS – Vasemmistoliitto; FI – France Insuomise; FG – Coalitoin Front de Gauche; UOM – Union pour les Outre-Mer; SI.RI.ZA – Coalition of the Radical Left; PvdD – Partij voor de Dieren; SP – Socialistische Partij; I4C – Independents 4 Change; SF – Sinn Féin; CDU – Coligacao Democrática Unitária; BE – Bloco de Esquerda; SF – Sinn Féin; Koalícia: UP+IU+CC+BC – Coalition Unidas Podemos Cambiar Europa; Koalícia: ERC+Bildu+BNG – Coalition Ahora Repúblicas; Koalícia IP – Coalition Izquierda Plural; Podemos – Por la Democracia Social; Koalícia LPD – Coalition Los Pueblos Deciden; V – Vansterpartiet;

Nemecko	DIE LINKE	7,4	7	DIE LINKE	5,5	5
	Tierschutzpartei	1,2	1	Tierschutzpartei	1,4	1
Poľsko	-	-	-	-	-	-
Portugalsko	CDU	13,71	3	B.E.	10,56	2
	BE	4,93	1	CDU	7,41	2
Rakúsko	-	-	-	-	-	-
Rumunsko	-	-	-	-	-	-
Slovensko	-	-	-	-	-	-
Slovinsko	-	-	-	-	-	-
Spojené kráľovstvo	SF	0,66	1	SF	0,59	1
Španielsko	Koalícia: IP	10,03	5	Koalícia: UP+IU+CC+BC	10,17	5
	Podemos	7,98	5	Koalícia: ERC+Bildu+BNG	5,64	1
	Koalícia: LPD	2,08	1			
Švédsko	V	6,3	1	V	6,8	1
Taliansko	L'Altra Europa – Con Tsipras	4,03	3	-	-	-
Spolu		6,92	52		5,47	41

Zdroj: spracovanie autora na základe výsledkov volieb do Európskeho parlamentu v rokoch 2014 a 2019 podľa členských štátov EÚ (Európsky parlament, 2014a – Európsky parlament, 2014ac; Európsky parlament, 2019a – Európsky parlament, 2019ac).

Sumárna charakteristika

GUE/NGL je reprezentant tradičnej, alternatívnej a progresívnej ľavice. Spája primárne komunistické, socialistické, robotnícke a ľavicovo-ekologické politické strany v EP. Vyhradzuje sa voči sociálno-demokratickému politickému smeru. Ľavicová orientácia prezentuje náklonnosť k sociálnej a ekonomickej spravodlivosti, solidarite a ochrane ohrozených spoločenských skupín. Kritizuje ekonomické rozdiely medzi zamestnancami a zamestnávateľmi, ako aj rozdiely medzi spoločenskými vrstvami. Obhajuje princípy férovej distribúcie bohatstva a je v rozpore so záujmami nadnárodných korporácií. Progresívne myšlienky smerujú k ochrane rodovej rovnosti, ochrane žien, práv spoločenských minorít a LGBTQ ľudí. Feminizmus využíva k ochrane postaveniu žien v spoločnosti. Vymedzuje sa voči súčasnému neo-liberálnemu konceptu fungovania demokracie.

Zastáva myšlienku environmentálnych práv a vyjadruje pozitívny postoj k ochrane životného prostredia.

Kľúčové prvky: sociálna a ekonomická spravodlivosť, práva menšín a LGBTQ, životné prostredie.

Zaradenie na lavo-pravej osi politických strán: krajná ľavica, ľavica, environmentálna ľavica

Primárne ideové východiská: demokratický komunizmus, socializmus, environmentalizmus, ekologická ľavica

Pozícia voči EÚ: EÚ reformná

Programovo-hodnotový prierez so spolupracujúcou európskou politickou stranou PEL: Hodnotové prepojenie je prítomné v princípoch myšlienok demokratického komunizmu, socializmu v kombinácií s feminizmom a progresívnym postojom k právam menšín. Prikláňajú sa ľavicovo-ekologickým postojom. Spoločne kritizujú sociálno-demokratický smer politiky a neo-liberálne fungovanie demokracie. Prezentujú sa ako alternatíva voči súčasnému konceptu výkonu demokracie. Programové témy sú prepájajú v otázkach sociálnej a ekonomickej spravodlivosti, solidarite, ochrane práv, feminizme a životného prostredia.

Prierez pozície voči EÚ s PEL: odlišná (PEL = pro-EÚ)

3.2 Group of the Progressive Alliance of Socialist and Democrats in the European Parliament – (s&d)⁵⁶ (Skupina progresívnej aliancie socialistov a demokratov v ep – s&d)

„S&D skupina je vedúca stredo-ľavá politická skupina v Európskom parlamente a druhá najväčšia. S&D skupina podporuje európsku spoločnosť založenú na princípoch ako sloboda, rovnosť, solidarita, diverzita a spravodlivosť. Naši členovia v Európskom parlamente sa zaväzujú chrániť sociálnu spravodlivosť, prácu a rast, práva spotrebiteľov, udržateľný rozvoj, reformu finančného trhu a ľudských práv k vytvoreniu silnejšej a demokratickejšej Európy, a lepšej budúcnosti pre všetkých. V súčasnej krízovej dobe je prioritou S&D Group bojovať s nezamestnanosťou a zabezpečiť, aby spoločnosť

56 Odkazy na oficiálne účty používaných sociálnych sietí S&D Group:

Twitter: <https://twitter.com/TheProgressives>

Facebook: <https://www.facebook.com/socialistsanddemocrats>

Instagram: <https://www.instagram.com/socialistsanddemocrats/>

Youtube: <https://www.youtube.com/user/SocsandDems>

TikTok: <https://www.tiktok.com/@socialistsanddemocrats>

a trh boli viac férové. Chceme dať ľuďom späť dôveru v EÚ a nádej pre budúcnosť. Tieto princípy inšpirujú našu každodennú prácu v Európskom parlamente a ešte ďalej“ (S&D Group, 2023a).

Súčasný a formálny názov skupiny „Group of the Progressive Alliance of Socialists and Democrats in the European Parliament“ bol prijatý v roku 2009. Oficiálne vznikla ako Socialist Group (skupina socialistov) v roku 1953. Od konania prvých volieb do EP v roku 1979 až do volieb v roku 1999, predstavovala najúspešnejšiu skupinu s najvyšším počtom získaných kresiel. V rozmedzí rokov 1994 – 2004 S&D používala názov „Group of Party of European Socialists“ (Group PES). V legislatívnom období 2004 – 2009 fungovala ako „Socialists Group in the EP“ (S&D Group, 2023a). S&D v EP je zložená z poslancov, ktorí patria do politických strán na národnej úrovni medzi členov európskej politickej strany PES. Uvedené politické strany šíria sociálno-demokratické hodnoty. S&D verí, že srdce európskej demokracie leží v sile parlamentnej demokracie na európskej aj národnej úrovni. Jej internú vnútro-parlamentnú sieť tvorí viac ako 1400 členov z 26 členských štátov, ktorí sú zvolení do 35 rôznych parlamentných komôr (S&D Group, 2023b). S&D vytvára spoluprácu a sieťovanie aj priamo s poslaneckými klubmi z národných parlamentov.

Ako svoje najdôležitejšie hodnoty S&D označuje demokraciu, ľudské práva, sociálnu ochranu a primeranú prácu pre všetkých, a dodržiavanie práva a zákonov. Vymedzuje sa voči akýmkoľvek prejavom extrémizmu, populizmu a pokusom o manipuláciu volieb (S&D Group, 2023d).

Kľúčové politické témy, na ktoré sa S&D orientuje zahŕňajú sociálno-ekonomické problémy súčasnosti, digitálnu Európu, sociálne práva a European Green Deal. V sociálno-ekonomických hrozbách poukazuje na nebezpečenstvá vyplývajúce z krízy ako aj negatívnych dopadov vojenského konfliktu na Ukrajine. Ruskú vojenskú agresiu voči Ukrajine S&D Group dôrazne odsudzuje a vníma potrebu zabezpečenia všetkej možnej pomoci, ktorú EÚ dokáže ponúknuť Ukrajine. V okruhu sociálnych práv S&D cieľi na nárast sociálnych nerovností, ktoré plynú z prítomnej globalizácie a ekonomickej neistoty. Ambíciou S&D je ochrana a aktualizácia základných sociálnych práv prostredníctvom vytvorenia európskeho pilieru sociálnych práv. Sociálna spravodlivosť sa má prejavovať aj vo fungovaní ekonomiky (S&D, 2023d). V sociálnej oblasti sú ďalšími cieľmi znižovanie sociálnych nerovností, zmenšovanie rozdielov medzi veľkými a malými členskými štátmi EÚ, znižovanie rozdielov medzi mužmi a ženami alebo medzi rôznymi spoločenskými generáciami. Vyrovnávanie

rozdielov medzi mužmi a ženami požaduje zabezpečiť aj v prípade obsadzovania volených postov v európskych alebo národných parlamentných inštitúciách. S&D oceňuje aktuálny trend zvyšovania účasti a úspešnosti žien vo voľbách do EP (S&D, 2023d). Téma životného prostredia v perspektíve S&D reflektuje na taký ekonomický model, ktorý kombinuje sociálne a ekologické prvky. Zmyslom je importovať do fungovania ekonomiky aj rešpekt voči životnému prostrediu a jeho udržateľnosti (S&D Group, 2023c). Vo výsledku sa životné prostredie zlúči s ekonomikou a transformuje sa na nízko-karbónovú ekonomiku.

Organizácia S&D

Vedúce riadiace jednotky v S&D obstarávajú Prezident (President) s Kanceláriou/Úradom (Bureau) (S&D Group, 2023e). Kým miesto prezidenta S&D reprezentuje jedna osoba, Kanceláriu/Úrad tvorí okrem prezidenta jeho deväť zástupcov a pokladník. Vo všeobecnosti Kancelária/Úrad zodpovedá za koordináciu politických aktivít. Každý z deviatich zástupcov prezidenta S&D riadi buď jedno špecifické portfólio EÚ politiky, prípadne zabezpečuje komunikáciu alebo koordináciu aktivít na úrovni EÚ Parlamentu (S&D Group, 2023f). Centrálnu riadiacu administratívu S&D vykonáva Sekretariát (Secretariat), na ktorého čele stojí Generálny sekretár (Secretary General). Sekretariát organizuje činnosť siedmych oddelení, ktoré majú nastavenie buď na politickú tému alebo sa viažu na komunikáciu, administratívnu činnosť, či vnútorné a vonkajšie vzťahy (S&D Group, 2023g). Prezident S&D disponuje ešte kabinetom (Presidents Cabinet) s tromi asistentmi, hovorcom a poradcami pre politické témy (S&D Group, 2023h).

Výsledky a zastúpenie S&D v EP

S&D je stabilne druhou najúspešnejšou skupinou v EP. V uplynulých troch obdobiach sa počet jej poslancov pohyboval priemerne približne na úrovni 190. Miernu odchýlku smerom k nižším hodnotám S&D znamenala v roku 2019. Od prvých volieb do EP konaných v roku 1979, bola až do roku 1999 bez prerušenia najsilnejšou politickou skupinou (Európsky parlament, 2019ad; Európsky parlament, 2019ae; Európsky parlament, 2019af; Európsky parlament, 2019ag; Európsky parlament, 2019ah).

Tabuľka 16 S&D – vývoj počtu získaných mandátov, % podielu mandátov a umiestnenie podľa počtu mandátov v EP v legislatívnych obdobiach medzi rokmi 2004 – 2024

S&D	2004 – 2009	2009 – 2014	2014 – 2019	2019 – 2024
Mandáty	200	184	191	154
%	27,32	25	25,43	20,51
Umiestnenie podľa počtu mandátov	2	2	2	2

Zdroj: spracovanie autora na základe výsledkov európskych volieb 2004, 2009, 2014 a 2019 (Európsky parlament, 2019ai; Európsky parlament, 2019aj; Európsky parlament, 2019ak; Európsky parlament 2019al).

Politické strany zaradené do skupiny S&D v členských štátoch EÚ: legislatívne obdobia 2014 – 2019 a 2019 – 2024

Tabuľka 17 Úspešnosť členov S&D Group podľa jednotlivých štátov EÚ – počet získaných mandátov do EP a % podiel hlasov získaných vo voľbách do EP

Štát/ Legislatívne obdobie	2014 – 2019			2019 – 2024		
	Strana ⁵⁷	%	Mandáty	Strana	%	Mandáty
Belgicko	PS	10,68	3	PS	10,19	2
	Sp.a	8,3	1	sp.a	6,25	1
Bulharsko	BSP	18,93	4	BSP	24,26%	5

57 V tabuľke sú uvádzané skratky politických strán: PS – Parti Socialiste; sp.a – Socialistische Partij – Anders; BSP – Bulgarska sotsialisticheska partiya; DIKO – Democratic Party; EDEK – Movement for Social Democrats; ČSSD – Česká strana sociálně demokratická; S – Socialdemokratiet; SDE – Sotsiaaldemokraatlik Erakond; SDP – Suomen Sosialidemokraattinen Puolue; Koalícia: PS+RDG+PP+N – Coalition Envie d’Europe ecologique et sociale; PS – Parti Socialiste; PvdA – Partij van de Arbeid; SDP – Socijaldemokraska partija Hrvatske; LSDP – Lietuvos socialdemokratu partija; SDP – Socialdemokratiska partija; LSAP/POSL – Letezuerger Sozialisteschesch Aarbechterpartei; DK – Demokratikus Koalíció; MSZP – Magyar Szocialista Párt; PL/MLP – Malta Labour Party; SPD – Sozialdemokratische Partei Deutschlands; Koalícia KE – Coalition Kolicija Europejska; Wiosna – Wiosna Roberta Biedronia; Koalícia: SLD+UP – Coalition Sojusz Lewicy Demokratycznej+Unia Pracy; PS – Partido Socialista; SPO – Sozialdemokratische Partei Osterreich; PSD – Partidul Social Democrat; Pro Romania – Partidul Pro Romania; Koalícia: PS+PC+UNPR – Coalition Partidul Social Democrat+Partidul Conservator+Uniunea Nationala Progresul Romaniei; SMER – SD – Smer – sociálna demokracia; SD – Socialni demokrati; PSOE/PSC – Partido Socialista Obrero Espanol/Partido de los Socialistas de Cataluna; S – Socialdemokraterna; FI – Feministiskt Initiativ; PD – Partito Democratico;

STRANÍCKE PRIESEČPIKY

Cyprus	DI.KO	10,83	1	DIKO	13,8	1
	EDEK	7,68	1	EDEK	10,58	1
Česko	ČSSD	14,17	4	–	–	–
Dánsko	S	20,9	4	S	21,48	3
Estónsko	SDE	13,6	1	SDE	23,3	2
Fínsko	SDP	12,3	2	SDP	14,6	2
Francúzsko	PS – PRG	13,98	13	Koalícia: PS + RDG + PP + N	6,19	5
Grécko	ELIA DA	8,02	2	Koalícia: KINAL	7,72	2
	To Potami	6,6	2			
Holandsko	PvdA	9,4	3	PvdA	19,01	6
Chorvátsko	Koalícia: SDP+HNS+IDS	29,93	2	SDP	18,71	3
Írsko	Independents + ďalšie strany	25,64	1	–	–	–
Litva	LSDP	17,26	2	LSDP	15,88	2
Lotyšsko	Saskana SDP	13,04	1	Saskana SDP	17,45	2
Luxembursko	LSAP/POSL	11,73	1	LSAP/POSL	12,21	1
Maďarsko	MSZP	10,9	2	DK	16,05	4
	DK	9,75	2	Koalícia: MSZP + Párbeszéd	6,61	1
Malta	PL/MLP	53,39	3	PL/MLP	54,29	4
Nemecko	SPD	27,3	27	SPD	15,8	16
Poľsko	Koalícia: SLD + UP	9,44	5	Koalícia KE	38,47	5
				Wiosna	6,06	3
Portugalsko	PS	34,01	8	PS	35,88	9
Rakúsko	SPO	23,74	4	SPO	23,89	5
Rumunsko	Koalícia: PS+PC+UNPR	37,6	16	PSD	22,5	8
				Pro Romania	6,44	2
Slovensko	SMER – SD	24,09	4	SMER – SD	15,72	3
Slovinsko	SD	8,02	1	SD	18,66	2
Spojené kráľovstvo	Labour Party	24,74	20	Labour Party	19,78	10
Španielsko	PSOE/PSC	26,09	14	PSOE/PSC	33,18	20
Švédsko	S	24,19	5	S	23,48	5
	FI	5,49	1			
Taliansko	PD	40,81	31	PD	22,74	19
Spolu		25,43	191		20,51	154

Zdroj: spracovanie autora na základe výsledkov volieb do Európskeho parlamentu v rokoch 2014 a 2019 podľa členských štátov EÚ (Európsky parlament, 2014a – Európsky parlament, 2014ac; Európsky parlament, 2019a – Európsky parlament, 2019ac).

Sumárna charakteristika

S&D pôsobí ako zástupca stredo-ľavicových politických strán v EP. Združuje predovšetkým sociálno-demokratické, socialistické a stredo-ľavé politické strany. Prezентuje náklonnosť k ochrane sociálno-demokratického fungovania spoločnosti a ekonomiky. Kritizuje sociálno-ekonomické nerovnosti, ekonomickú neistotu a rodové rozdiely. Stojí na strane ochrany a vytvorenia sociálnych práv. Zdôrazňuje pozíciu žien v spoločnosti a ich účasti na politickom riadení EÚ, a negatívne vníma prejavy smerujúce voči nim. Naklonená je k ekonomickému fungovaniu zohľadňujúcemu ekologickú udržateľnosť. Zasadzuje sa za nízko-karbónovú ekonomiku.

Kľúčové prvky: sociálna a ekonomická spravodlivosť, rovnosť, životné prostredie,

Zaradenie na ľavo-pravej osi politických strán: ľavica, stredo-ľavica

Primárne ideové východiská: sociálna demokracia, liberalizmus, environmentalizmus

Pozícia voči EÚ: pro-EÚ

Programovo-hodnotový prierez so spolupracujúcou európskou politickou stranou PES: Spoločne vychádzajú z princípov sociálnej demokracie a liberalizmu. Hodnotové myšlienky sa prepájajú primárne v problematike sociálnej a ekonomickej spravodlivosti a s nimi súvisiacimi rozdielmi v spoločnosti. Zdôrazňujú rodovú rovnosť a ochranu žien. Deklarujú pozitívny vzťah k rešpektu voči životnému prostrediu a fungovaniu ekonomiky s ohľadom na udržateľnosť, a budúcnosť ekológie.

Prierez pozície voči EÚ s PES: totožná (pro-EÚ)

3.3 Group of the Greens/European Free Alliance (Greens/EFA group)⁵⁸ Skupina zelených/Európska slobodná aliancia

„Sme hybnou silou v európskej politike s reprezentáciou v Európskom parlamente od roku 1984. Ako skupina aktuálne spájame zelené hnutia, pírátске strany, nezávislých poslancov Európskeho parlamentu, poslancov Európskeho parlamentu z politických strán reprezentujúcich národy bez

58 Odkazy na oficiálne účty používaných sociálnych sietí Greens/EFA Group:

Twitter: <https://twitter.com/GreensEFA>

Facebook: <https://www.facebook.com/greensefa>

Instagram: <https://www.instagram.com/greensefa/>

Youtube: <https://www.youtube.com/user/greensefa>

vlastného štátneho útvaru ako aj znevýhodnené menšiny. Naša skupina je rodovo vyvážená a najviac konzistentná vo výkone hlasovania. Chceme urobiť z Európy svetového lídra v rovine environmentálnej ochrany, mieru, sociálnej spravodlivosti, spravodlivej globalizácie a v boji za ľudské práva“ (Greens/EFA Group, 2023a).

Greens/EFA skupina spája v EP zástupcov, ktorí sú členmi dvoch európskych politických strán EGP a EFA. Ich spolupráca vznikla v roku 1999, kedy sa do jednej politickej skupiny spojilo 38 poslancov reprezentujúcich EGP a 10 poslancov reprezentujúcich EFA (Európsky parlament, 2019ag). Samostatná história „Greens Group“ siaha až do roku 1984, kedy boli do EP zvolení prví „zelení“ reprezentanti (Európsky parlament, 2019ae). V legislatívnom období 1984 – 1989 spolupracovali „zelení“ v skupine „Rainbow Group“.⁵⁹ Od roku 1989 už fungovali „zelení“ vo vlastnej politickej skupine s 30 poslancami (Európsky parlament, 2019af). Po dvoch nasledujúcich legislatívnych obdobiach, 1989 – 1994 a 1994 – 1999, kedy zelení pôsobili samostatne, nadviazali spoluprácu so spomenutou „European Free Alliance Group“. Od daného momentu Greens a EFA spolupracujú v EP v spoločnej skupine Greens/EFA Group (Greens/EFA Group, 2023b; Greens/EFA Group, 2023e).

Programový rámec Greens/EFA Group obstarávajú dva východiskové piliere, ktorými sú životné prostredie a demokratické fungovanie s právom na seba-určenie národov (Greens/EFA, 2023c). Každý pilier je charakteristický vždy pre jedného z partnerov skupiny. Životné prostredie a jeho ochrana sa preukazuje ako prvý hlavný cieľ spájajúci sa predovšetkým s časťou „Greens“ skupiny. Demokratické fungovanie s právom na seba-určovanie malých národov, na druhej strane patrí primárne do portfólia cieľov časti „EFA“ skupiny. Okrem dvoch hlavných programových platforiem sa program Greens/EFA Group ďalej rozvetvuje k témam sociálnej spravodlivosti, rovnosti, ľudských práv, inklúzií a feminizmu ako budúcej vízie pre EÚ (Greens/EFA Group, 2013c). Problematiky súvisiace s pohlavím, sexuálnou orientáciou, vekom, vierovyznaním alebo identitou v prepojení na ľudské práva Greens/EFA Group dáva do absolútneho popredia pozornosti. Prejavuje sa tak u nej náklonnosť k spektru tém charakteristické najmú pre liberálnu stranícku rodinu. Popri ľudských právach preukazuje pozitívnu náklonnosť k témam sociálnej a zelenej ekonomiky. Sociálne fungovanie ekonomiky cieľi k nerovnostiam a ne-

59 Spolu 11 poslancov zelených strán z Nemecka, Belgicka a Holandska spolupracovalo s GRAEL Group (Green Alternative European Link) (Greens/EFA Group, 2023b).

spravodlivosti. Tu sa sústreďí aj na vyrovnanie rozdielov medzi mužmi a ženami, nielen medzi sociálnymi vrstvami v spoločnosti. Ako ďalšie základné ideové východisko sa opiera o feminizmus. Greens/EFA Group zdôrazňuje potrebu postupne zvyšovať rodovú rovnosť v EÚ a chrániť práva žien, a práva LGBTQI ľudí. Rodovú vyváženosť Greens/EFA dodržiava aj vo vlastnom fungovaní skupiny. Pozíciu prezidenta skupiny vykonáva dvojica Terry Reintke a Philippe Lamberts. Súčasne kritizuje anti-diskriminačné postoje založené voči LGBTQI ľuďom. Tým sa dotvára komplex hodnotového rámca, ktorý Greens/EFA v súčasnosti zastáva (Greens/EFA Group, 2023d). Pre Greens časť je charakteristická stredolavicová orientácia so „zelenou politikou“. EFA inklinuje primárne na práva a rešpekt k sebaurčeniu malých národov alebo regiónov s vlastnou národnou identitou. Zaraďuje sa viac ku regionalistickej a etnickej strane rodine. Obe skupiny sa vzájomne hodnotovo a programovo rešpektujú.

Organizácia Greens/EFA Group

Na čele Greens/EFA Group stoja dvaja rovnocenní prezidenti (Co-Presidents). Riadenie a chod zabezpečuje Kancelária/Úrad (Bureau) skupiny a členovia zaradení do Pracovných skupín (Group works). Výpomoc pri fungovaní poskytuje Administratíva (Staff) rozdelená do štyroch hlavných kategórií: Centrálny sekretariát (Central Secretariat) s Generálnym sekretárom (the Secretary General) a zástupcami Generálneho sekretára (Deputy Secretaries General); Kominakačný a strategický tím; Kampaňový tím a Poradný tím pre tvorbu politík. Poradný tím pre tvorbu politík zahŕňa štyri hlavné témy: ekologická premena, sociálna ekonomika, práva a demokracia a medzinárodné veci (Greens/EFA Group, 2023f).

Výsledky a zastúpenie Greens/EFA Group v EP

Greens/EFA Group disponuje stabilným postavením ako štvrtej najsilnejšej politickej skupiny v EP. Aktuálne prebiehajúce legislatívne obdobie je pre Greens/EFA Group vôbec najúspešnejším z pohľadu počtu a percentuálneho podielu poslancov v EP, za celú dobu jej fungovania. Celkovo je to najlepší výsledok „zelených“ od roku 1984 (Európsky parlament, 2019ae). Širšia spolupráca s pirátskymi stranami, nezávislými poslancami a EFA európskou politickou stranou sa preukázala ako vhodne zvolená stratégia.

ΣΤΡΑΤΙΣΚΕ ΠΡΙΕΣΕΧΠΙΚΥ

Tabuľka 18 Greens/EFA Group – vývoj počtu získaných mandátov, %– podielu mandátov a umiestnenie podľa počtu mandátov v EP v legislatívnych obdobiach medzi rokmi 2004 – 2024

Green Group/European Free Alliance	2004 – 2009	2009 – 2014	2014 – 2019	2019 – 2024
Mandáty	42	55	50	74
%	5,74	7,47	6,66	9,85
Umiestnenie podľa počtu mandátov	4	4	6	4

Zdroj: spracovanie autora na základe výsledkov európskych volieb 2004, 2009, 2014 a 2019 (Európsky parlament, 2019ai; Európsky parlament, 2019aj; Európsky parlament, 2019ak; Európsky parlament 2019al).

Politické strany zaradené do skupiny Greens/EFA Group v členských štátoch EÚ: legislatívne obdobia 2014 – 2019 a 2019 – 2024

Tabuľka 19 Úspešnosť členov Greens/EFA Group podľa jednotlivých štátov EÚ – počet získaných mandátov do EP a % podiel hlasov získaných vo voľbách do EP

Štát/Legislatívne obdobie	2014 – 2019			2019 – 2024		
	Strana ⁶⁰	%	Mandáty	Strana	%	Mandáty
Belgicko	Groen	6,69	1	ECOLO	7,6	2
	ECOLO	4,26	1	Groen	7,57	1
Bulharsko	–	–	–	–	–	–
Cyprus	–	–	–	–	–	–
Česko	–	–	–	Piráti	13,95	3
Dánsko	SF	15,4	2	SF	13,23	2

60 v tabuľke sú uvádzané skratky politických strán: Greon – Greon; ECOLO – Ecologistes Confédérés pour l'Organisation de Luttes Originales; Piráti – Česká pirátska strana; SF – Socialistisk Folkeparti; VIHR – Vihreä liitto; EELV – Europe écologie; GL – Greon-Links; OraH – Održivi razvoj Hrvatske; GP – Green Party; LVŽP – Lietuvos Vlastieciu ir Žaliuju Sajunga; LKS – Latvijas Regionu apvienība; LMP – Lehet Más a Politika; Grune – Die Grunen; ODP – Okologisch– Demokratische Partei; PIRATEN – Piratenpartein Deutschland; PAN – Pessoas-Animais-Natureza; GRUNE – Die Grunen; GP – Green Party; SNP – Scottish National Party; PL-PW – Plaid Cymru – Party of Wales; Koalícia: UP+IU+CC+BC – Coalition Unidas Podemos Cambiar Europa; Koalícia IP – Coalition Izquierda Plural; Koalícia EPDD – Coalition La Izquierda por el derecho a Decidir; MP – Miljopartiet de Grona;

Michal GARAJ

Estónsko	I. Tarand (Nezávislý)	13,2	1	–	–	–
Fínsko	VIHR	9,3	1	VIHR	16	2
Francúzsko	Europe Ecologie	8,95	6	EELV	13,47	12
Grécko	–	–	–	–	–	–
Holandsko	GL	6,98	2	GroenLinks	10,9	3
Chorvátsko	OraH	9,42	1	–	–	–
Írsko	–	–	–	GP	11,37	2
Litva	LVŽS	6,61	1	LVŽP	12,56	2
Lotyšsko	LKS	6,38	1	LKS	6,24	1
Luxembursko	Déi Gréng	15,01	1	Déi Gréng	18,91	1
Maďarsko	EGYUTT – PM	7,25	1	–	–	–
	LMP	5,04	1			
Malta	–	–	–	–	–	–
Nemecko	Grune	10,7	11	Grune	20,5	21
				Die PARTEI	2,4	1
	PIRATEN	1,4	1	ODP	1	1
	ODP	0,6	1	PIRATEN	0,7	1
				VOLT	0,7	1
Poľsko	–	–	–	–	–	–
Portugalsko	–	–	–	PAN	5,46	1
Rakúsko	GRUNE	9,93	2	GRUNE	14,08	2
Rumunsko	–	–	–	–	–	–
Slovensko	–	–	–	–	–	–
Slovinsko	Verjamem	10,46	1	–	–	–
Spojené kráľovstvo	GP	7,67	3	GP	11,78	7
	SNP	2,4	2	SNP	3,51	3
	PL-PW	0,69	1	PL-PW	0,97	1
Španielsko	Koalícia: IP	10,03	1	Koalícia: UP+IU+CC+BC	10,17	1
	Koalícia: EPDD	4,01	2	Koalícia: ERC+Bildu+BNG	5,64	1
	Primavera Europa	1,92	1			
Švédsko	MP	15,41	4	MP	11,52	2
Taliansko	–	–	–	–	–	–
Spolu		6,66	50		9,85	74

Zdroj: spracovanie autora na základe výsledkov volieb do Európskeho parlamentu v rokoch 2014 a 2019 podľa členských štátov EÚ (Európsky parlament, 2014a – Európsky parlament, 2014ac; Európsky parlament, 2019a – Európsky parlament, 2019ac).

Sumárna charakteristika

Greens/EFA Group spája v EP zelené strany, pirátske strany a zástupcov reprezentujúcich regióny a etnické minority bez vlastného štátneho útvaru. Skupinu charakterizuje kombinácia hodnôt, prvkov a programových tém pochádzajúcich z dvoch európskych politických strán EGP a EFA. Greens zastáva najmä pozíciu ochrancu životného prostredia. EFA stojí na strane etnických minorít reprezentujúcich regióny bez svojho vlastného štátneho útvaru. Zdôrazňuje právo na seba-určenie národov. Spoločne obhajujú témy sociálnej spravodlivosti, rovnosti v spoločnosti, ľudských práv a postavenie žien v spoločnosti. Presadzujú fungovanie ekonomiky na sociálnych a ekologických princípoch. Podporujú riešenie otázok práv spojených so sexuálnom orientáciou a identitou. Kritizujú rozdiely v spoločnosti a vyzdvihujú feminizmus. Sú v rozpore s prejavmi diskriminácie voči LGBTQI ľuďom a ženám.

Kľúčové prvky: životné prostredie, sociálna spravodlivosť, rodová rovnosť a ochrana žien, práva etnických minorít, identita minorít a právo na seba-určenie

Zaradenie na ľavo-pravej osi politických strán: ekologická ľavica, stredo-ľavica⁶¹ a regionalistická rodina⁶²

Primárne ideové východiská: environmentalizmus, liberalizmus, feminizmus, sociálna demokracia, regionalizmus,

Pozícia voči EÚ: pro-EÚ

Programovo-hodnotový prierez so spolupracujúcimi európskymi politickými stranami EGP a EFA: Hodnotový prierez je prítomný v kombinácii prvkov environmentalizmu, feminizmu a práv etnických minorít a národov na sebaurčenie. Prepojenie tém Greens/EFA Group má kombinovanú formu charakteristickú osobitne pre „Greens“ a „EFA“ zástupcov. U „Greens“ dochádza k nadväznosti v programových témach ochrany životného prostredia, ľudských práv, rodovej rovnosti a práv žien, sociálnej spravodlivosti. Pre EFA „krídlo“ sa najpodstatnejšie prejavuje prepojenie v obhajobe práv na seba-určovanie národov a v ochrane etnických minorít, a ich regiónov. Spoločne rešpektujú a presadzujú obe hodnotovo-programové spektrá.

Prierez pozície voči EÚ s EGP/EFA: totožná (pro-EÚ)

61 zelená ľavica a stredo-ľavica je charakteristická pre „Greens“ časť Greens/EFA Group.

62 regionalizmus a ochrana etnických minorít je charakteristická pre EFA časť Greens/EFA Group.

3.4 Renew Europe Group – (Renew europe)⁶³ (Skupina renew europe/skupina obnova európy)

„Voľby v roku 2019 boli šancou pre obyvateľov zvoliť si Európu, v akej chcú žiť. Podľa čísel vyšších ako kedykoľvek predtým nám Európania dali silnejší hlas k zabezpečeniu lepšej budúcnosti v Európe. Pre nás tu bola vždy len cesta dopredu. Európska únia má šancu obnoviť samú seba, byť schopná bojovať s najväčšími problémami a splniť očakávania obyvateľov. Náš cieľ je jasný: veríme v budúcnosť Európy, ktorú chceme zmeniť! (Renew Europe, 2023a).

Renew Europe v spätnom pohľade do histórie jej fungovania vyvíjala činnosť s niekoľkými variantmi názvov. Vznik skupiny ako takej siaha do roku 1952, avšak k jej oficiálnemu založeniu prišlo neskôr v roku 1953 pod názvom „Group of Liberals and Allies“. Po voľbách v roku 1979 existovala v EP ako „Group of Liberals and Democrats“. Smerom k súčasnosti sa jej názov menil ešte trikrát. V roku 1989 zmenila názov na „Group of Liberals and Democratic Reformists“ a v rokoch 1994 – 1999 fungovala ako „Group of European Liberal, Democratic and Reform Party“. Predposledná zmena nastala v roku 2004 s úpravou na „Alliance of Liberals and Democrats for Europe Group“, ktorý skupina používala až do roku 2019. Renew Europe v EP primárne reprezentuje európsku politickú stranu ALDE Party. V roku 2004 došlo aj k spolupráci s európskou politickou stranou EDP, ktorej poslanci zvolení do EP sa stali jej súčasťou. Spolupráca medzi EDP a Renew Europe funguje kontinuálne od roku 2004 až do súčasnosti⁶⁴ (Renew Europe, 2023b).

Primárne hodnoty a princípy Renew Europe sú podľa definovania jej charty, sloboda, mier, demokracia, dodržiavanie zákonov a práva, a základné ľudské práva. EÚ má predstavovať priestor, kde je plne rešpektovaná demokracia a práva každého obyvateľa. Rodová rovnosť, boj proti xenofóbií, ochrana národnostných a kultúrnych menšín sú hlavnými smermi v potrebe ochrany v spoločnosti. Nezabúda tiež na práva jednotlivca. Fungovanie demokracie sa sústreďí z pohľadu Renew Europe na spravodlivé voľby, práva opozície, slobodu tlače a slobodu médií, rešpekt voči právu v štáte (Renew Europe, 2023d).

63 Odkazy na oficiálne účty používaných sociálnych sietí Renew Europe:

Twitter: <https://twitter.com/RenewEurope>

Facebook: <https://www.facebook.com/RenewEurope/>

Instagram: <https://www.instagram.com/reneweurope/>

64 Stav aktuálny k dátumu 6.9.2023.

Základy, na ktorých stojí program Renew Europe, sú zostavené okolo štyroch hlavných pilierov:

1. Európske hodnoty – Naše hodnoty nie sú na predaj.
2. Udržateľná budúcnosť – Potrebujeme zdravú planétu a zdravých Európanov.
3. Prosperujúca ekonomika – Príležitosti pre všetkých.
4. Silná Európa – Spolu sme silní (Renew Europe, 2023a).

Pod európskymi hodnotami rozumie európske liberálno-demokratické hodnoty so zákonmi a základnými právami. Vymedzuje sa voči prejavom politického populizmu, nacionalizmu a extrémizmu. Autokratom nerešpektujúcim európske hodnoty navrhuje siahnuť na finančné prostriedky pochádzajúce z EÚ. V kategórií ľudských práv vníma negatívne prejavy intolerancie v spoločnosti, akékoľvek formy diskriminácie a rozdiely medzi mužmi a ženami. Zaväzuje sa chrániť práva LGBTI ľudí v spoločnosti a bojovať proti násiliu páchanom na ženách. Budovanie udržateľnej ekonomiky sa podľa Renew Europe spája jedine s udržateľným životným prostredím. Navrhuje vytvoriť kategóriu klimatických, environmentálnych práv. Tranzícia smerom k nulovým uhlíkovým emisiám poskytne zvyšovanie ekonomickej prosperity a spoločenskej spravodlivosti. Ekonomické otázky ďalej miera na potrebu dokončenia jednotného trhu a ekonomickej monetárnej únie. V tvorbe zahraničnej politiky sa u Renew Europe prejavuje náklonnosť k jednotnosti EÚ. Zdôrazňuje rešpekt voči dodržiavaniu medzinárodného práva a základných ľudských práv (Renew Europe, 2023a). Nadväzujúce programové témy obohacuje o päť kľúčových sektorov: posilňovanie demokracie a transparentnosti; tvorbe pracovných miest a príležitostí; silnejšej Európe vo svete; boj s klimatickými zmenami a digitálna transformácia (Renew Europe, 2023c).

Organizácia Renew Europe

Riadenie skupiny EP Renew Europe zabezpečuje na najvyššej úrovni Predsedníctvo (Presidency) zložené z jedného prezidenta, desiatich viceprezidentov a kvestora. Do Predsedníctva patria aj ďalší traja viceprezidenti EP. Na druhom stupni riadenia sa nachádza Bureau (Kancelária/Úrad). Skladá sa z prezidenta, viceprezidentov, lídrov všetkých národných delegácií Renew Europe, Renew Europe členov Bureau (Kancelárie/Úradu) EP a predsedov výborov pri EP. V hlavnej organizačnej schéme

riadenia sa nachádzajú ešte Pracovné skupiny (Task Forces) a Koordinátori (Coordinators). Pracovné skupiny sú zodpovedné za vedenie ťažiskových tém, ktorých má Renew Europe päť: právo; plány obnovy; rovnosť v spoločnosti; budúcnosť Európy a SMEs. Koordinátori sú zodpovedí za riadenie činnosti Renew Europe vo výboroch EP (Renew Europe, 2023e). K hlavným riadiacim jednotkám, ktoré vykonávajú úlohu podporných v Renew Europe patria ešte Sekretariát (Secretary) a Kabinet Prezidenta (President's Cabinet). Sekretariát je zložený z Generálneho sekretára (Secretary General) a troch zástupcov. V kabinete prezidenta sú členmi vedúci kabinetu (Head of Cabinet), hovorca (Spokesperson), traja členovia (Member of Cabinet) a asistenta Prezidenta Renew Europe (Assistant to the President) (Renew Europe, 2023f).

Výsledky a zastúpenie Renew Europe v EP

Renew Europe na základe dosiahnutých volebných výsledkov reprezentuje tretiu najsilnejšiu skupinu v EP. V ostatných štyroch legislatívnych obdobiach predstavuje jednu výnimku rozmedzie rokov 2014 – 2019, kedy bola štvrtou najpočetnejšou skupinou. Po danom, menej úspešnom legislatívnom období, dokázala vo voľbách v roku 2019 získať svoj historicky najvyšší počet zástupcov v EP od roku 1979 vôbec. Je nutné pripomenúť, že v rámci skupiny Renew Europe v EP spolupracuje aj s ďalšou európskou politickou stranou EDP, ktorých poslanci z jej členských politických strán zvolení do EP sú zaradení do skupiny Renew Europe. Dopĺňajú poslancov pochádzajúcich z členských politických strán ALDE.

Tabulka 20 Renew Europe Group – vývoj počtu získaných mandátov, %-podielu mandátov a umiestnenie podľa počtu mandátov v EP v legislatívnych obdobiach medzi rokmi 2004 – 2024

Renew Europe Group ⁶⁵	2004 – 2009	2009 – 2014	2014 – 2019	2019 – 2024
Mandáty	88	84	67	108
%	12,02	11,41	8,92	14,38
Umiestnenie podľa počtu mandátov	3	3	4	3

Zdroj: spracovanie autora na základe výsledkov európskych volieb 2004, 2009, 2014 a 2019 (Európsky parlament, 2019ai; Európsky parlament, 2019aj; Európsky parlament, 2019ak; Európsky parlament 2019al).

65 V rozmedzí rokov 2004 – 2019 Renew Europe Group existovala ako skupina v EP pod názvom Group of Alliance of Liberals and Democrats for Europe (ALDE).

Politické strany zaradené do skupiny Renew Europe v členských štátoch EÚ: legislatívne obdobia 2014 – 2019 a 2019 – 2024

Tabuľka 21 Úspešnosť členov Renew Europe podľa jednotlivých štátov EÚ – počet získaných mandátov do EP a % podiel hlasov získaných vo voľbách do EP

Štát/Legislatívne obdobie	2014 – 2019 (ALDE)			2019 – 2024		
	Strana ⁶⁶	%	Mandáty	Strana	%	Mandáty
Belgicko	Open VLD	12,84	3	Open VLD	9,76	2
	MR	9,88	3	MR	7,36	1
Bulharsko	DPS	17,27	4	DPS	16,55	3
Cyprus	–	–	–	–	–	–
Česko	ANO 2011	16,13	4	ANO 2011	21,18	6
Dánsko	V	19,6	3	V	23,5	3
				RV	10,07	2
Estónsko	ER	24,3	2	RE	26,2	2
	KE	22,4	1	KE	14,4	1
Fínsko	KESK	19,7	3	KESK	13,5	2
	SFP	6,8	1	SFP	6,3	1
Francúzsko	Koalícia: L' Alternative + UDI + Modem	9,94	7	Koalícia: LREM + MoDem + A + MRSL	22,42	21

66 V tabuľke sú uvádzané skratky politických strán: Open VLD – Open Vlaamse Liberalen en Democraten; MR – Mouvement Réformateur; DPS – Dvizhenie za prava i slobodi; V – Venstre; RV – Det Radikale Venstre; ER – Erakond Eestima Roheliseed; KE – Eesti Keskerakond; RE – Eesti Reformierakond; KESK – Suomen Keskusta; SFP – Svenska folkpartiet; Koalícia: LREM+MoDem+A+MRSL – Coalition Renaissance; Koalícia: L' Alternative+UDI+Modem – Coalition l'Alternative; D66 – Democraten 66; VVD – Volkspartij voor Vrijheid en Democratie; Koalícia AMS – Coalition Amsterdamska koalícia; FF – Fianna Fail Party; DP – Darbo partija; LRLS – Lietuvos Respublikos liberalu Sajunga; Koalícia AP – Coalition AP; DP – Demokratesch Partei; FDP – Freie Demokratische Partei; MPT – Partido da Terra; NEOS – Das neue Osterreich; Koalícia Alliance 2020 – Coalition 2020; SaS – Sloboda a Solidarita; Koalícia PS+SPOLU – Coalition Progressívne Slovensku+SPOLU– občianska demokracia; LMŠ – Lista Marjana Šarca; DeSUS – Demokratična stranka upokojencev Slovenije; APNI – Alliance Party; C's – Cuidados; Koalícia: EAJ-PNV+CC+CxG+AT+El Pi+DV – Coalition por una Europa Solidaria; UPyD – Union Progreso y Democracia; CEU – Coalition por Europa; – Liberalerna; C – Centerpartiet; FP – Folkspartiet liberalerna;

STRAPIČKE PRIESEČPÍKY

Grécko	–	–	–	–	–	–
Holandsko	D66	15,48	4	VVD	14,64	4
	VVD	12,02	3	D66	7,09	2
Chorvátsko	Koalícia: SDP + HNS + IDS	29,93	2	Koalícia: AMS	5,19	1
Írsko	Independents + ďalšie strany	25,64	1	FF	16,55	1
Litva	LRLS	16,55	2	DP	8,99	1
	DP	12,81	1	LRLS	6,59	1
Lotyšsko	–	–	–	Koalícia: AP	12,42	1
Luxembursko	DP/PD	14,77	1	DP/PD	21,43	2
Maďarsko	–	.	–	Momentum	9,93	2
Malta	–	–	–	–	–	–
Nemecko	FDP	3,4	3	FDP	5,4	5
	Freie Wahler	1,5	1	Freie Wahler	2,2	2
Poľsko	–	–	–	–	–	–
Portugalsko	MPT	7,72	2	–	–	–
Rakúsko	–	–	–	NEOS	8,44	1
Rumunsko	Nezávislý: M. Diaconu	6,81	1	Koalícia: Alliance 2020	22,36	8
Slovensko	SaS	6,66	1	Koalícia: PS + SPOLU	20,11	2
Slovinsko	DeSUS	8,14	1	LMŠ	15,44	2
Spojené kráľovstvo	Liberal democrats	6,69	1	Liberal democrats	19,78	16
				APNI	0,51	1
Španielsko	UPyD	6,51	4	C's	12,3	7
	CEU	5,42	2	Koalícia: EAJ-PNV + CC + CxG + AT + El Pi + DV	2,85	1
	C's	3,16	2			
Švédsko	FP	9,91	2	C	10,78	2
	C	6,49	1	L	4,13	1
Taliansko	–	–	–	–	–	–
Spolu		8,92	67		14,38	108

Zdroj: spracovanie autora na základe výsledkov volieb do Európskeho parlamentu v rokoch 2014 a 2019 podľa členských štátov EÚ (Európsky parlament, 2014a – Európsky parlament, 2014ac; Európsky parlament, 2019a – Európsky parlament, 2019ac).

Sumárna charakteristika

Renew Europe je politickou skupinou liberálnych, progresívnych a demokratických politických strán. Východiskové hodnoty obsahujú slobodu, demokraciu a ľudské práva. Je zástancom jednotlivca v spoločnosti a rodovej rovnosti. Sústreďí sa na ochranu hodnôt liberálnej demokracie s akcentom na spravodlivé voľby a práva opozície. Preukazuje rozpor s politickým populizmom, nacionalizmom a extrémizmom. V kategórií ľudských práv odmieta rozdiely medzi mužmi a ženami a vyjadruje potrebu chrániť práva LGBTI ľudí. Zastáva fungovanie ekonomiky na princípe spoločenskej spravodlivosti s rešpektom voči životnému prostrediu. Charakterizuje ju náklonnosť k jednotnosti v EÚ v prípadoch jednotného trhu a monetárnej únie.

Kľúčové prvky: ľudské práva a slobody, liberálna demokracia, jednotlivec, rodová rovnosť zelená ekonomika, slobodný trh

Zaradenie na ľavo-pravej osi politických strán: stredo-ľavica, stred

Primárne ideové východiská: liberalizmus, environmentalizmus, sociálna demokracia

Pozícia voči EÚ: pro-EÚ

Prierez so spolupracujúcimi európskymi politickými stranami ALDE a EDP: S ALDE sa Renew Europe stretáva primárne v otázkach naviazaných na zdôrazňovanie ľudských práv a slobôd, liberálnej formy demokracie, úlohe jednotlivca v spoločnosti a v zelenej, spravodlivej a súťaživej forme ekonomiky. S EDP zdieľa ako najdôležitejšie programovo-hodnotové prvky otázky demokracie a ľudských práva a slobôd. Evidujeme aj spoločne odmietavý postoj voči autoritárskym a totalitným formám minulých a súčasných režimov.

Prierez pozície voči EÚ s ALDE: totožná (pro-EÚ)

3.5 Group of the European People's Party⁶⁷ (Christian Democrats) (skupina európskej ľudovej strany – kresťanskí demokrati)

„Skupina Európskej ľudovej strany (EPP Group) je najväčšia a najstaršia skupina v Európskom parlamente. Naše korene siahajú k otcom zakladate-

67 Odkazy na oficiálne účty používaných sociálnych sietí EPP Group:

Twitter: <https://twitter.com/eppgroup>

Facebook: <https://www.facebook.com/EPPGroup/>

Youtube: <https://www.youtube.com/user/eppgrouptv>

lom – Róbertovi Schumanovi, Alcide De Gasperimu a Konradovi Adenauerovi. Členovia EPP Group pochádzajú zo všetkých členských štátov EÚ. Ako stredo-pravá skupina sa zaväzujeme k vytvoreniu silnej Európy založenej na jej obyvateľoch. Naši obyvatelia sú naša ekonomika a obyvatelia Európy sú najväčšou ekonomikou sveta“ (EPP Group, 2023a).

História EPP Group siaha do roku 1953, kedy vznikla „Christian-Democratic Group“ ako frakcia vo Valnom zhromaždení Európskeho spoločenstva uhlia a ocele. So vznikom EP a prvým voľbami konanými v roku 1979 došlo k zmene názvu na „Group of the European People’s Party“. V rozmedzí rokov 1999 a 2009 fungovala ako „Group of the European People’s Party and European Democrats“. Jún 2009 priniesol zatiaľ poslednú zmenu názvu na „Group of the European People’s Party (Christian Democrats)“, ktorý skupina používa aj v súčasnosti (EPP Group, 2023b)⁶⁸. EPP Group v legislatívnom období rokov 1999 – 2004 v EP spolupracovala s európskou politickou stranou EDP, ktorá neskôr nadviazala spoluprácu v EP so skupinou Renew Europe. EPP Group v EP reprezentuje európsku politickú stranu EPP. V legislatívnom období rokov 2019 – 2024 sú členmi EPP Group aj dvaja poslanci európskej politickej strany ECPM.⁶⁹

Kľúčové hodnoty EPP Group obsahujú ľudskú dôstojnosť, slobodu, zodpovednosť, rovnosť, spravodlivosť, solidaritu a subsidiaritu. Kresťansko-židovská história Európy a jej dedičstvo znamená pre EPP Group nadstavbový, hodnotovo-myšlienkový rámec. Zasadzuje sa dôsledne za ochranu slobody vierovyznania. Misia a vízia EPP Group spočíva v ochrane jednotnej Európy s rešpektom voči princípu subsidiarity. Má ambíciu chrániť európsky spôsob života, ktorý je založený na ľudskej dôstojnosti, slobode, solidarite a rešpekte voči ľudským právam, slobodám a zákonom (EPP Group, 2023c).

Súčasnú cieľ politiky EPP Group orientuje k trom oblastiam: ekonomike, demokracii a životnému prostrediu. Má ambíciu vytvoriť súťaživejšiu a demokratickejšiu Európu, kde si ľudia dokážu vytvoriť taký život, ako chcú. Chce poskytnúť všetkým rovnakú šancu na úspech, rodinným firmám, malým podnikateľom, inovátorom, výskumníkom, vedcom alebo samostatne zárobkovo činným osobám (EPP Group, 2023a). Presadzuje sociálne-trhovo orientovanú ekonomiku založenú na slobode, spravod-

Instagram: <https://www.instagram.com/eppgroup/>

68 Stav platný k dátumu 6.9.2023.

69 Členmi EPP Group sú z dôvodu absencie vlastnej politickej skupiny v EP.

livosti a zodpovednosti. Popri ekonomike ako druhú významnú oblasť diskutuje potrebu ochrany demokracie. Riziká pre demokraciu a mier v Európe EPP Group nachádza v externom aj internom prostredí. Globalizácia, obchodné vojny, terorizmus sú vonkajšími hrozbami, kým anti-európske tendencie a politici, ktorí už neveria v EÚ, sú tými vnútornými (EPP Group, 2023c). Životné prostredie, ako tretia kľúčová sféra, potrebuje dôslednejšie riadenie prírodných zdrojov. Udržateľnosť, ochrana a rozvoj životného prostredia sú podstatou pre zdokonaľovanie životných podmienok pre všetkých, súčasnej aj budúcich generácií.

Organizácia EPP Group

Riadenie EPP Group vykonáva päť kľúčových orgánov: Predseda (Chair); Predsedníctvo (Presidency); Kancelária/Úrad (Bureau); Zhromaždenie EPP Group (EPP Group Assembly) a Sekretariát (Secretariat). Na vrchole štruktúry je orgán predsedu, ktorý je zastúpený jednou osobou. Pokračuje predsedníctvom zloženým z predsedu a desiatich podpredsedov. Kancelária/Úrad tvoria predsedníctvo; vedúci národných delegácií; zástupcovia prezidenta a kvestora EP pochádzajúci zo skupiny; predsedovia výborov EP pochádzajúci zo skupiny; prezident a generálny sekretár EPP ak sú poslancami EP a jeden menovaný člen za každých desať členov z národnej delegácie. Zhromaždenie EPP Group zoskupuje všetkých členov skupiny. Tí sú organizovaní podľa svojich národných delegácií a v Zhromaždení aj spolu sedia. Sekretariát s generálnym sekretárom, siedmymi riaditeľmi a personálnou administratívou sa stará o zabezpečenie bezproblémového chodu skupiny (EPP Group, 2023d). K schéme organizačnej štruktúry možno zaradiť ešte pracovné skupiny EPP Group, ktoré vykonávajú činnosť vo výboroch EP podľa politických tém. Štyri pracovné skupiny reprezentujú kľúčové prioritné oblasti EPP Group: ekonomika; práca a životné prostredie; právo a vnútorné záležitosti; rozpočet, poľnohospodárstvo a regionálne financovanie; zahraničné vzťahy (EPP Group, 2023d).

Výsledky a zastúpenie EPP Group v EP

EPP Group si dlhodobo udržiava pozíciu politickej skupiny v EP s najvyšším počtom poslancov. Podľa znázornených údajov, EPP Group, napriek vedúcej pozícii, zaznamenáva od roku 2004 v každom nasledujúcom legislatívnom období postupný úbytok počtu poslancov. S uvedenou sku-

točnoŝou priamo sÚvisí aj postupné znižovanie percentuálneho podielu poslancov zaradených do EPP Group. V rozmedzí legislatívnych období v rokoch 1979 až 2004 bola EPP Group stabilne druhou najsilnejšou skupinou v EP (Európsky parlament, 2019ad; Európsky parlament, 2019ae; Európsky parlament, 2019af; Európsky parlament, 2019ag; Európsky parlament, 2019ah).

Tabuľka 22 EPP Group – vývoj počtu získaných mandátov, %- podielu mandátov a umiestnenie podľa počtu mandátov v EP v legislatívnych obdobiach medzi rokmi 2004 – 2024

EPP Group	2004 – 2009	2009 – 2014	2014 – 2019	2019 – 2024
Mandáty	268	265	221	182
%	36,61	36,01	29,43	24,33
Umiestnenie podľa počtu mandátov	1	1	1	1

Zdroj: spracovanie autora na základe výsledkov európskych volieb 2004, 2009, 2014 a 2019 (Európsky parlament, 2019ai; Európsky parlament, 2019aj; Európsky parlament, 2019ak; Európsky parlament 2019al).

Politické strany zaradené do skupiny EPP Group v členských štátoch EÚ: legislatívne obdobia 2014 – 2019 a 2019 – 2024

Tabuľka 23 Úspešnosť členov EPP Group podľa jednotlivých štátov EÚ – počet získaných mandátov do EP a % podiel hlasov získaných vo voľbách do EP

Štát/Legislatívne obdobie	2014 – 2019			2019 – 2024		
	Strana ⁷⁰	%	Mandáty	Strana	%	Mandáty
Belgicko	CD&V	12,57	2	CD&V	8,9	2
	cdH	4,14	1	cdH	3,41	1
	CSP	0,18	1	CSP	0,22	1
Bulharsko	GERB	30,4	6	GERB	31,07	6
	Koalícia: RB / Реформаторски блок	6,45	1	Demokraticzna Bulgaria	6,06	1
Cyprus	DI.SY.	37,75	2	DISY	29,02	2

70 V tabuľke sú uvádzané skratky politických strán: CD&V – Open Vlaamse Liberalen en Democraten; cdH – Centre Démocrate Humaniste; CSP – Christlich Soziale Partei; GERB – Grazhdani za evrpeysko razvítie na Balgariya; RB – Reformatorski Blok; DISY – Democratic Rally; STAN – STAROSTOVÉ s regionálnimi partnermi; KDU – ČSL – Kresťanská a demokratická únie – Československá strana lidová; KF – Det Konservative Folkeparti; IRL – Isamaa ja Res Publica Liit; KOK – Kansallinen Kokoomus; LR – Les Républicains; UMP – Union pour un Mouvement Populaire; N.D. – New Democracy; CDA – Christen-Democratisch Appel; Koalícia: CU-SGP – Christen Unie; 50+ – 50Plus; HDZ – Hrvatska demokratska zajednica; FG – Fine Gael Party; TS-LKD – Lietuvos krikščionys demokratai; JV – Juana Vienotība; V – Vienotība; CSV – Chreschtlech-Sozial Vollekspartei; KDNP – Kereszténydemokrata Néppárt; PN – Nationalist Party; CDU-CSU – Christlich Demokratische Union-Christlich-Sociale Union; Koalícia KE – Koalicija Europejska; PO – Platforma Obywatelska; PSD – Partidco Social Democrata; CDS-PP – Partido Popular; Koalícia AP – Coalition Alianca Portugal; OVP – Osterreichische Volkspartei; PNL – Partidul National Liberal; PMP – Partidul Miscarea Populara; UDMR – Romanian Magyar Demokrata Szovetség; UDMR – Uniunea Democrata Maghiara din Romania; KDH – Kresťanskodemokratické hnutie; Koalícia: PS+SPOLU – Coalition Progressívne Slovensko+SPOLU – občianska demokracia; SMK – Strana maďarskej komunity; MOST-HÍD – Most Híd; SDKU – Slovenská demokratická a kresťanská únia; Koalícia SDS+SLS – Coalition Slovenska demokratska strana+Slovenska ljudska stranka; N.Si. – Nova Slovenija; PP – Partido Popular; CEU – Coalition por Europa; KD – Kristdemokraterna; M – Moderaterna; FI – Forza Italia; SVP – Sudtiroler Volkspartei; Koalícia NCD+UDC+PPI – Coalition Nuovo Centrodestra+Union de Centro Democratico+Popolari per Italia;

ΣΤΡΑΤΙΣΚΕ ΠΡΙΕΣΕΨΠΙΚΥ

Česko	TOP 09 + STAN	15,95	4	TOP 09 + STAN	11,65	3
	KDU – ČSL	9,95	3	KDU – ČSL	7,24	2
Dánsko	KF	12,3	1	KF	6,18	1
Estónsko	IRL	13,9	1	–	–	–
Fínsko	KOK	22,6	3	KOK	20,8	3
Francúzsko	UMP	20,81	20	LR	8,48	8
Grécko	N.D.	22,72	5	N.D.	33,12	8
Holandsko	CDA	15,18	5	CDA	12,18	4
				Koalícia: CU – SGP	6,83	1
				50+	3,91	1
Chorvátsko	Koalícia: HDZ+HSS+HSP AS	41,42	5	HDZ	22,72	4
Írsko	FG	22,28	4	FG	29,59	4
Litva	TS – LKD	17,43	2	TS – LKD	19,74	3
Lotyšsko	V	46,19	4	JV	26,24	2
Luxembursko	CSV/PCS	37,66	3	CSV/PCS	21,10	2
Maďarsko	Fidesz – KDNP	51,48	12	Koalícia: Fidesz+KDNP	52,56	13
Malta	PN/NP	40,02	3	PN/NP	37,90	2
Nemecko	CDU – CSU	35,3	34	CDU – CSU	28,9	29
Polsko	PO	32,13	19	Koalícia KE	38,47	17
Portugalsko	Koalícia: AP	29,95	7	PSD	23,56	6
				CDS – PP	6,65	1
Rakúsko	OVP	29,98	6	OVP	34,55	7
Rumunsko	PNL	15	6	PNL	27	10
	PDL	12,23	5	PMP	5,76	2
	UDMR	6,3	2	UDMR	5,26	2
	PMP	6,21	2			
Slovensko	KDH	13,21	2	Koalícia: PS+SPOU	20,11	2
	SDKU – DS	7,75	2	KDH	9,69	1
	SMK – MPK	6,53	1	Koalícia: OLaNO+NOVA	5,25	1
	MOST – HID	5,83	1			

Slovinsko	SDS	24,88	3	Koalícia: SDS+SLS	26,25	3
	Koalícia: N.Si+SLS	16,56	2	N.SI	11,12	1
Spojené kráľovstvo	–	–	–	–	–	–
Španielsko	PP	26,09	16	PP	20,35	12
	CEU	5,42	1			
Švédsko	M	13,65	3	KD	16,83	4
	KD	5,93	1			
Taliansko	FI	16,81	13	FI	8,78	6
	Koalícia: NCD+UDC+PPI	4,38	3	SVP	0,53	1
	SVP	0,5	1			
Spolu		29,43	221		24,23	182

Zdroj: spracovanie autora na základe výsledkov volieb do Európskeho parlamentu v rokoch 2014 a 2019 podľa členských štátov EÚ (Európsky parlament, 2014a – Európsky parlament, 2014ac; Európsky parlament, 2019a – Európsky parlament, 2019ac).

Sumárna charakteristika a prierez

EPP Group sa charakterizuje ako stredo-pravá politická skupina reprezentujúca kresťansko-demokratické, konzervatívne a demokratické politické strany. Rámec východiskových hodnôt a princípov EPP Group obsahuje rešpekt voči kresťansko-židovskej histórii Európy, slobodu vierovyznania, solidaritu a pomoc vychádzajúcu z kresťanstva, ľudské práva, rovnosť a subsidiaritu. Programové politiky sa sústredia na demokraciu, ekonomiku a životné prostredie. Chráni malých a stredných podnikateľov a podstatu súkromného vlastníctva. Prezентuje pozitívny postoj k sociálno-trhovo orientovanej ekonomike s fungovaním na princípoch spravodlivosti a slobody. Odmieta riziká pre demokraciu vo formách terorizmu a extrémizmu. Je v rozpore s anti-európskymi tendenciami a kritizuje negatívne postoje smerujúce voči EÚ.

Kľúčové prvky: kresťanské hodnoty a solidarita, demokracia, podpora EÚ, súkromné vlastníctvo a slobodný trh

Zaradenie na ľavo-pravej osi politických strán: stredo-pravica, pravica

Primárne ideové východiská: kresťanská demokracia, konzervativizmus, ekonomický liberalizmus

Pozícia voči EÚ: pro-EÚ

Prierez so spolupracujúcou európskou politickou stranou EPP: EPP Group, sa ako reprezentant EPP v EP zameriava v spoločnom záujme na ochranu hodnôt vychádzajúcich z kresťanstva. Relevantný vzájomný prvok zastupuje kresťanská solidarita, sociálna pomoc a ochrana. Prierezovým prvkom sa stáva aj cieľenie na sociálno-trhovo orientovanú ekonomiku. S ECPM spájajú EPP Group opäť predovšetkým hodnoty vychádzajúce z kresťanstva a princípov kresťanskej formy demokracie.

Špecifické ukotvenie európskej politickej strany EPP v organizačnej štruktúre EPP Group: Prezident a generálny sekretár EPP sa stávajú členmi Kancelárie/Úradu EPP Group pokiaľ sú poslancami EP.

Prierez pozície voči EÚ s EPP: totožná (pro-EÚ)

3.6 European Conservatives and Reformists Group (ECR)⁷¹

Európski konzervatívci a reformisti

Skupina európskych konzervatívcov a reformistov je stredo-pravá politická skupina v Európskom parlamente založená v roku 2009 podľa princípov v Pražskej deklarácii. Tieto princípy spájajú členov Európskeho parlamentu naprieč Európskou úniou, ktorí podporujú víziu spoločnej reformy pre celú EÚ. Od nášho založenia v roku 2009 sme tvrdo pracovali na tom, aby sa EÚ vrátila ku svojim základom. Veríme, že za každým rozhodnutím EÚ by malo byť zváženie, či je pridanou hodnotou pre tvrdo pracujúcich daňových poplatníkov v EÚ (ECR Group, 2023).

ECR Group vznikla v roku 2009 s cieľom reformovať EÚ, ktorá bude založená na eurorealizme, rešpekte k suverenite národov, ekonomickej obnove, raste a súťaživosti. Pri vzniku ECR Group bolo spolu 54 poslancov EP, ktorí pochádzali z 8 členských štátov EÚ. ECR Group v EP reprezentuje európsku politickú stranu ECR Party (ECR Group, 2023). V legislatívnych obdobiach 2014 – 2019⁷² a 2019 – 2024⁷³ boli resp. aktuálne sú

71 Odkazy na oficiálne účty používaných sociálnych sietí ECR Group:

Twitter: <https://twitter.com/ecrgroup>

Facebook: <https://www.facebook.com/ECRgroupEU/>

Youtube: <https://www.youtube.com/channel/UCZCbVWZJfjS1nJydZt0QOEw>

Instagram: <https://www.instagram.com/ecrgroupeu/>

72 V legislatívnom období 2014 – 2019 boli členmi ECR Group dvaja poslanci zvolení ako členovia ECPM európskej politickej strany.

73 V legislatívnom období 2019 – 2024 sú členmi ECR Group opäť dvaja poslanci zvolení ako členovia ECPM európskej politickej strany.

členmi ECR Group aj poslanci EP zvolení ako členovia európskej politickej strany ECPM, ktorí nedisponujú vlastnou politickou skupinou EP. ECR Group sa charakterizuje ako skupina euro-realistov, nie anti-Európanov, ktorí sú hlasom zdravého rozumu a alternatívnou agendou pre EÚ. V euro-realizme vidia najdôležitejší prvok, ktorým sa snažia odlíšiť od iných politických skupín. Vníma sa ako alternatívna vízia zreformovanej EÚ, ktorá je spoločenstvom spolupracujúcich národov v tých oblastiach, kde majú spoločné záujmy. Súčasnú EÚ rozoznáva ako presiahnutú kompetenciami s nadmernou byrokraciou. Odmieta jej nadmerný centralizmus a vzdialenosť od obyvateľov. Naopak, je zástancom flexibilnejšej a decentralizovanej EÚ, ktorá rešpektuje členské štáty. Do popredia navrhuje riadenie prostredníctvom národných vlád (ECR Group, 2023). Reformu EÚ požaduje uskutočniť na prvkoch euro-realizmu, otvorenosti, zodpovednosti a demokracie. Ako podstatnú súčasť reformy EÚ zdôrazňuje opätovné posilnenie suverenity národov.

Princípy a hodnoty ECR Group sú obsiahnuté v Pražskej deklarácii, prijatej v roku 2009 a inklinujú k témam slobody, ekonomike, identite, a vzťahu k EÚ. ECR Group sú v ekonomike blízke liberálne princípy založené na voľnom podnikaní, voľnom a spravodlivom obchode, voľnej súťaži, minimálnej regulácii trhu a nízkom daňovom zaťažení. Vyzdvihuje slobodu jednotlivca a osobnú zodpovednosť v rozhodovaní sa. Popri jednotlivcovi vníma rodinu ako základ spoločnosti. Prezentuje sa ako opozícia voči federalizácii EÚ a naopak zdôrazňuje suverenitu národných štátov v rozhodovaní. Kritizuje nadmernú byrokraciu EÚ, navrhuje vyššiu mieru transparentnosti a skutočného výkonu princípu subsidiarity. V otázke imigrácie sa u nej dostáva do popredia efektívna kontrola s právomocou národného štátu rozhodovať (ECR Group, 2009). Na Pražskú deklaráciu (2009) nadväzuje ECR Group podrobnejšími programovými víziami. Tri prípady sa viažu na hodnoty a princípy obsiahnuté v deklarácii: rešpekt k právam a suverenite členských štátov (ECR Group, 2022a); zdokonaľovanie efektívnosti a účinnosti EÚ (ECR Group, 2022b) a ochrana hraníc štátov a ich obyvateľov (ECR Group, 2022c). ECR Group vníma EÚ v súčasnej forme ako prekonanú a nadmerne centralistickú. Argumentuje, že EÚ sa musí zmeniť, pričom ako správne riešenie nevidí v posilňovaní kompetencií EÚ, avšak ani v jej úplnom zániku. Kritizuje posun k federalizácii EÚ ako aj anti-európske postoje. Riešenie vidí v reforme EÚ, ktorá je spoločenstvom národných štátov s inštitúciami EÚ len v tých oblastiach, kde majú členské štáty spoločné záujmy (ECR Group, 2022a). V re-

forme EÚ ECR Group kontinuálne nadväzuje víziou jej zefektívnenia. Primárna kritika smeruje na nízku mieru transparentnosti a opätovne vysokú mieru centralizmu. Vyzdvihuje právo jednotlivca, ktorý by mal disponovať možnosťou poukázať na nesprávne konanie v EÚ. Toto právo jednotlivca považuje ECR Group za základ demokratického fungovania. Legitimita EÚ ako inštitúcie podľa ECR Group pochádza od jej členských štátov (ECR Group, 2022b). Suverenita v rozhodovaní členských štátov sa do popredia záujmu ECR Group dostáva aj v otázke ochrany hraníc a ich obyvateľov. Cielí tiež na vyššiu mieru ochrany vonkajších hraníc EÚ, vyššej miery návratnosti neúspešných uchádzačov o azyl v EÚ do štátov ich pôvodu, nižšiu mieru zneužívania azylového systému EÚ alebo posilnenie úlohy FRONTEXU (ECR Group, 2022c).

Organizácia ECR Group

Východisková organizačná štruktúra ECR Group pozostáva z predsedu (Chairman); podpredsedov (Vice-Chair Members); Pokladníka (Treasurer) a Kancelárie/Úradu (Bureau). Orgány predsedu a pokladníka obsahujú podobný typ obsadzovania, kedy sú reprezentované vždy dvojito, dvomi osobami. Obe pozície ale nevyžadujú povinnosť rovnomerného vyváženia pohlaví. Zastúpené môžu byť dvomi ženami, dvomi mužmi prípadne kombináciou (ECR Group, 2023b).

Výsledky a zastúpenie ECR Group v EP

ECR Group sa ako politická skupina v EP doteraz sformovala trikrát. V priemere disponovala približne 60-timi zástupcami. Ako najúspešnejšie legislatívne obdobie môžeme označiť v poradí jej druhé, kedy sa stala treťou najsilnejšou politickou skupinou. V nadväzujúcom období rokov 2019 – 2024 zaznamenala výraznejší ústup z pozície pri kritériu umiestnenia. Percentuálny podiel a počet mandátov zaznamenal len mierny pokles.

Tabuľka 24 ECR Group – vývoj počtu získaných mandátov, %- podielu mandátov a umiestnenie podľa počtu mandátov v EP v legislatívnych obdobiach medzi rokmi 2004 – 2024

ECR Group	2004 – 2009	2009 – 2014	2014 – 2019	2019 – 2024
Mandáty	–	54	70	62
%	–	7,34	9,32	8,26
Umiestnenie podľa počtu mandátov	–	5	3	6

Zdroj: spracovanie autora na základe výsledkov európskych volieb 2004, 2009, 2014 a 2019 (Európsky parlament, 2019i; Európsky parlament, 2019aj; Európsky parlament, 2019ak; Európsky parlament 2019al).

Politické strany zaradené do skupiny ECR Group v členských štátoch EÚ: legislatívne obdobia 2014– 2019 a 2019– 2024

Tabuľka 25 Úspešnosť členov ECR Group podľa jednotlivých štátov EÚ – počet získaných mandátov do EP a % podiel hlasov získaných vo voľbách do EP

Štát/Legislatívne obdobie	2014 – 2019			2019 – 2024		
	Strana ⁷⁴	%	Mandáty	Strana	%	Mandáty
Belgicko	N-VA	16,79	4	N-VA	13,73	3
Bulharsko	Koalícia: ББЦ + БМРО – БНД + et al	10,66	2	VMRO	7,36	2
Cyprus	–	–	–	–	–	–
Česko	ODS	7,67	2	ODS	14,54	3
Dánsko	–	–	–	–	–	–
Estónsko	–	–	–	–	–	–
Fínsko	PS	12,9	2	–	–	–
Francúzsko	–	–	–	–	–	–

74 V tabuľke sú uvádzané skratky politických strán: N-VA – Nieuw-Vlaamse Alliantie; VMRO – Bulgarsko Natsionalno Dvizhenie; ODS – Občanská demokratická strana; PS – Perussuomalaiset; EL – Greek Solution; FvD – Forum voor Democratie; Koalícia: CU + SGP – ChristenUnie; FF – Fianna Fail Party; LLRA-KŠS – Lietuvos lenku rinkimu akcija – krikščionišku šeimu sąjunga; NA – Coalición Nacionala apvienība; AfD – Alternative für Deutschland; FAMILIE – Familien Partei Deutschlands; PiS – Prawo i Sprawiedliwość; SaS – Sloboda a Solidarita; OLaNO – Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti; NOVA – Nová väčšina; VOX – VOX; SD – Sverigedemokraterna; FDI – Fratelli d'Italia;

STRANIČKE PRIESEČPIKY

Grécko	ANEL	3,46	1	EL	4,18	1
Holandsko	Koalícia: CU + SGP	7,67	2	FvD	10,96	3
				Koalícia: CU-SGP	6,83	1
Chorvátsko	Koalícia: HDZ + HSS + HSP AS	41,42	1	Koalícia: Hrvatski Suverenisti	8,52	1
Írsko	FF	22,31	1	–	–	–
Litva	LLRA	8,05	1	LLRA-KŠS	5,50	1
Lotyšsko	Koalícia: NA	14,25	1	Koalícia: NA	16,4	2
Luxembursko	–	–	–	–	–	–
Maďarsko	–	–	–	–	–	–
Malta	–	–	–	–	–	–
Nemecko	AfD	7,1	7	FAMILIE	0,7	1
	FAMILIE	0,7	1			
Poľsko	PiS	31,78	19	PiS	45,38	26
Portugalsko	–	–	–	–	–	–
Rakúsko	–	–	–	–	–	–
Rumunsko	–	–	–	–	–	–
Slovensko	OLaNO	7,46	1	SaS	9,62	2
	NOVA	6,83	1			
Slovinsko	–	–	–	–	–	–
Spojené kráľovstvo	Conservative and Unionist Party	23,31	19	Conservative and Unionist Party	8,86	4
Španielsko	–	–	–	VOX	6,28	3
Švédsko	–	–	–	SD	15,34	3
Taliansko	–	–	–	FDI	6,44	5
Spolu		9,32	70		8,26	62

Zdroj: spracovanie autora na základe výsledkov volieb do Európskeho parlamentu v rokoch 2014 a 2019 podľa členských štátov EÚ (Európsky parlament, 2014a – Európsky parlament, 2014ac; Európsky parlament, 2019a – Európsky parlament, 2019ac).

Sumárna charakteristika

ECR Group, politická skupina stredo-pravicových politických strán, spája vízia reformy spôsobu fungovania EÚ. Označuje sa ako subjekt eurorealistov, nie euroskeptikov alebo anti-Európanov. Ako najdôležitejšiu hodnotu prízvukuje suverenitu národov. Tá je hlavným prvkom eurorealizmu, ktorý má z EÚ vytvoriť projekt spolupracujúcich národných štátov v tých oblastiach, kde má vzájomná kooperácia najväčší zmysel. Kritizuje

centralizmus riadenia EÚ a presadzuje decentralizáciu s aplikáciou princípu subsidiarity. V ekonomike presadzuje liberálne hodnoty a princípy postavené na slobode podnikania, slobodnom trhu, slobodnom obchode a slobodnej súťaži. Vyzdvihuje úlohu jednotlivca v spoločnosti, zároveň pozitívne vníma úlohu rodiny.

Kľúčové prvky: suverenita národov, eurorealizmus, jednotlivec, rodina, ekonomické slobody

Zaradenie na ľavo-pravej osi politických strán: pravica, stredo-pravica

Primárne ideové východiská: ekonomický liberalizmus, konzervativizmus

Pozícia voči EÚ: EÚ reformná, EÚ realistická

Prierez so spolupracujúcou európskou politickou stranou ECR: S ECR európskou politickou stranou sa hodnotovo aj programovo prelína v obhajobe národnej suverenity štátov, decentralizácie EÚ, ochrane jednotlivca a v prvkoch ekonomického liberalizmu. Prierez nastáva aj pri ochrane rodiny v spoločnosti a kritike supranacionalizácie EÚ. S ECPM sa ECR Group stretáva opäť v témach národnej suverenity a návratu právomocí do rúk národných štátov ako aj z konzervatívnych hodnôt vyplývajúcej potrebe ochrany rodiny v spoločnosti.

Špecifické ukotvenie európskej politickej strany ECR v organizačnej štruktúre ECR Group: Bez špecifickej pozície ECR v organizačnej štruktúre ECR Group.

Prierez pozície voči EÚ s ECR Party: totožná (EÚ reformná)

3.7 Identity and Democracy Group (ID)⁷⁵ (Skupina identita a demokracia)

„Identita a demokracia skupina má členov z rôznych členských štátov EÚ, od severu na juh a od východu na západ. Skupina zastáva suverenitu a identitu európskych národov a ľudí. Chce európsku spoluprácu založenú na slobodných a suverénnych národoch, s vyššou mierou demokracie, transparentnosti a zodpovednosti. Ponúka riešenia k návratu kontroly nad problémom imigrácie. Skupina Identita a demokracia je aktívnou opozíciou voči súčasným trendom byrokraticky riadenému európskemu superštátu. Toto je to, prečo sa nás pokúšajú „mainstreamové“ skupiny v Európskom

75 Odkazy na oficiálne účty používaných sociálnych sietí ID Group:

Twitter: <https://twitter.com/IDGroupEP>

Facebook: <https://www.facebook.com/IDgroupEP/>

parlamente umlčať za akúkoľvek cenu. Našťastie nie sme sami. Kdekoľvek v Európe pozícia skupiny Identita a demokracia získava silnejšiu pozíciu“ (ID Group, 2023a).

ID Group registrujeme ako novovzniknutú politickú skupinu fungujúcu v EP od roku 2019. Reprezentuje rovnomennú európsku politickú stranu ID. Po výsledku volieb disponovala 73 poslancami, ktorých počet sa postupne zredukoval na súčasných 64 (ID Group, 2023a).⁷⁶ Jadro členov pochádza z troch politických strán, talianskej „Lega“, francúzskej „Rassemblement National“ a nemeckej „Alterantive fur Deutschland“ (ID Group, 2023b). Historicky by sme ju mohli označiť ako čiastočného nástupníka už zaniknutej skupiny „Union for Europe of Nations“ (ďalej len „UEN“)⁷⁷, ktorá sa nedokázala sformovať po negatívnom výsledku EP volieb v roku 2009. Kroky členov bývalých členov UEN sa rozdelili najskôr do ECR, európskej politickej strany a jej skupiny v EP, a neskôr po vzniku európskej politickej strany ID v roku 2017 a politickej skupiny EP ID Group v roku 2019, aj práve tam (Európsky parlament, 2019ai; Európsky parlament, 2019ai).⁷⁸ (ID Group, 2023c).

Rámec kľúčových hodnôt, princípov a programových priorít ponúka politická deklarácia ID Group (ID Group, 2022). Hodnoty a princípy rešpektujú slobodu, suverenitu, subsidiaritu a identitu ľudí a národov Európy. Grécko-rímske a kresťanské historické dedičstvo považujú za pilier európskej civilizácie. Najvýznamnejšie sa pri ID Group prejavuje pozitívny vzťah k národu a národnej identite. Odmietajú akýkoľvek vývoj smerom k vzniku nadnárodného európskeho superštátu. Úroveň národného štátu považujú za najvyššiu možnú úroveň, kde môže demokracia plnohodnotne plniť svoju úlohu. Sú v rozpore s posilňovaním právomocí EÚ a naopak mieria na spätný návrat moci národným štátom. V otázke fungovania demokracie inklinujú k prvkom priamej demokracie s uplatňovaním princípu subsidiarity. Náklonnosť k národnej identite sa prejavuje podobne pri dôležitosti ochrany obyvateľov a národov v Európe. Uvedený aspekt sa hlbšie prepája s prísnou reguláciou a kontrolou imigrácie. Sú zásadne v rozpore s prijatím Turecka ako člena EÚ. Ako ďalší východiskový balík hodnôt a princípov ID Group zahŕňa ochranu práva, individuálnej slobody a ochrany slobody slova, čím sa približuje výraznejšie tiež prvkom liberálnej demokracie. Deklaruje odmietavý postoj

76 stav aktuálny k dátumu 6.9.2023.

77 pôsobila v EP v poradí šiestom legislatívnom období (2004 – 2009).

78 Stav platný k dátumu 6.9.2023.

voči prejavom alebo sympatiám k totalitným alebo autoritatívnym režimom (ID Group, 2022).

Organizácia ID Group

Hlavnými orgánmi ID Group sú Prezident (The President); Predsedníctvo (The Presidency); Kancelária/Úrad (The Bureau) a Stretnutie ID Group (The Group Meeting). Kompozícia Predsedníctva pozostáva z Prezidenta, zástupcov prezidenta (The Vice-Presidents), Pokladníka (Treasurer) a Dozorcú (Chief Whip). Kancelária/Úrad ID Group by mala obsahovať všetkých členov predsedníctva, vedúcich národných delegácií prípadne iného nominovaného člena národnou delegáciou a prezidenta, zástupcov prezidenta a kvestora EP pochádzajúcich z ID Group. Ďalšími členmi Kancelárie/Úradu ID Group sa, bez možnosti hlasovania v orgáne, môžu stať prezident a generálny sekretár európskej politickej strany, alebo nadácie pripojenej k ID Group, v prípade ak sú poslancami EP, alebo iní členovia ID Group na pozvanie predsedu ID Group. Stretnutie ID Group má v kompetencii možnosť vytvorenia stálych pracovných skupín za účelom asistencie práce v EP (ID Group, 2022).

Výsledky a zastúpenie ID Group v EP

ID Group sa v doterajšom období svojej existencie zúčastnila volieb do EP len jedenkrát, čo priamo súvisí so vznikom jej európskej politickej strany ID v roku 2017. Po výsledku volieb v roku 2019, sa stala piatou najsilnejšou politickou skupinou so 73 poslancami. Úspešnosť predchodcu ID Group, UEN, dosahovala relatívne vyrovnané výsledky. Počas jej fungovania v dvoch legislatívnych obdobiach rokov 1999 – 2004 a 2004 – 2009 získala v priemere 30 poslancov v EP (Európsky parlament, 2019ah; Európsky parlament, 2019ai). Po voľbách v roku 2009 sa kroky bývalých zástupcov UEN rozišli medzi politické skupiny ALDE Group⁷⁹, ECR Group a Europe of Freedom and Democracy Group (ďalej len „EFD Group“). EFD Group po jednom volebnom období ukončila pôsobenie (Európsky parlament, 2019aj).

79 v súčasnosti pôsobí pod názvom Renew Europe.

ΣΤΡΑΤΙΣΚΕ ΠΡΙΕΣΕΨΠΙΚΥ

Tabuľka 26 ID Group – vývoj počtu získaných mandátov, %– podielu mandátov a umiestnenie podľa počtu mandátov v EP v legislatívnych obdobiach medzi rokmi 2004 – 2024

ID Group ⁸⁰	2004 – 2009 ⁸¹	2009 – 2014	2014 – 2019	2019 – 2024
Mandáty	27	x	–	73
%	3,69	x	–	9,72
Umiestnenie podľa počtu mandátov	7	x	–	5

Zdroj: spracovanie autora na základe výsledkov európskych volieb 2004, 2009, 2014 a 2019 (Európsky parlament, 2019ai; Európsky parlament, 2019aj; Európsky parlament, 2019ak; Európsky parlament 2019al).

Politické strany zaradené do skupiny ID Group v členských štátoch EÚ: le­gislatívne obdobie 2014 – 2019

Tabuľka 27 Úspešnosť členov ID Group podľa jednotlivých štátov EÚ – počet získaných mandátov do EP a % podiel hlasov získaných vo voľbách do EP v roku 2019⁸²

Štát/Legislatívne obdobie	2019 – 2024		
	Strana ⁸²	%	Mandáty
Belgicko	VI.Belang	10,19	3
Bulharsko	–	–	–
Cyprus	–	–	–
Česko	SPD	9,14	2
Dánsko	DF	10,76	1
Estónsko	EKRE	12,7	1
Fínsko	PS	13,8	2
Francúzsko	RN	23,34	22
Grécko	–	–	–
Holandsko	–	–	–

80 Identity and Democracy Group pôsobila v rokoch 2004 – 2009 ako Group of Union for Europe of the Nations. V období rokov 2009 – 2014 sa jej zvolení poslanci rozdelili do skupín ALDE, ECR a EFD. Skupina sa obnovila po voľbách v roku 2019 pod názvom Identity and Democracy a nadväzuje na Group of Union for Europe of the Nations.

81 výsledok politickej skupiny Únie za Európu národov, predchodcu ID Group.

82 V tabuľkách sú uvádzané skratky politických strán: VI. Belang – Vlaams Belang; SPD – Svoboda a priama demokracie; DF – Dansk Folkeparti; EKRE – Eesti Konservatiivne Rahvaerakond; PS – Perussuomalaiset; RN – Rassemblement national; AfD – Alternative für Deutschland; FPÖ – Freiheitliche Partei Österreich; LN – Lega Nord Salvini Premier.

Chorvátsko	-	-	-
Írsko	-	-	-
Litva	-	-	-
Lotyšsko	-	-	-
Luxembursko	-	-	-
Maďarsko	-	-	-
Malta	-	-	-
Nemecko	AfD	11	11
Poľsko	-	-	-
Portugalsko	-	-	-
Rakúsko	FPO	17,2	3
Rumunsko	-	-	-
Slovensko	-	-	-
Slovinsko	-	-	-
Spojené kráľovstvo	-	-	-
Španielsko	-	-	-
Švédsko	-	-	-
Taliansko	LN	34,28	28
Spolu		9,72	73

Zdroj: spracovanie autora na základe výsledkov volieb do Európskeho parlamentu v roku 2019 podľa členských štátov EÚ (Európsky parlament, 2019a – Európsky parlament, 2019ac).

Sumárna charakteristika

ID Group sa vyznačuje spájaním tých politických strán, pre ktoré je najvyššou hodnotou ochrana suverenity a identity národných štátov, a ich obyvateľov. Presadzuje fungovanie EÚ ako spolupráce slobodných a národných štátov. Odmieta posilňovanie právomocí a centralizáciu EÚ a transformáciu smerom k nadnárodnému európskemu superštátu. Obhajuje antický odkaz a kresťanskú históriu Európy. Je zástancom národa a národnej identity. Stojí aj na strane ochrany individuálnych slobôd.

Kľúčové prvky: národ, národná identita, suverenita štátov, individuálne slobody

Zaradenie na ľavo-pravej osi politických strán: pravica, krajná pravica

Primárne ideové východiská : konzervativizmus, nacionalizmus

Pozícia voči EÚ: EÚ reformistická, EÚ kritická

Prierez so spolupracujúcou európskou politickou stranou ID: S ID vykazuje najvyššie spojenie v ochrane hodnôt a tradícií národa, národnej identity, a národnej suverenity. Kritickí sú voči posilňovaniu a prenosu právomocí

od národných štátov do rúk EÚ. Odmietajú centralizáciu a jednotné postupy EÚ. Zasadujú sa chrániť všetky špecifické charakteristické znaky národných štátov.

Špecifické ukotvenie európskej politickej strany ID v organizačnej štruktúre ID Group: Predseda a generálny sekretár ID európskej politickej strany sa v prípade, ak sú poslancami EP, môžu stať členmi Kancelárie/Úradu ID Group, avšak bez možnosti hlasovania.

Prierez pozície voči EÚ s ID: totožná (EÚ reformistická)

4 SLOVENSKÉ POLITICKÉ STRANY S ČLENSTVOM V EURÓPSKEJ POLITICKEJ STRANE ALEBO ZASTÚPENÍM V POLITICKEJ SKUPINE EURÓPSKEHO PARLAMENTU⁸³

Kapitola hodnotí slovenské politické strany s formou členstva v európskej politickej strane alebo majúce reprezentantov v politickej skupine EP. Obsah rozboru tvorí v prvom kroku deskripcia vzniku; vzťahu k európskej politickej strane a politickej skupine EP; hodnôt, cieľov a programu; organizácie a riadenia; a výsledkov volieb do NRSR a EP. Nadväzujúci, druhý krok, ponúka sumárnu charakteristiku spolu s určením kľúčových prvkov, zaradeným na ľavo-pravej osi a primárne ideové východiská. Pokračuje uskutočnením identifikácie prierezu v dvoch úrovniach s európskou politickou stranou a politickou skupinou v EP. Zameriava sa na hodnotovo-programovú oblasť, špecifické ukotvenie v organizačno-riadiacej štruktúre a pozície voči EÚ.

4.1 Komunistická strana Slovenska⁸⁴ (KSS)

„Komunistická strana Slovenska pracuje v záujme najslabších a najzraniteľnejších. Naším cieľom je ochrana a zlepšenie podmienok nízko-príjmových osôb, mladých rodín, detí a dôchodcov. Ochránime prírodné a surovinné zdroje tak, aby mohli slúžiť všetkým občanom Slovenska ako aj ďalším generáciám. Cieľom našej strany je demokratický socializmus.“ (KSS, 2023a).

„Komunistická strana Slovenska je politickou stranou v spoločnosti, ktorá je v nezmieriteľnej opozícii proti kapitalistickému režimu. Jej program a ciele sa odvíjajú od odvekých snáh ľudí po spravodlivosti a rovnoprávnosti, od tvorcov marxistického učenia, od medzinárodného robotníckeho hnutia proti vykorisťovaniu“ (KSS, 2023e).

KSS vznikla v roku 1992 zjednotením Komunistickej strany Slovenska „91“ a Zväzu komunistov Slovenska. Je pozorovateľským členom európskej politickej strany PEL, v EP nedisponuje zvoleným poslancom zaradeným do politickej skupiny.

Historicky odkazuje na KSS pôsobiacu pred rokom 1989 s jej postupnou transformáciou na stranu sociálno-demokratického typu (KSS, 2023b). Myšlienково a hodnotovo vychádza z marxisticko-leninského učenia

83 Stav aktuálny k dátumu 7.9.2023.

84 Odkazy na oficiálne účty používaných sociálnych sietí KSS:

Facebook: <https://www.facebook.com/KomunistickaStranaSlovenska/>

a snaží sa nadväzovať na prax výstavby socializmu. Obhajuje pokrokové tradície a prezentuje sa ako strana vlastenecká a internacionálna (KSS, 2019). Snaží sa vyhraniť voči uplatňovaniu nedemokratických a byrokratických metód Komunistickou stranou Československa (ďalej len „KSČ“), na druhej strane odmieta jej jednostrannú kritiku (KSS, 2023c). Aktuálne sa snaží združovať ľudí pôsobiacich najmä v robotníckych profesiách a poľnohospodárstve. Ako spájajúci prvok ľudí aktívnych v KSS je deklarovaná snaha o vybudovanie sociálne spravodlivého spoločenského systému. Podstata systému má podľa KSS spočívať v obmedzení vykorisťovania človeka človekom, drancovania a vykrádania hodnôt vytvorených ľudskou prácou a zdrojov planéty. Takto založený spoločenský systém má predstavovať alternatívu voči kapitalizmu (KSS, 2023b) a triedne rozdelenému svetu (KSS, 2023c). KSS deklaruje pozitívny vzťah k princípom parlamentnej formy demokracie, výkonu moci, a programu prostredníctvom občanov. Hlásí sa k ochrane politických, sociálnych, ekonomických, kultúrnych a národných záujmov tých obyvateľov, ktorí sa živia vlastnou prácou. Podstatné sa javí preferovanie manuálne vykonávaných prác. Orientuje sa na podporu a napĺňanie požiadaviek spoločenských vrstiev obyvateľov, ktorí patria k pracujúcim, nezamestnaným, živnostníkom, malým a stredným podnikateľom, dôchodcom a mladým ľuďom. Osobitne vyjadruje podporu ženám a rodičovstvu (KSS, 2023c).

Jadro politického programu KSS sa pohybuje okolo ambície vybudovať socializmus na súbore princípov, akými sú: demokraticky fungujúca spoločnosť; politická a hospodárska pluralita; samosprávna spoločnosť; sociálna spravodlivosť a prosperita. K súboru princípov, dopĺňa pre občanov v socialistickej spoločnosti možnosť aktívne sa podieľať na zabezpečení svojej vlastnej budúcnosti a uplatňovať svoje zručnosti, a nadanie. Prechod k socializmu ako „nekapitalistickému spoločenskému zriadeniu“, navrhuje uskutočniť demokratickou metódou vo forme volieb. Nadväzujúce poslanie pre KSS predstavuje výkon ekonomického fungovania so socialistickým typom spoločnosti, zakladajúci sa na kombinácii predností centrálného plánovania s trhovými mechanizmami (KSS, 2023c). Ďalšie sektorové ciele KSS sú sústredené na štyri hlavné témy:

1. Spoločenský systém: podporuje základnú formu fungovania spoločnosti založenú na demokracii, politickom pluralizme, existencii súkromného, spoločenského a štátneho vlastníctva; odmieta socializmus 20. storočia a súčasnú formu existencie kapitalizmu; ponúka zriadenie socialistickej spoločnosti založenej v prvom rade na postavení človeka

- a nie na majetku; vníma potrebu odstránenia výlučnosti súkromného vlastníctva kapitálu; deklaruje náklonnosť k forme vládnutia cez ľudovú samosprávu; zasadzuje sa o rovnoprávne postavenie občanov Slovenskej republiky bez ohľadu na národnosť a etnickú príslušnosť; vystupuje proti akýmkoľvek prejavom spojeným s nacionalizmom, separatizmom a iredentizmom.
2. Sociálna spravodlivosť a prosperita: prosperita a výkonnosť ekonomiky vychádza z uplatnenia talentu a schopností každého jednotlivca; za zásadný cieľ považuje zriadenie socialisticko-trhovej ekonomiky ako kombinácie využitia predností trhových mechanizmov s centrálnym plánovaním; presadzuje vytvorenie zmiešaného hospodárstva s obnovou štátnych podnikov, bánk a odstránením zahraničnej ekonomickej „okupácie“; základ nových progresívnych ekonomických vzťahov musí zohľadniť výrobcu – robotníka ako vlastníka alebo spolupodielníka; stavia sa zásadne voči privatizácií národného kapitálu; tvorbu sociálnej politiky podmieňuje ako vzájomný vzťah občana a štátu – nesmie byť občanom zneužívaná; odsudzuje nezamestnanosť a požaduje bezplatnú zdravotnú starostlivosť a lieky pre obyvateľov bez ohľadu na spoločenské postavenie.
 3. Duchovný rozvoj spoločnosti: požaduje spoločnosť založenú na koncepte ideovej tolerancie s právom na vlastný názor; štát považuje za garanta a ochrancu slobodnej voľby svetonázoru s jeho postavením mimo cirkvi a náboženských konfliktov; odľuku cirkvi od štátu považuje za nevyhnutnú; usiluje sa o bezplatnosť vzdelania v základnom rozsahu od najnižších stupňov až po vysokoškolské – za základ sústavy považuje štátne školy; deklaruje pozitívny postoj k ochrane a zachovaniu kresťanských hodnôt, náboženských objektov a kultúrnych pamiatok.
 4. Mier a medzinárodná spolupráca: stavia sa do rozporu s členstvom SR v NATO a požaduje vypísanie referenda o vystúpení SR z NATO; stotožňuje sa s pozíciou SR ako neutrálneho štátu; odmieta blokový výkon zabezpečenia bezpečnosti s náklonnosťou k celoeurópskemu a celosvetovému systému a podporuje internacionalizmus (KSS, 2023d).

Organizácia a členstvo v KSS

Členstvo v KSS sa nedelí do viacerých kategórií alebo druhov, používaný je jediný možný variant. V článku 14 stanov KSS, sa objavuje aj zmienka

o sympatizantoch KSS, tí nie sú priamo v stanovách špecifikovaní. Členom sa v KSS môže stať osoba po dovŕšení veku 18 rokov so SR občianstvom (KSS, 2019). Schéma organizačnej štruktúry KSS používa štvorstupňové usporiadanie s miestnou, okresnou, krajskou a republikovou úrovňou. Kľúčovým orgánom KSS je „Základná organizácia“ s členskou schôdzou združujúca členov podľa miesta bydliska, pracoviska alebo štúdia. Fungovanie na okresnej úrovni zaobstarávajú Okresná konferencia; Okresný výbor a Predsedníctvo Okresného výboru KSS. Na úrovni Vyšších územných celkov zriaďuje Krajské rady KSS s predsedom, hospodárom, predsedami okresných výborov a ďalšími zvolenými členmi. Kľúčové orgány na najvyššej úrovni zabezpečujúce činnosť strany sú Zjazd KSS; Celoštátna konferencia KSS; Ústredný výbor KSS; Predsedníctvo Ústredného výboru KSS; Sekretariát Ústredného výboru KSS; Ústredná revízná komisia KSS a Ústredná rozhodcovská komisia KSS (KSS, 2019). Vo vzťahu k voľbám alebo poslancom EP majú kompetencie: Členská schôdza Základnej organizácie (odporúča kandidátov na poslancov EP); Okresná konferencia (odporúča kandidátov na poslancov EP), Zjazd Ústredného výboru KSS (schvaľuje kandidátnu listinu do volieb na poslancov EP). Osobitne sa k prerokovaniu zostavenia kandidátnej listiny pre voľby poslancov do EP zvoláva Konferencia delegátov zjazdu zvolených okresnými konferenciami KSS (KSS, 2019).

Výsledky vo voľbách do NRSR a EP KSS

KSS bola vo svojej doterajšej histórii zastúpená v NRSR v jednom volebnom období rokov 2002 – 2006. Obdobie od roku 1994 do roku 2002 prinášalo postupný nárast podpory. Naopak od roku 2002 smerom k súčasnosti KSS zaznamenáva významný pokles. V NRSR voľbách v roku 2020, KSS nepredložila kandidátnu listinu a o hlasy obyvateľov sa neuchádzala. Najvýznamnejší úspech vo voľbách do EP zaznamenala KSS v roku 2004, kedy bola historicky najbližšie k získaniu mandátu. V troch nasledujúcich voľbách sa podobný výsledok KSS nepodarilo zopakovať. V roku 2014 sa o hlasy voličov neuchádzala a neskôr v roku 2019 využila spoluprácu so stranou VZDOR, ktorá jej výraznejší úspech nepriniesla.

Tabuľka 28 Volebné výsledky KSS vo voľbách do NRSR a EP v rokoch 1994 – 2020

Volby do NRSR								
Obdobie	1994	1998	2002	2006	2010	2012	2016	2020
% zisk	0,72	2,79	6,32	3,88	0,83	0,72	0,62	–
Mandáty	0	0	11	0	0	0	0	–
Miesto	12	7	7	7	11	14	14	–
Volby do EP								
Obdobie	2004		2009		2014		2019 ⁸⁵	
% zisk	4,54		1,62		1,51		0,62	
Mandáty	0		0		0		0	
Miesto	7		10		13		16	

Zdroj: spracovanie autora na základe výsledkov volieb zverejnených na Štatistickom úrade SR⁸⁶ (Štatistický úrad SR, 1994a; Štatistický úrad SR, 1994b – Štatistický úrad SR, 2020a; Štatistický úrad SR, 2020b).

Sumárna charakteristika

KSS navrhuje vybudovanie sociálne spravodlivého spoločenského systému, ktorého výsledkom bude socializmus. Stavia sa do rozporu s nedemokratickým pôsobením prednovembrovej KSČ. Snaží sa združovať primárne profesie pracujúcich robotníkov a poľnohospodárov. Orientuje sa na nezamestnaných, dôchodcov, ženy a sociálne slabších. Fungovanie spoločnosti zakladá na potrebe ochrany slobody myslenia, vlastného názoru a ochrane duchovných a kultúrnych pamiatok. Za základného garanta ochrany práva a slobôd považuje štát. Požaduje odluku cirkvi od štátu. Presadzuje fungovanie ekonomiky štátu na princípe kombinácie plánovania s trhovým hospodárstvom. Okrem zachovania súkromného vlastníctva podporuje vytvorenie spoločných a štátnych foriem vlastníctva. Za základ progresívnych ekonomických vzťahov považuje výrobcu/robotníka ako zároveň vlastníka. Vystupuje proti prejavom nacionalizmu a separatizmu. Prejavuje sa pozitívne k štátnej, občianskej identite. Stavia sa negatívne voči členstvu v NATO. Podporuje celoeurópsky a celosveto-

85 V koalícii s politickou stranou VZDOR.

86 Kompletný zoznam zdrojov použitých zo Štatistického úradu SR sa nachádza v zozname použitej literatúry, časť výsledkov volieb do NRSR 1994 – 2020 a EP na Slovensku 2004 – 2019. Postup použitých zdrojov je rovnaký pri všetkých nasledujúcich politických stranách v predmetnej kapitole.

vý systém bezpečnosti. V medzinárodnej spolupráci sa prikláňa k internacionalizmu.

Kľúčové prvky: socialistická spoločnosť, trhovo orientovaná ekonomika s plánovaním, sociálna spravodlivosť, anti-kapitalizmus, orientácia na robotníkov a ich identita, kolektivismus, pokrokové tradície, odluka štátu od cirkvi.

Zaradenie na ľavo-pravej osi politických strán: krajná ľavica, ľavica

Primárne ideové východiská: socializmus, marxizmus-leninizmus, sociálna demokracia

Pozícia voči EÚ: bez uvedenej pozície

Prierez so spolupracujúcou európskou politickou stranou PEL: KSS s PEL spája najvýznamnejšie požiadavka transformácie a reformy súčasného trhovo orientovaného ekonomického systému, a spoločnosti. Kritika smeruje voči kapitalizmu, vymedzujú sa tiež voči nedemokratickým pôsobeniam iných komunistických a socialistických strán, alebo sociálnodemokratickým konceptom tretích ciest. Preferujú sociálnu spravodlivosť a solidaritu v spoločnosti.

Prierez so spolupracujúcou politickou skupinou v EP: v súčasnosti nedisponuje poslancom v EP zaradeným do politickej skupiny.

Špecifické ukotvenie európskej politickej strany alebo skupiny v EP v členstve alebo organizačnej štruktúre: Pri voľbách do EP majú pri tvorbe kandidátnych listín právomoc orgány Členská schôdza Základnej organizácie (dáva odporúčanie); Okresná konferencia (dáva odporúčanie); Ústredný výbor KSS (schvaľuje kandidátnu listinu) a Konferencia delegátov zjazdu zvolených okresnými konferenciami

Prierez pozície voči EÚ s PEL: nie je možné určiť

4.2 Smer – Sociálna demokracia⁸⁷ (SMER – SD)

„Strana SMER – sociálna demokracia je najväčšou a najúspešnejšou politickou stranou na Slovensku. Naším cieľom je už od vzniku v roku 1999

87 Odkazy na oficiálne účty používaných sociálnych sietí SMER – SD:

Facebook: <https://www.facebook.com/smersd/>

Telegram: <https://t.me/s/SMERSD>

Youtube: <https://www.youtube.com/c/SMERSociálnaDemokracia>

Instagram: https://www.instagram.com/smer_sd/

TikTok: https://www.tiktok.com/@smer_sd_tiktok

zastupovať záujmy slabších a ohrozených skupín, v politickom súboji presadzovať stabilitu a pokoj v štáte a vybudovať úspešné Slovensko. Hodnotovo je strana Smer – SD vyprofilovaná ako štandardná ľavicová strana, ktorá presadzuje silnú pozíciu štátu v ekonomike a zodpovednosť spoločnosti za ochranu ohrozených skupín obyvateľstva“ (SMER – SD, 2023).

SMER – SD začal existenciu v roku 1999⁸⁸ s neskoršou profiláciou ako tretej cesty, alternatívam voči vtedy pôsobiacej koalícii aj opozícií (SMER – SD, 2023). V roku 2004 integrovala pod seba tri politické strany z ľavicovej stránickej rodiny: Stranu demokratickej ľavice, Sociálnodemokratickú alternatívu a Sociálnodemokratickú stranu Slovenska. Od roku 2005 strana pôsobila pod názvom SMER – sociálna demokracia (SMER – SD). Rok 2022 znamenal úpravu používania názvu smerom k verejnosti na SMER – slovenská sociálna demokracia (skratka SMER – SSD). Uvedená zmena názvu ale nenastala aj v stanovách a v registri politických strán a hnutí. Oficiálny názov subjektu stále znie SMER – sociálna demokracia (SMER – SD)⁸⁹ (Ministerstvo vnútra SR, 2023b). SMER – SD je členom Socialists International (ďalej len „SI“), plným členom európskej politickej strany PES a v EP po voľbách v roku 2019, disponuje tromi poslancami zaradenými v skupine S&D.

Programovými cieľmi uvedenými v stanovách sa hlási k princípom slobody, demokracie, rovnosti, sociálnej spravodlivosti, solidarity a environmentálnej zodpovednosti. Prezентuje pozitívnu náklonnosť k parlamentnej a priamej forme demokracie. Zaväzuje sa k hodnotám, programom a cieľom vyplývajúcim z ich členstva v SI a PES (SMER – SD, 2020). Snaží sa profilovať ako štandardná ľavicová politická strana presadzujúca silné postavenie štátu v ekonomike so zodpovednosťou za sociálnu ochranu obyvateľstva. Deklaruje presadzovanie politiky, ktorá je v prospech ľudí a zvyrazňuje tvorbu opatrení smerujúcich k zvýšeniu starostlivosti a solidarity voči znevýhodneným skupinám obyvateľov. Snaží sa mieriť na znižovanie príjmových rozdielov pri najohrozenejších cieľových skupinách ľudí. V zahraničnom a medzinárodnom prostredí sa SMER – SD považuje za akceptovaného partnera. Vyjadruje potrebu silného postavenia nielen strany SMER – SD, ale aj ochrany štátnych záujmov v európskom priestore (SMER – SD, 2023). Hlbšie predstavenie ideovo hodnotového

88 Pri vzniku v roku 1999 fungovala pod názvom SMER, v rokoch 2003 – 2005 fungovala pod názvom SMER (tretia cesta). Názov SMER (tretia cesta) používala strana do 18.1.2005.

89 Stav platný k dátumu 6.9.2023.

rámca SMER – SD v súčasnosti neponúka v žiadnom z programových dokumentov alebo stanovách. V základnom opise uvádza iba už spomenuté označenie SMER – SD ako štandardnej ľavicovej politickej strany.

Pre účely volieb do NRSR v roku 2023, SMER – SD predstavil rámec programu, ktorý sa primárne orientuje výhradne na zahraničnú politiku.⁹⁰ Prostredníctvom volebného programu s názvom „Návrat suverenity do slovenskej zahraničnej politiky!“ vyjadruje dôraznú požiadavku na presadzovanie a ochranu slovenských, národno-štátnych záujmov. SMER – SD poukazuje na rešpekt voči medzinárodnému právu a nezasahovaniu do vnútorných záležitostí iných štátov. Deklaruje porozumenie voči štátom ako Čína a Vietnam, ktoré sa rozhodli ísť inou cestou formy vládnutia ako je parlamentná demokracia. Členstvo v EÚ považuje SMER – SD ako nenahraditeľné a EÚ vníma ako životný priestor pre Slovensko. Popri tom v otázke fungovania EÚ a jej orgánov apeluje na disponovanie štátov právom na kritiku. Prikláňa sa k znižovaniu oslabovania členských štátov EÚ zrušením práva veta pri rozhodnutiach vyžadujúcich súhlas všetkých členských štátov. Kľúčovo SMER – SD v tvorbe spoločných politík EÚ smeruje k európskej migračnej politike. V otázke členstva v NATO podporuje plnenie záväzkov, ktoré Slovensku z členstva vyplývajú. Ako rozhodujúcu zahranično-politickú udalosť SMER – SD označuje vojnový konflikt na Ukrajine. Podporu Ukrajine má ambíciu vyjadriť iba humanitárnou pomocou, odmieta poskytnutie vojenskej pomoci, ktorá by podľa nej predlžovala trvanie vojenského konfliktu. Ukončenie konfliktu presadzuje na úrovni mierových rokovaní, kde by sa mala prejavíť predovšetkým EÚ. V pokračovaní textu programu sa stavia pozitívne k pamiatke obetí Červenej armády a jej významu pri oslobodzovaní Slovenska ako aj úloh, ktoré zohral bývalý ZSSR. SMER – SD sa vyslovenými volebnými programovými bodmi prikláňa ku konceptu silného štátu. Prítomné je zásadné zvýrazňovanie prvku národno-štátnych záujmov (SMER – SD, 2023).

Organizácia a členstvo v SMER – SD

Členstvo v SMER – SD môže mať podobu zakladajúceho člena, riadneho člena, aktivistu alebo sympatizanta. Status zakladajúceho člena sa získava schválením prípravného výboru strany. Riadnym členom sa môže stať osoba s trvalým pobytom na území SR a zároveň je občanom SR alebo

90 Stav platný k dátumu 6.9.2023.

iného štátu EÚ. Aktivistom a sympatizantom strany sa môže stať občan SR po dovŕšení veku 15 rokov, zakladajúcim a riadnym členom od veku 18 rokov. SMER – SD vychádza z trojstupňového usporiadania úrovni organizačnej štruktúry s ústredím, krajskými a okresnými organizáciami. Medzi ústredné orgány patria: Snem; Predsedníctvo; Ústredná revízna komisia a Rozhodcovská komisia.

Predsedníctvo má v rámci rozsahu pôsobnosti možnosť rozhodnúť o zostavení kandidátnej listiny strany pre voľby do EP alebo môže vylúčiť člena strany, ktorý ako zvolený kandidát strany do EP nevstúpi alebo vystúpi z poslaneckého klubu (SMER – SD, 2020).

Výsledky vo voľbách do NRSR a EP SMER – SD

SMER – SD od svojho vzniku v roku 1999 patrí medzi najúspešnejšie politické strany na Slovensku z perspektívy dosahovaných volebných výsledkov do NRSR aj EP. Pri premiérových voľbách do NRSR v roku 2002, sa strana umiestnila v prvej trojici, čo s odstupom času predstavuje zatiaľ jej najmenej hodnotný výsledok. V rozmedzí volebných období 2006 – 2016 neustále posilňoval pozíciu s vrcholom v roku 2012, kedy nadobudol možnosť vládnuť bez potreby vytvárania koalície. Obdobia začínajúce rokmi 2016 a 2020 pre SMER – SD znamená postupné oslabovanie. Dosiadnutý výsledok v roku 2020 ukončil sériu prvenstiev po štyroch víťazstvách v rade. Vo voľbách do EP, SMER – SD zaznamenáva podobne ako v prípade NRSR dlhodobé úspechy. Najhodnotnejší výsledok SMER – SD dosiahol v roku 2009. Nasledujúce dve volebné obdobia jej podobne ako v prípade NRSR volieb priniesli postupné oslabovanie pozície so znižovaním počtu obsadených mandátov v EP.

Tabuľka 29 Volebné výsledky SMER – SD vo voľbách do NRSR a EP v rokoch 1994 – 2020

Voľby do NRSR								
Obdobie	1994	1998	2002	2006	2010	2012	2016	2020
% zisk	x	x	13,46	29,14	34,79	44,41	28,28	18,29
Mandáty	x	x	25	50	62	83	49	38
Miesto	x	x	3	1	1	1	1	2
Voľby do EP								
Obdobie	2004		2009		2014		2019	
% zisk	16,89		32,01		24,09		15,72	

Mandáty	3 ⁹¹	5 ⁹²	4 ⁹³	3 ⁹⁴
Miesto	3	1	1	2

Zdroj: spracovanie autora na základe výsledkov volieb zverejnených na Štatistickom úrade SR (Štatistický úrad SR, 1994a; Štatistický úrad SR, 1994b – Štatistický úrad SR, 2020a; Štatistický úrad SR, 2020b).

Sumárna charakteristika

SMER – SD sa charakterizuje ako štandardná ľavicová politická strana. V základnej, ľavicovej perspektíve sa hlási k princípom sociálnej spravodlivosti a solidarity. Fungovanie ekonomiky presadzuje so silnou pozíciou a úlohou štátu. Silnú pozíciu štátu dáva do popredia aj v potrebe sociálnej ochrany obyvateľstva, solidarity voči znevýhodneným skupinám obyvateľov a oblasti zahraničnej politiky. V medzinárodnom prostredí mieri na ochranu slovenských národno-štátnych záujmov. Popri ľavicovej orientácii obsadzuje aj konzervatívne spektrum postojov smerované na ochranu národnej identity v zahraničí. Výraznejšie definovanie ľavicových hodnôt a princípov z jej strany v základnom opise, programe alebo stanovách aktuálne absentuje.

Kľúčové prvky: silný štát, sociálna spravodlivosť, ochrana znevýhodnených obyvateľov, národno-štátne záujmy

Zaradenie na ľavo-pravej osi politických strán: ľavica, stredo-ľavica

Primárne ideové východiská: sociálna demokracia, konzervativizmus

Prierez so spolupracujúcou európskou politickou stranou PES: Vo vzťahu k PES sa SMER – SD najvýraznejšie identifikuje v aspektoch sociálnej a ekonomickej spravodlivosti, solidarity a silnej pozícií štátu v riadení.

Pozícia voči EÚ: pro-EÚ

Prierez so spolupracujúcou politickou skupinou v EP S&D: So S&D, SMER – SD spája potreba sociálnej spravodlivosti, solidarity a nerovnosti. Nerovnosť sa chápe v rovine sociálnych alebo ekonomických rozdielov v spoločnosti.

91 zvolení poslanci: Monika Beňová, Miloš Koterec, Vladimír Maňka.

92 zvolení poslanci: Monika Flašíková-Beňová, Vladimír Maňka, Katarína Nevedálová, Monika Smolková, Boris Zala.

93 zvolení poslanci: Monika Flašíková-Beňová, Vladimír Maňka, Maroš Šefčovič, Boris Zala.

94 zvolení poslanci: Monika Beňová, Miroslav Číž, Robert Hajšel.

Špecifické ukotvenie európskej politickej strany alebo skupiny v EP v členstve alebo organizačnej štruktúre: Predsedníctvo strany rozhoduje o kandidátnej listine pre voľby do EP; Predsedníctvo môže vylúčiť poslanca zvoleného do EP v prípade ak vystúpi alebo nevstúpi do poslaneckého klubu.

Prierez pozície voči EÚ s PES: totožná (pro-EÚ)

Prierez pozície voči EÚ s S&D: totožná (pro-EÚ)

4.3 Hlas – Sociálna demokracia⁹⁵ (HLAS – SD)

„Dovoľte nám predstaviť vám novú politickú stranu HLAS – sociálna demokracia. Chceme byť hlasom sociálnej demokracie – pracujúcich, slabších, chorých, všetkých, ktorí potrebujú pomoc. Chceme byť hlasom mladých rodín aj seniorov. Chceme byť hlasom všetkých slovenských regiónov. Chceme byť hlasom hrdého Slovenska v zahraničí. Chceme byť hlasom pre úspešnú budúcnosť našej vlasti“ (HLAS – sociálna demokracia, 2023a).

Strana HLAS – SD vznikla v roku 2020, ktorú založil jej súčasný predseda Peter Pellegrini po odchode zo strany SMER – SD (Ministerstvo vnútra SR, 2023c). HLAS – SD má v súčasnosti status pridruženého člena v európskej politickej strane PES, v EP v aktuálnom volebnom období nedisponuje mandátom.⁹⁶

HLAS – SD, charakterizujúci sa ako sociálno-demokratický subjekt, primárne orientuje svoju politiku na pracujúcich, slabších, chorých, seniorov a mladé rodiny. Snaží sa mieriť na vrstvy obyvateľov, ktoré potrebujú sociálnu pomoc a ochranu. Prostredníctvom programu a cieľov činnosti strany uvedených v stanovách, deklaruje náklonnosť k sociálnym právam, sociálnej ochrane, solidarite a sociálnej spravodlivosti (HLAS – sociálna demokracia, 2023b). Aspekty sociálnej politiky rozvíja o zdravotnú starostlivosť a vzdelávaciu politiku štátu. Prezentuje dôležitú úlohu štátu v poskytovaní ochrany všetkým kľúčovým, cieľovým skupinám obyvateľov, ktorí potrebujú podporu. Pre HLAS – SD sú nimi dôchodcovia, pracujúci, mladí ľudia alebo sociálne slabší. Vyslovuje potrebu ochrany životného prostredia a tvorby politik s ohľadom na ich trvalú udržateľ-

95 Odkazy na oficiálne účty používaných sociálnych sietí HLAS – SD:

Facebook: <https://www.facebook.com/HlasSocialnaDemokracia>

Youtube: <https://www.youtube.com/c/HLASsocialnademokracia>

Instagram: https://www.instagram.com/hlas_socialna_demokracia

96 Stav platný k dátumu 7.9.2023.

nosť spojenú s bojom proti klimatickým zmenám. Záver programu a cieľov stanov deklaruje snahu o kooperáciu v prostredí európskych národov (HLAS – sociálna demokracia, 2023b).

Detailnejší popis hodnotovo-programovej výbavy HLAS – SD obsahujú programové tézy v dokumente s názvom „Sme hlasom ľudí“ (HLAS – sociálna demokracia, 2023c). Obsahuje štyri nosné piliere: sociálny, národný, integračný a protifašistický. Vychádza z vízie fungovania štátu založenom na sociálnej spravodlivosti a istote poskytovaných služieb štátom. Na vrchol orientácie priorít HLAS – SD stavia človeka. V perspektíve strany má každý človek disponovať možnosťou zabezpečiť svoje životné potreby s pomocou štátu, mať rovnaké šance sa prejaviť a nebyť diskriminovaný na základe sociálneho postavenia, a mať sociálne, zdravé, bezpečné a ekologické podmienky na život. Štyri hlavné hodnotové piliere HLAS – SD rozširuje o päť programových tematických okruhov:

1. Moderné Slovensko: predstavuje koncept vybudovania modernej, digitálnej a sociálnej infraštruktúry založenej na spoľahlivosti, bezpečnosti a inklúzií.
2. Zdravé Slovensko: základný cieľ spočíva vo vytvorení zdravotníctva pre každého.
3. Sociálne spravodlivé Slovensko: požaduje ochranu, zlepšenie a rozšírenie sociálnych benefitov; akceptuje potrebu kolektívneho vyjednávania s odborármi a zamestnávateľmi; presadzuje riešenia dostupnosti práce pre každého práceschopného; kritizuje tvorbu sociálnej politiky, ktorá ľudí urobí závislých a neaktívnych; požaduje rozvoj sociálnej ekonomiky s progresívnym zdaňovaním príjmov.
4. Bezpečné Slovensko: stojí na základoch spravodlivého štátu, vláde práva, vnútornej bezpečnosti a migrácie, obrannej politike a zahraničnej politike.
5. Zelené Slovensko: cieľi na udržateľnú budúcnosť, udržateľný rozvoj a ochranu zložiek životného prostredia (HLAS – sociálna demokracia, 2023c).

Manifest sociálnej demokracie pre Slovensko, tvorí záver dokumentu „Sme hlasom ľudí“ (HLAS – sociálna demokracia, 2023c). Prostredníctvom súboru bodov sumarizuje primárnu orientáciu politického programu, ktorými sú: človek a záujmy ľudí; rovnosť príležitostí; sociálne a ekologicky orientovaná ekonomika; obhajoba práce a zamestnancov;

spravodlivosť; ochrana životného prostredia; ochrana tradícií a hodnôt Slovenska; odmietnutie ideológií postavených na nenávisti podnecujúcich k diskriminácií, fašizmu a extrémizmu alebo rešpekt k slobode médií (HLAS – sociálna demokracia, 2023c).

Organizácia a členstvo v HLAS – SD

Členstvo v HLAS – SD tvoria zakladajúci člen, riadny člen a sympatizant. Zakladajúcim členom sa stáva osoba po rozhodnutí prípravného výboru strany. Riadnym členom sa môže stať osoba po dovŕšení 18 rokov, je občanom SR alebo iného členského štátu EÚ s trvalým pobytom na území SR. Pri sympatizantoch nie je stanovená konkrétna limitujúca veková hranica.

Vnútorňa organizácia strany používa trojstupňové usporiadanie s okresnými, krajskými a ústrednými jednotkami. Na ústrednej úrovni sú kľúčovými orgánmi Snem; Predsedníctvo; Rozhodcovská komisia; Revízná komisia; Predseda a podpredsedovia a Generálny manažér. (HLAS – sociálna demokracia, 2023b). Krajská úroveň je zabezpečená Krajskou organizáciou pod vedením Predsedu. Sústavu dopĺňa Krajská rada. Okresná úroveň je riadená Predsedom a Okresnou organizáciou. Predsedníctvo strany má kompetenciu schváliť kandidátnu listinu pre voľby do EP. Pre riešenie európskych tém má HLAS – SD zriadenú pozíciu Tajomníka strany pre zahraničnú a európsku politiku.

Výsledky vo voľbách do NRSR a EP HLAS – SD

HLAS – SD sa v doterajšom období existencie vo voľbách do NRSR a EP o hlasy zatiaľ neuchádzal. Prvé voľby do NRSR absolvuje HLAS – SD v septembri roku 2023, do EP potenciálne v roku 2024.

Sumárna charakteristika

HLAS – SD reprezentuje sociálno-demokratický politický subjekt s náklonnosťou k ochrane človeka a ľudí. Stavia sa do pozície ochrancu všetkých vrstiev obyvateľov, ktorí potrebujú a požadujú pomoc a ochranu od štátu. Zakladá sa na sociálnom, národnom, integračnom a protifašistickom pilieri. Akcentuje na sociálne práva, sociálnu ochranu, solidaritu a sociálnu spravodlivosť. Kritizuje diskrimináciu na základe sociálneho postavenia a požaduje rovnosť príležitostí. Princíp rovnosti dostupnosti v sociálnej politike rozvíja o zdravotnícku starostlivosť a vzdelávací sys-

tém. Vníma požiadavku postavenia štátu vo fungovaní ekonomiky na sociálnych a ekologických prvkoch s progresívnym zdaňovaním. Obhajuje prácu zamestnancov s pozíciou odborov pri rokovaní. Prejavuje pozitívny vzťah k udržateľnému životnému prostrediu a ochrany ekológie. Je v rozpore s ideovými myšlienkami podnecujúcimi k diskriminácii, fašizmu a extrémizmu.

Kľúčové prvky: sociálna ochrana, solidarita, sociálna spravodlivosť, silný štát, ochrana zamestnancov, ochrana životného prostredia, sociálna ekonomika

Zaradenie na ľavo-pravej osi politických strán: ľavica, stredo-ľavica

Primárne ideové východiská: sociálna demokracia

Pozícia voči EÚ: pro-EÚ

Prierez so spolupracujúcou európskou politickou stranou PES: HLAS – SD sa stotožňuje s PES v okruhu tém súvisiacimi so sociálnou a ekonomickou spravodlivosťou, sociálnou ochranou a solidaritou. Prikláňajú sa na stranu silnejšieho postavenia štátu a verejných inštitúcií ako autority v spoločnosti. Vyhraňujú sa voči myšlienkam a prejavom spojenými s fašizmom alebo diskrimináciou. Podporujú spravodlivé a progresívne pre-rozdeľovanie bohatstva a systému zdaňovania. Popri sociálnom modeli fungovania ekonomiky vnímajú potrebu ochrany životného prostredia.

Prierez so spolupracujúcou politickou skupinou v EP: v súčasnosti nedisponuje poslancom v EP zaradeným do politickej skupiny.

Špecifické ukotvenie európskej politickej strany alebo skupiny v EP v členstve alebo organizačnej štruktúre: Predsedníctvo rozhoduje o kandidátnej listine pre voľby do EP; Funkcia Tajomníka pre európsku a zahraničnú politiku.

Prierez pozície voči EÚ s PES: totožná (pro-EÚ)

4.4 Progresívne Slovensko⁹⁷ (PS)

„Progresívne Slovensko vzniklo ako politické hnutie, ktorého cieľom je prezentovanie progresívnych riešení spoločenských problémov a spájanie ľudí,

97 Odkazy na oficiálne účty používaných sociálnych sietí PS:
 Facebook: <https://www.facebook.com/ProgresivneSlovensko>
 Youtube: <https://www.youtube.com/c/ProgresivneSlovensko>
 Instagram: https://www.instagram.com/progresivne_sk/
 Twitter: https://twitter.com/progresivne_sk

ktorí túto spoločnú predstavu zdieľajú. Sme politické hnutie, ktorého cieľom je ponúkať progresívne riešenia a spájať ľudí, ktorí chcú takú spoločenskú zmenu presadiť. Chceme modernú krajinu, ktorá je otvorená, solidárna, a na ktorú môžeme byť všetci hrdí. Chceme krajinu, ktorá má nádej“ (PS, 2023a).

PS vzniklo v roku 2016 ako občianske združenie (PS, 2023a), neskôr ako politická strana zaregistrovaním v roku 2017 (Ministerstvo vnútra, 2023d). Od roku 2018 sa stalo súčasťou európskej politickej strany ALDE, kde aktuálne disponuje statusom plného člena. V EP disponuje tromi zástupcami začlenenými do politickej skupiny Renew Europe.

Vo všeobecnosti hodnoty PS stoja na troch základných prvkoch: progrese, slobode a rovnosti. Progres vo vnímaní PS vyjadruje posun v spoločnosti k lepšiemu, ktorý musí byť citelný pre všetkých. Má motivovať úspešnejších a zároveň pomáhať tým, ktorí zaostávajú. Pri slobode PS verí v koncept a pozíciu jednotlivca v spoločnosti. Slobodnú spoločnosť ďalej spája s empatiou a solidaritou medzi ľuďmi navzájom. V kategórií rovnosti PS apeluje na rovnosť vo všetkých právach. Ich chápanie rovnosti smeruje k ochrane slabších, ktorým vznikajú prekážky v naplňaní svojich práv a nastáva vtedy, keď každý môže byť tým, kým sám chce byť. PS uvedeným postojom reflektuje k rovnakým príležitostiam spojenými s osobnou zodpovednosťou jednotlivca (PS, 2023a). V komplexnejšom vyjadrení PS v stanovách strany uvádza súbor siedmych hodnôt, ktorými sú: liberálna demokracia; sloboda; ľudská dôstojnosť; rovnosť; spravodlivosť; udržateľný rozvoj; európska a medzinárodná spolupráca (PS, 2023b). Vízia PS (2018) prostredníctvom desatora zachádza pri hodnotách ešte hlbšie a dopĺňa aj východiskové princípy: progres; slobodu; rovnosť; poznávanie a krásu; spravodlivú spoločnosť; ekonomika ako nástroj rozvoja; udržateľné prostredie; demokratické inštitúcie; Európa, svet a budúcnosť. Popri uvedených hodnotách požaduje podporu a ochranu princípov demokratického právneho štátu a vyslovuje tézu, že sa neviaže na žiadnu ideológiu alebo náboženstvo. Na hodnoty nadväzujúce programové ciele, spomenuté v stanovách PS, sa vzťahujú k podpore a presadzovaniu politík rozvíjajúcich základné hodnoty v spoločnosti. Spoločnosť v ich rozmere je vnímaná ako otvorená a solidárna (PS, 2023b).

Zásadné rozvinutie hodnôt a ideových myšlienok PS je rozpracované v dokumente Vízia jednej krajiny (PS, 2018). V obsahu PS argumentuje ako východiskový myšlienkový smer progresivizmus, spolu s celkovou víziou PS. Progresívne ideový koncept PS opiera o princíp rozvoja ľudskej

slobody. Vyslovuje hypotézu o slobode každého jednotlivca, ktorá rastie vtedy, ak je súdržnejšia spoločnosť ako celok. Slobodu PS ďalej chápe ako nezávislosť od vonkajších zásahov, môcť rozhodovať samostatne o svojej budúcnosti ako aj mať rovnaký prístup k príležitostiam bez ohľadu na pomery, z ktorých jednotlivec pochádza. V argumentácii sa ďalej vyhranuje voči konzervatívnym, nacionalistickým, ale aj sociálno-demokratickým stranám, ktoré podľa progresívnych strán nie sú schopné opustiť ochranársku a defenzívnu pozíciu. Zmenu progresívne strany vnímajú ako príležitosť a nie hrozbu (PS, 2018). V okruhu sektorových tém PS poukazuje na dôležitosť budúceho nastavenia ekonomických modelov vo vzťahu k udržateľnosti sociálneho štátu. Vymedzuje sa voči extrémistickým a anti-systémovým hnutiam, ktoré budú vo vnímaní PS viac cieľiť na spoločenské zmeny, hodnoty bezpečnosti, ochrany národa a ochrany pred rozvratom starého sveta. PS opäť dopĺňa akcent na progres a ochotu k vývoju spoločnosti. Kritizuje slovenské politické strany opierajúce sa o tendencie a propagáciu represie voči menšinám na Slovensku alebo proti vybraným náboženstvám. Stavia sa pozitívne k občianskej identite a občianstvu. Významnú tému pre PS zastupuje aj environmentálna problematika s klimatickými zmenami a udržateľným rozvojom. Apeluje na tvorbu cirkulárnej ekonomiky a tvorbe verejných politík smerujúcich k obnoviteľným zdrojom, energetickej efektívnosti a ochrane prírodných ekosystémov (PS, 2018).

Organizácia a členstvo v PS

PS rozpoznáva dva druhy členov: riadnych a zakladajúcich. Zakladajúcim členom sa stáva osoba, ktorej členstvo schválil Prípravný výbor hnutia ešte pred termínom konania ustanovujúceho Snemu. Status riadneho člena nadobúda osoba, ktorú prijal oprávnený orgán hnutia.⁹⁸ Členom môže byť osoba po dosiahnutí veku 18 rokov, má trvalý pobyt na území SR a je občanom SR alebo iného členského štátu EÚ. Popri riadnom a zakladajúcom členom môže byť osoba aj v pozícií podporovateľa hnutia. Ten sa môže označovať ako aktivista, sympatizant alebo podporovateľ. Podporovateľom hnutia môže byť osoba po dosiahnutí 15 rokov, so SR občianstvom alebo iného štátu EÚ (PS, 2023b). PS používa pri druhoch členstiev a podpory hnutia vždy dvojtvar pre odlíšenie pohlavia. Organizačná štruktúra PS vychádza z dvojestupňového usporiadania s re-

98 Na základe návrhu Sekretariátu prihlášku prerokuje Predsedníctvo (PS, 2023).

publikovou a miestnou úrovňou. Za základné organizačné jednotky sú označené miestne bunky. Na republikovej úrovni sú orgánmi PS s celoslovenskou pôsobnosťou Snem; Predsedníctvo⁹⁹; Dozorná rada; Rozhodcovská komisia; Sekretariát a Republiková rada (PS, 2023b). Poslanec EP sa stáva automaticky delegátom Snemu. Predsedníctvo hnutia môže rozvíjať spoluprácu s partnerskými politickými subjektmi v EÚ a v zahraničí (európska politická strana, skupina v EP alebo iné subjekty).

Výsledky vo voľbách do NRSR a EP PS

Volebné výsledky PS sa v doterajšom období jej existencie vzťahujú k celkovému súčtu dvoch účastí. Po jednom raze sa zúčastnila volieb do NRSR aj EP. V oboch prípadoch do volieb vstúpila v oficiálnej koalícii s politickou stranou SPOLU. Prvé voľby do NRSR koalícii PS so SPOLU, neprinieslo požadovaný 7% podiel získaných hlasov a subjekt zostal s mimoparlamentnou pozíciou. Voľby do EP v roku 2019 na druhej strane znamenali jej najvýznamnejší úspech spojený s víťazstvom. Výsledkom bol zisk celkovo štyroch mandátov do EP, pričom stranu PS reprezentujú traja poslanci aktuálne začlenení do politickej skupiny Renew Europe.

Tabuľka 30 Volebné výsledky Progresívneho Slovensko vo voľbách do NRSR a EP v rokoch 1994 – 2020

Volby do NRSR								
Obdobie	1994	1998	2002	2006	2010	2012	2016	2020 ¹⁰⁰
% zisk	x	x	x	x	x	x	x	6,96
Mandáty	x	x	x	x	x	x	x	0
Miesto	x	x	x	x	x	x	x	5
Volby do EP								
Obdobie	2004		2009		2014		2019 ¹⁰¹	
% zisk	x		x		x		20,11	
Mandáty	x		x		x		4 ¹⁰²	
Miesto	x		x		x		1	

Zdroj: spracovanie autora na základe výsledkov volieb zverejnených na Štatistickom úrade SR (Štatistický úrad SR, 1994a; Štatistický úrad SR, 1994b – Štatistický úrad SR, 2020a; Štatistický úrad SR, 2020b).

99 PS používa opäť dvojitvar na rozlíšenie pohlavia (napr. Predseda/Predsedníčka).

100 V koalícii s politickou stranou SPOLU (fungujúca v súčasnosti pod názvom Demokrati)

101 V koalícii s politickou stranou SPOLU (fungujúca v súčasnosti pod názvom Demokrati).

102 zvolení poslanci v koalícii so stranou PS: Vladimír Bilčík, Martin Hojsík, Michal Šimečka, Michal Wieszik.

Sumárna charakteristika

PS reprezentuje náklonnosť k hodnotám a princípom progresu, slobody, rovnosti, liberálnej formy demokracie, spravodlivosti, právneho štátu a ekológie. Liberálnu podstatu hnutia dotvárajú sloboda a rovnosť. Hodnotu slobody posúva na úroveň možnosti rozhodovať sa samostatne a nezávisle o svojej budúcnosti bez externých vplyv alebo nariadení štátu. Vyzdvihuje úlohu jednotlivca v spoločnosti, v ktorej sú si všetci rovní. Prvok rovnosti sa dostáva do popredia aj pri spravodlivosti a prístupu k príležitostiam. Zastáva pokrok a progres v spoločnosti najmä pri rozvoji ľudskej slobody. Vo všeobecnosti sa vyhraňuje sa voči konzervatívnym, nacionalistickým, ale aj sociálno-demokratickým subjektom. Kritizuje ich neschopnosť opustiť ochranársku a defenzívnu pozíciu smerom k ďalšiemu pokroku. Je v rozpore s tendenciami namierenými voči menšinám v spoločnosti a náboženstvám. Staví sa pozitívne k občianskej identite. Prejavuje pozitívny postoj k environmentálnym témam cez apel na potrebu ochrany životného prostredia a zvyšovanie miery tvorby verejných politík k využívaniu obnoviteľných zdrojov, energetickej efektívnosti a ochrane prírodných zdrojov.

Kľúčové prvky: sloboda, rovnosť, jednotlivec, progres, spravodlivosť, životné prostredie

Zaradenie na ľavo-pravej osi politických strán: stred, stredo-ľavica

Primárne ideové východiská: liberalizmus, progresivizmus

Pozícia voči EÚ: pro-EÚ

Prierez so spolupracujúcou európskou politickou stranou ALDE: Na ALDE PS nadväzuje v spojitosti s hodnotami a témami podporujúcimi liberálnu formu demokracie, ochranou slobody a demokracie a pozíciou jednotlivca v spoločnosti. Podporujú tvorbu politík rešpektujúcich životné prostredie a ekológiu. Prikláňajú sa k súťaživej forme ekonomiky s prvkom rovného prístupu k príležitostiam.

Prierez so spolupracujúcou politickou skupinou v EP Renew Europe: PS a Renew Europe sa stretávajú východiskovo v hodnotách obhajujúcich slobodu, jednotlivca v spoločnosti a liberálnej demokracie. Významne sa do popredia záujmu dostáva princíp rovnosti v spoločnosti. Vyhraňujú sa voči nacionalistickým a extrémistickým politickým subjektom. Zastávajú politiky podporujúce ochranu a rešpekt voči životnému prostrediu.

Špecifické ukotvenie európskej politickej strany alebo skupiny v EP v členstve alebo organizačnej štruktúre: Poslanec EP sa stáva členom Snemu;

Predsedníctvo rozvíja spoluprácu s partnerskými subjektmi v EÚ a zahraničí (európska politická strana, skupina EP alebo iné subjekty).

Prierez pozície voči EÚ s ALDE: totožná (pro-EÚ)

Prierez pozície voči EÚ s Renew Europe: totožná (pro-EÚ)

4.5 Demokrati¹⁰³

„Sme Demokrati. Sme politická strana stredú. Spájame konzervatívne a liberálne orientovaných ľudí. Uprednostňujeme spoluprácu pred konfrontáciou. Sme silnou garanciou Slovenska ako seabvedomej súčasti slobodného západného demokratického sveta. Ponúkame zodpovedné odborné riešenia pre bezpečný a prosperujúci život v našej krajine. Urobíme všetko preto, aby sa na Slovensku spokojne žilo každému, bez ohľadu na pôvod, pohlavie, vierovyznanie, národnosť, či sexuálnu orientáciu“ (Demokrati, 2023a).

Demokrati v počiatkoch existencie fungovali od roku 2018 pod názvom SPOLU – občianska demokracia. Vo vedení strany sa na pozícií predsedu v rozmedzí rokov 2018 až 2023 vystriedali Miroslav Beblavý, Juraj Hipš a Miroslav Kollár (Ministerstvo vnútra, 2023e). V januári 2023 sa subjekt premenoval z názvu SPOLU – občianska demokracia na Modrú koalíciu a začal novú spoluprácu s tímom Mikuláša Dzurindu. Ambíciou bolo združovať aj prípadné ďalšie politické strany v širšej koalícii, najmä s výhľadom volieb do NRSR v roku 2023. Projekt „Modrá koalícia“ ukončil pôsobenie v marci 2023, kedy došlo k zmene názvu na „Demokrati“. Predsedom Demokratov sa zároveň stal Eduard Heger (Ministerstvo vnútra, 2023e). Demokrati sú plným členom európskej politickej strany EPP, v EP reprezentuje jedným mandátom politickú skupinu EPP Group. Programové piliere politiky Demokrati chápu v rovine zmluvy a tvorbu programu zároveň ako jednu zo základných úloh politickej strany pri fungovaní v straníckom systéme. Politika Demokratov stojí na programe s piatimi piliermi, ktorý je základom pre ich kľúčový strategický cieľ. Ten reprezentuje návrat SR na reálne dobíhanie životnej úrovne ekonomiky najvýkonnejších členských štátov EÚ. Medzi päť pilierov Demokratov patrí:

103 Odkazy na oficiálne účty používaných sociálnych sietí strany Demokrati:

Facebook: <https://www.facebook.com/smeDemokrati>

Youtube: <https://www.youtube.com/@smedemokrati>

Instagram: https://www.instagram.com/sme_demokrati/

1. Zdravé Slovensko: považované za kľúčový problém a výzvu efektívneho fungovania štátu; cieľom je efektívne vynakladať zdroje štátu na poskytovanie modernej zdravotnej starostlivosti; pilier sa prepája s ochranou životného prostredia a investíciami do jeho ochrany.
2. Vzdelané Slovensko: východiskom sú investície a prispôsobenie systému vzdelávania; pedagógovia ako stredobod politiky vzdelávania; vytváranie modelu konkurencieschopnosti slovenských vysokých škôl.
3. Bezpečné Slovensko: stojí na jasnom geopolitickom ukotvení v členstvách v NATO a EÚ; vyjadruje potrebu zabezpečenia ochrany informačného priestoru spolu s kybernetickým prostredím.
4. Angažované Slovensko: vyjadruje potrebu reorganizácie fungovania štátu s dokončením decentralizácie verejnej správy, znížením byrokracie a zoštiehlovaním zásahov a riadenia; ambícia vedie k maximalizácii sféry rozhodovania jednotlivca o svojom živote a reálnu aplikáciu princípu subsidiarity v praxi.
5. Sociálne Slovensko: počíta so súdržnou, inkluzívnou spoločnosťou, kde je zabezpečená sociálna starostlivosť o zraniteľných; navrhuje koncept postupnej prípravy a návratu do spoločnosti tých, ktorí prekonali nepriaznivú životnú situáciu; smeruje k odstráneniu podpory mentality závislosti na finančnej podpore zo strany štátu (Demokrati, 2023c).

Politická vízia Demokratov sumarizuje potenciálny budúci stav Slovenska ohrozený rokom 2023, v prípade získania pozície vládnej strany. Základmi fungovania štátu Demokratov sú pokoj, dôvera, decentralizácia, fungujúca demokracia a právny štát a rešpekt k ľudským právam. Bezpečnosť štátu garantuje armáda spolu s ukotvením v kolektívnom systéme NATO. Ekonomická a sociálna prosperita na druhej strane má plynúť z členstva v EÚ (Demokrati, 2023d).

Východiskové hodnoty Demokratov začínajú zdravím, ktoré chápu ako základ života každého obyvateľa a reprezentuje zároveň úvodný pilier programu strany. Pokračujú nastavením na koncept demokracie so slobodou, spravodlivosťou, rovnosťou a solidaritou. Liberálnu demokraciu, Demokrati považujú za najlepšiu z možných foriem vlády spolu so spoluprácou, súťažou myšlienok a programov, a decentralizovanou spoločnosťou, kde má mať každý jednotlivec maximálnu možnosť v rozhodovaní sa na účasti na fungovaní štátu. Neodmysliteľnou súčasťou demokracie je právny štát s vládou zákona a nie vládou zákonom. Pri hodnotách sa Demokrati významne sústreďia aj na podstatu slobody slova, úlohu mé-

dií a primeranú reguláciu platforiem sociálnych sietí cez politiky EÚ (Demokrati, 2023d). Na hodnoty Demokrati nadväzujú princípmi, ktorými sa riadia pri výkone politickej činnosti a aktivite. Sú nimi zodpovednosť pred občanmi za svoj dočasný výkon politiky; uprednostnenie záujmu štátu; prekladanie faktov pre riešenia; otvorenosť k spolupráci; transparentnosť a kontrola verejných inštitúcií; odmietanie komunistickej a fašistickej ideológie; odmietanie možnosti vlády so stranami s vednými s korupčným pozadím alebo anti-systémovým zameraním; štihlosť a efektívnosť vedenia štátu; vyrovňovanie sociálno-ekonomických regionálnych rozdielov; netolerovanie diskriminácie, rasizmu a antisemitizmu; pokračovanie integrácie a rozširovanie členov v EÚ a podpora členstva SR v NATO (Demokrati, 2023d).

Organizácia a členstvo v Demokratoch

Členom v strane Demokrati sa môže stať osoba po dovŕšení veku 18 rokov, má trvalý pobyt na území SR a je občanom SR, prípadne iného členského štátu EÚ. Demokrati členstvo špeciálne nerozdeľujú, ale používajú iba jednu formu. Pokiaľ sa osoby pre rôzne dôvody nechcú angažovať ako členovia strany, Demokrati ponúkajú možnosť stať sa sympatizantom. Podmienkou je dosiahnutie veku 16 rokov (Demokrati, 2023b). Organizačné fungovanie zabezpečuje trojstupňová štruktúra s okresnými organizáciami, krajskými organizáciami a republikovými orgánmi. Okresné a krajské organizácie pôsobia ako orgány s miestnou pôsobnosťou. Sú nimi na úrovni okresu, Okresný snem a na úrovni kraja, Krajský snem a Krajská rada. Republikovými orgánmi s celoslovenskou pôsobnosťou sú: Republikový snem, Republikové predsedníctvo, Etická komisia, Revízná komisia a Rozpočtová rada. Vo vzťahu k európskej politickej strane alebo skupine EP nepoužíva žiadny špecifický prvok (Demokrati, 2023b).

Výsledky vo voľbách do NRSR a EP Demokratov

Volebné výsledky Demokratov sa vzťahujú výhradne k fáze existencie pod názvom SPOLU – občianska demokracia. Vo voľbách do NRSR v roku 2020 sa rozhodla vstúpiť v oficiálnej koalícii s politickou stranou Progressívne Slovensko. Napriek výslednému piatemu miestu sa im nepodarilo získať potrebný 7% podiel hlasov určených pre koalíciu dvoch politických strán k získaniu mandátov v NRSR. EP voľby 2019 znamenali pre strany SPOLU – občianska demokracia a PS najvýznamnejší úspech. Výsled-

kom bolo prvé miesto a zisk celkovo štyroch mandátov v EP, z ktorého jeden patril strane SPOLU – občianska demokracia. V súčasnosti získaným mandátom disponuje strana Demokrati, ktorú zastupuje Vladimír Bilčík v politickej skupine EPP Group.

Tabuľka 31 Volebné výsledky Demokratov vo voľbách do NRSR a EP v rokoch 1994 – 2020

Voľby do NRSR								
Obdobie	1994	1998	2002	2006	2010	2012	2016	2020 ¹⁰⁴
% zisk	x	x	x	x	x	x	x	6,96
Mandáty	x	x	x	x	x	x	x	0
Miesto	x	x	x	x	x	x	x	5
Voľby do EP								
Obdobie	2004		2009		2014		2019 ¹⁰⁵	
% zisk	x		x		x		20,11	
Mandáty	x		x		x		4 ¹⁰⁶	
Miesto	x		x		x		1	

Zdroj: spracovanie autora na základe výsledkov volieb zverejnených na Štatistickom úrade SR (Štatistický úrad SR, 1994a; Štatistický úrad SR, 1994b – Štatistický úrad SR, 2020a; Štatistický úrad SR, 2020b).¹⁰⁵¹⁰⁶

Sumárna charakteristika:

Demokratov definuje náklonnosť k fungujúcej demokracii, právnemu štátu a rešpektu voči ľudským právam. Stavia sa primárne do centristickej pozície s občiansko-demokratickým smerovaním. Tú demokrati dopĺňajú o sústredenie sa na liberálnu podstatu demokracie so slobodami a rovnosťou v spoločnosti. Zvýrazňujú podstatu jednotlivca v spoločnosti a jeho zodpovednosť v rozhodovaní sa o svojej budúcnosti. Fungovanie spoločnosti a štátu chápu v decentralizovanej podobe. Preferujú minimálny štát s efektívnym vedením. Sú v rozpore s komunistickou alebo fašistickou ideológiou. Mierny sociálny rozmer sa prejavuje v perspektíve vyrovnávania sociálno-ekonomických rozdielov v spoločnosti. Podporujú členstvo SR v EÚ a NATO. Politický program Demokratov sa sústreďí

104 v koalícii so stranou PS.

105 v koalícii so stranou PS.

106 zvolení poslanci v koalícii so stranou PS: Vladimír Bilčík, Martin Hojsík, Michal Šimečka, Michal Wieszik.

na oblasti zdravotníctva, vzdelávania, bezpečnosti, verejnej správy a sociálnej politiky.

Kľúčové prvky: demokracia, slobody, minimálny štát, jednotlivec v spoločnosti,

Zaradenie na ľavo-pravej osi politických strán: stred, stredo-pravica

Primárne ideové východiská: liberalizmus, (liberálna demokracia)

Pozícia voči EÚ: pro-EÚ

Prierez so spolupracujúcou európskou politickou stranou EPP: S EPP sa Demokrati stretávajú primárne v otázke demokracie a rešpektu voči slobodám a právam. Spoločne tiež inklinujú k sociálnej podobe vyrovnávania rozdielov v spoločnosti.

Prierez so spolupracujúcou politickou skupinou v EP EPP Group: Hodnotový prierez s EPP Group nastáva najvýznamnejšie v otázke demokracie a jej princípov fungovania založenými na slobodách a právnom štáte. Stretávajú sa aj v perspektíve subsidiarity a decentralizácie fungovania štátov. Spoločný, pozitívny postoj prejavujú k sociálnym otázkam vyrovnávania rozdielov v spoločnosti.

Špecifické ukotvenie európskej politickej strany alebo skupiny v EP v členstve alebo organizačnej štruktúre: bez ukotvenia v stanovách strany.

Prierez pozície voči EÚ s EPP: totožná (pro-EÚ)

Prierez pozície voči EÚ s EPP Group: totožná (pro-EÚ)

4.6 Szövetség Magyarok. Nemzetiségek. Regiók./Aliancia – Maďari. Národnosti. Regióny¹⁰⁷ (SZÖVETSÉG – ALIANCIA)

„Strana zastupuje maďarskú komunitu na celoštátnej, regionálnej a lokálnej úrovni a zaväzuje sa zastupovať i ďalšie národnostné komunity žijúce na Slovensku a ľudí žijúcich v južných a východných regiónoch“ (SZÖVETSÉG – ALIANCIA, 2023a).

SZÖVETSÉG – ALIANCIA, činná od roku 2019, pôvodne založená pod názvom „Összefogás – Szolidaritás“. Po mesiaci existencie od dátumu¹⁰⁸ registrácie, sa premenovala na politickú stranu „Magyar Közösségi Összefogás – Maďarská komunitná szolidaritás“ (MKÖ – MKS). S daným názvom fungovala do roku 2021, kedy pristúpila k zmene na

107 Odkazy na oficiálne účty používaných sociálnych sietí Aliancie:

Facebook: <https://www.facebook.com/stranaaliancia/>

108 Strana bola zaregistrovaná 22.10.2019 (Ministerstvo vnútra SR, 2023f).

súčasne používanú „SZÖVETSÉG – ALIANCIU“ (Ministerstvo vnútra SR, 2023f). Pre účely volieb do NRSR v roku 2020, poskytla po vzájomnej dohode priestor na volebnej kandidátke subjektom „Strane maďarskej komunity – Magyar Közösség Pártja“ (ďalej len „SMK – MKP“) a „Maďarskému fóru – Magyar Fórum“ (ďalej len „MF – MF“). Po dohode strán MKÖ – MKS, SMK – MKP a MOST – HÍD, sa pôvodná MKÖ – MKS v roku 2021 premenovala na spomenutú „SZÖVETSÉG – ALIANCIU“ a funguje ako ich integrujúci subjekt. Vnútorne fungovanie SZÖVETSÉG – ALIANCIA je založené na systéme troch platforiem prezentujúce tri bývalé politické strany: platforma SMK – MKP; platforma MOST – HÍD a platforma Összefogás – Spolupatričnosť. Zo stanov strany ďalej vyplýva, že každý člen sa musí prihlásiť k jednej z platforiem (SZÖVETSÉG – ALIANCIA, 2021). SZÖVETSÉG – ALIANCIA disponuje plným členstvom v európskej politickej strane EPP, v EP ju v aktuálnom volebnom období nezastupuje žiadny poslanec. Budúcnosť si podľa základných princípov, politického a ideového zaradenia strany, bude predstavovať naďalej v rámci štruktúr EPP (SZÖVETSÉG – ALIANCIA, 2023a).

Základné princípy SZÖVETSÉG – ALIANCIE sú orientované okolo kategórií práv, slobôd a aspektov fungovania demokracie. Na vrchol pyramídy svojich princípov umiestňuje zastupovanie maďarskej komunity a ďalších národnostných komunít, od celoštátnej až po lokálnu úroveň. Hlásia sa k presadzovaniu princípov demokracie, právneho štátu, pluralizmu a občianskej spoločnosti. Inklinuje k trhovému hospodárstvu a slobodnej súťaži, pričom zastáva ekologicko-sociálne nastavenie trhového hospodárstva (SZÖVETSÉG – ALIANCIA, 2023a). K základným princípom SZÖVETSÉG – ALIANCIA pripája základné ciele kombinujúce tri programové dokumenty kooperujúcich platforiem: Občiansku víziu (2016); Inštitucionálne podmienky zachovania a rozvoja maďarskej komunity na Slovensku a hospodárskeho rozvoja južného Slovenska (2014); Základné podmienky prežitia a rozvoja Maďarov na Slovensku (2012) (SZÖVETSÉG – ALIANCIA, 2023b). Jadro cieľov predstavuje politika identity namierená na maďarskú komunitu. Sektorové politiky dopravy, životného prostredia, pôdohospodárstva a regionálneho rozvoja sú nastavené na realizáciu skvalitňovania podmienok predovšetkým v južných regiónoch s vyššou reprezentáciou maďarskej národnosti. Zastáva presadenie zmeny územnosprávneho členenia Slovenska tak aby v čo najvyššej miere zohľadňovalo prirodzené, ekonomické, geografické a etnografické regióny. Popri primárnom zastupovaní maďarskej národnostnej menši-

ny, SZÖVETSÉG – ALIANCIA ako druhú najvýznamnejšiu vníma ruskú národnostnú menšinu. Pri ďalších národnostných zastúpeniach postupuje všeobecným uchopením (SZÖVETSÉG – ALIANCIA, 2023b). Pre prípad získania vládnej pozície, SZÖVETSÉG – ALIANCIA pripravila zoznam aj konkrétnych cieľov, priamo nadväzujúcich na základné ciele strany. Snaha činnosti bude mieriť na zmenu Preambuly Ústavy SR smerom k zabezpečeniu rovnosti štátotvorného národa a autochtónnych národností; odstránenie asymetrického stavu preferovaného štátneho jazyka, uznaním maďarského jazyka ako regionálneho úradného jazyka na území južného Slovenska; rozšíreniu rozhlasového a televízneho vysielania programov národnostných menších vo verejnoprávnych médiách; zabezpečeniu vyváženého prerozdelenia finančných prostriedkov medzi regióny so zreteľom na južné a východné Slovensko (SZÖVETSÉG – ALIANCIA, 2023c).

Organizácia a členstvo v SZÖVETSÉG – ALIANCIA

SZÖVETSÉG – ALIANCIA aplikuje jednu formu členstva bez ďalších iných možností byť sympatizantom prípadne aktivistom. Členstvo podobne nie je ďalej kategorizované. Členom môže byť osoba od dosiahnutia veku 18 rokov s trvalým pobyt na území SR, občianstvom SR, alebo iného členského štátu EÚ (SZÖVETSÉG – ALIANCIA, 2021). Organizačná štruktúra SZÖVETSÉG – ALIANCIE vychádza zo štvorstupňového usporiadania orgánov s miestnou, okresnou, krajskou a republikovou úrovňou. Činnosť na republikovej úrovni obstarávajú Republikový kongres; Republiková rada; Republikové predsedníctvo; Predseda a podpredseda; Republikové grémium; Rozhodcovská komisia a Revízna komisia. Na krajskej úrovni vykonáva činnosť Krajská rada, v prípade okresu sú aktívne Okresná konferencia; Okresné predsedníctvo, Okresný predseda a podpredsedovia a Okresné grémium. Do štruktúry na miestnej úrovni patria Členská schôdza, predsedníctvo miestnej organizácie a predseda miestnej organizácie.

Vo vzťahu k európskej politickej strane a politickej skupine v EP nepoužíva SZÖVETSÉG – ALIANCIA v aspektoch členstva a orgánov špecifické prvky (SZÖVETSÉG – ALIANCIA, 2021).

Výsledky vo voľbách do NRSR a EP SZÖVETSÉG – ALIANCIA

SZÖVETSÉG – ALIANCIA sa v období existencie pod súčasným názvom volieb do NRSR ani EP nezúčastnila. Jej prvými voľbami budú voľby do NRSR v roku 2023. V roku 2019 sa jej ako MKÖ – MKS a v spolupráci s SMK – MKP a MF – MF, nepodarilo z celkovo deviateho výsledného miesta získať miesto v NRSR.

Tabuľka 32 Volebné výsledky SZÖVETSÉG – ALIANCIE vo voľbách do NRSR a EP v rokoch 1994 – 2020

Volby do NRSR								
Obdobie	1994	1998	2002	2006	2010	2012	2016	2020 ¹⁰⁹
% zisk	x	x	x	x	x	x	x	3,90
Mandáty	x	x	x	x	x	x	x	0
Miesto	x	x	x	x	x	x	x	9
Volby do EP								
Obdobie	2004		2009		2014		2019	
% zisk	x		x		x		x	
Mandáty	x		x		x		x	
Miesto	x		x		x		x	

Zdroj: spracovanie autora na základe výsledkov volieb zverejnených na Štatistickom úrade SR (Štatistický úrad SR, 1994a; Štatistický úrad SR, 1994b – Štatistický úrad SR, 2020a; Štatistický úrad SR, 2020b).

Sumárna charakteristika:

SZÖVETSÉG – ALIANCIA sústreďuje svoju primárnu orientáciu na reprezentáciu záujmov národnostným menším na Slovensku a ochranu ich identít. Do absolútnej pozornosti umiestňuje maďarskú komunitu žijúcu na Slovensku. Hlásia sa k presadzovaniu princípov demokracie, právneho štátu, pluralizmu a občianskej spoločnosti. Zastávajú ekologicko-sociálne fungovanie trhového hospodárstva so slobodnou súťažou. Identitu maďarskej národnostnej menšiny prepájajú so sektorovými politikami. Južné regióny s vyššou reprezentáciou výskytu maďarskej komunity chápe ako

109 vo voľbách pod názvom strany „Magyar Közösségi Összefogás – Maďarská komunitná spolupatričnosť“ (MKÖ – MKS) poskytla priestor na volebnej kandidátnej listine aj stranám SMK – MKP a MF – MF.

klúčové na realizáciu svojich politík. Na úrovni európskych politických strán vidí budúcnosť stále v spolupráci s EPP.

Kľúčové prvky: národnostná identita, maďarská národnostná menšina, regióny

Zaradenie na ľavo-pravej osi politických strán: pravica, stredo-pravica

Primárne ideové východiská: konzervativizmus, nacionalizmus, regionalizmus

Pozícia voči EÚ: pro-EÚ

Prierez so spolupracujúcou európskou politickou stranou EPP: Paralelné témy SZÖVETSÉG – ALIANCIA s EPP opiera najmä o perspektívu ochrany identity v konzervatívnej rovine. V sektore ekonomiky a hospodárstva ich spája potreba sociálnej orientácie a slobodnej súťaže. Ekonomiku ďalej rozvíjajú aj o ekologický rozmer a udržateľnosť s udržateľnosťou do budúcnosti. Spoločne sa hlásia k základným prvkom fungovania demokratických a právnych štátov.

Prierez so spolupracujúcou politickou skupinou v EP: v súčasnosti nedisponuje poslancom v EP zaradeným do politickej skupiny.

Špecifické ukotvenie európskej politickej strany alebo skupiny v EP v členstve alebo organizačnej štruktúre: bez ukotvenia v stanovách strany.

Prierez pozície voči EÚ s EPP: totožná (pro-EÚ)

4.7 Kresťanskodemokratické hnutie¹¹⁰ (KDH)

„My kresťanskí demokrati, my konzervatívci, vychádzame z odkazu európskej kresťanskej kultúry. Sme hnutím občanov, ktorí sa neboja prevziať zodpovednosť za seba, za svoju rodinu, za svoju obec, región a za svoj štát. Sme stranou konzervatívnou a demokratickou. Usilujeme sa o uplatnenie kresťanských a konzervatívnych hodnôt v politickom živote spoločnosti, štátu a medzinárodného spoločenstva“ (KDH, 2020).

KDH vzniklo registráciou 23.2.1990 a od začiatku existencie vykonáva činnosť kontinuálne pod prvým zaregistrovaným názvom (Ministerstvo vnútra SR, 2023). KDH patrí ako riadny člen do európskej politickej stra-

110 Odkazy na oficiálne účty používaných sociálnych sietí KDH:

Facebook: <https://www.facebook.com/krestanskidemokrati>

Youtube: <https://www.youtube.com/krestanskidemokrati>

Instagram: https://www.instagram.com/kdh_sk/

ny EPP, v ktorej pôsobí od roku 2002. V EP reprezentuje politickú skupinu EPP Group s dvomi mandátmi.

Kľúčový rámec programových zásad a cieľov vyjadrených v stanovách strany používa piliere kresťanskej demokracie a konzervativizmu. KDĤ v nich vychádza z histórie európskej kresťanskej kultúry s akcentom na princíp subsidiarity v zmysle zodpovednosti jednotlivca za seba, rodinu, obec, región a štát. Hlásí sa k ochrane života od počatia po prirodzenú smrť; rodiny a manželstva ako prirodzeného zväzku muža a ženy, a kresťanstva ako náboženstva lásky k blížnemu. Za základný prvok štátu a spoločnosti považuje rodinu. Podporuje trhovú formu hospodárstva so silným sociálnym akcentom. Sociálny rozmer KDĤ nadväzujúco zvyrazňuje cez otázku pomoci slabým cez perspektívu kresťanskej formy pomoci blížnemu. Presadzuje spravodlivo fungujúci štát so spravodlivou súťažou, kde vyhrávajú najlepší. Spravodlivosť KDĤ spája aj s kategóriou práva a rovnosti pred ním (KDĤ, 2020). Prostredníctvom vízie strany (KDĤ, 2023) sa vyhraňuje voči populizmu a korupcii. Hodnotové piliere definuje ako kresťanské, sociálne a národné. Kresťanské hodnoty, sociálna pomoc rodinám, seniorom a najzraniteľnejším, a vlastenecký rozmer k slovenským koreňom a tradíciám, zvyrazňujú inklináciu ku kresťanskej demokracii, konzervativizmu a sociálnemu rozmeru pomoci. Sociálne cítenie chápe cez rovinu kresťanstva ako náboženstva založeného na potrebe pomoci blížnemu. Pomoc ľuďom prepája aj so sociálnou spravodlivosťou, ekonomikou štátu a zdravotníckym systémom (KDĤ, 2023).

Organizácia a členstvo v KDĤ

Členom v KDĤ sa môže stať občan SR, ktorý dovŕšil vek 18 rokov, zároveň nemôže byť členom inej politickej strany alebo hnutia. Potenciálny uchádzač o členstvo v hnutí, musí podpísať prehlásenie, v ktorom uvádza, že nebol členom Štátnej bezpečnosti, Ľudových milícií, funkcionárom KSČ alebo po novembri 1989 členom strany, ktorá je založená na komunistickej, fašistickej alebo extrémistickej ideológii. KDĤ používa jeden typ členstva a neposkytuje možnosť byť sympatizantom alebo aktívištom strany (KDĤ, 2020).

Organizačná štruktúra hnutia vychádza zo štvorstupňového usporiadania. Základnou organizačnou jednotkou je klub, konkrétnejšie kresťanskodemokratický klub, ktorý tvorí aj prvú z úrovní štruktúry. Ďalšími sú okresné centrum, krajské centrum a ústredné orgány. Riadenie okresné-

ho centra sa zabezpečuje prostredníctvom činnosti Okresného snemu; Okresnej rady; Predsedníctva okresného centra; Podpredsedami okresného centra; Okresným tajomníkom; Okresnou kontrolnou komisiou a Kresťanskodemokratickou samosprávou. Medzi orgány krajského centra patria Krajská rada; Predseda krajskej rady; Podpredsedovia krajskej rady a Krajský tajomník. Poslanec EP, ktorý je členom hnutia v klube, sa na území kraja automaticky stáva členom Krajskej rady KDH. V schéme orgánov na ústrednej úrovni pôsobia Snem; Programová konferencia; Predseda; Čestný predseda; Podpredsedovia; Predsedníctvo; Rada; Ústredie; Poslanecký klub; Konzílium; Kontrolná komisia; Rozhodcovský súd; Zväzy a združenia s celoslovenskou pôsobnosťou a Rozpočtová správa. Podobne ako na krajskej úrovni sa poslanci EP stávajú členmi Rady KDH (KDH, 2020).

Výsledky vo voľbách do NRSR a EP KDH

Volebná účasť KDH ponúka pohľad až k prvému volebnému obdobiu NRSR. Do roku 2016 hnutie získavalo relatívne stabilne vyrovnanú podporu. V dotknutom časovom intervale výnimku zastupuje širšia participácia cez Slovenskú Demokratickú Koalicíu (ďalej len „SDK“), ku ktorej pristúpilo v roku 1998. Zatiaľ ostatné dva volebné výsledky posunuli KDH do mimoparlamentnej pozície. Do EP, KDH v doterajších štyroch volebných obdobiach dokázala vždy umiestniť svojich kandidátov. Najvýznamnejší úspech zaznamenala hneď v úvodných voľbách do EP konaných v roku 2004. Ďalšie volebné obdobia priniesli KDH kolísavú tendenciu percentuálneho podielu získaných hlasov a umiestnení.

Tabuľka 33 Volebné výsledky KDH vo voľbách do NRSR a EP v rokoch 1994 – 2020

Volby do NRSR								
Obdobie	1994	1998 ¹¹¹	2002	2006	2010	2012	2016	2020
% zisk	10,08	26,33	8,25	8,31	8,52	8,82	4,94	4,65
Mandáty	17	42	15	14	15	16	0	0
Miesto	4	2	5	6	4	2	9	8
Volby do EP								
Obdobie	2004		2009		2014		2019	
% zisk	16,19		10,87		13,21		9,69	
Mandáty	3 ¹¹²		2 ¹¹³		2 ¹¹⁴		2 ¹¹⁵	
Miesto	4		4		2		4	

Zdroj: spracovanie autora na základe výsledkov volieb zverejnených na Štatistickom úrade SR (Štatistický úrad SR, 1994a; Štatistický úrad SR, 1994b – Štatistický úrad SR, 2020a; Štatistický úrad SR, 2020b).

Sumárna charakteristika

KDH reprezentujú hodnoty kresťanskej demokracie a konzervativizmu. Vychádza z histórie európskej kresťanskej kultúry a slovenských tradícií. Rodinu pokladá za základný prvok spoločnosti. Pomoc bližnému, solidárne a sociálne cítenie považuje za dôležitú potrebu vychádzajúcu z kresťanstva. Vyznačuje sa náklonnosťou k zodpovednosti prepojenou s princípom subsidiarity od jednotlivca až po štát. Podporuje trhovú formu hospodárstva so silným sociálnym akcentom. Presadzuje spravodlivo fungujúci štát s rovnosťou pred právom všetkých občanov bez rozdielu. Spravodlivosť spája aj s aspektom konkurencie a súťaže, kde vyhrávajú najlepší. Kritizuje populizmus a korupčné správanie.

Kľúčové prvky: kresťanské hodnoty, ochrana rodiny a života, vlastenectvo, sociálna pomoc

Zaradenie na ľavo-pravej osi politických strán: pravica, stredo-pravica

Primárne ideové východiská: kresťanská demokracia, konzervativizmus

111 dosiahnutý výsledok ako súčasť SDK. Percentuálny podiel hlasov a počet mandátov je uvedený za celú koalíciu.

112 zvolení poslanci: Ján Hudacký, Miroslav Mikolášik, Anna Záborská.

113 zvolení poslanci: Miroslav Mikolášik, Anna Záborská.

114 zvolení poslanci: Miroslav Mikolášik, Anna Záborská.

115 Zvolení poslanci: Miriam Lexmann, Ivan Štefanec.

Pozícia voči EÚ: pro-EÚ

Prierez so spolupracujúcou európskou politickou stranou EPP: Východiskom princípov a hodnôt sa stáva história európskej kresťanskej kultúry. Kľúčovým prvkom v spoločnosti je rodina. Podpora smeruje k presadzovaniu princípu subsidiarity, solidarity a pomoci. Preferuje sa podpora trhovej formy hospodárstva so sociálnou orientáciou. Populizmus a extrémizmus podliehajú kritike a odmietaniu.

Prierez so spolupracujúcou politickou skupinou v EP EPP Group: Vzájomne chránia kresťanské hodnoty, princípy a ňou spojenou históriou. Inklinujú k solidarite, sociálnej pomoci a ochrane. Cielia na trhovú ekonomiku so sociálnym akcentom.

Špecifické ukotvenie európskej politickej strany alebo skupiny v EP v členstve alebo organizačnej štruktúre: poslanec EP sa stáva automaticky členom Krajskej rady KDH a Rady KDH.

Prierez pozície voči EÚ s EPP: totožná (pro-EÚ)

Prierez pozície voči EÚ s EPP Group: totožná (pro-EÚ)

4.8 Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti – OĽANO¹¹⁶ (OĽANO)

„Hnutie OBYČAJNÍ ĽUDIA a nezávislé osobnosti (OĽANO) sme založili ako poctivé protikorupčné hnutie s cieľom poraziť skorumpovaných politikov a ich politické strany. Od začiatku sme v hnutí vytvárali priestor pre kresťanov a liberálov, a tak to zostane aj do budúcnosti. Spája kopu dobrých ľudí s dobrým plánom, ako na Slovensku napraviť chyby“ (OĽANO, 2020a).

Štvorica¹¹⁷ zakladateľov politického hnutia OBYČAJNÍ ĽUDIA a nezávislé osobnosti, začala politickú aktivitu v občianskom združení „Obyčajní ľudia“ založenom v roku 2010. Prvé voľby do NRSR v roku 2010 absolvovali členovia občianskeho združenia „Obyčajní ľudia“ Igor Matovič, Martin Fecko, Erika Jurinová a Jozef Viskupič na volebnej kandidátnej listine politickej strany SaS. V roku 2011 viedlo ich rozhodnutie k založe-

116 Odkazy na oficiálne účty používaných sociálnych sietí OĽANO:

Facebook: <https://www.facebook.com/bycajni.ludia.a.nezavisle.osobnosti/>

Youtube: <https://www.youtube.com/bycajniludix>

Instagram: <https://www.instagram.com/bycajniludia/>

117 Igor Matovič, Martin Fecko, Erika Jurinová a Jozef Viskupič (Ministerstvo vnútra SR, 2023)

niu vlastného politického hnutia OLANO. Rozmedzie rokov 2015 – 2023 jej prinieslo spoluprácu s rôznymi politickými stranami, ktorých názvy sa odzrkadlili aj v názve hnutia. Od roku 2015 do roku 2017, fungovalo hnutie ako OBYČAJNÍ LUDIA a nezávislé osobnosti (OLANO – NOVA) v spolupráci so stranou NOVA. V rokoch 2019 – 2023 pôsobilo s názvom OBYČAJNÍ LUDIA a nezávislé osobnosti (OLANO), NOVA, Kresťanská únia (KÚ), ZMENA ZDOLA. Od konca januára 2023, hnutie funguje pod oficiálnym názvom OBYČAJNÍ LUDIA a nezávislé osobnosti. OLANO sa stalo v roku 2022 plným členom európskej politickej strany EPP. V EP OLANO reprezentuje jeden poslanec zaradený do politickej skupiny EPP Group.

Program a ciele činnosti hnutia vyjadrené v stanovách sa z pohľadu hodnotových prvkov hlásia k ochrane a podpore rodiny ako základnej jednotky spoločnosti, a spoločenskej rovnosti pred zákonom. Zostávajúce body činnosti sú orientované na presadenie požiadaviek smerom k fungovaniu systému štátu ako takého. Jadro pozornosti venuje predovšetkým aktívnemu boju proti korupcii a oddeleniu politickej moci od verejnej správy (OLANO, 2023). Program – Úprimne, odvážne, pre ľudí¹¹⁸ (OLANO, 2020b), rámcuje štyri skupiny okruhov nastavených k spravodlivosti, sektorovým verejným politikám, bezpečnosti a ekonomike. Východisko tvorí 11 vízií a cieľov so všeobecným charakterom. Významnými, ťažiskovými bodmi označenými ako zásadné sú odmietnutie tolerancie podvodov a korupcie, výkonná ekonomika, spravodlivosť, fungujúce zdravotníctvo a školstvo. V hodnotovo-ideových východiskách OLANO prezentuje inklináciu k podpore rodiny ako základu spoločnosti; ochrane tradícií, kresťanských hodnôt a spolužitiu Slovákov s rôznymi etnikami; skutočnému vlastenectvu vychovávaného cez históriu, tradície a hodnoty; právnemu štátu s platnosťou pre všetkých rovnako; spravodlivému zdaňovaniu a zodpovednému hospodáreniu. Odmieta prejavy extrémizmu a ideológie komunizmu a fašizmu, ktoré označuje ako zločinecké. Kľúčové body vízie a cieľov nadväzujúco deklarujú prozápadnú orientáciu s užitočnou EÚ a funkčným NATO; potrebu ochrany chorých, chudobných a slabých cez sociálne služby a zdravotníctvo (OLANO, 2020b).

118 publikovaný pre účely volieb do NRSR v roku 2020.

Organizácia a členstvo v OLANO

Podmienky pre členstvo v OLANO určujú byť občanom SR alebo iného členského štátu EÚ, mať trvalý pobyt na území SR a dosiahnuť vekovú hranicu 18 rokov, pričom členstvo nie je ďalej kategorizované. Všetci členovia prípravného výboru OLANO sa stali automaticky prvými členmi hnutia. Popri členstve OLANO poskytuje možnosť byť sympatizantom hnutia. V tomto prípade sa ním môže stať osoba s občianstvom SR alebo iného členského štátu EÚ po dosiahnutí veku 18 rokov, avšak tentokrát bez potreby mať trvalý pobyt na území SR (OLANO, 2023). Štruktúra riadiacich orgánov hnutia OLANO používa jednoúrovňové usporiadanie s celorepublikovou pôsobnosťou. Kľúčovými orgánmi sú Snem; Predseda hnutia; Predsedníctvo; Rozhodcovská komisia a Revízná komisia. Vo vzťahu k európskej politickej strane alebo skupine EP nevytvára špeciálne pozície alebo začlenenie do organizačnej sústavy (OLANO, 2023).

Výsledky vo voľbách do NRSR a EP OLANO

Aktivita OLANO ako politického hnutia, vo voľbách do NRSR alebo EP, siaha historicky prvýkrát do roku 2012. Vývojová tendencia volebnej podpory vo voľbách do NRSR preukazuje pozitívny trend s najvýznamnejším nárastom v roku 2020. Dosiahnutý výsledok z roku 2020 zaradil OLANO na prvé miesto s viac ako dvojnásobkom získaného podielu hlasov a mandátov oproti roku 2016. Rozmer volieb do EP preukazuje v jej doterajšej existencii dve účasti. Oba prípady znamenali zisk jedného mandátu s trendom mierneho poklesu percentuálneho podielu získaných hlasov.

Tabuľka 34 Volebné výsledky OĽANO vo voľbách do NRSR a EP v rokoch 1994 – 2020

Volby do NRSR								
Obdobie	1994	1998	2002	2006	2010	2012	2016	2020
% zisk	x	x	x	x	x	8,55	11,02	25,02
Mandáty	x	x	x	x	x	16	19	53
Miesto	x	x	x	x	x	3	3	1
Volby do EP								
Obdobie	2004		2009		2014		2019	
% zisk	x		x		7,46		5,25	
Mandáty	x		x		1 ¹¹⁹		1 ¹²⁰	
Miesto	x		x		4		6	

Zdroj: spracovanie autora na základe výsledkov volieb zverejnených na Štatistickom úrade SR (Štatistický úrad SR, 1994a; Štatistický úrad SR, 1994b – Štatistický úrad SR, 2020a; Štatistický úrad SR, 2020b).

Sumárna charakteristika

OĽANO sa hodnotovo sústreďí na obhajobu a podporu rodiny ako základu spoločnosti, ochrane tradícií, kresťanských hodnôt a skutočnému vlastníctvu, a spolužitiu Slovákov s rôznymi etnikami. Odmieta prejavy extrémizmu a ideológie komunizmu a fašizmu. Orientuje sa na sociálne slabších, chorých a slabých. Požaduje spravodlivé zdaňovanie a zodpovedné hospodárenie. Do popredia politických cieľov stavia boj proti prejavom korupcie a oddelenie politickej moci od verejnej správy. Deklaruje prozápadnú orientáciu s členstvami v EÚ a NATO.

Kľúčové prvky: rodina, kresťanské hodnoty, vlastníctvo, boj s korupciou, sociálna ochrana

Zaradenie na ľavo-pravej osi politických strán: pravica, stredo-pravica

Primárne ideové východiská: konzervativizmus, kresťanská demokracia

Pozícia voči EÚ: pro-EÚ

Prierez so spolupracujúcou európskou politickou stranou EPP: Spoločné charakteristiky sa spájajú v otázkach ochrany kresťanských hodnôt, tradícií a podporu rodiny. Kritizujú prejavy extrémizmu v spoločnosti. Presadzujú orientáciu na solidaritu a pomoc. Preukazujú podporu k EÚ.

119 zvolený poslanec: Branislav Škripek.

120 zvolený poslanec: Peter Polák.

Prierez so spolupracujúcou politickou skupinou v EP EPP Group: Najvýraznejšie sa OLANO približuje v ochrane kresťanských hodnôt, tradícií a histórie, sociálnej pomoci, solidarite a ochrany slabších.

Špecifické ukotvenie európskej politickej strany alebo skupiny v EP v členstve alebo organizačnej štruktúre: bez ukotvenia v stanovách strany.

Prierez pozície voči EÚ s EPP: totožná (pro-EÚ)

Prierez pozície voči EÚ s EPP Group: totožná (pro-EÚ)

4.9 Sloboda a solidarita¹²¹ (SAS)

„Naším poslaním je boj za slobodu. Ak sú slobodní jednotlivci, je slobodná celá spoločnosť. Počas celej existencie SaS je sloboda občanov Slovenska našou najvyššou hodnotou, ktorej podriaďujeme všetko naše konanie. Čím je viac ekonomickej a osobnej slobody, tým je vyššia životná úroveň. Ľudia sú menej obmedzení vo svojej tvorivosti a znižuje sa ich závislosť na štáte. Ruka v ruke so slobodou jednotlivca ide presne a úzko vymedzená úloha štátu. Štát v našom ponímaní zabezpečuje vonkajšiu a vnútornú bezpečnosť, včasnú spravodlivosť, základnú mieru solidarity a verejné statky“ (SaS, 2020a).

SaS sa zaregistrovala ako politická strana vo februári roka 2009 (Ministerstvo vnútra SR, 2023). Úvodnú informáciu o ambícii založiť novú politickú stranu, zverejnil Richard Sulík prostredníctvom blogu v novembri 2008. Súčasne už v tom čase vyvíjal aktivitu prípravný výbor pracujúci na splnení podmienok pre registráciu strany (SaS, 2018a). SaS disponuje plným členstvom v európskej politickej strane ECR. V EP reprezentuje ECR Group jedným mandátom, kde pôvodne dokázala umiestniť dvoch poslancov. Lucia Ďuriš Nicholsonová zvolená za stranu SaS, pôsobiaca na Slovensku už ako nezávislá bez politickej príslušnosti, v EP reprezentuje politickú skupinu Renew Europe.

Program a ciele činnosti SaS sa podľa jej stanov orientujú najmä na presadzovanie zvyšovania osobnej slobody a zodpovednosti jednotlivca;

121 Odkazy na oficiálne účty používaných sociálnych sietí OLANO:

Facebook: <https://www.facebook.com/stranasas/>

Youtube: <https://www.youtube.com/user/slobodaasolidarita>

Instagram: https://www.instagram.com/sloboda_a_solidarita/

znižovanie zásahu do života jednotlivca zo strany štátu; podporu rozmanitosti v spoločnosti; rešpektovanie menšinových názorov a orientácií; zvyšovanie ekonomickej slobody, voľného trhu a súkromného vlastníctva a zabezpečenie základnej solidarity v spoločnosti (SaS, 2018b). Sumárne základ programu a cieľov spočíva v obhajobe jednotlivca, osobnej slobody a zodpovednosti, minimálneho štátu, kategórií práv menšín a voľného trhu. Slobodu občanov prezentuje ako svoju najvyššiu hodnotu. Úlohu štátu vníma ako úzko vymedzenú a podľa SaS by mal obstarávať predovšetkým bezpečnosť, spravodlivosť v práve, základnú úroveň solidarity a vybrané verejné statky. Tým sa dostáva do roviny minimálnej funkcie (SaS, 2020a).

SaS nadväzuje nosnými hodnotami strany, ktoré sú opäť situované okolo slobody a solidarity s dodatkom tretieho prvku ako zdravého rozumu. Slobodu SaS tentokrát spája primárne s ekonomickou aktivitou. Argumentuje hypotézou, že čím viac osobnej a ekonomickej slobody, tým viac sú ľudia schopnejší. V prípade vedenia štátu nemá ambíciu zasahovať ľuďom do života a určovať im ich budúcnosť. Presadzuje znižovanie závislosti občanov na štáte a deklaruje nezvyšovať zaťaženie produktívnemu obyvateľstvu smerom k následnému prerozdelovaniu. Solidaritu chápe v rovine garancie základnej miery sociálnej a zdravotnej starostlivosti. K základnej miere zabezpečenia solidarity sa prikláňa aj pri ďalších službách a statkoch poskytovaných zo strany štátu – vzdelaní, bezpečnosti a spravodlivosti. Poslednú hodnotu zdravého rozumu dáva do súvislosti s ekonomikou a rozumným hospodárením (SaS, 2020b). Volebný program SaS sa vo všeobecnosti orientuje na splnenie spomenutých cieľov a hodnôt v praktickej rovine. Súbor riešení SaS primárne mieri opäť k definovaným prvkom zvyšovania miery osobnej slobody, znižovania úrovne zásahov štátu a byrokracie, slobodného ekonomického prostredia a základnej miery solidarity v poskytovaných službách a statkoch (SaS, 2020c). Tému EÚ a členstva SR v nej SaS chápe pre Slovensko ako kľúčové. Na druhej strane akcentuje na potrebu aktívnej reformy fungovania EÚ. Deklaruje náklonnosť k návratu vybraných právomocí a kompetencií smerom späť k členským štátom EÚ. Prezentuje pozitívny vzťah k ponechaniu EÚ tých kompetencií, kde je výhodnejšia spoločná kooperácia. V ostatných oblastiach by mali mať možnosť členské štáty rozhodovať podľa svojich štátnych záujmov. Otázka členstva SR v NATO generuje podľa SaS schopnosť zabezpečiť predovšetkým svoju vonkajšiu bezpečnosť (SaS, 2020a).

Organizácia a členstvo v SaS

SaS umožňuje stať sa členom strany v prípade, ak uchádzač splňa podmienky dosiahnutia veku 18 rokov, trvalého pobytu na území SR, disponuje občianstvom SR alebo iného členského štátu EÚ, a nesmie byť členom inej politickej strany alebo hnutia. Pri členstve SaS ponúka jeden možný typ a neposkytuje alternatívy stať sa sympatizantom alebo aktivistom strany (SaS, 2018b). Schéma orgánov SaS je usporiadaná do dvoch úrovní: republikovej a krajskej. Na najvyššej úrovni pôsobia Kongres; Republiková rada; Predseda a podpredsedovia; Rozhodcovská komisia; Revízná komisia; Generálny manažér a sekretariát. Na nižšej, krajskej úrovni vykonáva činnosť Krajské volebné zhromaždenie. Do organizačnej štruktúry a členstva SaS špeciálne vo vzťahu k európskej politickej strane a skupine EP nepoužíva špecifické prvky (SaS, 2018b).

Výsledky vo voľbách do NRSR a EP SaS

Premiérovú volebnú aktivitu po svojom vzniku, SaS absolvovala v roku 2009 do orgánu EÚ, EP. Trend v tomto type volieb pri SaS preukazuje pozitívne smerovanie výsledkov. Po odchode poslankyne Lucie Ďuriš Nicholsonovej zo strany, SaS prišla o jedného z dvoch zástupcov, ktorí boli zvolení do EP vo volebnom období 2019 – 2024. Kým výsledky volieb SaS do EP majú postupný, priaznivý vývoj, vo voľbách do NRSR preukazuje značne kolísavú tendenciu. SaS zaznamenala od roku 2010 vždy buď približne 50% úbytok alebo naopak 50% nárast percentuálnej podpory a mandátov.

Tabuľka 35 Volebné výsledky SaS vo voľbách do NRSR a EP v rokoch 1994 – 2020

Volby do NRSR								
Obdobie	1994	1998	2002	2006	2010	2012	2016	2020
% zisk	x	x	x	x	12,14	5,88	12,1	6,22
Mandáty	x	x	x	x	22	11	21	13
Miesto	x	x	x	x	3	6	2	6
Volby do EP								
Obdobie	2004		2009		2014		2019	
% zisk	x		4,71		6,66		9,62	
Mandáty	x		0		1 ¹²²		2 ¹²³	
Miesto	x		7		6		5	

Zdroj: spracovanie autora na základe výsledkov volieb zverejnených na Štatistickom úrade SR (Štatistický úrad SR, 1994a; Štatistický úrad SR, 1994b – Štatistický úrad SR, 2020a; Štatistický úrad SR, 2020b).

Sumárna charakteristika

SaS stojí na hodnotách slobody, solidarity a zdravého rozumu. Primárne vychádza z prvkov charakteristických pre liberálnu stranícku rodinu, akým sú osobné slobody, minimálny štát s nízkou mierou zásahu, cieľenie na jednotlivca v spoločnosti, ekonomické slobody, slobodný trh alebo základná miera úrovne solidarity. Komplex dotvára rešpekt voči právam menších a orientáciám. Úlohu štátu vníma v minimálnej rovine výhradne cez zabezpečenie vonkajšej a vnútornej bezpečnosti, spravodlivosti vo výkone práva, základnej úrovne sociálnej pomoci a zdravotnej starostlivosti, a vybraných verejných statkov a služieb. Sekundárne stojí na prvkoch konzervativizmu spojenými predovšetkým s členstvom SR v EÚ. Argumentuje potrebu reformy EÚ smerom k návratu právomocí späť členským štátom a ochrany ich národných záujmov. Záujmy občanov Slovenska umiestňuje na vrchol tvorby európskej politiky v oblastiach, kde nie je výhodný spoločný postup.

Kľúčové prvky: osobná a ekonomická sloboda, jednotlivec, minimálny štát, základná solidarita, reforma EÚ s ochranou štátnych záujmov

Zaradenie na ľavo-pravej osi politických strán: stredo-pravica, pravica

122 zvolený poslanec: Richard Sulík.

123 zvolení poslanci: Lucia Ďuriš Nicholsonová, Eugen Jurzyca.

Primárne ideové východiská: liberalizmus, konzervativizmus,

Pozícia voči EÚ: EÚ reformistická, EÚ realistická

Prierez so spolupracujúcou európskou politickou stranou ECR: SaS sa spája s ECR v prostredí úrovne EÚ s potrebou jej reformy a vyššej miery ochrany záujmov jej členských štátov. Zastávajú pozíciu návratu právomocí a decentralizácie so spoločnou spolupracou len tam, kde je to pre členské štáty EÚ výhodné. Reprezentuje ich presadzovanie liberálnych hodnôt a princípov v ekonomike, akými sú slobodný trh, slobodný obchod alebo slobodná súťaž. Ako kľúčový prvok v spoločnosti chápe jednotlivca.

Prierez so spolupracujúcou politickou skupinou v EP ECR Group: S ECR Group sa SaS stretáva v témach postavenia jednotlivca spoločnosti, suverenity členských štátov na úrovni EÚ a prvkoch ekonomického liberalizmu. Jednotlivec v spoločnosti podľa nich tvorí základnú jednotku. Spolupráca na úrovni EÚ kritizuje vyššiu mieru supranacionalizácie, naopak sa snažia chrániť národnú suverenitu v rozhodovaní a návratu právomocí súvisiacu so znižovaním centralizácie EÚ. Prvky ekonomického liberalizmu odkazujú na slobodný, trh, slobodný obchod a súťaž.

Špecifické ukotvenie európskej politickej strany alebo skupiny v EP v členstve alebo organizačnej štruktúre: bez ukotvenia v stanovách strany.

Prierez pozície voči EÚ s ECR: totožná (EÚ reformistická)

Prierez pozície voči EÚ s ECR Group: totožná (EÚ reformistická)

ZÁVER

Vznik a prítomnosť EÚ, politických skupín v EP a európskych politických strán vplýva na stranické systémy vo vnútri členských prípadne kandidátskych štátov. Existenciu európskych politických strán zapríčinila vôľa politických strán na národnej úrovni začať spolupracovať aj s inými, podobne zmysľajúcimi stranami z iných štátov. Výsledkom je vznik politických strán pre politické strany, prípadne nazývaných aj ako federácií politických strán. Tým, že sa aktivizujú v priestore Európy, hovoríme o nich ako o európskych politických stranách. Od politických strán na národnej úrovni sa odlišujú tým, že sa neuchádzajú o priazeň voličov v žiadnych voľbách. Fungujú najmä ako priestor a platforma pre spoluprácu ideovo a programovo blízkyh stranických kolegov. Ich cieľom je tvoriť politický program venovaný európskej perspektíve. Práve členstvom v európskej politickej strane môže politická strana na domácej scéne nadobudnúť aj odlišujúci prvok od iných domácich politických strán, prípade to môže značiť aj určitú formu štandardnosti politickej strany. Zásadný rozdiel môžeme identifikovať aj pri porovnaní európskych politických strán s politickými skupinami v EP. Politické skupiny v EP na rozdiel od nich vznikajú až po voľbách do EP a logicky môžu disponovať len zástupcami pochádzajúcimi z politických strán členských štátov EÚ. Európske politické strany v tomto zachádzajú aj mimo aktuálnych členských štátov EÚ a priestor pre členstvo ponúkajú aj stranám mimo nich. Dokonca možný priestor nie je ohraničený Európou ako limitom pôvodu. Politické skupiny v EP je možné v perspektíve Slovenska a NRSR prirovnáť ku poslanckým klubom vznikajúcim práve po uskutočnení volieb. Tie tiež pre svoj vznik potrebujú splniť určité kritériá. Hovoríme, či už o počte zvolených poslancov, prípadne v perspektíve skupín v EP aj o počte zastupujúcich členských štátov EÚ. Politické skupiny v EP ako subjekty majú však bližšie k podobe ako politickej strany. Dôvod predstavuje fakt, že fungujú na základe riadnych stanov s organizačnou riadiacou štruktúrou, akými disponujú aj klasické politické strany prípadne európske politické strany. Tými poslancovými klubmi v NRSR na rozdiel od politických skupín v EP nedisponujú.

Všetky tieto vzťahy a procesy prítomné medzi európskymi politickými stranami, politickými skupinami v EP a politickými stranami označuje R. Ladrech ako europeizáciu stranických systémov a politických strán. Práve prieniky, aké nastávajú medzi týmito tromi typmi politických subjektov, sa snaží odhaliť spracovaná publikácia. Jej cieľom je na základe ana-

lytického rámca R. Ladrecha sledovať štyri vybrané sféry, kde sa podľa spomenutého autora prejavuje europeizácia najvýznamnejšie: v politicko-programovom obsahu; v organizácii a riadení; vo vzorcoch straníckej súťaže a postojoch voči EÚ a vo vzťahoch vo vnútri straníckych systémov a potrebe byť členom na nadnárodnej straníckej úrovni.

Vo výsledku sa europeizácia a vzájomné pôsobenie medzi európskymi politickými stranami, politickými skupinami EP a politickými stranami preukazuje vo všetkých skúmaných oblastiach. Politicko-programový obsah v kombinácii s hodnotovo-myšlienkovými základmi zastupujú pravdepodobne najvýznamnejšiu skúmanú sféru europeizácie. V každej z hodnotených slovenských politických strán nachádzame isté formy prienikov v politicko-programovom obsahu s európskymi politickými stranami, prípadne politickými skupinami v EP. Či už sa dotýkajú politického programu, tvorby politik alebo ideovo-myšlienkových základov príznačných pre stranícke rodiny. Vplyv na vzorce straníckej súťaže a zaujatie postojov voči EÚ získava podobne relevantné miesto ako politicko-programový obsah. Všetky prípady strán disponujú istou formou postoja k EÚ, či už viac alebo menej vyhranenú. Tie sú takmer vo väčšine prípadov v slovenskom prostredí totožné s tým, čo prezentujú ich kolegovia z európskych politických strán alebo skupín v EP. Tento aspekt sa ďalej prepája aj s potrebou byť členom strany na nadnárodnej úrovni. Tu sú prítomné aj politické strany, ktoré nemajú potrebu alebo ambíciu byť členom európskej politickej strany a postačuje im uchádzať sa o miesta v EP, čo im umožňuje byť členom aspoň politickej skupiny v EP. Toto však môže byť prvým krokom, ktorý ich môže nasmerovať na cestu k členstvu v európskej politickej strane. Medzi európskymi politickými stranami a politickými skupinami v EP totiž vznikajú špeciálne druhy väzieb. Takto sa dostávame k poslednému rozmeru oblasti, ktorým je europeizácia organizácie a riadenia. Niektoré z domácich politických strán už stihli zakomponovať špecifické prvky dotýkajúce sa tých politikov, ktorí sú poslancami EP zastúpení v politickej skupine EP. Prisudzujú im prioritne špeciálne práva na účasť vo vybraných orgánoch strany, ktoré im vyplývajú práve vďaka statusu poslanca EP. Podobne aj v európskych politických stranách evidujeme špeciálne právomoci pre tých členov, ktorí zastávajú významnejšiu funkciu v EP. Do popredia záujmu sa dostávajú aj napríklad predsedovia národných delegácií, ktorí sa opäť môžu stať členmi rozličných kľúčových organizačno-riadiacich orgánov európskych politických strán.

Vo všeobecnosti aj výsledky predkladaného diela potvrdzujú a dokazujú vplyv europeizácie ako stále aktívneho a súčasného fenoménu. Napriek tomu, že Robert Ladrech publikoval svoj koncept europeizácie stranických systémov členských a kandidátskych štátov EÚ v roku 2002, čo predstavuje viac ako 20-ročný časový rozdiel, ponúknuté zistenia jednoznačne preukazujú neustály vplyv tohto pôsobenia na politické strany. Z europeizácie stranických systémov sa ale postupne stáva viac-smerný činiteľ. Nie je to len prítomnosť európskej integrácie, EÚ, európskych politických strán a politických skupín v EP, ktoré pôsobia na vnútroštátne stranické systémy. Je to aj pôsobenie v opačnom smere, ktoré zásadne formuje existenciu a prítomnosť nadnárodného stranického systému alebo činnosť politických skupín v EP.

ZOZNAM POUŽITÝCH ZDROJOV

Odborná literatúra a stranické dokumenty:

ALDE, 1976. Stuttgart Declaration. [Dostupné on-line]. [02-21-2023]. <<https://d3n8a8pro7vhmx.cloudfront.net/aldeparty/pages/1473/attachments/original/1594065993/alde-party-stuttgart-declaration.pdf?1594065993>>.

ALDE, 2018. Manifesto: Freedom, opportunity, prosperity: the Liberal vision for the future of Europe. [Dostupné on-line]. [02-20-2023]. <<<https://d3n8a8pro7vhmx.cloudfront.net/aldeparty/pages/1473/attachments/original/1594066012/alde-statutes-european-party2019-adopted.pdf?1594066012>>>.

ALDE, 2019. Statutes. [Dostupné on-line]. [02-20-2023]. < <https://d3n8a8pro7vhmx.cloudfront.net/aldeparty/pages/1473/attachments/original/1594066012/alde-statutes-european-party2019-adopted.pdf?1594066012>>.

ALDE, 2023a. Manifestos – Political Programme. [Dostupné on-line]. [02-20-2023]. < <https://www.aldeparty.eu/manifestos>>.

ALDE, 2023b. Vision. [Dostupné on-line]. [02-21-2023]. <<https://www.aldeparty.eu/vision>>.

ALDE, 2023c. ALDE Member Parties. [Dostupné on-line]. [02-21-2023]. <https://www.aldeparty.eu/alde_member_parties>.

Amsterdamská zmluva. 1997. [Dostupné on-line]. [01-12-2023]. <<https://www.nrsr.sk/web/Static/sk-SK/EU/Doc/amsterdamska-zmluva.pdf>>.

BURKE, E. 1770. *Thoughts on the Cause of the Present Discontents and Speeches*. Edited by MORLEY, H. 2007. [Dostupné on-line]. [05-11-2023]. <<https://www.gutenberg.org/files/2173/2173-h/2173-h.htm>>.

Charta základných práv Európskej únie. 2016. Konsolidované znenie. [Dostupné on-line]. [01-16-2023]. <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016P/TXT>>.

DAY, S., SHAW, J. 2006. *Transnational Political Parties*. In: BELLAMY, R., CASTIGLIONE, D., SHAW, J. (eds). *Making European Citizens. One Europe or Several?* Palgrave Macmillan : London. ISBN 978-1-349-42987-5.

Demokrati, 2023a. *Demokrati*. [Dostupné on-line]. [04-16-2023]. <<https://www.smedemokrati.sk/>>.

Demokrati, 2023b. *Stanovy*. [Dostupné on-line]. [06-05-2023]. <https://www.smedemokrati.sk/wpcontent/themes/demokrati_theme/Demokrati_Stanovy.pdf>.

Demokrati, 2023c. *Programove piliere našej politiky (2023)*. [Dostupné on-line]. [07-17-2023]. <<https://www.smedemokrati.sk/programove-piliere-nasej-politiky/>>.

Demokrati, 2023d. *Politická vízia. Naša vízia (2023)*. [Dostupné on-line]. [07-17-2023]. <<https://www.smedemokrati.sk/politicka-vizia/>>.

DOUVERGER, M. 1951. *Political Parties*. Preklad: VELÍŠEK, Z. 2016. Politické strany. Praha : Karolinum Press. ISBN 978-80-246-2568-3.

ECPM, 2019. *Manifesto* [Dostupné on-line]. [02-22-2023]. <https://ecpm.info/ElectionManifesto_A4_40pg.pdf>.

ECPM, 2021. *Statutes*. [Dostupné on-line]. [02-22-2023]. <<https://www.appf.europa.eu/cmsdata/245467/ECPM%20Statutes%20July%202021.pdf>>.

ECPM, 2023a. *Our Values*. [Dostupné on-line]. [02-22-2023]. <<https://ecpm.info/our-values.html>>.

ECPM, 2023b. *History*. [Dostupné on-line]. [02-22-2023]. <<https://ecpm.info/history.html>>.

ECPM, 2023c. *Our Members and associates*. [Dostupné on-line]. [02-22-2023]. <<https://ecpm.info/members-and-associates.html>>.

ECR, 2013. *Reykjavik Declaration – Annex II of the Statutes*. [Dostupné on-line]. [02-22-2023]. <<https://www.appf.europa.eu/cmsdata/261555/ECR%20PARTY%20STATUTES%202022.pdf>>.

ECR, 2022. *Statutes*. [Dostupné on-line]. [02-22-2023]. <<https://www.appf.europa.eu/cmsdata/261555/ECR%20PARTY%20STATUTES%202022.pdf>>.

ECR, 2023. *About ECR Party*. [Dostupné on-line]. [02-22-2023]. <<https://ecrparty.eu/about/>>.

ECR Group, 2009. *The Prague Declaration*. [Dostupné on-line]. [03-04-2023]. <<https://ecrgroup.eu/ecr/prague-declaration>>.

ECR Group, 2022a. *Visions for Europe – Respecting the Rights & Sovereignty of Members States*. [Dostupné on-line]. [03-05-2023]. <https://ecrgroup.eu/vision/Respecting_rights_sovereignty_member_states>.

ECR Group, 2022b. *Visions for Europe – Improving the Union’s Efficiency and Effectiveness*. [Dostupné on-line]. [03-05-2023]. <https://ecrgroup.eu/vision/improving_efficiency_effectiveness1>.

ECR Group, 2022c. *Visions for Europe – Safeguarding Citizens & Borders*. [Dostupné on-line]. [03-05-2023]. <https://ecrgroup.eu/vision/safeguarding_citizens_borders>.

ECR Group, 2023a. *Who We Are?* [Dostupné on-line]. [03-04-2023]. <<https://ecrgroup.eu/ecr>>.

ECR Group, 2023b. *Structure*. [Dostupné on-line]. [07-19-2023]. <<https://ecrgroup.eu/ecr/structure>>.

EDP, 2019. *Manifesto – EUROPE STAND UP!*. [Dostupné on-line]. [02-20-2023]. <https://democrats.eu/wp-content/uploads/2022/10/2019_PDEManifesteElect_EN.pdf>

EDP, 2021. *Statutes*. [Dostupné on-line]. [02-18-2023]. <https://democrats.eu/wp-content/uploads/2023/01/Statuts-PDE-EDP-2021_EN.pdf>.

EDP, 2023a. *Who We Are – The Party*. [Dostupné on-line]. [02-18-2023]. <<https://democrats.eu/en/the-european-democratic-party/#le-parti>>.

EDP, 2023b. *The Democrats – Member parties*. [Dostupné on-line]. [02-18-2023]. <<https://democrats.eu/en/the-european-democratic-party/>>.

EFA. 2022. *Statutes*. [Dostupné on-line]. [02-17-2023]. <https://e-f-a.org/wp-content/uploads/2022/12/STATUTES_OF_EFA_22_FINAL_EN.pdf>.

EFA. 2023a. *Our People – Members of the European Parliament*. [Dostupné on-line]. [02-17-2023]. <<https://e-f-a.org/parliament-member/>>.

EFA. 2023b. *Who we are*. [Dostupné on-line]. [02-17-2023]. <<https://e-f-a.org/who-we-are/>>.

EFA. 2023c. *Member parties*. [Dostupné on-line]. [02-17-2023]. <<https://e-f-a.org/member-parties/>>.

EGP. 2022a. *Statutes*. [Dostupné on-line]. [02-16-2023]. <https://www.european-left.org/wp-content/uploads/2018/11/Manifesto-European-Left_ENG.pdf>.

EGP. 2022b. *Organisation*. [Dostupné on-line]. [02-16-2023]. <<https://europeangreens.eu/organisation>>.

EGP. 2022c. *Networks and Working Groups*. [Dostupné on-line]. [02-16-2023]. <<https://europeangreens.eu/networks-working-groups>>.

EPP, 2019. *EPP Manifesto*. [Dostupné on-line]. [02-24-2023]. <<https://www.epp.eu/files/uploads/2019/04/EPP-MANIFESTO-2019.pdf>>.

EPP, 2022. Statutes. [Dostupné on-line]. [02-24-2023]. <<https://www.appf.europa.eu/cmsdata/254416/2022%2009%207%20EVP%20-%20publicatie%20-%20Modification%20of%20the%20statutes%20following%20new%20Presidency%20designation.pdf>>.

EPP, 2023a. *Who We Are*. [Dostupné on-line]. [02-24-2023]. <<https://www.epp.eu/who-we-are#timeline>>.

EPP, 2023b. *What we stand for – Commitments*. [Dostupné on-line]. [02-24-2023]. <<https://www.epp.eu/commitments>>.

EPP, 2023c. *Parties & Partners*. [Dostupné on-line]. [02-24-2023]. <<https://www.epp.eu/parties-and-partners>>.

EPP Group, 2023a. About us. [Dostupné on-line]. [02-28-2023]. <<https://www.eppgroup.eu/about-us>>.

EPP Group, 2023b. Our history. [Dostupné on-line]. [02-28-2023]. <<https://www.eppgroup.eu/about-us/history>>.

EPP Group, 2023c. What we stand for. [Dostupné on-line]. [02-28-2023]. <<https://www.eppgroup.eu/what-we-stand-for/missions-values>>.

EPP Group, 2023d. How we work. [Dostupné on-line]. [07-19-2023]. <<https://www.eppgroup.eu/about-us/how-we-work>>.

EUR-Lex. 2023. European Political Parties. [Dostupné on-line]. [05-12-2023]. <<https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/glossary/european-political-parties.html>>.

EuropeanLEFT, 2004. *Manifesto*. [Dostupné on-line]. [02-12-2023]. <https://www.european-left.org/wp-content/uploads/2018/11/Manifesto-European-Left_ENG.pdf>.

EuropeanLEFT, 2022. *Statute*. [Dostupné on-line]. [02-12-2023]. <<https://www.european-left.org/statute/>>.

EuropeanLEFT, 2023a. Who We Are. [Dostupné on-line]. [02-12-2023]. <<https://www.european-left.org/who-we-are/>>.

EuropeanLEFT, 2023b. Our Parties. [Dostupné on-line]. [02-12-2023]. <<https://www.european-left.org/our-parties/>>.

European Parliament. 2022. The Political groups of the European Parliament. [Dostupné on-line]. [05-12-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/en/organisation-and-rules/organisation/political-groups>>.

Európsky parlament. 2023a. *Európske strany a nadácie – Ako funguje postup financovania v praxi?* [Dostupné on-line]. [02-01-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/contracts-and-grants/sk/political-parties-and-foundations/european-political-parties>>.

Európsky parlament. 2023b. *Európske strany a nadácie – Aký veľký je príspevok, ktorý strany dostávajú z rozpočtu EÚ?* [Dostupné on-line]. [02-01-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/contracts-and-grants/files/political-parties-and-foundations/european-political-parties/en-funding-amounts-parties-2022.pdf>>.

Európsky parlament. 2023c. *Európske politické strany a nadácie*. [Dostupné on-line]. [02-06-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/contracts-and-grants/sk/political-parties-and-foundations>>.

Európsky parlament. 2023d. *Európske politické nadácie*. [Dostupné on-line]. [02-06-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/contracts-and-grants/sk/political-parties-and-foundations/european-political-foundations>>.

Európsky parlament, 2023e. *Rokovací poriadok Európskeho Parlamentu, 9.volebné obdobie – apríl 2023*. [Dostupné on-line]. [04-22-2023]. <https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/lastrules/TOC_SK.html>.

Európsky parlament, 2023f. *O plenárnej schôdzi – rokovacie sály*. [Dostupné on-line]. [04-22-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/plenary/sk/hemicycle.html>>.

Európsky parlament, 2023g. *Politické skupiny v Európskom parlamente*. [Dostupné on-line]. [04-22-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/sk/organisation-and-rules/organisation/political-groups>>.

FIALA, P., MAREŠ, M., SOKOL, P. 2007. *Eurostrany. Politické strany na evropské úrovni*. Barrister & Principal. ISBN. 978-80-87029-05-3.

Greens/EFA Group, 2023a. *Who We Are*. [Dostupné on-line]. [03-08-2023]. <<https://www.greens-efa.eu/en/who-we-are>>.

Greens/EFA Group, 2023b. *Who We Are – Our History*. [Dostupné on-line]. [03-08-2023]. <<https://www.greens-efa.eu/en/who-we-are/our-history>>.

Greens/EFA Group, 2023d. *What We Stand For*. [Dostupné on-line]. [03-08-2023]. <<https://www.greens-efa.eu/en/what-we-stand-for>>.

Greens/EFA Group, 2023d. *What We Stand For – Our Vision*. [Dostupné on-line]. [03-08-2023]. <<https://www.greens-efa.eu/en/what-we-stand-for/our-vision>>.

Greens/EFA Group, 2023e. [Dostupné on-line]. [07-24-2023]. <<https://www.greens-efa.eu/en/who-we-are/our-co-presidents>>.

Greens/EFA Group, 2023f. *Our Staff*. [Dostupné on-line]. [07-24-2023]. <<https://www.greens-efa.eu/en/who-we-are/our-staff>>.

HEYWOOD, A. *Politické ideologie*. 4. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. 362 s. ISBN 978-80-7380-137-3.

HLAS – SD. 2023a. *O nás*. [Dostupné on-line]. [03-22-2023]. <<https://strana-hlas.sk/>>.

HLAS – SD. 2023b. *Stanovy*. [Dostupné on-line]. [04-14-2023]. <<https://strana-hlas.sk/wp-content/uploads/2021/09/Stanovy-strany-HLAS-1.pdf>>.

HLAS – SD. 2023c. *Programové tézy – Sme hlasom ľudí*. [Dostupné on-line]. [04-14-2023]. <<https://strana-hlas.sk/wp-content/uploads/2021/06/SME-HLASOM-LUDI.pdf>>.

ID. 2019. *Statutes*. [Dostupné on-line]. [02-23-2023]. <https://www.appf.europa.eu/cmsdata/213746/2019_08_30_ID_Party_Statutes_&_dates_of_modifications_of_the_Statutes.pdf>.

ID. 2023a. *Platform's Values*. [Dostupné on-line]. [02-23-2023]. <<https://www.id-party.eu/platform>>.

ID. 2023b. *Members*. [Dostupné on-line]. [02-23-2023]. <<https://www.id-party.eu/>>.

ID. 2023c. *About*. [Dostupné on-line]. [07-19-2023]. <<https://www.idgroup.eu/about>>.

ID Group, 2022. *Statutes*. [Dostupné on-line]. [07-19-2023]. <https://assets.nationbuilder.com/idgroup/pages/54/attachments/original/1673443377/NEW_ID_Statutes__EN_11.2022.pdf?1673443377>.

ID Group, 2023a. *About Us – Message from the president Marco Zanni*. [Dostupné on-line]. [03-06-2023]. <https://www.idgroup.eu/message_from_the_president_marco_zanni>.

ID Group, 2023b. *Members*. [Dostupné on-line]. [03-06-2023]. <<https://www.idgroup.eu/members>>.

JANSEN, T. 2001. *Pan-European Political Parties*. In: *European Essay No. 14*. Federal Trust for Education and Research. ISSN 1468-9049.

LADRECH, R. 2012. Europeanization and Political Parties: Towards a Framework for Analysis. In: *Party Politics*. London. SAGE Publications. Vol. 8. No. 4. pp. 389 – 403.

KDH, 2020. Stanovy KDH. [Dostupné on-line]. [03-23-2023]. <<https://kdh.sk/wp-content/uploads/2021/04/Stanovy-KDH-Ruzomberok-2020.pdf>>.

KDH, 2023. Stanovy KDH. [Dostupné on-line]. [04-20-2023]. <<https://2023.kdh.sk/>>.

KRNO, S. 2012. *Občianske združenia*. In. DŘÍZOVÁ, E. 2012. *Politológia*. Bratislava : ENIGMA. ISBN 978-80-8133-009.4.

KSS, 2019. *Stanovy Komunistickej strany Slovenska*. [Dostupné on-line]. [04-13-2023]. <http://kss.sk/wp-content/uploads/2019/07/Stanovy_KSS-_2019.pdf>.

KSS, 2023a. *Naše ciele*. [Dostupné on-line]. [03-22-2023]. <<https://kss.sk/>>.

KSS, 2023b. *Kto sme*. [Dostupné on-line]. [04-13-2023]. <<https://kss.sk/kto-sme>>.

KSS, 2023c. *Základný program*. [Dostupné on-line]. [04-13-2023]. <<https://kss.sk/program>>.

KSS, 2023d. *Program Komunistickej strany Slovenska*. [Dostupné on-line]. [04-13-2023]. <<http://kss.sk/wp-content/uploads/2018/09/PROGRAM-KSS-2018-DEF-WEB-PDF.pdf>>.

Lisabonská zmluva. 2007. [Dostupné on-line]. [01-16-2023]. <<https://www.nrsr.sk/web/Static/sk-SK/EU/Doc/lisabonska-zmluva.pdf>>.

Maastrichtská zmluva. 1992. *Zmluva o Európskej únii*. [Dostupné on-line]. [01-12-2023]. <<https://www.nrsr.sk/web/Static/sk-SK/EU/Doc/maastrichtska-zmluva.pdf>>.

Ministerstvo vnútra SR. 2023a. *Register politických strán a politických hnutí*. [Dostupné on-line]. [01-09-2023]. <<https://ives.minv.sk/rez/registre/pages/start.aspx?type=ps>>.

Ministerstvo vnútra SR. 2023b. *Výpis z registra politických strán a politických hnutí – SMER – SD*. [Dostupné on-line]. [04-13-2023]. <<https://ives.minv.sk/rez/registre/pages/start.aspx?type=ps>>.

Ministerstvo vnútra SR. 2023c. *Výpis z registra politických strán a politických hnutí – HLAS – sociálna demokracia*. [Dostupné on-line]. [04-14-2023]. <<https://ives.minv.sk/rez/registre/pages/detailps.aspx?id=227017>>.

Ministerstvo vnútra SR. 2023d. *Výpis z registra politických strán a politických hnutí – Progresívne Slovensko*. [Dostupné on-line]. [04-15-2023]. <<https://ives.minv.sk/rez/registre/pages/detailps.aspx?id=218725>>.

Ministerstvo vnútra SR. 2023e. *Výpis z registra politických strán a politických hnutí – Demokrati*. [Dostupné on-line]. [04-16-2023]. <<https://ives.minv.sk/rez/registre/pages/detailps.aspx?id=219453>>.

Ministerstvo vnútra SR. 2023f. *Výpis z registra politických strán a politických hnutí – SZÖVETSÉG – ALIANCIA*. [Dostupné on-line]. [04-16-2023]. <<https://ives.minv.sk/rez/registre/pages/detailps.aspx?id=224412>>.

Ministerstvo vnútra SR. 2023g. *Výpis z registra politických strán a politických hnutí – KDH*. [Dostupné on-line]. [04-20-2023]. <<https://ives.minv.sk/rez/registre/pages/detailps.aspx?id=152973>>.

Ministerstvo vnútra SR. 2023h. *Výpis z registra politických strán a politických hnutí – OBYČAJNÍ ĽUDIA a nezávislé osobnosti*. [Dostupné on-line]. [04-19-2023]. <<https://ives.minv.sk/rez/registre/pages/detailps.aspx?id=201471>>.

Ministerstvo vnútra SR. 2023i. *Výpis z registra politických strán a politických hnutí – Sloboda a Solidarita*. [Dostupné on-line]. [04-21-2023]. <<https://ives.minv.sk/rez/registre/pages/detailps.aspx?id=153180>>.

Ministerstvo vnútra SR. 2023. *Výročné správy politických strán za rok 2015: KSS, SMER – SD, HLAS – SD, PS, Za ľudí, SaS, Sme rodina, OĽaNO, Aliancia, KDH, SNS, Republika, Kotlebovci – ĽSNS*. [Dostupné on-line]. [01-10-2023]. <<https://www.minv.sk/?vyrocnespravyps2015>>.

Ministerstvo vnútra SR. 2023. *Výročné správy politických strán za rok 2016: KSS, SMER – SD, HLAS – SD, PS, Za ľudí, SaS, Sme rodina, OĽaNO, Aliancia, KDH, SNS, Republika, Kotlebovci – ĽSNS*. [Dostupné on-line]. [01-10-2023]. <<https://www.minv.sk/?vyrocnespravyps2016>>.

Ministerstvo vnútra SR. 2023. *Výročné správy politických strán za rok 2017: KSS, SMER – SD, HLAS – SD, PS, Za ľudí, SaS, Sme rodina, OĽaNO, Aliancia, KDH, SNS, Republika, Kotlebovci – ĽSNS*. [Dostupné on-line]. [01-10-2023]. <<https://www.minv.sk/?vyrocnespravypc2017>>.

Ministerstvo vnútra SR. 2023. *Výročné správy politických strán za rok 2018: KSS, SMER – SD, HLAS – SD, PS, Za ľudí, SaS, Sme rodina, OĽaNO, Aliancia, KDH, SNS, Republika, Kotlebovci – ĽSNS*. [Dostupné on-line]. [01-10-2023]. <<https://www.minv.sk/?vyrocnespravypc2018>>.

Ministerstvo vnútra SR. 2023. *Výročné správy politických strán za rok 2019: KSS, SMER – SD, HLAS – SD, PS, Za ľudí, SaS, Sme rodina, OĽa-*

NO, Aliancia, KDH, SNS, Republika, Kotlebovci – LSNS. [Dostupné on-line]. [01-10-2023]. <<https://www.minv.sk/?vyrocne-spravy-politickyh-stran-a-politickyh-hnuti-za-rok-2019>>.

Ministerstvo vnútra SR. 2023. *Výročné správy politických strán za rok 2020: KSS, SMER – SD, HLAS – SD, PS, Za ľudí, SaS, Sme rodina, OĽANO, Aliancia, KDH, SNS, Republika, Kotlebovci – LSNS*. [Dostupné on-line]. [01-10-2023]. <<https://www.minv.sk/?vyrocne-spravy-politickyh-stran-a-politickyh-hnuti-za-rok-2020>>.

Ministerstvo vnútra SR. 2023. *Výročné správy politických strán za rok 2021: KSS, SMER – SD, HLAS – SD, PS, Za ľudí, SaS, Sme rodina, OĽANO, Aliancia, KDH, SNS, Republika, Kotlebovci – LSNS*. [Dostupné on-line]. [01-10-2023]. <<https://www.minv.sk/?vyrocne-spravy-politickyh-stran-a-politickyh-hnuti-za-rok-2021>>.

MK, 2023a. *Kto sme*. [Dostupné on-line]. [03-23-2023]. <<https://www.modrakoalicia.sk/>>.

MORSE, A. 1896. What is Party? *Political Science Quarterly*, Vol. 11. No. 1. 1896. Oxford University Press. pp. 68 – 81. In: Scarrow, S. E. (eds). 2002. *Perspectives on Political Parties*. Palgrave Macmillan, New York. <https://doi.org/10.1057/9780230107403_15>.

Národná rada Slovenskej republiky. 2023. *Výročné správy politických strán 2003 – 2014*. [Dostupné on-line]. [01-10-2023]. <https://www.nrsr.sk/web/?sid=financne_spravy_stran>.

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ, Euratom) č. 1141/2014 o štatúte a financovaní európskych nadácií. 2014. [Dostupné on-line]. [01-30-2023]. <<https://www.appf.europa.eu/cmsdata/231810/REG-1141-2014-SK.pdf>>.

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ, Euratom) č. 1141/2014 o štatúte a financovaní európskych nadácií – konsolidované znenie, 2014. [Dostupné on-line]. [02-01-2023]. <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A02014R1141-20180504>>.

OĽANO. 2020a. *Sme obyčajní ľudia*. [Dostupné on-line]. [03-23-2023]. <<https://www.obycajniludia.sk/sme-obycajni-ludia/>>.

OĽANO. 2020b. *Program 2020 – Úprimne, odvážne, pre ľudí*. [Dostupné on-line]. [04-19-2023]. <https://www.obycajniludia.sk/wp-content/uploads/2020/02/OLANO_program_2020_FINAL_online.pdf>.

OĽANO. 2023. *Stanovy politického hnutia*. [Dostupné on-line]. [04-19-2023]. <<https://www.obycajniludia.sk/stanovy/#>>.

PES. 2018. *Statutes*. [Dostupné on-line]. [02-13-2023]. <https://www.appf.europa.eu/cmsdata/213614/2018_12_07_PES_Statutes_English.pdf>.

PES. 2019. *2019 Manifesto-A New Social Contract for Europe*. [Dostupné on-line]. [02-13-2023]. <https://pes.eu/wp-content/uploads/2022/07/PES-Manifesto-2019_EN.pdf_2063069299.pdf>.

PES. 2023a. *The party*. [Dostupné on-line]. [02-13-2023]. <<https://pes.eu/about-us/the-party/>>.

PES. 2023b. *Organisations*. [Dostupné on-line]. [02-13-2023]. <<https://pes.eu/about-us/organisations/>>.

PES. 2023c. *Members*. [Dostupné on-line]. [02-16-2023]. <<https://pes.eu/members/>>.

PS. 2018. *Vízia Progresívneho Slovenska*. [Dostupné on-line]. [04-15-2023]. <<https://www.progresivne.sk/wp-content/uploads/2021/04/vizia-2018.pdf>>.

PS. 2023a. *O nás, Naše Hodnoty*. [Dostupné on-line]. [03-23-2023]. <<https://www.progresivne.sk/o-nas/>>.

PS. 2023b. *Stanovy hnutia*. [Dostupné on-line]. [04-15-2023]. <<https://www.progresivne.sk/wp-content/uploads/2021/08/PS-stanovy-2021.pdf>>.

Renew Europe, 2023a. *What We Stand For*. [Dostupné on-line]. [03-03-2023]. <<https://www.reneweuropegroup.eu/what-we-stand-for>>.

Renew Europe, 2023b. *Who We Are?*. [Dostupné on-line]. [03-03-2023]. <<https://www.reneweuropegroup.eu/who-we-are>>.

Renew Europe, 2023c. *Lets Renew Europe Together*. [Dostupné on-line]. [03-03-2023]. <<https://www.reneweuropegroup.eu/>>.

Renew Europe, 2023d. *Renew Europe Group Charter*. [Dostupné on-line]. [03-03-2023]. <<https://www.reneweuropegroup.eu/group-charter>>.

Renew Europe, 2023e. *Group Structure*. [Dostupné on-line]. [07-24-2023]. <<https://www.reneweuropegroup.eu/about-us/group-structure>>.

Renew Europe, 2023f. *Staff Structure*. [Dostupné on-line]. [07-24-2023]. <<https://www.reneweuropegroup.eu/who-we-are/staff>>.

SARTORI, G. 1976. *Parties and Party System: A Framework for Analysis*. Vol. 1. Cambridge: Cambridge University Press. Preklad: KOHOUTEK, J., TOMÁŠ, P. 2005. Strany a stranické systémy – Schéma pro analýzu. Centrum pro studium demokracie a kultury. ISBN 80-73250-624.

SaS. 2018. *História*. [Dostupné on-line]. [04-21-2023]. <<https://www.sas.sk/detail/4087/historia/obsah>>.

SaS. 2020a. *Poslanie*. [Dostupné on-line]. [03-23-2023]. <<https://www.sas.sk/detail/4054/poslanie/obsah>>.

SaS. 2020b. *Hodnoty*. [Dostupné on-line]. [04-21-2023]. <<https://www.sas.sk/detail/4055/hodnoty/obsah>>.

SaS. 2020c. *Návod na lepšie Slovensko: 1144 konkrétnych riešení, aby sa tu oplatilo pracovať, podnikat' a žiť*. [Dostupné on-line]. [04-21-2023]. <https://www.sas.sk/admin/core/Main.php?file-file_id=393&method=downloadFile&download=1&_=1682064129637>.

S&D Group, 2023a. *Who We Are*. [Dostupné on-line]. [03-02-2023]. <<https://www.socialistsanddemocrats.eu/who-we-are>>.

S&D Group, 2023b. *Our Natinal Parties*. [Dostupné on-line]. [03-02-2023]. <<https://www.socialistsanddemocrats.eu/who-we-are/our-political-family/our-national-parties>>.

S&D Group, 2023c. *What We Stand For: Our Priorites*. [Dostupné on-line]. [03-02-2023]. <<https://www.socialistsanddemocrats.eu/who-we-are/our-political-family/our-national-parties>>.

S&D Group, 2023d. *What We Stand For: Our Achievements*. [Dostupné on-line]. [03-02-2023]. <<https://www.socialistsanddemocrats.eu/what-we-stand-for/our-achievements>>.

S&D Group, 2023e. *Our President*. [Dostupné on-line]. [07-25-2023]. <<https://www.socialistsanddemocrats.eu/who-we-are/our-president-and-bureau/president>>.

S&D Group, 2023f. *Bureau*. [Dostupné on-line]. [07-25-2023]. <<https://www.socialistsanddemocrats.eu/who-we-are/our-president-and-bureau/bureau>>.

S&D Group, 2023g. *Our Team*. [Dostupné on-line]. [07-25-2023]. <<https://www.socialistsanddemocrats.eu/who-we-are/our-team>>.

S&D Group, 2023h. *President's Cabinet*. [Dostupné on-line]. [07-25-2023]. <<https://www.socialistsanddemocrats.eu/unit/presidents-cabinet>>.

SCHLESINGER, J. 1991. *Political Parties and the Winning Office*. University of Michigan Press. 1991.

SCHUMPETER, J. 1942, *Capitalism, Socialism and Democracy*. Published New York : Harper Perennial Modern Classicss. 2008. ISBN 006-156-1614.

SMER – SD. 2020. *Stanovy*. [Dostupné on-line]. [04-13-2023]. <<https://www.strana-smer.sk/storage/app/media/stanovy-smer-socialna-demokracia-18-7-2020-bratislava-uplne-znenie.pdf>>.

SMER – SD. 2023. *O nás*. [Dostupné on-line]. [03-22-2023]. <<https://www.strana-smer.sk/o-nas/o-nas>>.

SZÖVETSÉG – ALIANCIA, 2021. *Stanovy*. [Dostupné on-line]. [04-16-2023]. <https://www.strana-aliancia.sk/Aliancia%20Stanovy_11092021.pdf>.

SZÖVETSÉG – ALIANCIA, 2023a. *Základné princípy*. [Dostupné on-line]. [04-16-2023]. <<https://www.strana-aliancia.sk/#Zakladne-principy>>.

SZÖVETSÉG – ALIANCIA, 2023b. *Základné ciele*. [Dostupné on-line]. [04-18-2023]. <<https://www.strana-aliancia.sk/#Zakladne-ciele>>.

SZÖVETSÉG – ALIANCIA, 2023c. *Konkrétne ciele*. [Dostupné on-line]. [04-18-2023]. <<https://www.strana-aliancia.sk/#Konkretne-ciele>>.

ŠUSR. 2019. *Volby do Európskeho parlamentu 2014*. [Dostupné on-line]. [02-22-2023]. <https://volby.statistics.sk/ep/ep2014/EP-dv/Tabulka6_sk.html>.

The Left, 2020. *Europe’s Legal Shortfalls on Violence Against Women*. [Dostupné on-line]. [03-04-2023]. <<https://left.eu/issues/explainers/europes-legal-shortfalls-on-violence-against-women/>>.

The Left, 2021. *Platform Workers Fight For Rights & Dignity*. [Dostupné on-line]. [03-04-2023]. <<https://left.eu/issues/explainers/platform-workers-fight-for-rights-dignity-an-explainer/>>.

The Left, 2022. *Mind The Gap – Workers vs. The Mega – Rich*. [Dostupné on-line]. [03-04-2023]. <<https://left.eu/issues/explainers/mind-the-gap/>>.

The Left, 2023a. *About the Group*. [Dostupné on-line]. [03-03-2023]. <<https://left.eu/about-the-group/>>.

The Left, 2023b. *History*. [Dostupné on-line]. [03-03-2023]. <<https://left.eu/history/>>.

The Left, 2023c. *What We Stand For*. [Dostupné on-line]. [03-04-2023]. <<https://left.eu/what-we-stand-for/>>.

The Left, 2023d. *The Co-Presidency*. [Dostupné on-line]. [07-25-2023]. <<https://left.eu/the-presidency/>>.

The Left, 2023e. *Bureau*. [Dostupné on-line]. [07-25-2023]. <<https://left.eu/groups/bureau/>>.

The Left, 2023f. *Staff*. [Dostupné on-line]. [07-25-2023]. <<https://left.eu/function/staff/>>.

TÓTH, R. 2008. *Politické strany*. Bratislava : SVORNOSŤ. 2008. ISBN 978-80-89063-19-2.

Úrad pre európske politické strany a európske politické nadácie. 2023a. *Zoznam registrovaných európskych politických strán*. [Dostupné on-line]. [01-30-2023]. <<https://www.appf.europa.eu/appf/sk/parties-and-foundations/registered-parties>>.

Úrad pre európske politické strany a európske politické nadácie. 2023b. *Zoznam registrovaných európskych politických strán*. [Dostupné on-line]. [01-30-2023]. <<https://www.appf.europa.eu/appf/sk/parties-and-foundations/registered-foundations>>.

Úrad pre európske politické strany a európske politické nadácie. 2023c. *Zoznam vymazaných európskych politických strán z registra*. [Dostupné on-line]. [01-31-2023]. <<https://www.appf.europa.eu/appf/sk/parties-and-foundations/removed-from-the-register>>.

Úrad pre európske politické strany a európske politické nadácie. 2023d. *Dary a príspevky*. [Dostupné on-line]. [02-03-2023]. <<https://www.appf.europa.eu/appf/sk/donations-and-contributions>>.

Ústava SR

Zákon č. 85/2005 Z. z. o politických stranách a hnutiach

Zákon č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch

Zmluva z Nice. 2000. [Dostupné on-line]. [01-12-2023]. <<https://www.nrsr.sk/web/Static/sk-SK/EU/Doc/zmluva-z-nice.pdf>>.

Zmluva o EÚ. 2012. *Konsolidované znenie*. [Dostupné on-line]. [01-16-2023]. <https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0011.02/DOC_1&format=PDF>.

Zmluva o fungovaní EÚ. 2016. *Konsolidované znenie*. [Dostupné on-line]. [01-16-2023]. <https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0021.01/DOC_3&format=PDF>.

Στατιστικά αποτελεσμάτων των εκλογών στο Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο το 2014

Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο. 2014α. *Εθνικά αποτελέσματα – Βέλγιο*. [Διατίθεται online]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/belgicko/2019-2024/>>.

Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο. 2014β. *Εθνικά αποτελέσματα – Βουλγαρία*. [Διατίθεται online]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/bulharsko/2019-2024/>>.

Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο. 2014γ. *Εθνικά αποτελέσματα – Κύπρος*. [Διατίθεται online]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/cyprus/2019-2024/>>.

Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο. 2014δ. *Εθνικά αποτελέσματα – Τσεχία*. [Διατίθεται online]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/cesko/2019-2024/>>.

Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο. 2014ε. *Εθνικά αποτελέσματα – Δανία*. [Διατίθεται online]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/dansko/2019-2024/>>.

Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο. 2014ς. *Εθνικά αποτελέσματα – Εσθονία*. [Διατίθεται online]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/estonsko/2019-2024/>>.

Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο. 2014ζ. *Εθνικά αποτελέσματα – Φινλανδία*. [Διατίθεται online]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/finsko/2019-2024/>>.

Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο. 2014η. *Εθνικά αποτελέσματα – Γαλλία*. [Διατίθεται online]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/francuzsko/2019-2024/>>.

Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο. 2014θ. *Εθνικά αποτελέσματα – Ελλάδα*. [Διατίθεται online]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/grecko/2019-2024/>>.

Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο. 2014ι. *Εθνικά αποτελέσματα – Ολλανδία*. [Διατίθεται online]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/holandsko/2019-2024/>>.

Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο. 2014κ. *Εθνικά αποτελέσματα – Κροατία*. [Διατίθεται online]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/chorvatsko/2019-2024/>>.

Európsky parlament. 2014l. *Národné výsledky – Írsko*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/irsko/2019-2024/>>.

Európsky parlament. 2014m. *Národné výsledky – Litva*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/litva/2019-2024/>>.

Európsky parlament. 2014n. *Národné výsledky – Lotyšsko*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/lotyssko/2019-2024/>>.

Európsky parlament. 2014o. *Národné výsledky – Luxembursko*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/luxembursko/2019-2024/>>.

Európsky parlament. 2014p. *Národné výsledky – Maďarsko*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/maďarsko/2019-2024/>>.

Európsky parlament. 2014r. *Národné výsledky – Malta*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/malta/2019-2024/>>.

Európsky parlament. 2014s. *Národné výsledky – Nemecko*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/nemecko/2019-2024/>>.

Európsky parlament. 2014t. *Národné výsledky – Poľsko*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/polsko/2019-2024/>>.

Európsky parlament. 2014u. *Národné výsledky – Portugalsko*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/portugalsko/2019-2024/>>.

Európsky parlament. 2014v. *Národné výsledky – Rakúsko*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/rakusko/2019-2024/>>.

Európsky parlament. 2014w. *Národné výsledky – Rumunsko*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/rumunsko/2019-2024/>>.

Európsky parlament. 2014x. *Národné výsledky – Slovensko*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/slovensko/2019-2024/>>.

Európsky parlament. 2014y. *Národné výsledky – Slovinsko*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/slovinsko/2019-2024/>>.

Európsky parlament. 2014z. *Národné výsledky – Spojené kráľovstvo*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/spojene-kralovstvo/2019-2024/>>.

Európsky parlament. 2014aa. *Národné výsledky – Španielsko*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/spanielsko/2019-2024/>>.

Európsky parlament. 2014ab. *Národné výsledky – Švédsko*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/svedsko/2019-2024/>>.

Európsky parlament. 2014ac. *Národné výsledky – Taliansko*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/taliansko/2019-2024/>>.

Štatistiky výsledkov volieb do Európskeho parlamentu v roku 2019

Európsky parlament. 2019a. *Národné výsledky – Belgicko*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/belgicko/2019-2024/>>.

Európsky parlament. 2019b. *Národné výsledky – Bulharsko*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/bulharsko/2019-2024/>>.

Európsky parlament. 2019c. *Národné výsledky – Cyprus*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/cyprus/2019-2024/>>.

Európsky parlament. 2019d. *Národné výsledky – Česko*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/cesko/2019-2024/>>.

Európsky parlament. 2019e. *Národné výsledky – Dánsko*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/dansko/2019-2024/>>.

Európsky parlament. 2019f. *Národné výsledky – Estónsko*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/estonsko/2019-2024/>>.

Európsky parlament. 2019g. *Národné výsledky – Fínsko*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/finsko/2019-2024>>.

Európsky parlament. 2019h. *Národné výsledky – Francúzsko*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/francuzsko/2019-2024>>.

Európsky parlament. 2019i. *Národné výsledky – Grécko*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/grecko/2019-2024>>.

Európsky parlament. 2019j. *Národné výsledky – Holandsko*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/holandsko/2019-2024>>.

Európsky parlament. 2019k. *Národné výsledky – Chorvátsko* [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/chorvatsko/2019-2024/>>.

Európsky parlament. 2019l. *Národné výsledky – Írsko*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/irsko/2019-2024/>>.

Európsky parlament. 2019m. *Národné výsledky – Litva*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/litva/2019-2024/>>.

Európsky parlament. 2019n. *Národné výsledky – Lotyšsko*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/lotyssko/2019-2024/>>.

Európsky parlament. 2019o. *Národné výsledky – Luxembursko*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/luxembursko/2019-2024/>>.

Európsky parlament. 2019p. *Národné výsledky – Maďarsko*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/maďarsko/2019-2024/>>.

Európsky parlament. 2019r. *Národné výsledky – Malta*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/malta/2019-2024/>>.

Európsky parlament. 2019s. *Národné výsledky – Nemecko*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/nemecko/2019-2024/>>.

Európsky parlament. 2019t. *Národné výsledky – Poľsko*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. < <https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/polsko/2019-2024/>>.

Európsky parlament. 2019u. *Národné výsledky – Portugalsko*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/portugalsko/2019-2024/>>.

Európsky parlament. 2019v. *Národné výsledky – Rakúsko*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/rakusko/2019-2024/>>.

Európsky parlament. 2019w. *Národné výsledky – Rumunsko*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/rumunsko/2019-2024/>>.

Európsky parlament. 2019x. *Národné výsledky – Slovensko*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/slovensko/2019-2024/>>.

Európsky parlament. 2019y. *Národné výsledky – Slovinsko*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. < <https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/slovinsko/2019-2024/>>.

Európsky parlament. 2019z. *Národné výsledky – Spojené kráľovstvo*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/spojene-kralovstvo/2019-2024/>>.

Európsky parlament. 2019aa. *Národné výsledky – Španielsko*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/spanielsko/2019-2024/>>.

Európsky parlament. 2019ab. *Národné výsledky – Švédsko*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/svedsko/2019-2024/>>.

Európsky parlament. 2019ac. *Národné výsledky – Taliansko*. [Dostupné on-line]. [02-10-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/narodne-vysledky/taliansko/2019-2024/>>.

Európsky parlament, 2019ad. *Výsledky európskych volieb 1979*. [Dostupné on-line]. [03-02-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/vysledky-volieb/1979-1984/ustanovujuce-zasadnutie/>>.

Európsky parlament, 2019ae. *Výsledky európskych volieb 1984*. [Dostupné on-line]. [03-02-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/vysledky-volieb/1984-1989/ustanovujuce-zasadnutie/>>.

Európsky parlament, 2019af. *Výsledky európskych volieb 1989*. [Dostupné on-line]. [03-02-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/vysledky-volieb/1989-1994/ustanovujuce-zasadnutie/>>.

Európsky parlament, 2019ag. *Výsledky európskych volieb 1994*. [Dostupné on-line]. [03-02-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/vysledky-volieb/1994-1999/ustanovujuce-zasadnutie/>>.

Európsky parlament, 2019ah. *Výsledky európskych volieb 1999*. [Dostupné on-line]. [03-02-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/vysledky-volieb/1999-2004/ustanovujuce-zasadnutie/>>.

Európsky parlament, 2019ai. *Výsledky európskych volieb 2004*. [Dostupné on-line]. [03-02-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/vysledky-volieb/2004-2009/ustanovujuce-zasadnutie/>>.

Európsky parlament, 2019aj. *Výsledky európskych volieb 2009*. [Dostupné on-line]. [03-02-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/vysledky-volieb/2009-2014/ustanovujuce-zasadnutie/>>.

Európsky parlament, 2019ak. *Výsledky európskych volieb 2014*. [Dostupné on-line]. [03-02-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/vysledky-volieb/2014-2019/ustanovujuce-zasadnutie/>>.

Európsky parlament, 2019al. *Výsledky európskych volieb 2019*. [Dostupné on-line]. [03-02-2023]. <<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/sk/vysledky-volieb/2019-2024/>>.

Štatistiky výsledkov volieb do Národnej rady Slovenskej republiky 1994 – 2020 a volieb do Európskeho parlamentu 2004 – 2019

Štatistický úrad SR. 1994a. *Volby do NRSR 1994*. [Dostupné on-line]. [03-28-2023]. <<https://volby.statistics.sk/nrsr/nrsr1994/slov/volby21.htm>>.

Štatistický úrad SR. 1994b. *Volby do NRSR 1994*. [Dostupné on-line]. [03-28-2023]. <https://volby.statistics.sk/nrsr/nrsr1994/slov/volby23_b.htm>.

Štatistický úrad SR. 1998a. *Volby '98*. [Dostupné on-line]. [03-28-2023]. <<https://volby.statistics.sk/nrsr/nrsr1998/results/tab2.jsp.htm>>.

Štatistický úrad SR. 1998b. *Volby '98*. [Dostupné on-line]. [03-28-2023]. <<https://volby.statistics.sk/nrsr/nrsr1998/results/tab4.jsp.htm>>.

Štatistický úrad SR. 2002a. *Volby do NRSR 2002*. [Dostupné on-line]. [03-28-2023]. <<https://volby.statistics.sk/nrsr/nrsr2002/webdata/slov/tab/tab3.htm>>.

Štatistický úrad SR. 2002b. *Volby do NRSR 2002*. [Dostupné on-line]. [03-28-2023]. <<https://volby.statistics.sk/nrsr/nrsr2002/webdata/slov/tab/tab4.htm>>.

Štatistický úrad SR. 2004a. *Volby do Európskeho parlamentu 2004*. [Dostupné on-line]. [03-28-2023]. <<https://volby.statistics.sk/ep/ep2004/ep2004s/obvod/results/tab3.html>>.

Štatistický úrad SR. 2004b. *Volby do Európskeho parlamentu 2004*. [Dostupné on-line]. [03-28-2023]. <<https://volby.statistics.sk/ep/ep2004/ep2004s/obvod/results/tab4.html>>.

Štatistický úrad SR. 2006a. *Volby NRSR 2006*. [Dostupné on-line]. [03-28-2023]. <<https://volby.statistics.sk/nrsr/nrsr2006/slov/obvod/results/tab3.jsp.htm>>.

Štatistický úrad SR. 2006b. *Volby NRSR 2006*. [Dostupné on-line]. [03-28-2023]. <<https://volby.statistics.sk/nrsr/nrsr2006/slov/obvod/results/tab4.jsp.htm>>.

Štatistický úrad SR. 2009a. *Volby do Európskeho parlamentu 2009*. [Dostupné on-line]. [03-28-2023]. <<https://volby.statistics.sk/ep/ep2009/sr/tab308c7.html?lang=sk>>.

Štatistický úrad SR. 2009b. *Volby do Európskeho parlamentu 2009*. [Dostupné on-line]. [03-28-2023]. <<https://volby.statistics.sk/ep/ep2009/sr/tab408c7.html?lang=sk>>.

Štatistický úrad SR. 2010a. *Volby do NRSR 2010*. [Dostupné on-line]. [03-28-2023]. <<https://volby.statistics.sk/nrsr/nrsr2010/sr/tab3.jsp@lang=sk.htm>>.

Štatistický úrad SR. 2010b. *Volby do NRSR 2010*. [Dostupné on-line]. [03-28-2023]. <<https://volby.statistics.sk/nrsr/nrsr2010/sr/tab4.jsp@lang=sk.htm>>.

Štatistický úrad SR. 2012a. *Volby do Národnej rady Slovenskej republiky 2012*. [Dostupné on-line]. [03-28-2023]. <<https://volby.statistics.sk/nrsr/nrsr2012/sr/tab3.jsp@lang=sk.htm>>.

Štatistický úrad SR. 2012b. *Volby do Národnej rady Slovenskej republiky 2012*. [Dostupné on-line]. [03-28-2023]. <<https://volby.statistics.sk/nrsr/nrsr2012/sr/tab4.jsp@lang=sk.htm>>.

Štatistický úrad SR. 2014a. *Volby do Európskeho parlamentu 2014*. [Dostupné on-line]. [03-28-2023]. <https://volby.statistics.sk/ep/ep2014/EP-dv/Tabulka3_sk.html>.

Štatistický úrad SR. 2014b. *Volby do Európskeho parlamentu 2014*. [Dostupné on-line]. [03-28-2023]. <https://volby.statistics.sk/ep/ep2014/EP-dv/Tabulka4_sk.html>.

Štatistický úrad SR. 2016a. *Volby do Národnej rady Slovenskej republiky 2016*. [Dostupné on-line]. [03-28-2023]. <<https://volby.statistics.sk/nrsr/nrsr2016/sk/data02.html>>.

Štatistický úrad SR. 2016b. *Volby do Národnej rady Slovenskej republiky 2016*. [Dostupné on-line]. [03-28-2023]. <<https://volby.statistics.sk/nrsr/nrsr2016/sk/data03.html>>.

Štatistický úrad SR. 2019a. *Volby do Európskeho parlamentu 2019*. [Dostupné on-line]. [03-28-2023]. <<https://volby.statistics.sk/ep/ep2019/sk/data02.html>>.

Štatistický úrad SR. 2019b. *Volby do Európskeho parlamentu 2019*. [Dostupné on-line]. [03-28-2023]. <<https://volby.statistics.sk/ep/ep2019/sk/data03.html>>.

Štatistický úrad SR. 2020a. *Volby do Národnej rady Slovenskej republiky 2020*. [Dostupné on-line]. [03-28-2023]. <<https://volby.statistics.sk/nrsr/nrsr2020/sk/data02.html>>.

Štatistický úrad SR. 2020b. *Volby do Národnej rady Slovenskej republiky 2020*. [Dostupné on-line]. [03-28-2023]. <<https://volby.statistics.sk/nrsr/nrsr2020/sk/data03.html>>.

RESUMÉ

Publikácia predstavuje komplexný príspevok k porozumeniu fungovania a programového vybavenia európskych politických strán, politických skupín v EP a vybraných slovenských politických strán. Zasadená je do kontextu konceptu europeizácie Roberta Ladrecha a snaží sa odhaliť vzájomné prepojenie sledovaných skupín subjektov v politicko-programovom obsahu, organizačnom zabezpečení, vzorcov postojov voči EÚ a vzťahov vo vnútri slovenského stranického systému, k potrebe angažovať sa na európskej úrovni. Výklad autora publikácie sa v prvej kapitole zamerail na rozbor chápania a vymedzenia politických strán, európskych politických strán a skupín v EP alebo popis charakteristických znakov stranických rodín a nosných prvkov politických ideológií. V ďalšej významnej súčasti sa zameriava na detailné rozpracovanie konceptu europeizácie Roberta Ladrecha v perspektíve vplyvu na politické strany. Rozbor uchopenia politických strán, politických skupín v EP a európskych politických strán v právnom základe EÚ a slovenskej legislatíve, ukončuje prvú kapitolu. Tú môžeme označiť aj ako prvý samostatný obsahový celok s kľúčovými teoretickými východiskami. Druhá, nadväzujúca časť obsahuje rozbor samotných subjektov vo forme európskych politických strán (PEL, PES, ALDE, EGP, EFA, EDP, EPP, ECPM, ECR a ID), politických skupín v EP (GUE/NGL, S&D, Greens/EFA, Renew Europe, EPP Group, ECR Group, ID Group) a slovenských politických strán (KSS, SMER – SD, HLAS – SD, Demokrati, SZŐVETSÉG – ALIANCIA, KDH, OLANO, SAS). Podstata poznania subjektov neprináša len deskriptívne informácie o vzniku, vývoji, hodnotách, cieľoch, princípoch a programových prvkoch, ale snaží sa predovšetkým o uskutočnenie vzájomného prierezu medzi nimi na osi európskych politická strana – politická skupina v EP a slovenská politická strana. To všetko na základe štyroch indikátorov konceptu europeizácie Roberta Ladrecha. Celková ambícia autora, tak cieľi na odhalenie konkrétnych prierezových prvkov medzi spolupracujúcimi stranami vo vnútri stranických rodín, od národnej úrovne cez inštitucionálnu až k nadnárodnej. S narastajúcim počtom prechodu cez jednotlivé úrovne, sa zvyšuje aj početnosť vykonávania potrebných prierezových krokov. Vo výsledku, tak čitateľ získava jedinečné informácie o dynamike, podobnostiach a rozdieloch medzi hodnotenými subjektmi – európskymi politickými stranami, skupinami v EP a slovenskými politickými stranami.

RESUMÉ

The publication represents a comprehensive contribution to the understanding of the functioning and programming of European political parties, political groups in the EP and selected Slovak political parties. It is placed in the context of Robert Ladrech's concept of Europeanization and tries to reveal the interconnectedness of the analyzed groups of subjects in political and programmatic content, organizational security, patterns of attitudes towards the EU and relations within the Slovak party system, to the need to engage at the European level. In the first chapter, the author is focused on the analysis of the understanding and definition of political parties, European political parties and groups in the EP, the description of the characteristic features of party families and the elements of political ideologies. In following part, he focuses on the detailed development of Robert Ladrech's concept of Europeanization in the perspective of influence on political parties. An analysis of the grasp of political parties, political groups in the EP and European political parties in the legal basis of the EU and Slovak legislation concludes the first chapter. It can also be described as the first independent content unit with key theoretical starting points. The second, subsequent part contains an analysis of the subjects themselves in the structure of European political parties (PEL, PES, ALDE, EGP, EFA, EDP, EPP, ECPM, ECR and ID), political groups in the EP (GUE/NGL, S&D, Greens/EFA, Renew Europe, EPP Group, ECR Group, ID Group) and Slovak political parties (KSS, SMER – SD, HLAS – SD, Democrats, SZÖVETSÉG – ALLIANCE, KDH, OLANO, SAS). The essence of knowing about the subjects does not only provide descriptive information about the origin, development, values, goals, principles and program, but primarily tries to make a cross-section analysis between them on the axis: European political party – political group in the EP and Slovak political party. All this based on the four indicators of Robert Ladrech's Europeanization concept. The overall ambition of the author aims to reveal specific cross-sectional elements between cooperating parties within party families, from the national level through the institutional to the transnational level. With the increasing number of transitions through individual levels, the frequency of performing the necessary cross-sectional steps also increases. As a result, the reader gets unique information about the dynamics, similarities and differences between the evaluated subjects – European political parties, Groups in the EP and Slovak political parties.

ZOZNAM TABULIEK

Tabuľka 1	Chápanie a definície politických strán podľa vybraných autorov, a orgánu EÚ.....	11
Tabuľka 2	Chápanie a definície európskych politických strán podľa vybraných autorov, a orgánov EÚ.....	12
Tabuľka 3	Charakteristické znaky hlavných rodín politických strán	14
Tabuľka 4	Hlavné politické ideológie a ich charakteristické znaky.....	17
Tabuľka 5	Finančné prostriedky z rozpočtu EÚ pre európske politické strany 2016 – 2022 v Eur.....	29
Tabuľka 6	Finančné príspevky od členských strán pre európske politické strany za obdobie rokov 2018 – 2021.....	30
Tabuľka 7	Zastúpenie európskych politických strán v politických skupinách EP vo volebnom období EP 2019 – 2024.....	35
Tabuľka 8	Počet členov vybraných politických strán na Slovensku v období rokov 2015 – 2021	38
Tabuľka 9	Členské príspevky vybraných politických strán na Slovensku v období 2015 – 2021	39
Tabuľka 10	Prijaté príspevky pre vybrané politické strany a politické hnutia zo štátneho rozpočtu za obdobie rokov 2015 – 2021.....	40
Tabuľka 11	Slovenské politické strany – príslušnosť k európskej politickej strane a zastúpenie v skupine EP.....	42
Tabuľka 12	Postavenie členských, pridružených a pozorovateľských politických strán a organizácií PES na národnej úrovni.....	52
Tabuľka 13	Rozdelenie členských a pridružených politických strán ALDE podľa postavenia v národnom parlamente.....	61
Tabuľka 14	GUE/NGL Group – vývoj počtu získaných mandátov, %-podielu mandátov a umiestnenie podľa počtu mandátov v EP v legislatívnych obdobiach medzi rokmi 2004 – 2024.....	84
Tabuľka 15	Úspešnosť členov S&D Group podľa jednotlivých štátov EÚ – počet získaných mandátov do EP a % podiel hlasov získaných vo voľbách do EP	85
Tabuľka 16	S&D – vývoj počtu získaných mandátov, %-podielu mandátov a umiestnenie podľa počtu mandátov v EP v legislatívnych obdobiach medzi rokmi 2004 – 2024.....	90

Tabuľka 17	Úspešnosť členov S&D Group podľa jednotlivých štátov EÚ – počet získaných mandátov do EP a % podiel hlasov získaných vo voľbách do EP	90
Tabuľka 18	Greens/EFA Group – vývoj počtu získaných mandátov, %-podielu mandátov a umiestnenie podľa počtu mandátov v EP v legislatívnych obdobiach medzi rokmi 2004 – 2024	95
Tabuľka 19	Úspešnosť členov Greens/EFA Group podľa jednotlivých štátov EÚ – počet získaných mandátov do EP a % podiel hlasov získaných vo voľbách do EP	95
Tabuľka 20	Renew Europe Group – vývoj počtu získaných mandátov, %-podielu mandátov a umiestnenie podľa počtu mandátov v EP v legislatívnych obdobiach medzi rokmi 2004 – 2024	101
Tabuľka 21	Úspešnosť členov Renew Europe podľa jednotlivých štátov EÚ – počet získaných mandátov do EP a % podiel hlasov získaných vo voľbách do EP	102
Tabuľka 22	EPP Group – vývoj počtu získaných mandátov, %-podielu mandátov a umiestnenie podľa počtu mandátov v EP v legislatívnych obdobiach medzi rokmi 2004 – 2024	107
Tabuľka 23	Úspešnosť členov EPP Group podľa jednotlivých štátov EÚ – počet získaných mandátov do EP a % podiel hlasov získaných vo voľbách do EP	108
Tabuľka 24	ECR Group – vývoj počtu získaných mandátov, %-podielu mandátov a umiestnenie podľa počtu mandátov v EP v legislatívnych obdobiach medzi rokmi 2004 – 2024	114
Tabuľka 25	Úspešnosť členov ECR Group podľa jednotlivých štátov EÚ – počet získaných mandátov do EP a % podiel hlasov získaných vo voľbách do EP	114
Tabuľka 26	ID Group – vývoj počtu získaných mandátov, %-podielu mandátov a umiestnenie podľa počtu mandátov v EP v legislatívnych obdobiach medzi rokmi 2004 – 2024	119
Tabuľka 27	Úspešnosť členov ID Group podľa jednotlivých štátov EÚ – počet získaných mandátov do EP a % podiel hlasov získaných vo voľbách do EP v roku 2019	119
Tabuľka 28	Volebné výsledky KSS vo voľbách do NRSR a EP v rokoch 1994 – 2020	126
Tabuľka 29	Volebné výsledky SMER – SD vo voľbách do NRSR a EP v rokoch 1994 – 2020	130

Tabuľka 30	Volebné výsledky HLAS – SD vo voľbách do NRSR a EP v rokoch 1994 – 2020	134
Tabuľka 31	Volebné výsledky Progresívneho Slovensko vo voľbách do NRSR a EP v rokoch 1994 – 2020	139
Tabuľka 32	Volebné výsledky Demokratov vo voľbách do NRSR a EP v rokoch 1994 – 2020	143
Tabuľka 33	Volebné výsledky SZŐVETSÉG – ALIANCIE vo voľbách do NRSR a EP v rokoch 1994 – 2020	148
Tabuľka 34	Volebné výsledky KDH vo voľbách do NRSR a EP v rokoch 1994 – 2020	151
Tabuľka 35	Volebné výsledky OLANO vo voľbách do NRSR a EP v rokoch 1994 – 2020	155
Tabuľka 36	Volebné výsledky SaS vo voľbách do NRSR a EP sv rokoch 1994 – 2020.....	159

ZOZNAM SKRATIEK

ACRE EUPP	Alliance of Conservatives and reformists – European Political Party (Aliancia konzervatívcov a reformistov – európska politická strana)
AENM	Alliance for European National Movements (Aliancia za mier a slobodu)
ALDE	Alliance of Liberals and Democrats for Europe Party (Aliancia liberálov a demokratov pre Európu strana)
ALDE Group	Alliance of Liberals and Democrats for Europe Group in the European Parliament (Skupina Aliancie liberálov a demokratov pre Európu v EP)
APF	Alliance of Peace and Freedom (Aliancia za mier a slobodu)
ECPM	European Christian Political Movement (Európske kresťanské politické hnutie)
ECR	European Conservatives and Reformists (Strana Európskych konzervatívcov a reformistov)
ECR Group	European Conservatives and Reformists Group (Skupina Európskych konzervatívcov a reformistov)
EDP	European Democratic Party (Európska demokratická strana)
EFA	European Free Alliance (Európska slobodná aliancia)
EFD	Group Europe of Freedom and Democracy Group (Skupina Európy slobody a demokracie)
EGP	European Green Party (Európska demokratická strana)
EP	Európsky Parlament
EPP	European People 's Party (Európska ľudová strana)
EPP Group	Group of the European People 's Party – Christians Democrats (Skupina Európskej ľudovej strany – Kresťanskí demokrati)

ETN	Europa Terra Nostra (Európa Terra Nostra)
EÚ	Európska Únia
Greens/EFA Group	Group of the Greens/European Free Alliance Group (Skupina zelených/Európska slobodná aliancia skupina)
GUE/NGL	The Left Group in the European Parliament – Confederal Group of the European United Left/Nordic Green Left (Konfederácia skupiny európskej zjednotenej ľavice/Severská zelená ľavica)
HLAS – SD	HLAS – sociálna demokracia
IDP	Identité et Démocratie Parti (Strana identita a demokracia)
ID Group	Identity and Democracy Group (Identita a demokracia skupina)
KDH	Kresťanskodemokratické hnutie
KSS	Komunistická strana Slovenska
KSČ	Komunistická strana Československa
LGBTQI	Lesby, Gayovia, Bisexuáli, Transexuáli, Queer ľudia, Intersexuáli
MF – MF	Magyar Fórum – Maďarské fórum
MVSR	Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
NATO	Severoatlantická aliancia
NRSR	Národná rada Slovenskej republiky
OLANO	Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti
PEL	Party of the European Left (Strana európskej ľavice)
PES	Party of European Socialists (Strana európskych socialistov)
PS	Progresívne Slovensko
Renew Europe	Europe Europe Groups (Skupina obnovenej Európy)
S&D	Group of Progressive Alliance of Socialists and Democrats in the European Parliament (Skupina progresívnej aliancie socialistov a demokratov v Európskom Parlamente)

SDK	Slovenská demokratická koalícia
SI	Socialists International (Socialistická internacionála)
SMER – SD	SMER – sociálna demokracia
SMK – MKP	Strana maďarskej komunity – Magyar Közösség Pártja
SZÖVETSÉG – ALIANCIA	Magyrok. Nemzetiségek. Regiók./Aliancia – Maďari. Národnosti. Regióny
SR	Slovenská republika
UEN	Union for Europe of Nations Group (Únia pre Európu národov skupina)

MENNÝ A VECNÝ REGISTER

A

AENM, 33

ALDE, 33, 37, 38, 68, 69, 70, 71, 72,
115, 117, 118, 121, 137, 157,
161

Amsterdamská zmluva, 29

APF, 33

B

Burke, 12

D

Day, 14

Demokrati, 8, 47, 48, 49, 51, 162, 163,
164, 165, 166

Diktatúra, 53

Ď

Ďuriš Nicholsonová, 180, 182

E

ECPM, 33, 37, 38, 86, 87, 88, 127,
128, 129, 134

ECR, 33, 37, 38, 43, 89, 90, 91, 183

ECR Group, 43, 44, 75, 86, 89, 129,
130, 131, 132, 134, 137

EDP, 33, 37, 38, 69, 78, 79, 80, 81, 115,
117, 121, 122

EFA, 33, 37, 38, 74, 75, 76, 77, 109,
110, 111, 112

EGP, 33, 38, 64, 65, 66, 67, 109, 114

Ekologizmus, 18, 20, 25

Engels, 218

EPP, 33, 37, 38, 81, 82, 83, 84, 85, 122,
128, 162, 165, 167, 170, 171,
174, 175, 178

EPP Group, 43, 82, 86, 122, 123, 124,
125, 127, 128, 162, 164, 166,
171, 174, 175, 178

ETN, 34

EURATOM, 13, 15, 31, 34, 35, 36, 39,
40

Europeanizácia, 27,

EÚ, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 16, 17,
19, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 34, 35,
36, 37, 38, 39, 40, 54, 56, 57, 66,
67, 69, 75, 76, 78, 79, 80, 81, 82,
83, 84, 85, 87, 90, 91, 92, 96, 99,
102, 103, 105, 107, 109, 111,
113, 115, 118, 120, 125, 127,
129, 130, 131, 134, 135, 137,
139, 148, 150, 158, 162, 163,
165, 168, 176, 178, 180, 181,
182

Európska politická nadácia, 52, 57,
69, 74, 82, 87, 89, 92

Európska politická strana, 6, 9, 14,
15, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 43, 68,
74, 78, 82, 86, 92, 95, 158, 161

Európsky sociálny model, 85

F

Facebook, 52, 57, 64, 68, 74, 78, 81,
86, 89, 92, 95, 102, 108, 115,
121, 128, 134, 141, 146, 151,
156, 161, 166, 170, 174, 178

Fašizmus, 20, 24,

Fecko, 175

Feminizmus, 17, 20, 26, 53, 59, 63,
97, 101, 110, 114,
Flickr, 78,

G

Greens/EFA Group, 43, 64, 75, 108,
109, 110, 111, 112, 113,
GUE/NGL Group, 43, 52, 95, 96, 98,
99, 101

H

HLAS – SD, 46, 47, 48, 151, 152, 153,
154, 155,

CH

Charta základných práv EÚ, 30

I

Ideológia, 20, 25, 56, 163, 176, 177
ID Group, 43, 44, 92, 134, 135, 136,
137, 139,
IDP, 33, 37, 38, 92, 93, 94,
Instagram, 52, 64, 68, 78, 81, 89, 95,
102, 108, 115, 121, 128, 146,
151, 156, 161, 170, 174, 178

J

Jansen, 14
Jurinová, 175

K

Kapitalizmus, 21, 25, 145
Komunizmus, 20, 21, 25, 53, 56, 101

Konzervativizmus, 20, 22, 86, 89, 91,
94, 128, 133, 139, 151, 170, 174,
178, 182

Krno, 13

KSS, 46, 47, 49, 50, 140, 141, 142, 143,
144, 146

L

Laissez-Faire, 22
Liberalizmus, 20, 22, 63, 68, 74, 81,
91, 108, 114, 121, 128, 153, 160,
165, 182
Lisabonská zmluva, 30, 31
LYMEC, 69

M

Maastrichtská zmluva, 29
Marx, 16, 21, 140, 141
Matovič, 175

N

Nacionalizmus, 20, 25, 77, 94, 139,
170
Nacizmus, 24, 25
NATO, 16, 17, 19, 54, 143, 145, 148,
162, 163, 165, 176, 177, 180
Nicholsonová, 179, 181
NRSR, 10, 48, 49, 50, 140, 144, 148,
149, 150, 154, 158, 159, 161,
164, 166, 168, 169, 172, 173,
175, 176, 178, 180, 181, 183

O

OLANO, 8, 46, 47, 48, 49, 51, 127,
133, 174, 175, 176, 177, 178

- P**
 PEL, 33, 37, 38, 52, 53, 54, 55, 56, 97,
 101, 141
 Pellegrini, 152
 PES, 33, 37, 38, 57, 58, 59, 60, 61, 63,
 103, 108, 147, 151, 152, 155,
 Politická skupina v EP, 6, 9, 15, 42, 43,
- Q**
 Queer, 64, 67
- R**
 Radačovský, 50
 Renew Europe, 43, 51, 69, 78, 115,
 116, 117, 118, 120, 121, 122,
 156, 159, 160, 179
- S**
 S&D, 43, 57, 99, 102, 103, 104, 105,
 107, 147, 151
 Sartori, 12
 SaS, 47, 48, 49, 51, 106, 120, 133, 175,
 178, 179, 180, 181
 Schlesinger, 13
 Schumpeter, 12
 Shaw, 14
 SMER – SD, 46, 48, 49, 50, 106, 146,
 147, 148, 149, 150, 151
 Sociálna demokracia, 8, 21, 46, 56,
 63, 68, 74, 107, 113, 120, 145,
 150, 154
- Socializmus, 20, 21, 53, 56, 63, 101,
 140, 141, 144, 145
 Sokol, 14
 Sulík, 178, 180
 SZŐVETSÉG– Aliancia, 165, 166,
 167, 168, 169
- T**
 TikTok, 81, 102, 146
 Tóth, 13,
 Twitter, 52, 57, 64, 68, 74, 78, 81, 86,
 89, 92, 95, 102, 108, 114, 121,
 128, 134, 155
- U**
 Uhrík, 50
- Ú**
 Ústava SR, 44
- V**
 Viskupič, 174
 Voľby, 48, 49, 59, 64, 68, 95, 114, 115,
 120, 142, 143, 144, 148, 149,
 150, 153, 155, 158, 163, 168
- Y**
 Youtube, 64, 68, 74, 81, 86, 89, 96,
 102, 108, 121, 128, 146, 151,
 151, 160, 169, 173, 177
- Z**
 Zmluva z Nice, 29, 30

STRANÍCKE PRIESEČNÍKY:

**Európske politické strany – Politické skupiny
v Európskom Parlamente – Slovenské politické strany**

(vedecká monografia)

Autor: Mgr. Michal Garaj, PhD.

Recenzenti:

prof. Ing. Peter Adamišin, PhD.

doc. Ing. Petr Vymětal, Ph. D.

Technický redaktor a návrh obálky:

Mgr. Michal Garaj, PhD.

Vydavateľ:

Univerzita Sv. Cyrila a Metoda v Trnave,

Fakulta sociálnych vied, 2023

Vydanie: prvé online <https://fsvucm.sk/publikacie/>

Počet strán: 196

Zalomenie a jazyková korektúra:

Michal Vaško – VYDAVATELSTVO, Prešov

ISBN 978-80-572-0392-6

ÜCMFSV

ISBN 978-80-572-0392-6